

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Læsøfolk i flere hundrede år

En slægtsbog om mine forfædre på Læsø,
og lidt om øens historie

af
Kurt Dahl, Svenstrup 1999

Indledning

Denne slægtsbog omhandler min tipoldemor Else Bjørnsdatter Jørgensdatters aner på Læsø.

Indledningsvis starter beskrivelsen med hendes liv i Sønderholm, Hornum herred, Aalborg Amt, hvor hun blev gift med Lars Hansen Duun der er min tipoldefar.

Indholdet er bygget op på baggrund af mange forskellige arkivalier, bla. kirkebøger, folketællinger, skifter, jordbøger og mange andre håndskrevne og trykte kilder.

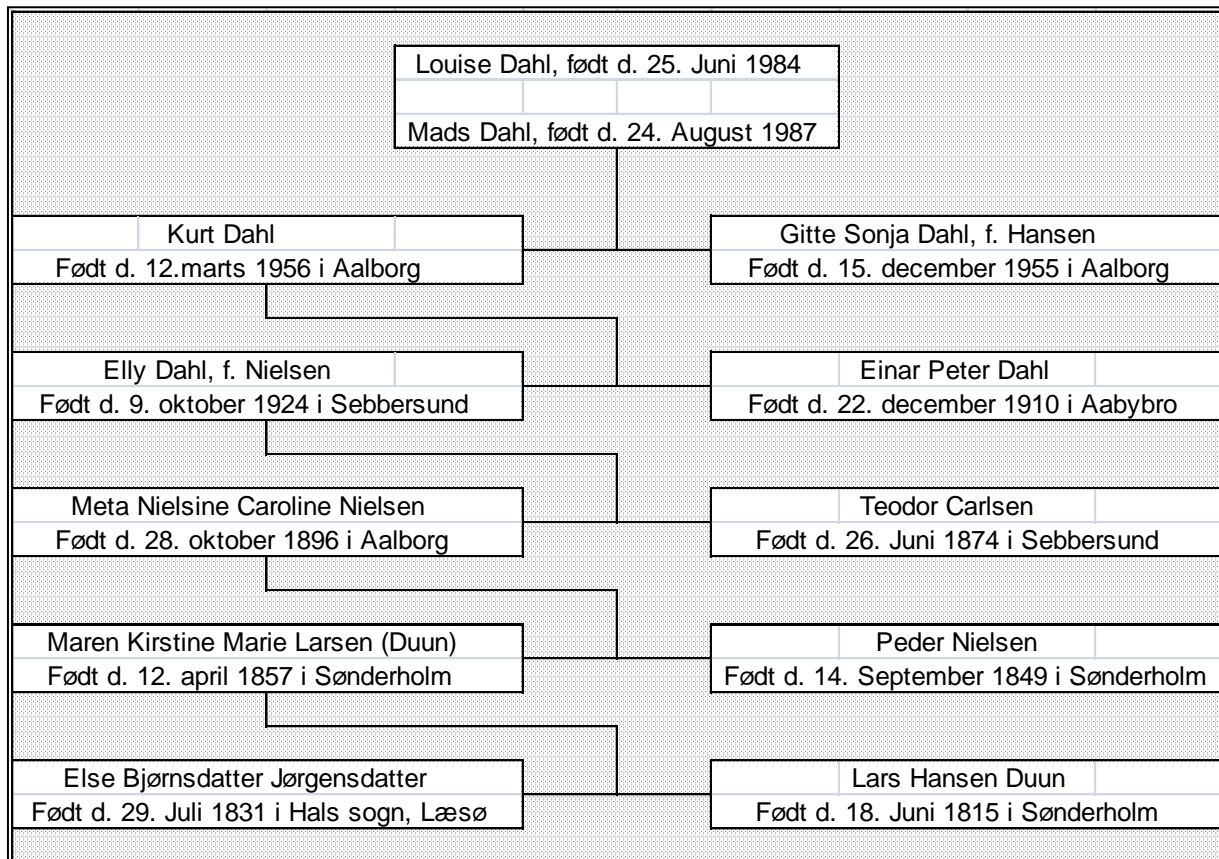
Materialerne er fundet ved flere besøg både på Lokalhistorisk arkiv på Læsø og på Landsarkivet i Viborg. De trykte kilder er bøger fra min egen bogsamling og diverse biblioteker.

Hensigten med bogen er at offentliggøre de resultater jeg foreløbigt er kommet frem til i min Læsø-slægtsforskning. Jeg har ikke udarbejdet nogen efterslægtstavle, men jeg ved, at der i dag lever mange mennesker, der kan føre deres slægt tilbage til nogle af de personer der er omtalt i bogen.

Min store interesse er Læsøs historie specielt personalhistorien. Jeg har derfor valgt kun at lave en historisk fremstilling. Denne fremstilling strækker sig fra 1891, hvor den sidste af mine direkte aner på Læsø døde, og tilbage til ca 1575 som er det tidligste tidspunkt jeg med en rimelig sikkerhed har fundet navngivne forfædre.

Slægtsforskning bliver man aldrig færdig med. Det foreliggende material er at betragte som et øjebliksbillede af de materialer jeg til dato har fundet. Jeg arbejder videre med min Læsø-slægt for at få et endnu bedre kendskab til øen og mine aners vilkår i historisk tid. Jeg modtager derfor gerne nye oplysninger om Læsø og min slægt.

Her følger en oversigt over den direkte linie fra mine tipoldeforældre og frem til mine børn.

Indholdsfortegnelse

Side

Anetavler :

4

I bogen har jeg brugt den almindelige anenummerering, men med "Sø" foran, hvilket dækker over, at min "Læsø-linien" er vokset ud fra min "Sønderholm-linie", For nummereringen gælder følgende, at mænd har lige numre, og kvinder ulige. For hver generation fordobler man, f.eks anenr. Sø-12, hans far har Sø-24 og moderen Sø-25. Moderens far har så på den måde Sø-50 o.s.v.

Personer :

Tip 1	Lars Hansen Duun og Else Bjørnsdatter	12
Tip 2	Jørgen Børum Poulsen og Ane Kirstine Christensdatter	27
Tip 3	Poul Sørensen og Else Bjørnsdatter Nielsdatter	32
Tip 3	Christen Melchiorsen Cortsen og Anne Marie Nielsdatter Hyllebusk	35
Tip 4	Jacob Henric og Anne Larsdatter	44
Tip 4	Niels Jensen Thorsen og Anne Hansdatter Strøm	46
Tip 4	Melchior Christensen Cortsen og Anne Hansdatter	60
Tip 4	Niels Hyllebusk og Else Sørensdatter Langstræde	72
Tip 5	Laurids Eliassen og Anne Poulsdatter Gammelgaard	79
Tip 5	Jens Nielsen Krog og Anne Madsdatter	83
Tip 5	Hans Svendsen Strøm og Else Nielsdatter Bach	87
Tip 5	Christen Melchiorsen Cortsen og Margrethe Mortensdatter Brems	91
Tip 5	Maren Lauridsdatter Hyllebusk	103
Tip 5	Søren Andersen Langstræde og Anne Svendsdatter	105
Tip 6	Elias Lauridsen og Anne Aronsdatter	117
Tip 6	Poul Sørensen Gammelgaard og Maren Lauridsdatter	119
Tip 6	Mads Thorsen og Kirsten Pedersdatter	121
Tip 6	Svend Pedersen Strøm og Anne Mortensdatter	123
Tip 6	Niels Sørensen Bak og Karen Jensdatter Bach	125
Tip 6	Melchior Poulsen	127
Tip 6	Morten Nielsen Brems og Maren Nielsdatter Putten	151
Tip 6	Laurids Lauridsen Hyllebusk og Anne Lauridsdatter	153
Tip 6	Anders Dinnesen og Anne Sørensdatter	160
Tip 6	Svend Jensen Smed og Kirsten Lauridsdatter	163
Tip 7	Laurids Sørensen og Anne Nielsdatter Thuren	167
Tip 7	Søren Bertelsen Rimmen og Ingeborg Andersdatter	179
Tip 7	Laurids Poulsen Gyden og Johanne Pedersdatter	182
Tip 7	Søren Nielsen Bov og Else Bjørnsdatter	190
Tip 7	Jens Sørensen Bach og Dorthe Andersdatter	193
Tip 7	Poul Lauridsen Melchiorsen og Else Christensdatter	197
Tip 7	Niels Brems	200

	<u>Side</u>
Tip 7 Niels Lauridsen Putten	201
Tip 7 Laurids Lauridsen Krogbech og Maren Jensdatter	202
Tip 7 Laurids Poulsen Hyllebusk og Maren Jensdatter	204
Tip 7 Dinnes Lydichsen	209
Tip 7 Jens Lauridsen Smed og Johanne Jensdatter	210
Tip 7 Laurids Lauridsen Melchiorsen og Maren Andersdatter	212
Tip 8 Søren Lauridsen Smed og Anne Lauridsdatter	217
Tip 8 Niels Andersen Thuren og Margrethe Nielsdatter	219
Tip 8 Bertel Nielsen Gammelgaard	221
Tip 8 Peder Pedersen Gyden	223
Tip 8 Niels Sørensen Bov	225
Tip 8 Søren Lauridsen Bachen	227
Tip 8 Laurids Melchiorsen	229
Tip 8 Christen Pedersen Cortsen	230
Tip 8 Laurids Madsen Krogbech	232
Tip 8 Laurids Sørensen Smed og Anne Nielsdatter	233
Tip 9 Anders Nielsen Thuren og Margrethe Lauridsdatter Thuren	234
Tip 9 Peder Lauridsen Gyden	235

Historiske Rammer :

De historiske rammer som jeg her henviser til, bruges til en kortfattet forklaring af nogle forhold i Læsøs historie, der falder naturligt ind i den øvrige tekst.

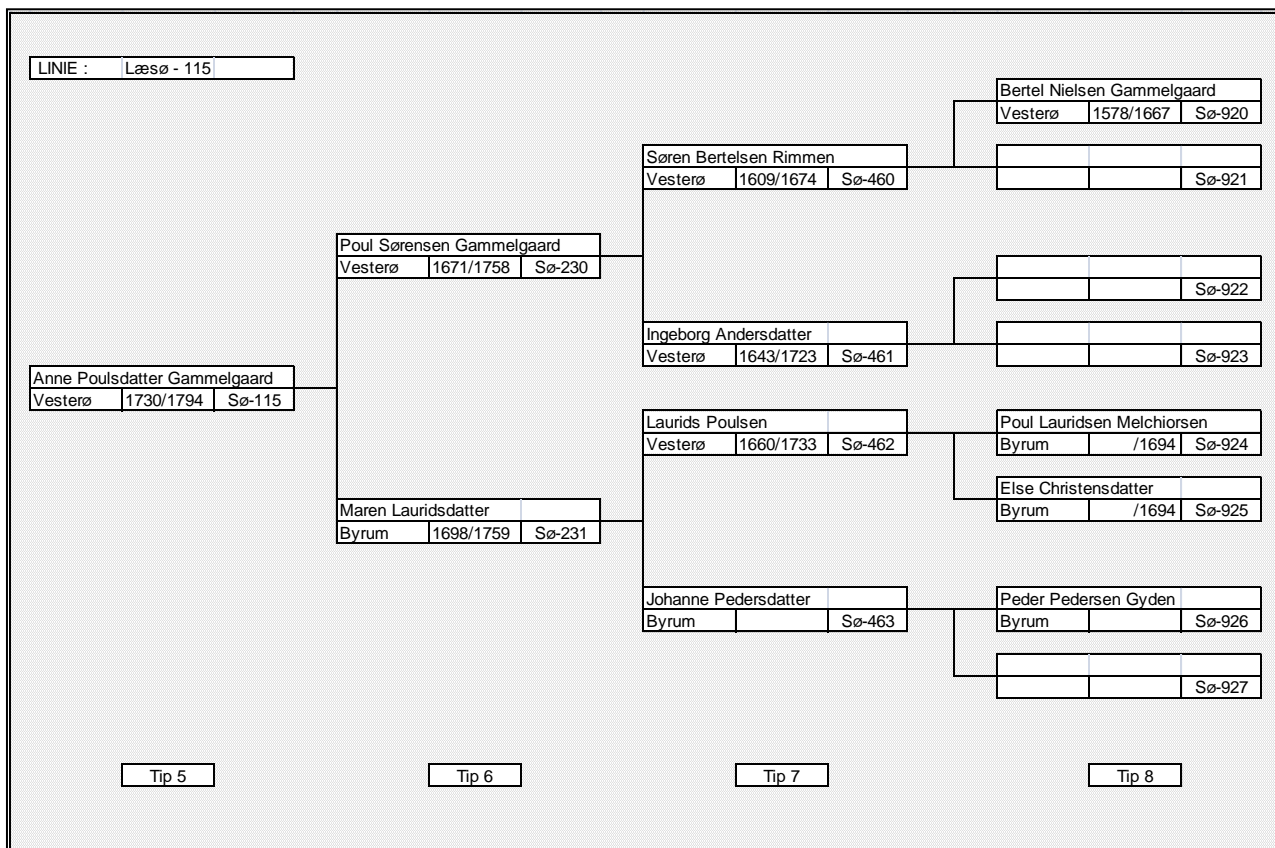
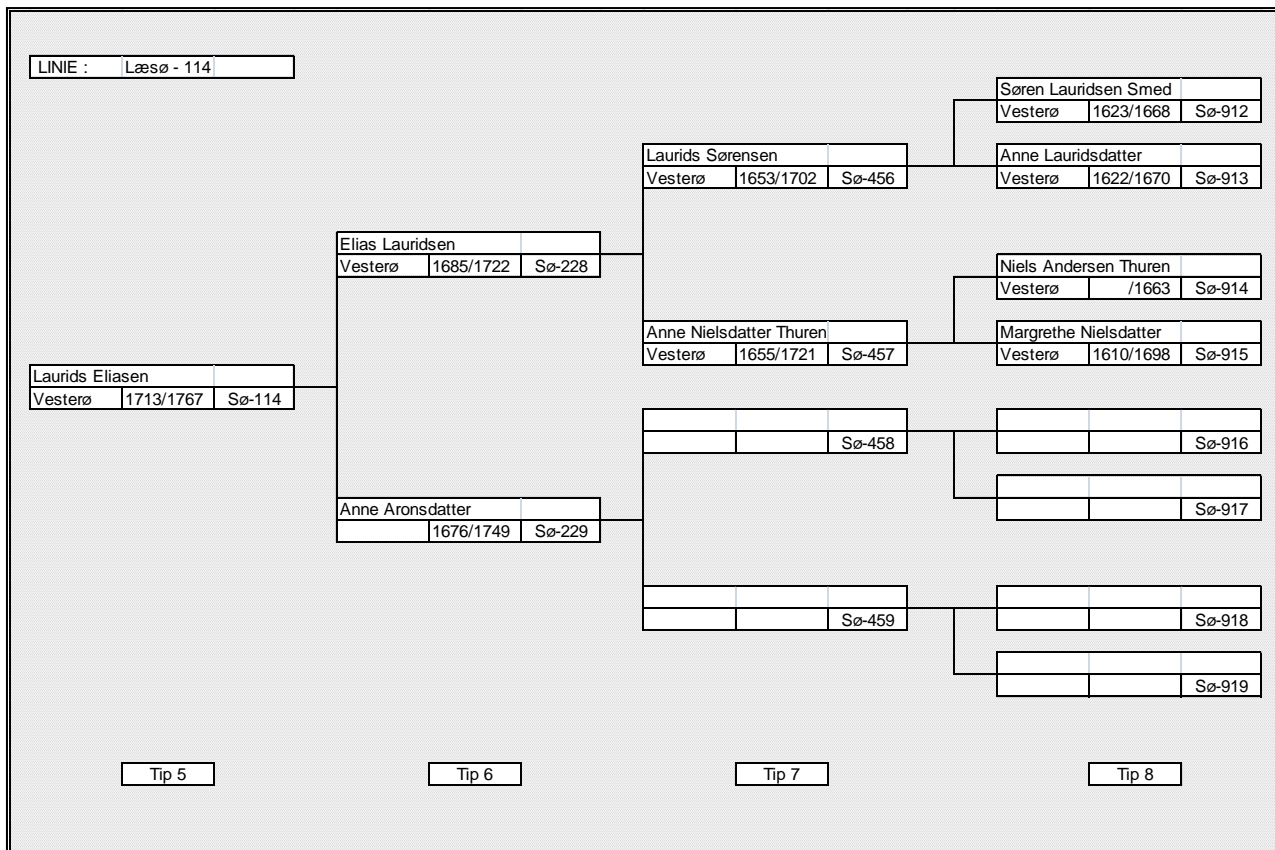
Hals kirke	13
Kønsroller på Læsø	14
Navneskik på Læsø	27
Hartkorn	29
Cyprianus	31
Læsø og Viborg Domkapitel	37
Strandinger	44
Udgrunde	58
Kirkebøger på Læsø	72
Fæster og selvejer	116
Boel, gresset og inderst	118
Fælligbegrebet	121
Læsøs gamle jordbøger	151
Søskende med samme navn	167
Hals sogn og sandflugten	192

<u>Navneregister :</u>	237
------------------------	-----

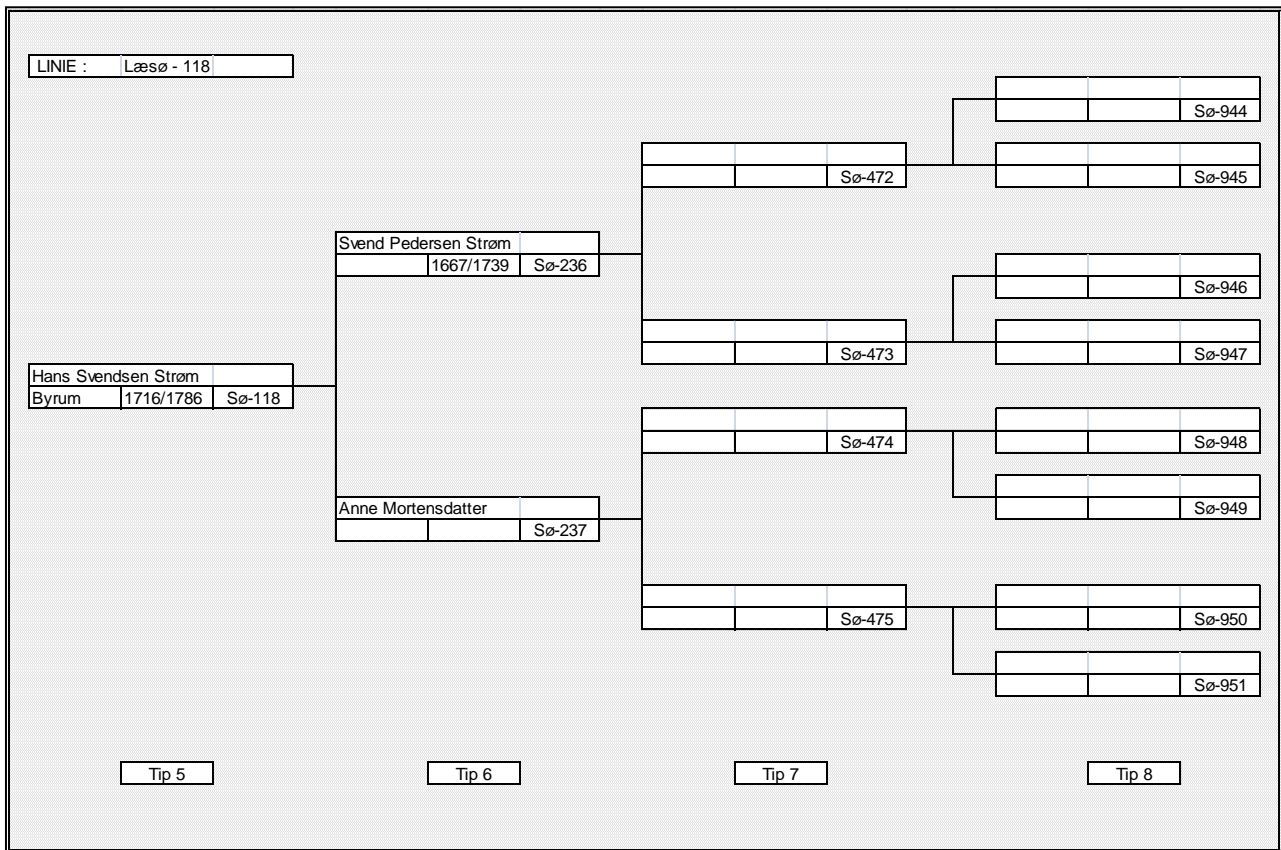
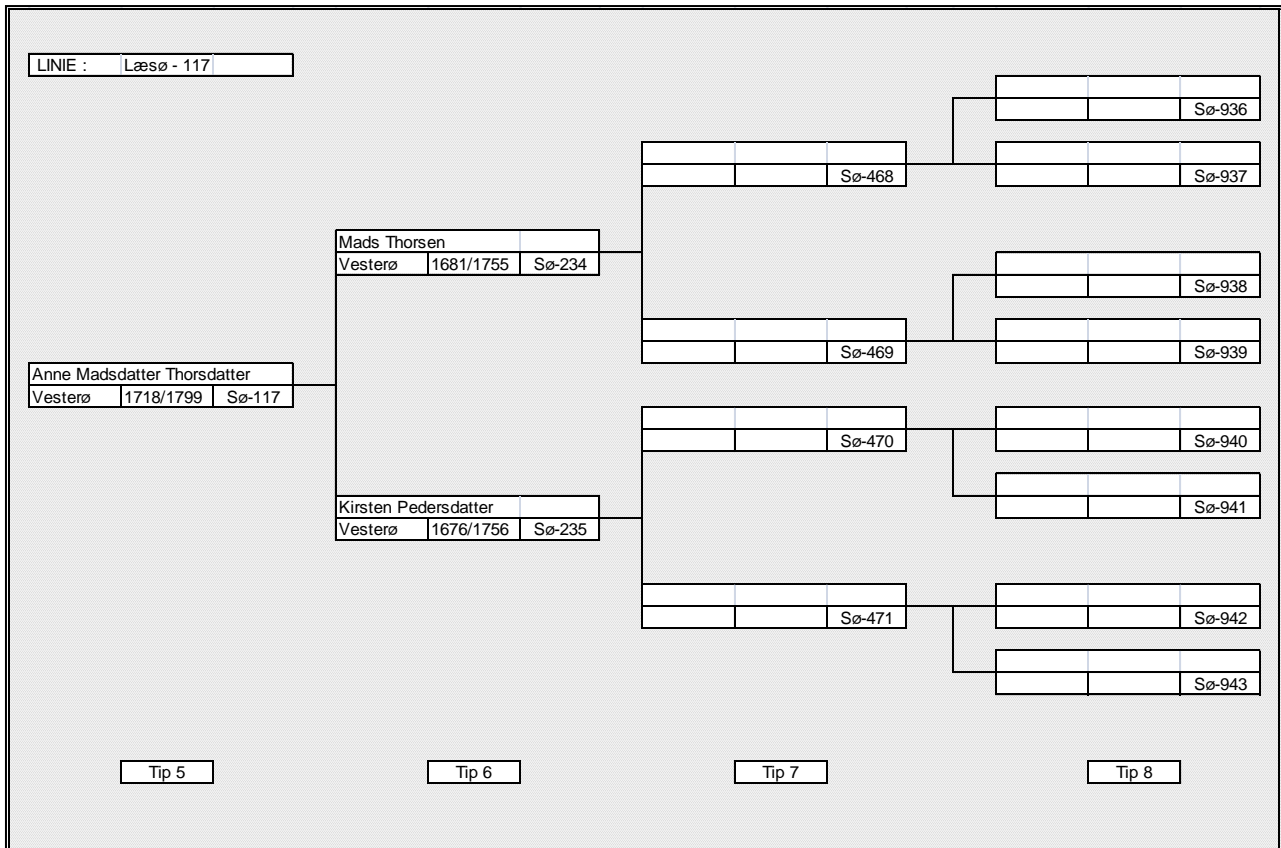
<u>Ordliste :</u>	261
-------------------	-----

<u>Kilder :</u>	265
-----------------	-----

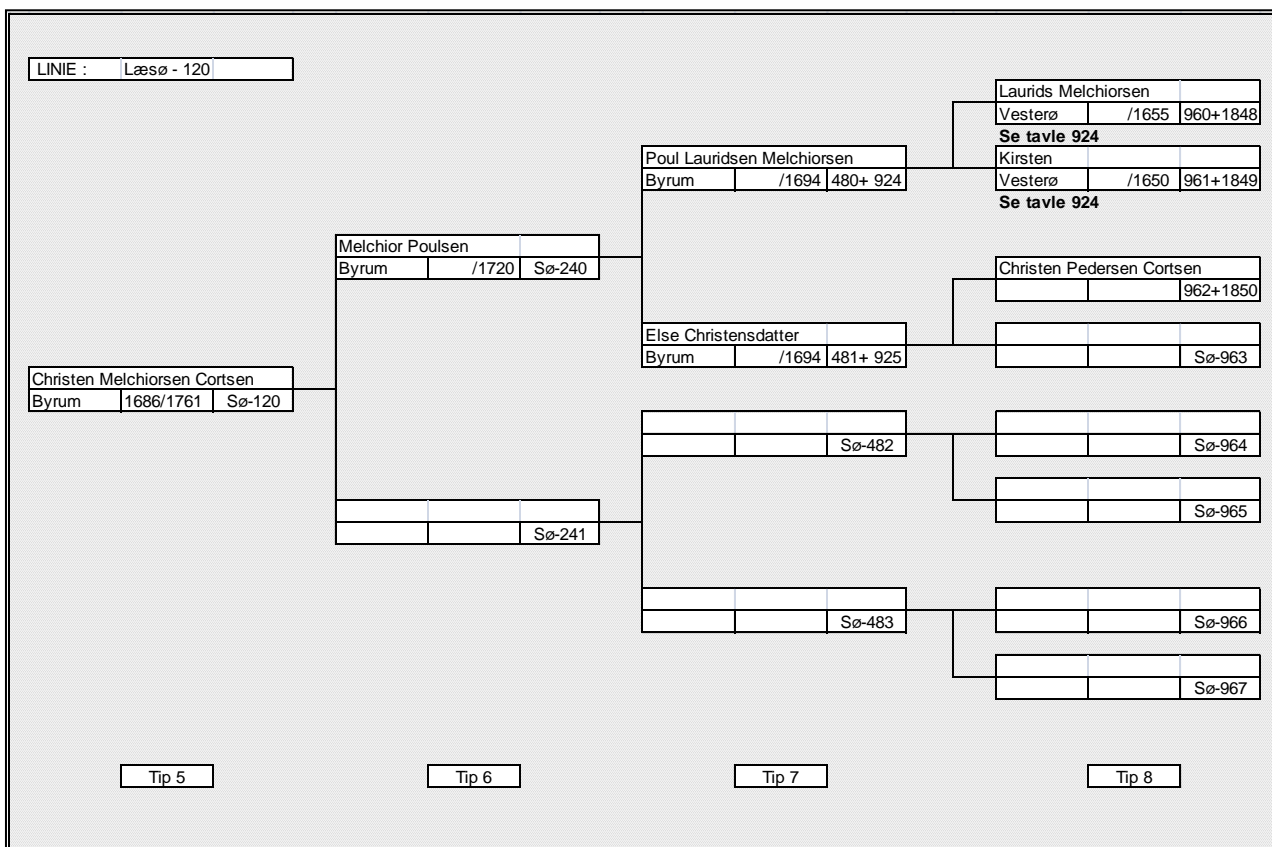
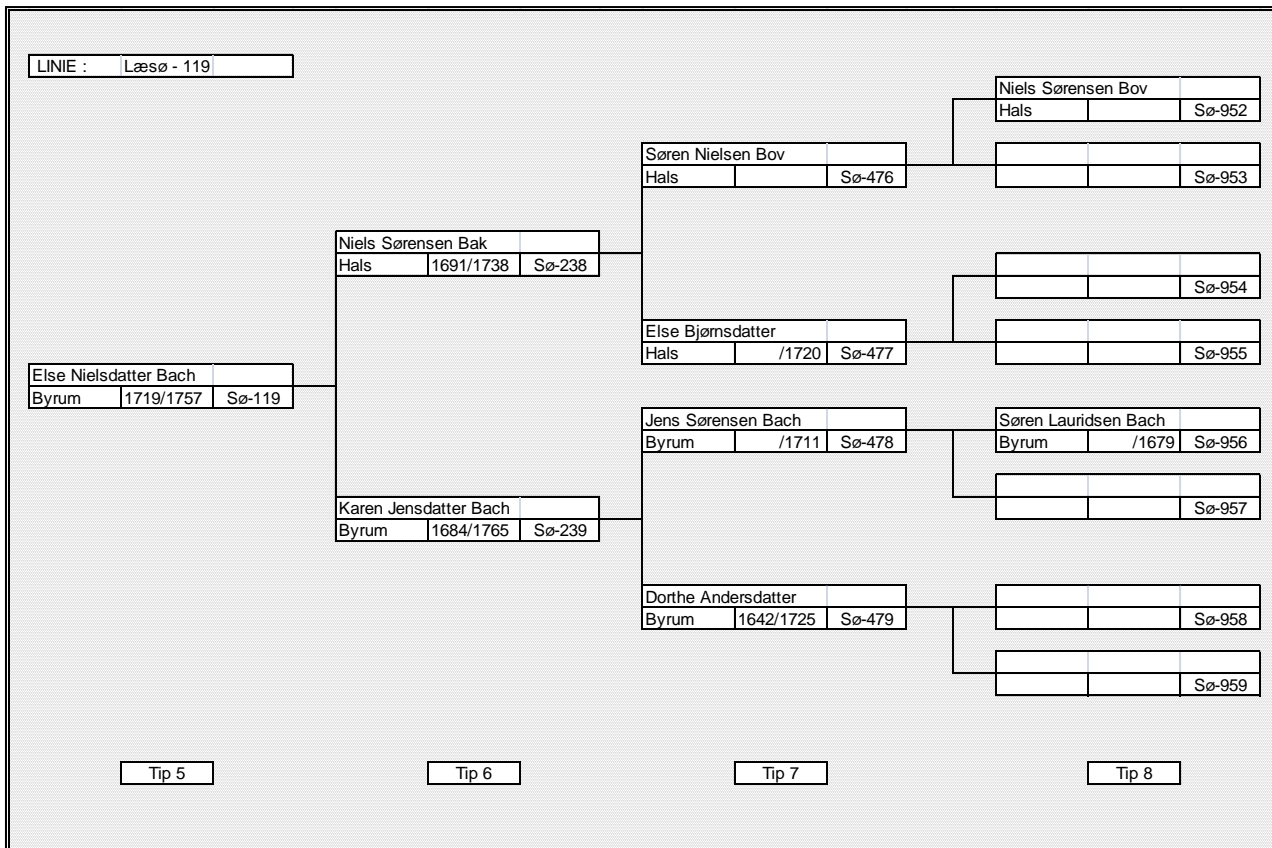
Anetavler 2 :

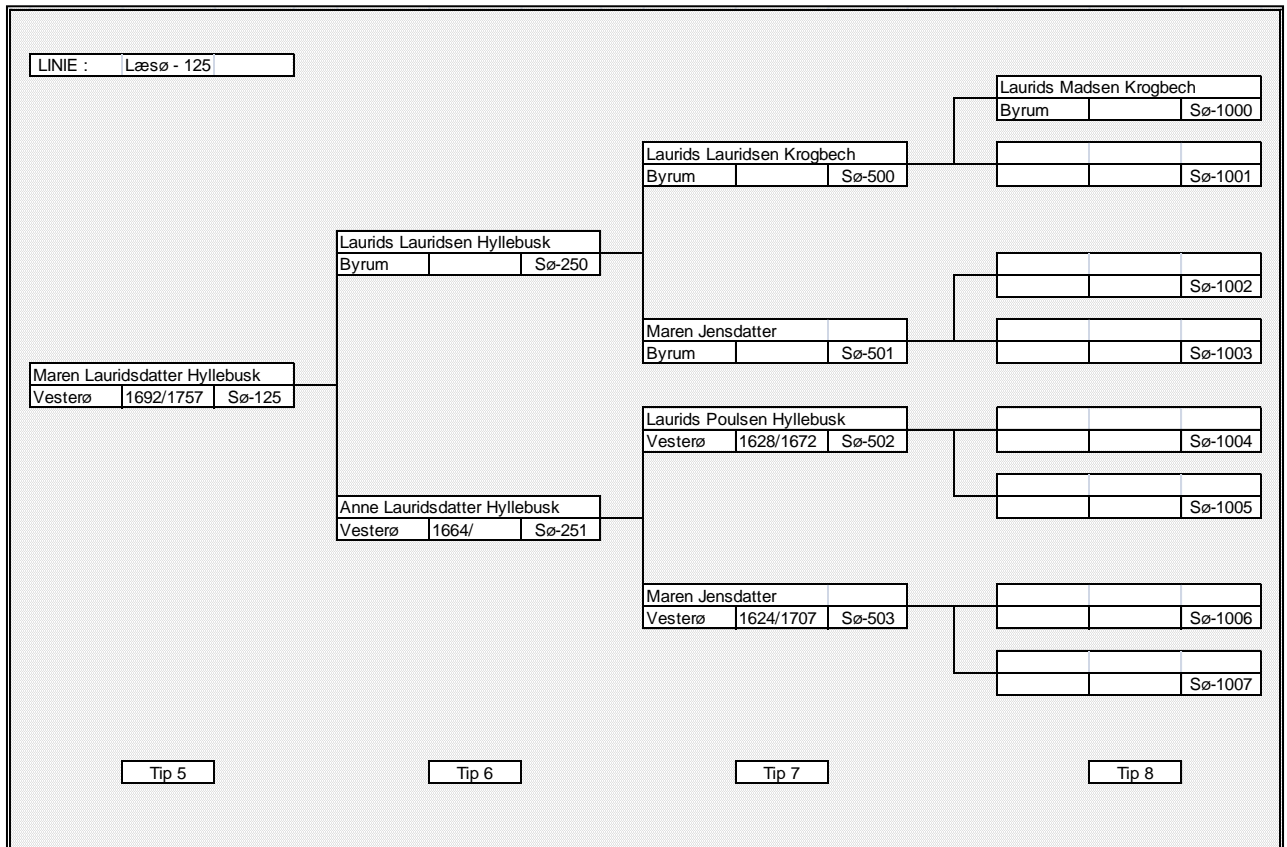
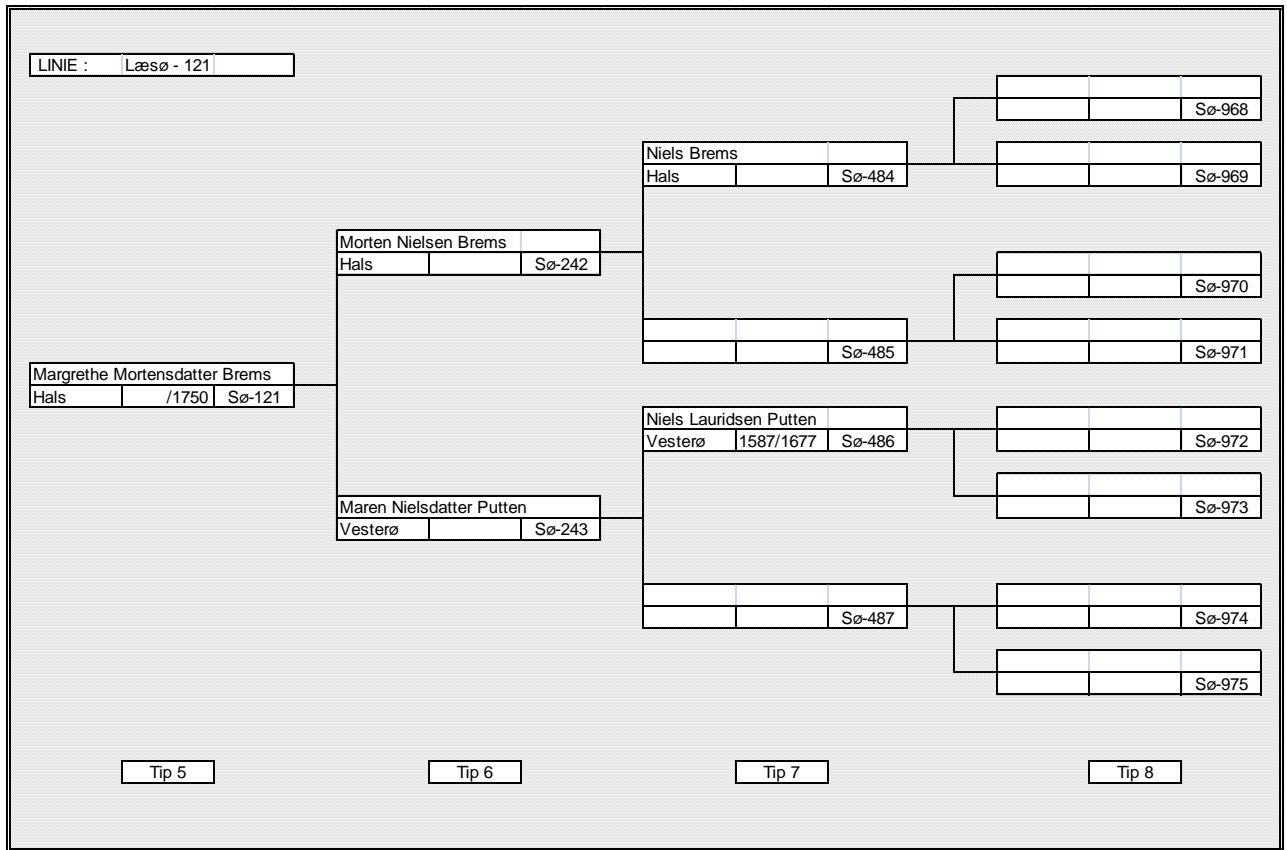
Anetavler 3 :

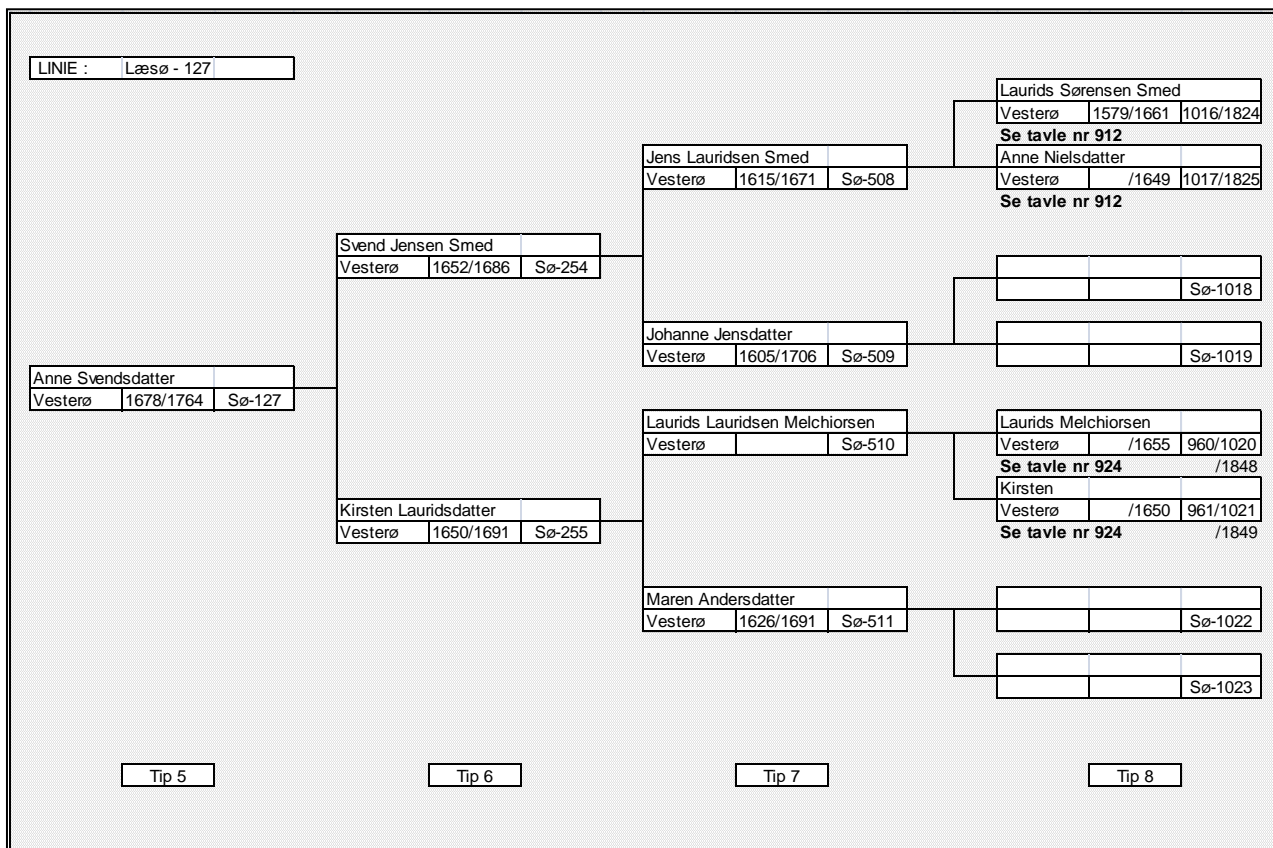
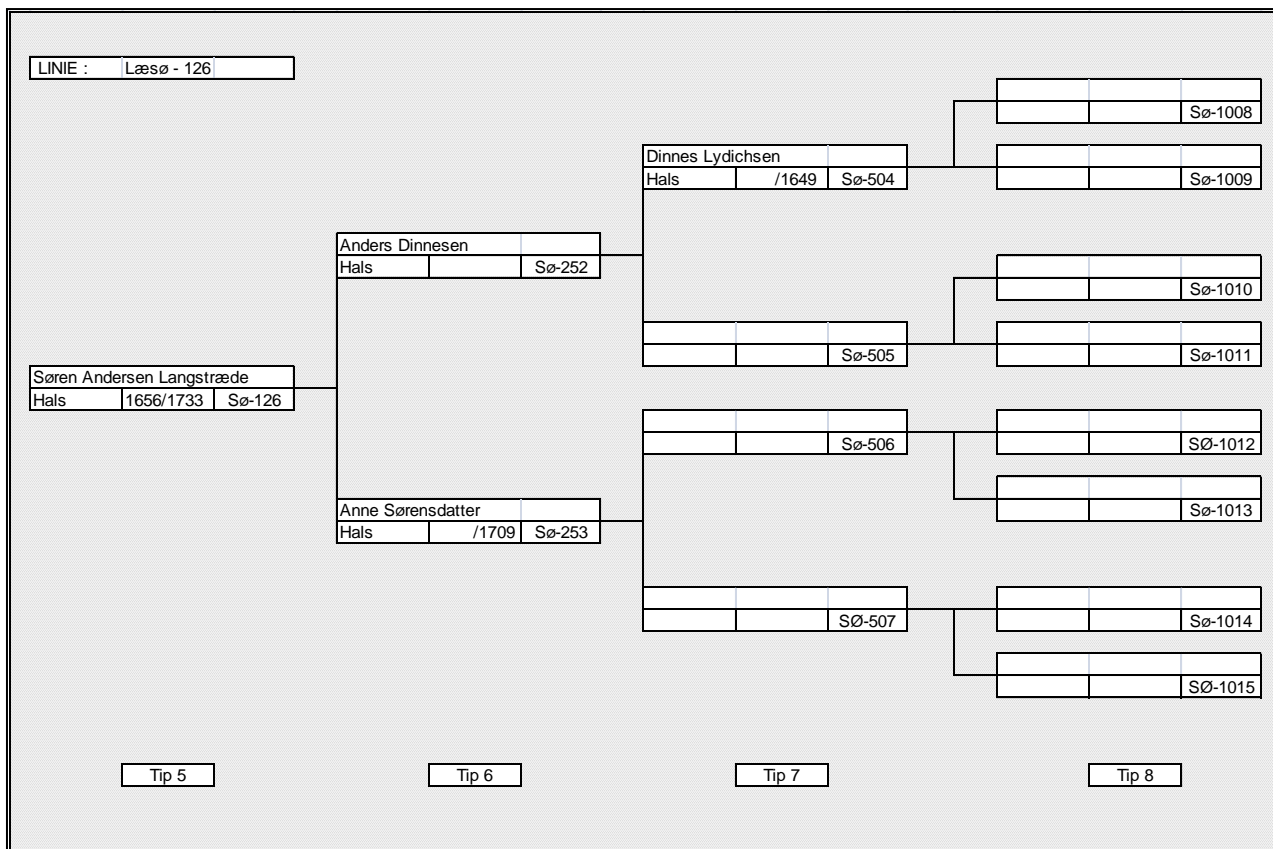
Anetavler 4 :

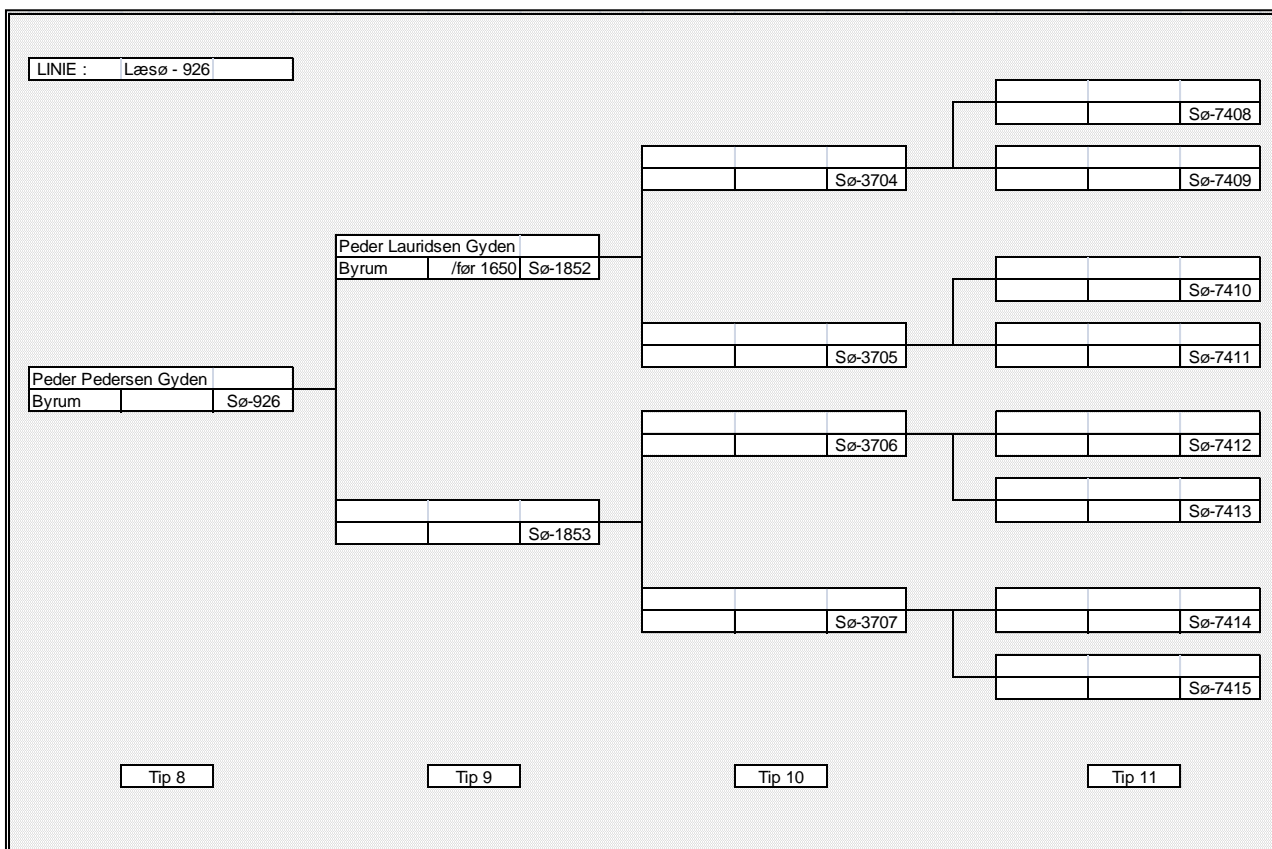
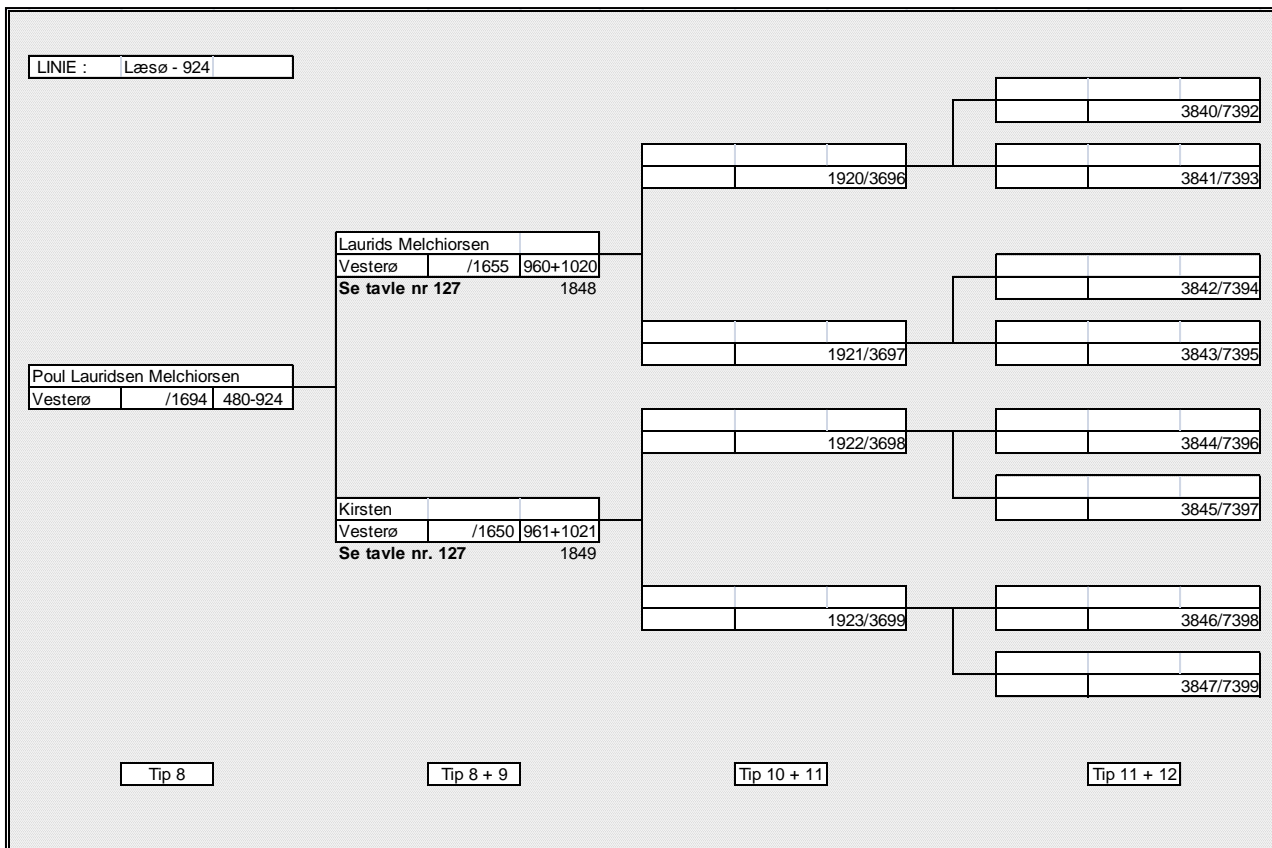
Anetavler 5 :

Anetavler 6 :

Anetavler 8 :

Lars Hansen Duun og Else Bjørnsdatter Jørgensdatter

Anenr. Sø-6 og Sø-7

Lars Hansen Duun blev født d. 18. juni 1815 i Sønderholm sogn, Hornum herred i Aalborg Amt og døbt d. 10. september i Sønderholm kirke. Han var søn af husmand Hans Laursen Duun og Birthe Marie Larsdatter, Sønderholm.

Fadderne ved dåben var Johannes Duun, Lars Duun af Nibe og Poul Laursen af Sønderholm.

Lars blev konfirmeret i Sønderholm kirke i 1829, med følgende skudsmål : Kundskab - god og opførsel - god.

Han blev gift 2 gange. Første gang med pigen Maren Nielsdatter fra Egholm, der blev født d. 16. februar 1818, og døbt i Vor Frue kirke i Aalborg d. 20 februar samme år. Hun var datter af Niels Andersen og Mette Pedersdatter. De blev gift i Sønderholm kirke d. 25. december 1843 Forloverne var gaardmand Peder Christensen og husmand Hans Laursen Duun begge af Sønderholm

De fik følgende børn, der alle blev født og døbt i Sønderholm.

- 1 - Birthe Marie Larsdatter, født d. 26. december 1844, og hjemmedøbt d. 8. januar 1845 og døbt i kirken d. 23. marts samme år. Hun døde d. 6. maj 1848, og blev begravet d. 14. maj
- 2 - Niels Larsen, født d. 12. november 1846 og døbt d. 25 november samme år.
- 3 - Hans Peter Larsen, født d. 12. april 1849, hjemmedøbt d. 21. april og døbt i kirken d. 30. september samme år.
- 4 - Birthe Marie Larsdatter, født d. 2. juli 1852, og døbt i kirken d. 3. oktober,
- 5 - Corfitz Larsen han blev født d. 17. november 1854 og døde d. 31. januar 1855 og blev begravet d. 4. februar.

Maren Nielsdatter døde i en forholdsvis ung alder. Hun døde d. 29. december 1854 i barselsengen og blev begravet i Sønderholm d. 6. januar 1855. Hun blev 37 år.

Samme år blev Lars trolovet med pigen Else Bjørnsdatter Jørgensdatter, der måske siden maj måned 1851 havde tjent Sønderholm. De blev gift i Sønderholm kirke d. 9. juni 1856. Forlovere var husmand Niels L. Hansen og Jørgen Pedersen begge af Sønderholm.

Else blev født i Klitten i Hals sogn på Læsø d. 29. juli 1831 og blev døbt i Byrum kirke d. 14. august samme år.

Hun var datter af Jørgen Børum Poulsen og hustru Ane Kirstine Christensdatter. Fadderne ved dåben var Lars P Weiens hustru, pigen Ane L.C. Poulsdatter, Poul Søren, Niels Møller, Michel Christensen Bech - alle beboere i Hals og Byrum sogne.

Else blev konfirmeret i Byrum kirke i 1847 med følgende skudsmål : Kundskab - temmelig god, opførsel - god

Hals Kirke

Else ikke blev døbt i samme sogn som hun blev født i. Årsagen var, at Hals sogn var uden egen kirke fra ca. 1722, hvor den gamle kirke efterhånden var helt faldefærdig og fra dette år ikke mere blev brugt til kirkelige handlinger. Fra 1722 og til tidligt i det næste århundrede blev kun tårnet nødtørftigt vedligeholdt, så det kunne fungere som fyr for skibene på havet. Der blev dog foretaget enkelte begravelser på kirkegården, hvor selve den kirkelige del blev afholdt i Byrum kirke.

At Hals kirke skulle få så tragisk et endeligt skyldtes at Hals sogn, og for den sags skyld hele øen, gennem flere hundrede år var blevet hjemløst af en vedvarende sandflugt. Det bevirkede at der ikke kunne dyrkes på de tilsandede jorde, og dermed var der heller ikke de fornødne indtægter til at svare kirkeskat, og dermed var den onde ring sluttet. En stor del af Hals sogns beboere søgte hen hvor det endnu var muligt at dyrke jorden, og derfor blev sognet næsten affolket.

I dag er der intet tilbage af den gamle kirke. På pladsen hvor den stod, er der rejst en sten til minde derom.

Men i 1867 fik sognet atter sin egen kirke. Østerby kirke der blev opført i udkanten af Østerby, der ligger i Hals sogn.

Ifølge afgangslisten i Byrum sogns kirkebog, forlod Else Læsø d. 6. maj 1851 med Aalborg som rejsemål. "Med godt skudsmål". hvor lang tid hun var i Aalborg, det ved jeg ikke, men hun kan selvfølgelig også være rejst til Sønderholm med det samme.

Else og Lars fik følgende børn :

- 1 - **Maren Kirstine Marie Larsdatter (Sø-3), født d. 12. april 1857 i Sønderholm, hjemmedøbt d. 17. april og døbt i Sønderholm kirke d. 20 december samme år. Hun blev senere gift med Peder Nielsen (Sø-2)**
- 2 - Jørgen Christian Larsen, født d. 8. april 1861 i Sønderholm, hjemmedøbt d. 10. april, og døbt i Sønderholm kirke d. 16. juni 1861.
- 3 - Poul Larsen, født d. 27. marts 1866 i Hasseris, hjemmedøbt d. 30. april, og døbt i Budolfi kirke i Aalborg d. 23. september samme år.

Som det ses fik Else og Lars et barn døbt i Aalborg. Ifølge afgangslisten i Sønderholm sogns kirkebog, forlod Else og Lars sognet i 1865 :

Afgangsliste for 1865 , nr. 6 Lars Hansen 50 år - tømrermand, nr. 7 Else Bjørnsdatter 23 år, hans hustru - rejst til Nr.Tranders d. 16. april

Tilgangslisten i Nr.Tanders sogns kirkebog 1865 :

Nr. 863 Lars Hansen 49 år, snedker, nr. 864 Else Bjørnsdatter 33 år hans hustru. Indkommet d. 24. maj 1865 fra Sønderholm. Anmeldt til afgang hos Pastor Jacobsen.

Afgangsliste 1865 :

Nr. 851 Lars Hansen 49 år snedker, nr. 852 Else Bjørnsdatter 33 år hans hustru. Til Hasseris d. 2. november 1865.

Tilgangslisten i Hasseris sogns kirkebog 1865 :

D. 3. november Lars Hansen og Else Bjørnsdatter fra Nr. Tranders.

Det har ikke været muligt at finde ud af hvor lang tid de boede i Hasseris, men ved folketællingen i 1870 er de tilbage i Sønderholm.

Else og Lars var, ifølge nogle optegnelser som jeg har fundet på Sønderholm lokalhistoriske arkiv, nogle særprægede mennesker. Disse optegnelser følger herefter, og igen efter disse, følger nogle af Ewald Tang Kristensens optegnelser fra slutningen af forrige århundrede.

Ewald Tang Kristensen var en af vores mest kendte folkemindesamlere. I slutningen af sidste århundrede rejste han rundt og talte med mange "almindelige" mennesker, og skrev deres historier ned. På en af de rejser var han også i Sønderholm, hvor han besøgte Lars og Else

Her følger først et billede af Lars og Else, og derefter historierne :

Else og Lars. Jeg ved ikke hvilket år billedet er fra.

Bemærk Elses hovedklæde, som er typisk for Læsø.

Billedkilde : Privat foto.

Denne historie er fundet i Sønderholm Lokalhistoriske forenings blad "Bjergposten" nr. 11 - 1987. Søren Nielsen tidligere smed i Sønderholm fortæller :

“Jeg vil nævne et par særprægede ældre mennesker til daglig kaldet Duun-Laust og Duun-Else. Else kunne spå os i kortene, rygtet gik blandt vi yngre, at hun kunne "seigne", få visse sygdomme til at forsvinde. Hun kunne også "Mane" fanden i jorden.

Hun var meget hård i sindet, ikke mindst i synet, hvis Laust ikke var hende efterrettelig, da var det kun et greb i kraven - over gangen, der havde Laust sin stue, men sjældent varm.

Var vi så heldige at komme når Else var i godt humør, vankede der et stykke kandis. Jeg tjente tre år ved Niels Knudsen, og når pigerne og mig havde malket - om aftenen kl. halv ti - gik vi op til Else med mælk. Deres hus lå i hjørnet af Knudsens have og var, så vidt jeg ved, købt eller lejet på 49 år, det var jo meget brugt dengang. Men vi unge så ret alvorlige på Else.”

Denne historie kræver et par kommentarer med på vejen. Søren Nielsen fortæller at Else kunne spå og "seigne" og "Mane" fanden i jorden. Med andre ord var hun noget af en troldkvinde. Det er bevidst at jeg bruger ordet troldkvinde, for disse evner må hun have arvet fra sin far Jørgen Børum Poulsen. Ifølge flere kilder var han en af datidens troldmænd på Læsø. Men mere herom senere.

Søren Nielsen skriver også at hun var meget hård i sindet. Her skal man tænke på hendes oprindelse, Læsø

Kønsroller på Læsø

Gennem flere hundrede år har Læsø haft et kønsrollemønster der var anderledes end i andre egne af landet. Det indebar bla. at det var kvinderne der stod for landbruget, og hjemmets daglige drift. Mændene på Læsø har gennem tiderne været meget hjemmefra. Først var der saltsydningen, senere skudehandlen og fiskeriet, og sidst forhyringen, dels på langfart og dels tjenesten i det danske søværn. Det har derfor været en tradition at det var kvinderne der bestemte farten på hjemmefronten. Når man så, som Else, kom til en egn hvor der var en anden skik, kunne det opfattes på den måde som Søren Nielsen fortalte.

En anden historie har jeg fundet i bogen "Om gårdene i Sønderholm" af Niels Østergaard :

“Else blev engang tilbudt af Chresten Østergaard i Nyrup, da hun var der og hjælpe med at rense rug, og da hun ikke gik af vejen for noget, hjalp hun også med at bære rug op på loftet. Da det så blev aften var der en tønne rug tilbage, den tilbød Chresten Østergaard Else Duun, hvis hun kunne bære den hjem i et stræk. Else sagde top og fik sækken på ryggen og gik hjem - en lille kilometer - Chresten Østergaard fulgte med for at se om han ikke kunne redde rugen, men der var ingen slinger i valsen. Else ikke alene bar rugen hjem, men nu da hun havde sækken på nakken gik hun op på

loftet med den med det samme.”

Christen Østergaard kendte åbenbart ikke det før omtalte kønsrollemønster på Læsø, og hvad det kunne medføre !

Samme sted har jeg fundet følgende, som relaterer sig til de tidligere historier :

“Laust Duun var en god fortæller, og når han fortalte historier for børn og den yngste ungdom ,var det så hårene rejste sig på deres hoveder, og han nød at fortælle om små mænd og spøgelse. Tang Kristensen fik også fat i ham gennem Pastor Barfod, hvem han besøgte da han rejste rundt og samlede folkeminder. Det var ikke efter Elses hoved, hun var klar over at Laust som havde lovet at møde i præstegården, og give sit bidrag til egnens historier, først ville få et par store kaffepuncher, hvilket var godt som smørelse for snakketøjet, og når han var færdig med sine historier fik han et par stykker eller tre som belønning for sit bidrag.”

Det bringer mig videre til de optegnelser som den danske folkemindesamler Ewald Tang Kristensen indsamlede ved at rejse rundt i det ganske land, og skrive de fortalte historier ned. de er senere udgivet i værket “Danske sagn som de har lydt i folkemunde”

Jeg har valgt at tage Lars Duuns historier med, da de er med til at tegne et billede af Lars og hans samtid, og historierne har også givet mig nogle vigtige slægtshistoriske oplysninger om Lars´s far.

Men inden vil jeg lige gengive en lille historie om Lars Duuns slagfærdighed. Det er fra “Himmerland og Kjær Herreder - 1936 - 1937” - “Mundheld og talemaader fra Sønderholm, ved 1870-80” :

“Duun-Laust i Sønderholm kom over til Gaarden Buus i Svenstrup for at udføre et Arbejde. Det var stormvejr den dag. Da Laust kommer ind i Gaarden og ser Buus, saa siger han “Det buser og bavser i dag” - Men Buus var ligeså slagfærdig som Laust, så han svarede “Ja, Fjer og Dun staar omkring os” !

Herefter giver jeg ordet til E. Tang Kristensen :

Historier af Lars Hansen Duun i Sønderholm :

(Fra bøgerne "Minder og oplevelser" og "Jysk stævne", artiklen : Om folks villighed til at fortælle. Af Ewald Tang Kristensen)

Nu gik jeg (ETK) forbi herregaarden St.Restrup til Sønderholm og var inde hos lærer C. Bruun , som fortalte mig et par smaating. Han kunde ikke give mig nattely, men meddelte mig, at Lars Hansen Duun, der boede i et hus nord i byen, sikkert nok kunde fortælle mig en hel del, da han var meget overtroisk. Men saa var det nødvendigt at sikre mig ly for natten, og jeg gik da til præstegaarden. Pastor Barfoed var meget flink og lovede at huse mig, og saa gik jeg til Lars Duun og traf ham godt nok hjemme.

Det varede ikke længe, inden vi var inde paa sagerne, og han var meget nem at komme af sted med og begyndte snart at fortælle. Til at begynde med var der da intet i vejen, og konen, der ellers sad og vævede, kom hen til os, naturligvis af nysgjerrighed, og stod og hørte paa, hvad jeg skrev op. En anden gammel kvinde Marie Nielsdatter, som var inde, gav nu en rigtig god historie til bedste, som jeg straks skrev op. Hun var jo ogsaa kommen derind af nysgjerrighed.

Oven paa dette tog saa selve Lars Duuns kone fat og fortalte noget, hun havde oplevet hjemme paa

Læsø. Hun hed Else Byersted Povlsdatter.

Hendes rigtige navn var som jeg tidligere har skrevet Else Bjørnsdatter Jørgensdatter - senere, bla ved folketællingen i 1906 og ved hendes begravelse kaldtes hun Else Hansen Duun.

Tang Kristensen kaldte hende "Povlsdatter" Han må have rodet det sammen med hendes fars navn "Poulsen". Det der er mere interessant i denne sammenhæng er, at Tang Kristensen kaldte hende "Byersted". Her kommer man til at tænke på byen af samme navn her i Himmerland. Men der er ingen sammenhæng. "Byersted" eller for at citere bogen, "Liv og sprog på svundne tiders Læsø" af Arne Espegaard, korrekt, "Byrster" var måden som man udtalte Bjørnsdatter på, på Læsø.

Her er så Elses historie :

Pastor Jansen i Byrum på Læsø vilde til Østerby en Dag, og han vilde gerne køres derhen. Saa kom han ud til Søren Krogbæk, der boede tæt ved Siden af og vilde have ham til at køre sig. Manden svarede : "Det kommer an paa Pigen, for hun skal køre" A kom saa med ham. Da vi nu kørte hjemad om Aftenen og kom til Bollesbro, hvor der var Skidteri, siger a, om a maatte ikke køre langs ad Stranden, a kunde nemlig køre paa Ferene (Strandkanten), indtil a kom et bitte Stykke hen til en anden Bro. Det var jo en Genvej, a vilde skyde, for ikke at komme i med Skidteriet. Præsten sagde nej. A spurgte ham nok en Gang om lov. "Nej, vi vil køre ad Vejen", sagde han. Et Øjeblik efter stod Hestene. A stod af og saa Tøjet, men der var intet i Vejen. Saa siger Præsten : "Lad mig nu komme af." Han tog saa det ene Hjul af og smed det op i Vognen, og saa kørte vi saadan hjem. Der skulde a køre Vognen ind i Gaarden og sætte Hestene ind til næste Dag uden Æde og Vand, og saa gaa i min Seng. Han vilde da komme næste Dag og sætte Hjulet paa igen. Han kom ogsaa næste Morgen og gjorde det" (Da nogle af Tilhørerne ytrede stærk Tvivl om, at de virkelig kørte hjem paa tre Hjul, forsikrede Fortællersken højt og dyrt, at det var Tilfældet)

Her ses "Duun-huset" i Sønderholm.

Det må være til højre for døren, at Lars havde sit kammer, som blev brugt når han ikke var Else efterrettelig.

Billedkilde : Kopi af privat foto

Men da saa Lars igjen tog fat, fik piben snart en anden lyd. Jeg sad ved et lille bord nord i stuen og skrev, og Lars sad hos mig ved enden af det. Der var ogsaa en voksen datter inde hos os, og hun var lige fra begyndelsen ond imod mig og gav knubbede ord, som jeg dog lige straks ikke tog videre hensyn til. Hun skjældte faderen ud, fordi han vilde indlade sig med den fremmede mand om slige sager. Saa fik hun moderen med ud i kjøkkenet, og efter at de der havde lagt samraad og saa kom ind igjen, kan det nok være, der blev fyret under mig, ogsaa af den gamle, der nu begyndte at skjælde mig ud. Saadan en landstryger ! der kom og vilde forføre hendes mand til at bilde mig krøniker ind. Hun rimlede op i en ulykkelig tid. Ovre paa Læsø, hvor hun kom fra, var de anderledes fornuftige folk, og der kom heller ikke saadant kjæltringpak som mig og mine lige. Jeg kunde nu intet faa skrevet, da kvindfolkene ikke lod os have ro et øjeblik, og jeg sagde saa til Lars : "Nu gaar jeg op til præstegaarden og beder præsten om lov til at huse os, saa vi kan sidde der i ro, vil de saa komme der op til mig". Det lovede han, og saa gik jeg med kvindernes forbandelser og skjældsord i hælene.

Den stakkels mand sagde ikke et ord til alt dette, for konen var en rigtig havgasse, og datteren var om mulig endnu værre, og jeg tænkte : " Er folkene paa Læsø af den beskaffenhed, saa er det ikke naadigt at komme der".

Præsten var villig nok til at give os husly, vi fik løfte paa et lille værelse for os selv, og saa løb jeg igjen ned til Lars Duun efter at have faaet en bid mad i præstegaarden.

Nu var det blevet mørkt, men jeg fandt til huset og kom ind. Men der var ingen Lars. Da jeg spurgte om ham, snærrede kjællingen ad mig og sagde, at han var gaaet i by, og det kom ikke hende ved,

hvor han var gaaet hen. Jeg maatte gaa, men ude paa vejen traf jeg en mand, hvem jeg spurgte ud, og saa pegte han hen paa en gaard, der laa der nede lidt til nordvest, der plejede Lars at gaa ind, naar det blev ham for hedt der hjemme.

En gård fra Sønderholm

Billedkilde : fra bogen "Bondens Eje"

redaktion Peder Riismøller, tegning Carlo Wognsen

Jeg styrede da kaasen der henad og traf ham godt nok. Gaardens mandlige besætning sad ved bordet og spillede kort, og Lars sad og saa til, men var ikke med i spillet.

Nu bad jeg ham følge med, og han var villig nok. Han rejste sig fra bordenden, og saa kom vi da til ro hos præsten. Men værelset, vi sad i, var ikke opvarmet, og det var jeg kjed af. Lars begyndte nu at fortælle, og jeg skrev, og det gik nok saa fornøjeligt. Det var udmærkede ting, Lars fortalte, og jeg var helt glad ved at have truffet ham. Men da klokken slog 9, rejste han sig og erklærede, at nu maatte han afsted hjem, han kunde ikke vente længere. Jeg søgte at overtale ham til at blive ved lidt endnu, men intet kunde hjælpe, han vilde afsted og erklærede, at han ikke turde vente. Saa sagde jeg : "Kan du saa ikke kommer herop igjen i morgen tidlig, for at vi kan fortsætte ?" Det lovede han, og saa sagde jeg ham farvel.

Næste morgen ventede jeg forgjæves, der kom ingen Lars Duun. Da klokken blev 10, sagde jeg til præsten : "Vil de nu ikke følge med mig derned til manden og bevæge ham til at komme ? Ene kan det ikke nytte, jeg gaar derhen". Men det vilde præsten ikke, endskjøndt jeg sagde at jeg vilde sætte megen pris paa at faa noget mere at vide.

Jeg tror nok, han var lige saa bange for at blive skjældt ud som jeg, og sandsynligvis var Lars bleven jaget ud i byen ligesom aftenen før. Atter at gaa derned til kjællingen og datteren kunde jeg ikke bekvemme mig til, og saa sagde jeg den gjæstfrie præstefamilie farvel og tak og rejste af til Nørholm.

Her følger så hvad Lars Duun fortalte til Ewald Tang Kristensen. Historier om trolde, dværge og lignenede overtroiske emner. Det Lars fortalte var ikke kun historier, men også med mellemrum noget der berettede om familiens dagligdag. Jeg har valgt at bibeholde de hovedoverskrifter der var brugt i bogværket.

Bjærgfolk i forskellige høje

Min fader (Hans Laursen Duun) tjente i en gaard her i byen i hø og korn og til højtid. Saa kom han og manden, som han tjente ved, i tanker om , at de vilde gaa op til troldkirke og feje og gjøre rent til højtid, og de tog en lime og et trugfuld sand med. De fejede og strøede, men morgenen efter, da de gik derop igjen, var det saa overtrampet over det hele af ene smaa fødder.

Om Bjærgfolk, man har set eller hørt

Vi har set dværgene i Pilhøj de hundrede gange. A tjente i 4 aar paa Restrup, men gik hjem hver aften her til Sønderholm, og a fulgtes med en mand, der var ladefoged, og hvis kone sad til leje her i byen. Der var aldrig nogen aften, a gik forbi Pilhøj, uden dværgene var jo til færds.

Bjærgfolk gaaende ud og ind i højene

For en 4 aar siden kommer a fra Hasseris en aften, a havde været der ovre at arbejde. Da ser a, der kommer én ned fra gaarden, der ligger lige neden for Sønderholm Bjærg, og den gaar tæt foran mig og bliver henne i nordenden af Restrup Bjærg.

Bjærgfolkenes tøj ude paa højene

Der var en dreng, de kaldte Grødkristen, for det han var saa graadig, han tjente ved min fader og var da saa stor, han kunde passe kreaturerne. Saa var det en gang i høbjærgningen, de var nede at slaa hø i kjæret, og drengen var med at rive. Saa skulde han gaa op i marken og tage køerne med sig hjem ved middagstid, og han gaar ogsaa derop, men saa tykte han, det var vel tidlig, og han lagde sig da paa siden af den høj, de kalder Pilhøj, og der falder han i søvn. De havde faaet deres onden, og da havde faaet deres middagssøvn, og de var færdige at tage i marken igjen, ilav klokken var to, og drengen var endnu ikke kommen. Den gang han vaagner nu op og skal have fat i køerne, da er han helt forstyrret, og som han nu ser sig om, er hele højen overbelagt med ene linned, og saa griber han et lagen, der var saadan paa størrelse som et vuggelagen, der laa ved siden af ham, og det tager han med sig.

Den gang han kommer saa hjem, skulde han jo have noget utak, for det han blev saadan henne med køerne. Saa siger han til konen, det var Niels Knudsens moder : "Aa, højen var saa belagt i dag med ene linned, den gang a vaagnede", og saa viste han hende det stykke, han havde faaet fat i. Saa fik han ingen bank, han blev helt fri baade for hug og utak for det sammes skyld. Niels Knudsens moder beholdt, og det havde hun og var ejer af, til hun døde. Hvad der saa blev af det, ved á ikke.

Dands paa og inde i høje

Der ligger en høj ude paa Restrup Remme norden for Remmegaarden, og der satte a mig paa, lav a var faarehjørde. Det var ruskvejr og om hjemlys dag, saadan lige ved middagstid, og da ser a, der kommer to bitte nogne op af et lille grønt hul lige paa den nordvest side af højen; men der var ellers ikke noget kjendt til andre tider. De tog hverandre ved armen og gav dem til at dandse oven paa højen.

Da de nu havde rendt og spøgt et bitte korn, saa raaber a til en gammel mand, der var hjørde med mig, men lige i tiden vaar gaaet ud efter nogle faar, der gik mellem træerne ude i Restrup Ryde, og vil kalde ad ham, han skal komme og se, for han var ikke ret langt derfra. Alrra ordene var ude af min mund, saa var de to væk, og saa løb a hen til hullet og vilde se, men hullet var dækket, og der var aldrig nogen ting at opdage.

Skiftinger og byttinger

Der var én her nede i Taastrup, de troede var en forbytning, hun saa jo ikke svær pæn ud og kunde ikke snakke, var heller ikke svar stor.

Om natten, naar de andre gik i seng, saa rejste hun sig og laa paa gulvet og legte med deres træsko. Saa raa hun kunde komme ud, saa gik hun hen til en høj tæt ved gaarden, og der laa hun. De havde derfor hende bundet ved kakkelenene. Mandfolk var hun saa meget gal efter, og naar der kom et karlemenneske ind, løb hun hen til den og sprang op ad den og vilde kysse den.

Hugorme og snoge

Min fader fortalte, da han var hjemme i Kare, at der var to karle, der kom hjem fra mønstring, og saa kom de forbi et kroer, strags før de kom til deres hjemstavn. Der var jo flere inde, og de kommer til at svire og bliver noget berusede begge to.

Nu skulde de jo følges ad, og det var saadan om eftermiddagen lidt før aften, de gaar fra kroeret.

Saa kommer de igjennem en lille skov eller krat. Da siger den ene til den anden:

"Har du ikke lyst til at se, hvor mange hugorme der er i den her skov"? Jo, det kunde da være skjønt nok, siger den anden. Saa gaar de hen og ser efter et træ, der kunde være passende at kravle op i, saa de kunde der sidde og se ud over hele skoven. Saa siger den soldat, der skulde kalde hugormene

frem : "Nu skal du tage og klavre derop, saa højt du kan komme." Ja, det gjorde han ogsaa. Dernæst tager han en gren, og den skriver han en krinds runden omkring sig med, og han staar saa inden i krindsen og begynder at læse. Strags begynder hugormene at samles og kom og lagde deres næser lige paa kredsen, som han havde skrevet. Naa, de bliver ved at samles og samles, og de lagde dem ovenpaa hverandre paa denher krinds, te de laa lige saa højt op som til hans bæltsted.

Det varede længe, før de var forsamlede allesammen, saa kom der én, og saa kom der en anden, og han kunde ikke vise dem væk igjen, før de var forsamlede allesammen. Saa raaber han til ham, der sad oppe i træet, og siger om han kunde lade ham vide, hvor langt solen var oppe. Ja, den var nær nede, den var lige nede ved bakken. "Ja, saa raa solen er under bakken, saa ser i mit begravelsessted her", siger han, "og du maa ikke vige fra det sted, du er, inden solen er oppe igjen, ellers bliver dit sted der ogsaa".

Aldrig saa raa solen var nede, saa faldt alle ormene ind paa ham, og saa aad de ham op med rub og stub. Den anden maatte sidde der oppe i træet, til solen kom, og saa raa den var oppe, var de alle sammen forsvundne. Han kunde nu gaa ned og fortælle den anden hans forældre, hvor han havde fundet hans død.

A har set hugormekongen ude i et stort jordfaldent hul i heden. Han var helt hvid, men med en sort streg langs ad ryggen, og ikke stort større end de andre. Der var en hel kongeforsamling. A har ligget flere gange i det samme hul og sovet min middagssøvn og havde nok lagt mærke til , der var saa mange smaa huller rundt omkring. Hugormene kan synge saa nydelig, og naar de tager halen i munden, kan de løbe hen ad en jævn vej lige saa rask, som en hest kan løbe, og springe lige saa højt i vejret, som en mand er høj.

Dem der spiser af hugormekongen, de kan se inden i et menneske, hvad foster det gaar med, og han gaar som paa aabent vand.

Saadan var det med Hals præst.

Lys paa høje o.s.v.

Der staar et lys og brænder neden til Restrup skov (altsaa norden for den) paa et bitte knob høj, der er et bitte korn vesten for skovvejen, som gaar fra landevejen sønder paa, altsaa mellem landevejen og skoven.

Kjæmpegrave

Der ligger en kæmpe begravet i et trebundet skjel mellem Taastrup og Svendstrup og Frejlev. Dersom han er lige saa lang som graven, er han lang for alvor.

Nedgravede penge, endnu ikke fundne

Der var en karl, der tjente i Nørholm, og til ham kom der én om natten og kaldte paa ham og siger, han skal følge med ham, der var en kjedel med nogle penge i begravet ved den sydøst hjørnestolpe paa laden ved Restrup. Der var nemlig et stykke af laden brækket fra, den havde forhen gaaet længere sønder, saa hjørnestolpen havde staaet noget inde i ladevæggen.

Det var nu om natten, denher kommer og kalder, men karlen turde ikke rejse sig. Anden dags nat kommer han igjen og siger det samme, te der var en skat begravet der og der, og den havde han del i. Dersom karlen vilde følge med, saa skulde de øvrige være hans. Men han turde ikke følge ham. Da kom han tredie nat og kaldte som sædvanlig. Men karlen turde endnu ikke vove det. Saa om morgenen aabenbarer han det for hans husbond, te saadan og saadan var der kommen en tre nætter og havde kaldt paa ham. Saa siger husbonden : "Du var jo en nar, du skulde have rejst dig og fulgt med ham. Du har ingen ting gjort, og han vilde ingen ting gjøre dig, nu kan det være, det er forloren".

Karlen hørte ingen ting færd til siden, skikkelsen kom aldrig mere, og altsaa var det forloren, men før havde kjedlen altsaa været der.

I følge med sære mænd og kvinder

A var i lære i Nibe ved en farbroder, a havde der, og saa var det lige en tre dage før juleaften, da siger a til ham, den gang a gik af værkstedet om aftenen, og vi skulde gaa hen og spise vor nætter : "A troer, a vil hjem i aften og se til mine forældre i Sønderholm". Nu var det saadan ruskregnvejr, og lidt mørkt var det. "Det er ikke værd", siger han, "for det er sølle vejr, du kan bie til i morgen, saa kan du faa frihed til at gaa". Naa, a havde faaet det i hovedet, og a lod mig ikke snakke for, a vilde hjem. Saa gaar a jo ogsaa, og sildig blev det, klokken blev henad en tier elleve, inden a kom hjem.

Den gang a kommer i Skindbjerg hule, den ligger op efter Binderup Mølle, da er det tilfældet, som a staar der, te der staar en skikkelse ovre i den søndre landevejsgrøft. Saa tænker a ved mig selv : Mon det er en der vil øster paa ? for saa kan vi gjøre følgeskab. A gaar hen ad ham, og den gang a saa kommer lige i nærheden af ham, aner det mig saa underligt, det kommer mig for, den var ikke rigtig.

A gik ad stien, men nu gaar a ud ad midtvejen, og strags a var kommen den forbi, saa kommer den op af grøften og gaar ad stien. Den sagde ingen ting til mig, og a sagde heller ingen ting til den, og den kom mig ikke nærmere end paa 3 skridt nær, saa meget var den stadig bagved mig, enten a gik saare eller stille, var den lige nær. A tykte jo det var saa underligt og vilde gjerne dreje hovedet lidt tilbage og se til den. Men jo længere vi gik, jo større den blev.

Vi gaar saadan, til vi kommer til en korsvej oppe ved Videhøj, der kommer en vej og gaar ned til kjæret. Lige den gang a var kommen forbi den, saa vrider skikkelsen fra og gaar ned efter kjærvejen, og da var det allige saadan for mig som et stort vognhjul, der var ild i alle egerne paa, og det satte ned ad vejen, og nisterne de straalte runden omkring. Det var stort til sidst, te a kunde ikke se oven over den.

Ja, det har nu altid været spøgeri der i den Skindbjerg Hule.

Kjørende gjenfærd paa veje og marker

Der kommer en vogn med 4 sorte for fra gaden af og kjører saa sønden omkring Niels Knudsens gaard og her hen ad mit hus, og saa herfra og op til bjærget. Det stod mig og min fader og Lars Jørgensen, der er død og henne, og saa paa. Vognen var stærkt belæsset, for den skollde afladelig, og hestene rykte saa stærkt paa den, men hvad der var paa den, vidste de jo ikke. Lars boede der neden for Bjærget, og han stod netop og skulde hjem. Saa sagde han : "Nu vil a gaa den vej og se, hvad det er for en vogn, der kommer paa den tid af natten" - klokken var imellem 11 og 12 - "og kjører derop".

Han gaar bag efter og ser, de holder i grusgraven ved enden af Bjærget, og der var 4 folk paa den. Vi tænkte jo, det var dværgene, der var ved at hente deres sager, men det kan ogsaa have været spøgeri.

Dødningehoveder

Der var en høj nede paa Povl Munks lod, der fandt de tre kjæmper i, da de kast den ud. Povl tog det ene hoved hjem og pudsede det op med blanksværte og satte det under hans bord. Aldrig snarere det var gjort, før han fik uro i huset, og saa maatte han have det op til højen igjen.

Herremænd spøger

Der var en forpagter på Restrup, der hed Møller, og han havde tre sønner, der var omtrent paa min størrelse. Vi var da gjerne sammen. En gang havde vi faaet ladekarlen til at lave os nogle

runde hjul at trille med, og som vi nu gaar allerbedst om aftenen og leger med dem, saa hører vi, hundene begynder at tude og skriges saa forfærdelig. Da kommer greven (Rosenkrands) i en daglig dragt ind ad den nordre port og gaar op med østre side af laden. A kunde se ham lige saa livagtig, og han var død for mange aar siden. Den gang han kommer lige for os, tager hundene til at tude, og halen imellem benene, og op ad vindelbroen lod de klø.

Han havde en trekantet hat paa og hvide hoser og en henskaan frakke (Livkjole) og en stok i haanden med sølvknap paa og i et par sko og gaa hen til sideporten, og den sprang strags op, og der gik han ind i laden.

Den gang vi saa, han var kommen derind, saa tog hver af drengene flugten og kom hen i deres seng. A skulde og hen i seng, a laa ved staldkarlen i den nordre stald. Der havde vi en brun, uskaan hest, og ligesom a nu lukker den øverste dør op, der var jo to halvdøre, da kommer hesten og springer over døren, og der hænger han, han kunde hverken komme ud eller ind. Han maa jo nok være bleven forskrækket for gjenfærdet og have revet sig løs. A gaar hen og kalder ad staldkarlen og en anden karl og faar dem op, for a kunde jo ikke komme ind. Den gang de kommer nu op, de kunde heller ikke hverken faa den ud eller ind, og de maatte op til herren og have nøglerne til brændehuset, for der var to staaletænger, og saa væltede de døren af hængslerne. Saa blev hesten løs, da de fik døren ned, og a kom ind og i seng.

Møller blev gal over det og gav hver af hans drenge en god liring om morgenen, og saa kom der bud efter mig, og han stod med pisker, da a kom, og a fik ogsaa en rigtig god liring.

Se saadan var den gjenganger skyld i, te vi fik hug alle tre. Siden den tid kunde vi godt gaa i seng i ordentlig tid om aftenen.

Bjærgfolks bryllup, barsel eller begravelse

Denne historie er fortalt af Kristen Tingholm til Ewald Tang Kristensen.

Duun-Laust i Sønderholm fortæller at han en gang gik fra Restrup Enge og til Sønderholm ad den sti, som fører om ved Troldkirken. Da kom der en nisse omme fra den anden side af højen, og han var i en lang sort kjole og med en bog under armen og gik ind i et hul i højen. Han var af størrelse som et to aars barn. Saa gik Laust hen og saa ind ad hullet, og da kunde han se ind i en stue, og paa en skammel sad der et par smaa folk. Det var nok deres præst, ham med den sorte kjole, og han gik hen foran dem og slog bogen op og gav sig til at læse, men Laust kunde ikke forstaa, hvad han sagde.

Men saa var der een af dem der opdagede Laust, som sad der oppe i hullet og kikkede ned, og de saa nu efter ham allesammen. Saa lukkede højen sig for ham, og han gik videre.

Igen er det Lars Hansen Duun der fortæller :

Gjenfærd på forskellige steder (Arbejde i Lader)

A havde været ude i Resterup kjær at slå tag, som vi skulde have at tække med. Vi havde fået det bjærg i land og a kommer med vognen og får det læsset. Da viser det sig, a har slået for meget, og vi kunde ikke kjøre det altsammen, for vi måtte ikke få uden ét læs. A lader altsaa noget ligge, og vi kjører hjem med det andet. men så kjører vi efter det sidste sådan klokken henved elleve om aftenen. Da vi nu kjører tilbage, sidder vi oven på læsset, for vi havde jo ikke ret meget på. Som vi nu lige tager gården (Restrup) og kommer vesten for den, da hører vi, det tærsker hele laden igjennem. Vi holder så og vil lytte efter det. Men aldrig så rå vi holder, så holder det op at tærske. Vi kjører da så stille hen til søndre ende af laden, og da går vor vogn op og ned, så til den ene side og så til den anden, og vi troede bestemt, vi havde vælt. Da vi kom til landevejen, var det, ligesom det kylte os til frahånds side. Men om forladelse, nu kunde vi kjøre, og så kjører vi, til vi tager

Vandtrangsbakket; der i det svak, for vi kommer op af bakket, der ser vi, der står en sort skikkelse i grøften på søndre side. Så stod hestene stille, men endelig kommer de i gang igjen, og vi får dem hjem og mærker så ikke til mere.

Gjenfærd på forskellige steder (Spøgeri på Vejen)

Min fader kjørte en aften fra Nibe og hjem til Restrup, det var en enspænder og hans egen befordring. Han sad og sang og var så godt tilpas. Da han så kommer forbi Hvidehøje, der ligger nør for vejen, bliver han vippet ud af vognen. Det var, ligesom én tog ham med en arm foran på brystet og en anden bag på ryggen og satte ham lige ned på jorden. Hesten standsede, og han rejste sig så igjen og satte sig op på vognen og kjørte videre.

Om fanden og forbund med ham (Frimurere)

Der var en pige, der havde tjent i flere år hos murermester Jörgensen i Aalborg som husholder, for han var enkemand. Han var tillige bestyrer over frimurerlogen. Samme pige var gode venner med en rebslåersvend, der flere gange havde været med hende, når hun havde været oppe i logen at gjøre rent. Hun var nemlig vant til at varte op der, når der var forsamlinger. Der kommer da bud til Jörgensen en aften, han skal få bordet dækket med knive og gafler, og det skal hun jo så besørge. det kom hende så underligt for, at hun skulde dække med knive og gafler, og der var ingen omtale om, hvad de skulde have at spise ; men hun dækker jo da. Jörgensen var jo den, der var den sidste ind, når der var forsamling, og den første ud, og da det lakkede ad klokkeslættet, han skulde på logen, så siger han til pigen, te nu måtte hun have lov til at gå ad byen så og så mange timer, og når de var forbi, skulde hun være hjemme igjen. Hans hus var tæt på logen, og den gang han nu var gået, så går hun bag efter og kikker, for hun ville jo have opdaget, hvem der skal skaffe mad på bordet, som hun havde dækket. Som hun nu står og kikker ind ad nøglehullet, da ser hun hver sidde forved sin tallerken og en tyk pave, der gik op og ned ad gulvet. Ham kjendte hun ikke, men de andre havde hun set flere gange. Så går denher fremmede hen til Jörgensen og siger, te de kunde ikke have deres handel, for der var tilskuere. Det brød Jörgensen sig ikke om, han lagde ingen vægt på den snak. Den fremmede går lidt igjen, og så siger han atter :”Vi kan ikke have vor handel, der er tilskuere” det hører pigen, og hun kikker gennem nøglehullet det bedste, hun kan, for at se, hvad det er for en fyr. Uden videre kommer han hen og blæser gennem nøglehullet. Lige så rå han har gjort det, kommer der en stor kjødklump og sætter sig i det øje, hun havde kikket med. Se så kunde hun ingen ting mere, for det blev jo siddende, og nu kunde hun gå hjem. Om morgenen, Jörgensen kommer op og kårder på hende og ser, hvordan hun ser ud, så siger han :”Nå, du har nok været tilskuer i nat” Det kunde hun jo ikke fragå. “Ja, nu er du udelig her, nu kan jeg ikke have dig længere” Men nu skulde hun da gå op og tage af bordet, knive, gafler og tallerkener, og hun så sig rundt omkring både på bordet og under bordet, men der var aldrig nogen ting at se af det, de havde spist, andet end tallerkenerne, de var overstænket med bløj. Pigen kom derfra, og rebslåersvenden gik hun glip af for det samme sin skyld, han vilde nu ikke have hende, sådan som hun nu så ud, og kunde ikke lide pigen siden.

Om fanden og forbund med ham (Frimurere)

Her nede i Dal var der en gårdmand, de kaldte Kræn Hægtemager, han sad i små kår og kjørte med skudtørsv sådan til kjøbstad. Det var små krømmerlæs, han kjørte med, der var jo ikke ret meget på vognen. En morgen helt tidlig kjører han til Ålborg med et læs, og da kommer der én til ham og spørger ham, om han vil ikke lade sig leje til Ålborg. Nej, det kunde han ikke, for han havde læs på og kunde ikke have mere på vognen. Den var smal, og der var nok på den efter det, den var. Så siger denher fremmede : “Ja, du kan jo smide törvene af, a vil give dig en hattepuld fuld af penge for at kjøre med mig”. Det tykte Kræn Hægtemager da kunde lade sig høre, han trængte hårdt til

pengene, og så læssede han törvene af og lagde dem på marken, og den anden kommer op at age. Den gang han kommer så til Kilden med ham, så siger den fremmede : “Nu behøver a dig ikke længere, nu må du være fri” og den anden står af og manden får det, der var ham lovet. Der i Kilden boede den første frimurer her i egnen, og det var netop i den første tid, da dether frimurervæsen blev anlagt, så folk mente da, det var den Slemme selv, han havde haft oppe. Angåendes det, han var i betryk både for fødekorn og til sæden, så går han nu hen og køber ind både tærekorn og sædekorn og tager med sig hjem. Den gang, han nu kommer hjem, bliver konen jo forskrækket, hun vidste han havde ikke flere penge end dem, han fik for törvene, og nu havde han gjort sådant indkjøb. Så vilde hun have at vide, hvad det var for penge. Ja, han havde haft en hyre : “A lod mig leje til at kjøre for en mand til Ålborg, og törvene læssede a af og lagde på vejen” Efter den tid lykkedes det så godt for ham, og han blev en velhavende mand.

Om fanden og forbund med ham (Hentet af Fanden)

Grev Rosenkrants her på Restrup vilde have forgivet kongen. Herremændene var nemlig forsamlede for at lægge råd op imod ham, og det blev da bestemt, at han skulde forges. Så skulde de drage stak om, hvem der skulde gjøre det, og loddet faldt på greven. Giften blev blandet i en kop kaffe, og den satte han til kongen. Men så var tjeneren eller hofnarren bleven opmærksom på det, og han giver kongen et skub. Så skyder han koppen fra sig hen til Rosenkrants og tager hans kop i steden. Nu måtte greven selv drikke giften. Lige så såre han havde drukket, befalede han kusken at spænde for og kjøre alt hvad han kunde. Han nåede da at komme lige her til gården og ind i borggården, men døde i porten og var væk med det samme. Andre siger, at han kom ind og efterså alle sagerne og husene og stuerne først. Efter sagnet skal hans lig være kjørt ud af gården med fire sorte heste for, og da de kom her nede i det svak neden for Vandtrang, der standsede hestene, og så kom der tre ravne og fløj ned på kistelåget og tog det af og rev hjærtet ud af ham, og så kunde kusken kjøre igjen. Han ligger også i hans kiste uden hjærte.

Om fanden og forbund med ham (At blive skilt ved Cyprianus)

Der boede en mand her oppe på Vandtrangs bakker, der hed Per Væver, og han kom så uheldig afsted. Han kom på en auktion og kjøbte en hel del bøger, og der iblandt var Cepriånus. Den får han jo attrå til at læse i, og han læser jo den Slemme til sig, men han forstod ikke at læse ham fra sig igjen, og han kunde ikke blive skilt ved ham på nogen måde. Den Slemme mödte hver aften og lå under deres kakkellovn som en stor sort ringhalset hund. Så vilde han endda af med bogen, men kunde heller ikke blive skilt ved den. Han går ud norden for huset i skjellet mellem Restrup mark og Sønderholm mark og vil grave til vand for at kyller bogen deri. Da han var kommen så langt ned, te han havde gravet en 60 alen, og havde arbejdet både nætter og dage, men endnu uden at komme til vand, så går han ind og henter bogen og kyller den ned til bunden, og så arbejder han igjen både nætter og dage og fylder brønden helt og holden, for han tör ikke gå derfra, da det gjælder for ham at blive skilt ved den. Men da han så er færdig med at kaste kjelden til og kommer ind i hans hus, da ligger bogen på bordet. Så lader han hans kone ilde ovnen tre gange, og så kyller han bogen ind i den gloende ild og stopper munden for ovnen og kommer ind igjen. Da var det det samme. Bogen lå lige godt på bordet. Manden bliver da så rasendes, at han gik helt fra forstanden. Hunden den mödte hver aften, og så lå han og skreg og råbte på Fanden hele tiden. Kone og börn kunde ikke styre ham, og nogle folk gik da derop og holdt vagt ved ham om natten. Men så blev det jo såent stilt an, te de skulde hen til Rold med ham til en klog kone, eller mand var det vel. De skulde kjøre med ham om natten, og manden i den norderste gård her han var stærk kjørende med to svære sorte heste, og han bliver så ordret til at kjøre med ham hen til Per Damborg. Min fader var höstmand i den gård om høslæt og kornbjærgning, og så siger Kræn rytter til ham, om han vil kjøre med denher gale mand. jo, det kunde han godt. Om aftenen de fået deres nætter, så

spænder han hestene for, og der kommer to mænd til med ham derop. De tog så Per Væver og bandt både hænder og fødder på ham og lagde ham bagi vognen ligesom en kalv. Se så kører de. De to mænd fulgte ikke med, de var blot gået med til huset for at binde ham. Min fader var altså ene med ham. Den gang de kommer så i det svak øst for stedet, da står hestene stille, min fader kunde aldrig få dem af stedet. Han vidste nu aldrig, hvad han skulde gjøre. Så går han hen foran øgene, tager hovedlaget af det frahånds øg og ser ind igjennem det. Da ser han, der sidder en person bag på vognkurven, og den var ham for tung. Han lægger hovedlaget på øgene igjen og tager så hans kniv op af hans lomme, lukker den op og hugger den fast i stjærten. Derefter sætter han sig på vognen, og nu kunde han kjøre ; så faldt herren af. Han kommer godt nok hen imellem Svenstrup og Ljerre (Leere), der er en dal, a kan ikke huske navn på. Det var jo bleven ud på natten. Da kommer der tre uskår heste med en bjælde på hver, men han kunde ikke se, de havde noget på hoved nogen af dem. Til vognen kunde de jo ikke komme for kniven, men så sprang de runden omkring den, og øgene blev jo forskrækkede, dem døvde han hårhed med at styre. Den gang han mærkede nu, de kunde ingen bugt få med ham, kjørte han godt nok, til han kom til Rold. Men det gjaldt for ham om at komme dér, inden solen kom. Per Væver lå i vognen og hvælte og råbte på Fanden hele tiden, men da Per Damborg kom til ham, så læste han ham i ro, og så kjørte min fader hjem med ham igjen. Det gik godt nok med hjemrejsen. Han var nok fra forstanden, men hunden var nu borte og kom ikke mere. Men så kom der et gloende hjul og rendte runden omkring huset hver aften. Så levede Per Væver ikke så skrækkelig længe efter, og da han var død, så måtte kone og börn sælge huset og flytte af det. Det blev så brækket ned og flyttet, og det samme hus står for resten endnu nede i Restrup have, det er det gartneren boer i.

Om fanden og forbund med ham (Fanden som medspiller)

Nu skal a fortælle en sandfærdig historie, for ham, a er opkaldt efter, han var med i spillet. I *den røde smedje*, der ligger lige uden for Uslev (Vogslev) bom, der samledes alle svendene fra Nibe hver Løverdags aften, og så sad de der til Mandags morgen. Så var det også en aften, da var der en del forsamlede og spillede kort og nogle tilskuere. En af dem var så ude at pisse, og da står der en fremmed person uden for døren. Så siger svenden til ham, om han havde ikke lyst til at ville ind og have et spil kort med dem. Jo, det var han villig til. Straks han kommer ind, er han i kortspillet. Penge restede han ikke, og han vandt bestandig. den gang de havde spillet en tid, så bliver kortene gale, de kom til at reste for mange klører. Klørerne faldt nemlig fra ham, eftersom han fik dem i hånden ; han kunde ikke holde ved dem. Så var der en provst i Nibe, han havde en søn, der var med i kortspillet også, og så en gang, han ser, der ligger så mange klører ved den fremmedes fødder, bukker han sig ned for at samle dem op, og da ser han, te klørerne de gik ud igjennem støvlerne på ham. Han bliver da forskrækket og beder så én tage hans kort, han skulde ud at pisse. Imidlertid går han hjem til faderen og fortæller ham det. Så siger faderen, han vidste nok, hvordan det hang sammen der, og nu skulde han nok komme derhen. Sönnen vilde nu have blevet hjemme, men det vilde faderen ikke, han skulde med, “for det er en böjen gjæst, og han vil have en med sig, lige så rå kan det træffe dig som en anden” Så laver faderen sig til og følger med ham derhen. Den gang han kommer så ind, så siger han, det gjør præsten : “Sidder du her, dit skarn ?” Ja, han var en böjen gjæst. “Ja, du skal ud”, siger provsten. Så vilde han ud, som han var kommen ind. “Ja, jeg skal nok sige dig, hvor du skal ud.” Så siger Fanden igjen, at han var ikke ræd. “Det ved jeg nok, dit skarn” Ja, han havde stjålet et brød fra en kurvekone på Randers gade, da han var i lære. “Det var af min store nød og trang” sagde provsten, “for jeg var sulten” Så tog han i hans frakkeærme - det var den gang de havde opslager på frakkerne - der tog han en sølvlenigskilling og smed i flabet på ham. “Der har du betaling, dit skarn” Så går han hen, det gjør præsten, og tager en nål og prikker hul i vinduesblyet i et kors, for det var jo den tid, vinduerne var indlagt i bly. Det var et lille hul, han måtte ud af, og der blev sådan en dunst derinde og sådan en tåge, te de kunde ikke se hinanden, og lyset blev slukt. Den gang han var så kommen ud, så råbte han, te skyerne svarte ham, te han vilde

have noget med sig, han var en böjen gjæst. Da tager præsten igjen ordet og siger : “Vil du have nogen ting, dit skarn, så kan du tage bindehunden i lænken” Han tog så også både hund og lænke og samt og fløj i luften med. Den gang det var nu forbi, og lyset var tændt igjen, så siger provsten, te nu skulde de én for én, alle dem, der havde været med i kortspillet, følge med ham ind i et kammer, og dér læste han således for dem, te de græd alle sammen, te de var pisket. Se så kunde de tage hjem enhver til sit, og siden kom de aldrig i den røde smedje at spille kort mere.

Om fanden og forbund med ham (Indhegning af jord ved Fandens hjælp)

Gabriel Gyldenstjerne måtte have lov til at få det ejendom, han kunde ride ind på tre timer, og så red han på en 3-års plag både over marker og diger, kort sagt det hele. Kjæret var ikke en gang til at gå igjennem, men han red lige godt, og alt det, der er til gården, har han indredet. Den gang han kom tilbage igjen, kom han et kvarters tid for tidlig, og så vilde han have været af sted igjen. Men så sagde de til ham : “Gabriel, Gabriel, du gaber for vidt”, og så kom han ikke af sted anden gang. Han lå begravet under altergulvet i Sønderholm kirke, men hans begravelse blev opkast for nogle år siden.

Om fanden og forbund med ham (Dragedukker, spiritusser, vekseldaler m.m.)

Niels Knudsens moder havde én, der samlede penge til hende. A har bygget tre stenhuse for hende, og det var en underlig kone. Der kunde aldrig ligge en sten om aftenen, og om morgenen var der endda nok på pladsen, og nogle af dem var så store, te to heste kunde ikke trække dem. Ja, hun havde hjælper til sig og var sløvere, end folk skulde tro.

Kloge mænd og koner og deres bedrifter. (løsningsstenen. At blæse låse op m.m.)

Mig og så to til, Jens og Klemmen, de var begge to her fra byen, vi var gået en sankt Hans aften for at få noget bregnefrø oppe i Restrup skov. Vi skulde være der akkurat kl. 12, men så blev vi forjaget, for avditørens sønner så os. De var gået op for at se til skovfogdens kone, og så blev det for sent for os. Så gik vi til blus oven på den tur. Bregnefrø kan gå gjennem ni lag papir, men det sidste (det tiende) lag skal de tage det på. Så rå de har det enten i en skohæl eller støvlehæl eller under deres tunge, så er de usynlige.

Kloge mænd og koner og deres bedrifter. (løsningsstenen. At blæse låse op m.m.)

De skal passe på det første æg, ravnene de gjør i reden, og skrive et kors på det. det første æg bliver også først udruget, og så snart det æg sprækker, og ungen kommer ud, så må de passe at være til rede og tage den og hænge i en tråd lige oven over redet. Så flyver raven hen og henter en *Stensurt* og putter den i næbbet af ungen. Så er den usynlig. Den, der har hængt ungen op, skal så klavre op og føle sig for, hvor han har hungen den, og se at få fat i hovedet, for den er jo usynlig nu, og tage urten ud. Så såre den er ude, kan han jo se ungen igjen. En snedkersvend tjente på en stor gård her ude ved *Randers*, og ham skaffede min fader sådan en sten. Svenden havde jo sagt ham, hvordan han skulde bære sig æd. Den snedkersvend var kjæreste med en pige, og der var en anden, der også vilde være kjæreste med hende. Han havde flere gange været efter og vilde have banket ham, men det havde han ikke fået held til. Den gang han havde nu fået fat i stensurten, så gik han hen til en legestue, der var, og tog denher sten under hans tunge, og så blev han usynlig. Den anden, der vilde være gode venner med pigen, rendte og dandste med hende, men så render snedkersvenden hen og træder ham i hælene, det kunde han jo gjøre, så ingen kunde se det. Han vender sig omkring og slår hans bagmand én på hovedet, for han troede jo, det var ham, der slog ham. Så bliver han jo gal, og der kommer et helt slagsmål ud af det. Men bagmanden var jo uskyldig, og de andre holdt med ham, så han, der slog, fik ryggen banket fuld. Det kunde snedkeren jo se, uden at nogen kunde se ham, se så fik han hævn på den anden. Snedkersvenden gav min fader

to rigsdaler for det stykke arbejde, og så betalte han alle de lommeklæder, han slidte op, hver gang han gik op i træet til ravnens rede. Han klavrede nemlig op i træet på den måde, at han slog et lommeklæde omkring træet og holdt i enderne af det med hænderne, hver ende med sin hånd, og så satte han knæerne imod forpå træet og flyttede så lommeklædet op ad efterhånden. det kunde nemlig ikke skride, og på den måde kom han op i træet.

Det var så den sidste af Lars Hansen Duuns historier til Ewald Tang Kristensen.

Lars Hansen Duun døde d. 10. april 1904, og blev begravet på Sønderholm kirkegård d. 17. april. Han blev næsten 89 år gammel.

Else Hansen Duun, født Bjørnsdatter døde på Aalborg Kommune hospital d. 4. juli 1913, og blev begravet på Sønderholm kirkegård d. 9. juli. Hun blev næsten 82 år gammel
I kirkebogen står : Alderdomsunderstøttet enke i Aalborg, Louisegade 1, Hun var gift med Lars Hansen Duun, arbejdsmand. Sidste fælles bopæl var i Sønderholm.

Jørgen Børum Poulsen og Ane Kirstine Christensdatter

Anenr. Sø-14 og Sø-15

Jørgen Børum Poulsen blev født udenfor ægteskab i 1808 i Vesterø sogn på Læsø. Han blev først hjemmedøbt og d. 11. december samme år blev dåben konfirmeret i Vesterø kirke. Han var søn af Poul Sørensen og Else Bjørnsdatter Nielsdatter. Forældrene blev først gift i 1810, men herom senere.

Fadderne ved dåben var Dorthe Nielsdatter, Jacob Thomasens hustru, Niels Thoersen, Mads Larsen og Niels Hiørring

Jørgen Børum blev konfirmeret i Byrum kirke i 1824, med følgende skudsmål : “Gode Kundskaber og meget god Opførelse”

Jørgen var flyttet til Byrum sogn sammen med sine forældre i tidsrummet fra d. 19. januar 1817, hvor Jørgens bror Lars Strøm blev døbt i Vesterø kirke til d. 28. februar 1819, hvor en anden bror Lars Eliassen blev døbt i Byrum.

Navneskik på Læsø.

En af de mange spændende ting man opdager når man arbejder med slægtsforskning på Læsø er navneskikken, eller uskikken om man vil. For er man ikke opmærksom på den, kan man let gå galt i byen. De tre ovennævnte brødre Jørgen Børum, Lars Strøm og Lars Eliassen er gode eksempler på hvordan navne bruges på Læsø. De hed alle Poulsen til efternavn. Det er ikke hver gang at de optræder i et eller andet dokument, at alle navne er nævnt. For Jørgen Børum og Lars Strøms vedkommende er det ikke så “farligt” for deres andet navn er ikke et patronymikon. Men det er Lars Eliasens. Så starter man med at lede efter en far til ham, som hedder Elias, kommer man til at lede forgæves.

Disse tre brødre havde også en søster der hed Anne Larsdatter Poulsdatter. Ellers vil jeg henvise til den artikel jeg skrev i bladet “Slægten” 1997, nr. 16. Heri har jeg bla. brugt denne søskendeflok som eksempel sammen med andre.

Jørgen blev gift en gang, men inden nåede han at blive far til en søn.

D. 7. juni 1828 blev drengen Svend Degn født i Byrum, og han blev døbt d. 16. juni i Byrum kirke. Moderen var Magdalene Schultz, der var enke efter Niels Sax.

Fadderne ved dåben var Karen Nielsdatter Høyen, Erich Erichsens hustru, Anne Larsdatter Poulsdatter, Erich Erichsen, Jens L. Elling og Jens Lund Jensen, Alle var fiskere og jordbrugere i Hals sogn.

Til barnefader blev udlagt “Jørgen Børum ungarl i Byrum sogn”

Jørgen Børum Poulsen, ungarl og sømand blev gift d. 18. december 1829 i Byrum kirke med pigen Ane Kirstine Christensdatter, der var tjenestepige i Hals sogn. Forloverne var (?) Persen Krogbeck og Jens Bach.

Ane Kirstine Christensdatter blev født i Vesterø i 1794 og blev døbt i Vesterø kirke d. 14. december. Hun var datter af Christen Melchiorson Cortsen og Anne Marie Nielsdatter Hyllebusk.

Hun blev konfirmeret i Byrum kirke i 1811

Jørgen Børum Poulsen og Ane Kirstine Christensdatter fik følgende børn :

- 1 - Christen Melchior Jørgensen, født i Klitten i Hals sogn d. 18. juni 1830, og døbt i Byrum kirke d. 27. juni samme år. Han døde som lille, allerede d. 16. august og blev begravet d. 18. august 1830 på Byrum kirkegård
- 2 - **Else Bjørnsdatter Jørgensdatter (Sø-7), født i Klitten i Hals sogn d. 29. juli 1831 og døbt i Byrum kirke d.14. august samme år. Hun blev senere gift med Lars Hansen Duun (Sø-6)**
- 3 - Poul Søren Jørgensen, født i Klitten i Hals sogn d. 20. januar 1833, og døbt i Byrum kirke d. 3. februar.
- 4 - Maren Bjørnsdatter Jørgensdatter født i Byrum d. 28. april 1835 og døbt i Byrum kirke d. 31. maj. Hun døde d. 22. juni 1836 og blev begravet, d. 24. juni, ligeledes i Byrum
- 5 - Maren Bjørnsdatter Jørgensdatter, født i Klitten i Hals sogn d. 5. juni 1837, og døbt i Byrum kirke d. 18. juni.

Fire af børnene blev født i Klitten i Hals sogn, og et enkelt barn i Byrum. Familien boede en kort periode i Byrum, uvist af hvilken årsag. Men ud over dåben i 1835, ses det også af folketællingen i 1834, at de boede i Byrum. Familien boede som indsidere, dvs. at de sad til leje. Familien bestod af Jørgen, Ane og de 3 børn. Her får vi oplyst at Jørgen Børum levede af fiskeri og skomagerhåndværk. Da familien boede i Klitten levede Jørgen Børum af fiskeri og jordbrug. Ved dåben i 1837 er familien tilbage i Klitten, hvor Jørgen og Ane blev boende resten af deres liv.

Folketællingen fra 1840 for Læsø findes desværre ikke mere. Den er gået tabt på en eller anden måde. Jeg bruger derfor den næste i rækken af folketællinger, nemlig 1845.

Ved folketællingen i 1845, Klitten i Hals sogn, 46. fam, et Huus
 Jørgen Børum - 39 aar - gift - født i Vesterøe - Snedker
 Ane Kirstine Christensdatter, 44 aar - gift - født i Vesterøe - Hans Kone
 Else Bjørnsdatter, 13 aar - født i Byrum - Hans Barn
 Maren Bjørnsdatter, 7 aar - født Her i Sognet - Hans Barn

Præcision var ikke den store dyd ved folketællingerne - Else blev født i Klitten i Hals, og børnene var ikke kun hans, men også hendes.

Når man sammenholder folketællingen 1845 med matriklen der kom i 1844, kan man finde det sted på øen hvor familien boede.

I Matriklen for 1844 er Jørgen Børum opført med matrikelnr. 88 i Hals sogns vestlige del. Hans Hartkorn var sat til 1/2 album. Det var en af de mindste i sognet. De matrikelnumre der blev givet i 1844 matriklen, er de samme numre der bruges i dag. Dog kan der være sket en opdeling, som har givet en tilføjelse i form af bogstaver, f. eks Matrikelnr. 88a og 88b. Så vi kan stadig finde stedet hvor de boede.

Derudover havde Jørgen Børum også matrikel nr. 158, ligeledes i Hals sogns vestre del. Den var på 1 3/4 album, som iflg matriklen var under nr. 88.

Hartkorn

Hartkorn er et mål for vurdering af jorden, beregnet efter "hårdt korn" som er rug og byg, som kan

dyrkes på jorden. Hartkorn måles i tønder (td.), skæpper (skp), fjerdingkar (fjk) og album (alb). Når en gårds hartkorn blev bestemt var der derfor to parametre der talte, der var dels arealet og jordens bonitet, hvilket vil sige jordens beskaffenhed.

Ser man to gårde med samme størrelse hartkorn, kan man ikke dermed fastslå at deres jordtilliggender var lige store. Hvis den ene gårds jord var bedre end den andens.

Her til venstre ses et kortudsnit, hvor jeg med pilen har angivet, stedet hvor Jørgen Børum Poulsen og familien boede. De to matrikelnumre var placeret som et samlet stykke jord.

Området hedder Klitten

Bugten lige nedenfor, det sted de boede, er "Bovet". Østerby ligger mod højre, og Byrum ligger nedenfor til venstre.

Billedkilde : Matrikelkort over Læsø Birk. Tegnet 1894-95

af C. Andersen - Kort og Matrikelstyrelsen.

Kopi fra Lokalhistorisk arkiv på Læsø.

Jørgen Børum Poulsens forældre boede i samme område. Jeg vender tilbage til med en mere præcis beliggenhed ved beskrivelsen af dem.

Her følger familien ved folketællingen i 1855. Det er efter at datteren Else Bjørnsdatter Jørgensdatter er flyttet til Sønderholm.

Hals sogn, 80. fam. et Huus

Jørgen Børum Poulsen, 49 år, gift, født i Vesterø, Huusmand og fisker

Ane Kirstine Christensdatter, 65 år, gift, født i Vesterø, Hustruen

Maren Bjørnsdatter, 17 år, ugift, født i Hals, Deres Barn

Poul Søren Jørgensen, 23 år, ugift, født i Hals, Deres barn, Søemand (Han farer fra Amerika)

I folketællingen fra 1845, som er gengivet tidligere stod der, at Jørgen Børum Poulsen var snedker, og nu i folketællingen fra 1855 var han husmand og fisker. I folketællingen fra 1850, som ikke er gengivet stod han som tømmermand.

I Læsø Lokalhistoriske samlings kommunearkiv har jeg været heldig at finde flere ting som vedrører Jørgen Børum Poulsen. Bla. findes hans skattebog med hans navn udenpå. Heri blev beløbene indført hver gang han betalte skat. Senere da han gik på aftægt hos datteren Maren Bjørnsdatter, der i øvrigt aldrig blev gift, overgik bogen til hende.

Af andre interessante ting kan nævnes, indbetalinger til skolelærerløn for Hals sogn, bidrag til Læsø lands fattigvæsen, kirkesangerløn og betaling til skolen. En meget vægtig post for Jørgen Børum var betaling for skoleforsømmelser.

Her til venstre ses forsiden på Jørgen Børum Poulsens skattebog, som jeg omtalte på side 29.

"Jørgen Børum Poulsen - Klitten 341 - Hals sogn"

"Klitten 341 Maren Bjørnsd. Jørgensen"

Formatstørrelsen svarer til de gamle skudsmålsbøger

Jeg skrev tidligere ved omtalen af mine tipoldeforældre, Lars Hansen Duun og Else Bjørnsdatter Jørgensdatter, at Jørgen Børum var en af datidens troldmænd på Læsø.

Jørgen Børum blev også kaldet Jørgen Pyh. Denne oplysning om hans navn har jeg fra den tidligere

omtalte bog "Liv og sprog - på svundne tiders Læsø" af Arne Espegaard. Heri står : Jørgen Pyh hed egentlig Jørgen Børm (navnet var her stavet uden "u") og boede i Klitten, "engang kom han og Svend Strøm....." Samme historie findes også i bogen "Læsøfolk i gamle dage", side 229 og 230, af Grüner Nielsen. Jeg citere fra denne bog, da historien her er mere udførlig :

"J.B., ogsaa kaldet Jørgen Pyh, siges ellers at have været næsten den bedste "Troldkat" på Øen. Han boede i Klitten. Engang bjærgede J.B. Hvede i en jolle sammen med en Mand, der hed S. Under arbejdet kom de i tanker om hver at "redde" en Sæk Hvede til sig selv. Det gjaldt nu blot om at faa baaret Sækkene i Land, uden at nogen saa det. De bar hver sin Sæk, men da de havde gaaet lidt, fik de øje paa Strandfogden, som kom hen imod dem. S. blev bange, men J.B. sagde : "Pyh, du skal pinnede aldrig bryde dig om det, lad mig faa Sækken." J.B. tog nu begge Sækkene, og de fulgtes ad. J.B., der havde saa meget at slæbe paa, var dog lidt bagud; men pludselig mærkede S., at J.B. havde gjort sig usynlig. S. kunde tydeligt høre ham puste tæt ved sig, men se ham kunde han ikke. Da de kom forbi Strandfogden, spurgte denne . "Var i ikke to før" ?, S. sagde da, at J.B. havde været med, men var gaaet tilbage til Jollen for at øse Vand ud af den. De gik nu uantastet videre ; først da de kom til det sted, hvor de fra Stranden skulde op paa Strandbakken, blev J.B. pludselig synlig for S. Thi under Opstigningen var det blevet muligt for S., at se Troldkarlen under Fødderne, og saa var det umuligt i det Øjeblik for ham at gøre sig usynlig. Derfor har man ogsaa det Raad, naar man kan høre nogen gaa, men ikke kan se vedkommende, da at tage en kroget Stok og holde den saaledes, at den usynlige maa falde derover. Man kan da se ham under Fødderne, og hans Usynlighedsevne er forbi:"

En Troldkat der er nævnt i historien har følgende betydning iflg. "Liv og Sprog - på svundne tiders Læsø". Samtidig med betydningen er det ogsaa en lille historie om Jørgen Børum.

"Troldkat, heksemester, en der kan mere end sit fadervor, og som enten kan gøre ondt eller modvirke andres onde hekseri. Nogle troldkatte havde Cyprianus. En troldkat gav det råd til Jens Peder Gaj hans bedstefar, som til stadighed mistede heste (der var hekseri med i spillet) at han skulle grave en død hest ned inden for stalddøren ; hullet skulle være så stort, at hesten kunne stå op. Så ville der ikke dø flere heste, Men samtidig forudsagde han, at konen i gården ville dø inden et år. Han fik ret. - Troldkatten Jørgen Pyh"

Følgende er citeret fra bogen "Den lede bog" af Arne Espegaard, side 68 :

Troldkatten Jørgen Børm, ogsaa kaldet Jørgen Pyh, kunne gøre sig usynlig, når han var ude og stjæle strandingsgods, og han kunne hypnotisere folk, så de troede, de befandt sig et helt andet sted. Da han skulle dø, blev stuen fuld af fugle" -

Det stemmer fint overens med "Liv og Sprog - på svundne tiders Læsø", side 137, hvor der står. "Line Olsen, kaldtes Line Højbaaren. Hun sad ved Jørgen Børms dødsleje, da stuen blev fuld af fugle."

Cyprianus

Den efterfølgende forklaring på Cyprianus er citeret fra Arne Espegaards tidligere omtalte bog "Den lede bog" : Cyprianus er en trolddomsbog, som ifølge et sagn er skrevet i oldtiden af en syrisk biskop Cyprianus, der oprindeligt var en ond troldmand. Men ifølge andre kilder er den en "sjette mosebog", som Fanden narrede Moses til at skrive, da han var færdig med de fem mosebøger, der indgår i Biblen. Han fyldte den sjette med kunster, som han havde lært under jødernes trældomstid i Ægypten.

Jørgen Børum Poulsens hustru Ane Kirstine Christensdatter hører vi ikke meget til. Hun døde i Klitten d. 9. juni 1873, og blev begravet i Østerby i Hals sogn d. 14. juni 1873. "Tekst i kirkebogen"

Husmand Jørgen Børums hustru i Hals. 1. ægteskab.

Jørgen Børum Poulsen tilbragte sine sidste år på aftægt hos datteren Maren Bjørnedatter, der overtog hus og jord. Ifølge nogle skatteligningslister som jeg fandt i Læsø kommunearkiv, var Jørgen Børum Poulsen på aftægt allerede i 1876. Denne aftægt var aftalt og tinglyst i ejendommen. Det fremgår af et lånedokument som Maren Bjørnsdatter underskrev i forbindelse med et lån på 100 kr, som hun fik i Læsø Sparekasse d. 8. juli 1888. Heri ses, at Jørgen Børums aftægt på det tidspunkt havde en værdi af 700 kr.

En afskrift fra folketællingen i 1890 som var den sidste, Jørgen Børum Poulsen var med i, ses efterfølgende :

Klitten, Hals sogn, Læsø Birk. - 33. fam. et Huus.

Nr 126, Jørgen Børum Poulsen, Mand, 87 år, Enkemand, medlem af folkekirken, født i Vesterø sogn, Aftægtsmand, har sit udkomme på Læsø.

Nr. 127, Maren Bjørnsdatter Jørgensen, Kvinde, 52 år, ugift, medlem af folkekirken, født i Hals sogn, Jordbruger, har sit udkomme på Læsø

Nr. 128, Marie Kirstine Mejer, Kvinde, 15 år, medlem af folkekirken, født i Hals sogn, Plejebarn, understøttelse af Kommunen, har sit udkomme på Læsø (i kolonnen "uden forstandsevner - idioter") er hun opført som "idiot" !!

Jørgen Børum Poulsen døde i Klitten d. 2. marts 1891, og blev begravet på Østerby kirkegård i Hals sogn d. 9. marts. Iflg. dødsattesten døde han af alderdom. Tekst i kirkebogen " aftægtsmand hos datteren Maren Børrum i Hals - enkemand - en gang gift - 83 år.

Her ses Jørgen Børums egen underskrift, der stammer fra skiftet efter hans mor i 1847

Poul Sørensen og Else Bjørnsdatter Nielsdatter

Anenr. Sø-28 og Sø-29

Poul Sørensen blev født udenfor ægteskab i 1786, og døbt i Vesterø kirke d. 5. februar samme år. Fadderne ved dåben var : Anne Olesdatter Bister, Anne Hulbek Pedersdatter, Johan Henric Babæ, Mads Larsen og Ole Bister.

Han var søn af Anne Larsdatter og en svensk ungkarl ved navn "Jacob Henric fra Gysøe i Sverige"

Poul Sørensens døbenavn var Poul Søren. Men i stedet for det meget nærliggende "Jacobsen", blev han kun kaldt og kendt under navnet Poul Sørensen.

Han blev konfirmeret Vesterø kirke i 1801

Ungkarlen Poul Sørensen blev trolovet d. 14. december 1809 og gift d. 7. januar 1810 i Vesterø kirke med Else Bjørnsdatter

Forlovere : Niels Jensen Thorsen og Lars Eliassen.

Else Bjørnsdatter Nielsdatter var datter af Niels Jensen Thorsen og Anne Hansdatter Strøm. Hun

blev født i 1780 i Vesterø sogn, og døbt samme år d. 1. oktober i Vesterø kirke.

Fadderne ved dåben var : Dorthe Nielsdatter Bak, Kirsten Andersdatter Thoersen, Mads Andersen Hvent, Søren Nielsen Bak og Lars Larsen Jon.

Else Bjørnsdatter blev konfirmeret i Byrum kirke d. 3. april 1796. Tekst i kirkebogen : “West. Sogn - Niels Thorsens Else Bjørnsdatter”

Konfirmationerne på Læsø blev for alle øens konfirmander afholdt, enten i Byrum eller i Vesterø kirke. Derfor blev Else konfirmeret i Byrum.

Poul og Else fik følgende børn :

1 - Jørgen Børum Poulsen (Sø-14), døbt i Vesterø kirke d. 11 december 1808. Han var tidligere hjemmedøbt. Han blev født og døbt før forældrene blev gift. Han blev gift med Ane Kirstine Christensdatter (Sø-15)

2 - Anne Larsdatter Poulsdatter, døbt i Vesterø kirke d. 19. maj 1811, hun var ligeledes hjemmedøbt først. Hun blev gift med Morten Larsen Nielsen

3 - Anne Kirstine Poulsdatter, døbt i Vesterø kirke d. 7. februar 1813, også først hjemmedøbt. Hun blev gift med Søren Christen Pedersen

4 - Niels Thorsen Poulsen, født og hjemmedøbt d. 1. marts 1815. Der er intet nævnt om kirkedåb.

5 - Lars Strøm Poulsen, født d. 12. januar og døbt i Vesterø kirke d. 19. januar 1817

Familien flyttede nu til Byrum sogn, hvor de fik barn nr. 6 og 7 født og døbt. Tekst i kirkebogen : “Poul Sørensen og Else Bjørnsdatter, jorbrugere og fisker i Byrum sogn”

6 - Lars Eliassen Poulsen, født d. 25. februar 1819, hjemmedøbt d. 28. i samme måned og kirkedøbt d. 14. marts.

7 - Maren Bjørnsdatter Poulsdatter, født d. 9. juli 1821, hjemmedøbt d. 10. juli og kirkedøbt d. 9. september samme år. Hun døde d. 31. maj 1823 og blev begravet d. 3. juni på Byrum kirkegård.

Ved folketællingen i 1834 var familien igen flyttet. De boede nu i Hals sogn, muligvis i Klitten.

Folketællingen 1834, Hals sogn side 188, 63. fam.

Poul Søren - 49 aar - gift - Skomager og Fisker

Else Bjørnsdatter - 54 aar - gift - Hans Kone

Ane - 21 aar - ugift - Deres barn

Niels - 19 aar - ugift - Deres barn

Lars - 16 aar - ugift - Deres barn

Kjersten Thoersdatter - 80 aar - ugift - Konens faster.

Folketællingen fra 1840 er for Læsøs vedkommende desværre, som tidligere nævnt, gået tabt. I stedet ses herunder hvordan familien så ud ved folketællingen i 1845.

Hals sogn side 247, Klitten 40. fam - Et Huus

Else Bjørnsdatter - 64 aar - Enke - født i Vesterø - Ernærer Sig af Stedet
Ane Larsdatter - 34 aar - ugift - Født her i Sognet - Enkens Datter
Poul Søren Jørgensen - 2 aar - Født her i Sognet - Hendes Barn
Lars Strøm Poulsen - 26 aar - ugift - Født her i Sognet - Matros
Karen Johanne Jørgensdatter - 80 aar - Enke - Født i Vesterø - Underholdes af Enken
Poul Søren Jørgensen - 11 - Født her i Sognet - Pleiesøn

Else Bjørnsdatter er blevet enke. I skiftet efter hende ved hendes død i 1847, som jeg vender tilbage til, får vi at vide, at Poul Sørensen er druknet på en sørejse til Aalborg, i årene 1841 eller 1842. Tekst fra skiftet "Disse tilstedeværende angav endvidere at den afdøde mand Poul Sørensen for en 5 á 6 aar siden er druknet paa en rejse til Aalborg, da man siden hans afrejse herfra aldeles intet har hørt om ham."

Poul Søren Jørgensen - 11 år - der var nævnt i 1845-folketællingen var foruden, at være et plejebarn, også Else Bjørnsdatters barnebarn. Han var søn af Jørgen Børum Poulsen.

Når man finder familien i folketællingen i 1845, er det muligt at fastlægge hvor i Hals sogn de boede. Det gøres ved at sammenholde de oplysninger man får i denne folketælling med den matrikel der blev lavet i 1844.

I denne matrikel er det svigersønnen Søren Christen Pedersen, der var gift med datteren Ane Kirstine, som er opført under matr.nr 85 og nr 161 (med henvisning til nr. 85) Hals sogns vestlige del. Hartkorn hhv. 2 fjk 1½ alb og 1 3/4 alb.

Men det var også Else Bjørnsdatters hus. Det ses dels af nogle indbetalingslister til skole og fattigvæsen i 1844 hvor der står Nr. 85 "Poul Sørensens Enke og Datter", og det samme i 1845 dog uden angivelse af matrikelnummeret, og dels af skiftet efter Else Bjørnsdatter hvor der står : "Stervbohuset af hartkorn omtrent 1 fjk. med lagte Rugsæd og Gjødet - 225 Rbd.

Ved auktion over Else Bjørnsdatters ejendele blev hus og jorddelen solgt for 317 rbd 1 mk 3 Sk. *Herunder ses et udsnit af indbetalingslisterne til skole og fattigvæsen i 1845 - "Poul Sørensen Enke - 1 datter"*

Beløbene, der er angivet, dækker over følgende : Til fattigvæsenet 8 skilling, Communeafgift 6 skilling, Skolelærerløn 4 skilling, Kirkesangerløn 1 skilling og Skolebygningsafgift 8 skilling.

Else Bjørnsdatter døde d. 10. marts 1847 i Klitten, Hals sogn og blev begravet på Byrum kirkegaard d. 13. marts.

I Læsø Birks skifteprotokol (B31-99), findes der et skifte efter Else Bjørnsdatter. Skiftet er dateret d. 11. marts 1847, hvor følgende arvinger er nævnt :

"Hendes børn, Jørgen Børum Poulsen 42 aar, Ane Larsdatter gift med Morten Larsen Nielsen der er udi søfarten, Ane Kirstine gift med Søren Christen Pedersen, Niels Thorsen Poulsen 31 aar her paa øen, Lars Strøm Poulsen i 30. aar, der for omtrent 2 aar siden antages druknet ved total forlis paa en rejse til Grønland, samt Lars Eliassen Poulsen 27 aar farværende i søfarten".

Her ses starten på skiftet. I næstsidste linie står der "Poul Sørensen Vesterøes formentlige Enke" Det skal ses i relation til det tidligere nævnte, at Poul Sørensen døde på havet.

Skiftet indeholdt intet uventet, måske med undtagelse af nogle gamle bøger. Ellers ligner det andre

skifter på samme tidspunkt. Det indeholdt det fornødne til livets opretholdelse, plus lidt mere. Ved auktionen indbragte løsøret 68 Rbd 4 Mk 8 Sk.

Den endelige sum til deling imellem arvingerne var 159 Rbd 5 Mk 6 Sk. Det at der kunne blive noget til arvingerne, var ikke noget der skete hver gang der var et skifte. Om det er lidt eller meget, det kan man selv vurdere ud fra følgende regnestykke :

Min Tip Tip oldefar, Jørgen Børum Poulsen modtog en broderlod på 39 Rbd 5 Mk 13½ Sk

I vurderingen var der bla. følgende : 1 graa ko, 1 kalv, 3 faar, 1 vædder, 2 gæs og 1 gase, der blev vurderet til 18 Rbd 3 Mk. Eller med andre ord det der svarer til ca halvdelen af en broderlod. Man må sige at Else Bjørnsdatter forstod at forvalte sit jordiske gods på en fornuftig måde.

Christen Melchior Cortsen og Anne Marie Nielsdatter Hyllebusk

Anenr. SØ-30 og SØ-31

Christen Melchior Cortsen blev født i 1743 i Solum sogn i Telemarken Fylke i Norge, og døbt samme sted d. 13. juni.

Han var søn af Melchior Christensen Cortsen og Anne Hansdatter.

Christen blev konfirmeret i Byrum kirke d. 3. januar 1762.

“Ungkarl Christen Melchior Cortsen og pigen Anne Marie Nielsdatter Hyllebusk blev trolovet d. 18. januar 1778, og viet i Vesterø kirke d. 8. februar samme år.

Tekst i Vesterø sogns kirkebog : “Caventes for baade Slegtskab og Svogerskab, samt for at bemeldte Christen Melchior Cortsen ikke enten i Scheen i Norge, eller andet Sted til nogen anden er forhen enten trolovet eller Ægteviet, ere Efterskrevne som begge med egne Hænders underskrift haver Caveret.

Niels Hyllebusk - Lars Larssen Dam”

Anne Marie Nielsdatter Hyllebusk blev født i Vesterø i 1754 og døbt i Vesterø kirke d. 22. september samme år.

Faddere ved dåben : Kirsten Jensdatter - Søren Pedersens hustrue , Kirsten Jensdatter - Jens Larsen Skovens hustrue , Peder Bojesen, Jørgen Jensen og Niels Otthe Severinson.

Hun var datter af Niels Hyllebusk og Else Sørensdatter Langstræde.

Anne Marie blev konfirmeret i d. 7. april 1771 i Vesterø kirke.

Christen og Anne Marie fik følgende børn, der alle blev født og døbt i Vesterø sogn :

- 1 - Dødfødt drengbarn, begravet i Vesterø d. 17. april 1778 - Tekst i kirkebogen : “Ikke gaaet til Tide med”.
- 2 - Christen Melchior Christensen, døbt d. 27. juni 1779
- 3 - Else Christensdatter, døbt d. 24. september 1780. Hun blev begravet i Vesterø d. 4. januar 1781.
- 4 - Niels Hyllebusk Christensen, døbt d. 29. september 1782, og begravet i Vesterø d. 23. februar 1783
- 5 - Melchior Cortsen Christensen, døbt d. 4. juli 1784, og begravet i Vesterø d. 6. februar 1785.
- 6 - Niels Søren Christensen, døbt d. 8. oktober 1786.
- 7 - Melchior Cortsen Christensen, døbt d. 10. maj 1789.
- 8 - Else Margrethe Christensdatter, døbt d. 29. juli 1792. Hun blev gift med Christen Nielsen Blære.

9 - Ane Kirstine Christensdatter (Sø-15), døbt d. 14. december 1794. Hun blev gift med Jørgen Børum Poulsen (Sø-14)

I skiftet efter Christen Melchiorson, som jeg senere vender tilbage til, er der nævnt et stykke jord i Jens Pensens Hauge. Dette stykke jord købte Christen Melchiorson i 1785 af Jens Thorsen. I tingbogen fra mandag d. 6. juni 1785 er dette køb indført. Det lyder :

“Sag nr. 1

Mødte for retten Jens Thorsen af Vesterøe Sogn og først Declarerede at hvad angaar det kiøb og Salg angaaende det stykke Jordsmond hand i dag agter at bortskiøde, da er derom ikke oprettet nogen skriftlig Contract, men alleene Mundtlig mellem Ham og den kiøbende aftalt, det og den kiøbende Christen Melqvorsen i bemelte Sogn erklærede og forsikrede begge videre at kand godtgjøre om forlangende.

Fremstoed saa for Retten bemelte Jens Thorsen, og her inden Retten efter forhen skeed 3de Lovbydelse med Mund og Haand Solgte Skiødte og afhændede fra sig og arvinger er stykke Jordsmond uden Huus i Vesterøe Sogn i den som kaldte Jens Pensens Hauge beliggende bestaaende af Hartkorn nye Matricul 2½ fj med alt den ret hand det eiet og besiddet har og med hvad som nu alleene og af Arrilds tiid med rette tillagt haver inden og uden diigerne, i og uden Markskiæl intet i nogen maade undtagen, og det til Christen Melqvorsen i Vesterøe Sogn og Hans arvinger, og lover bemelte Jens Thorsen at frie frelse og hiemle Christen Melqvorsen og arvinger ovenmelte Eiendom for hver mands tiltale. End ydemeere kiender Jens Thorsen sig eller arvinger ingen meere Lod deel ret eller rettighed at have til eller udi bemelte Eiendom 2½ fj men det alt at tilhøre Christen Melqvorsen og hans arvinger føede, og u føede, som et fuldkommen kiøbt kiøb, u paaanket og u paaklagelig i alle maader, saa som hand det har betalt med penge 13 rd 2 mk . Dette saa meere til bekræftelse ragte de saa hverandre hænderne derpaa her for Retten, og vare saa dermed fornøjede.”

Efterfølgende ses familien ved folketællingerne i 1787 og 1801

Folketællingen 1787 for Vesterø sogn, side 353, 2det Lægd 2. familie

Christen Melchiorson - Hosbonde - 50 aar - i 1ste ægteskab - Boelsmand og matros

Anne Marie Nielsdatter - Madmoder - 34 aar - i 1ste ægteskab.

Christen Melchior - Barn af 1ste ægteskab - 9 aar

Niels Søren - Barn af 1ste ægteskab - 1 aar

Folketællingen 1801 for Vesterø sogn, side 204, 2det Lægd 11. familie

Christen Melchiorson - Hosbonde - 60 aar - 1ste gang gift - enr. Matros og Jordbruger

Anne Marie Nielsdatter - Kone - 48 aar - 1ste gang gift.

Niels Søren Christensen - Deres Barn - 13 aar - ugift

Melchior Cordsen - Deres Barn - 11 aar.

Else Margrethe Christensdatter - Deres Barn - 9 aar.

Anna Kirstine Christensdatter - Deres Barn - 7 aar.

Her ses et eksempel på den til tider manglende præcision ved folketællingerne på den tid. Familien er uden tvivl den samme, men bemærk Christen Melchiorsons alder. Der er 14 år imellem folketællingerne, men han er kun blevet 10 år ældre !

Umiddelbart ser det ud som om at familien er flyttet. I 1787 bor de i 2det Lægd 2. familie og i 1801

i 2det Lægd 11. familie. Men det kan man ikke derudfra konkludere. Der er stor mulighed for at tællingen indenfor hver lægd er sket i en anden rækkefølge..

Christen Melchorsen Cortsen døde d. 27. april 1815 , og blev begravet d. 30. april på Vesterø kirkegaard.

I Læsø Landfogeds skifteprotokol (C2-287) er der en anmeldelse af dødsfaldet. Der blev ikke foretaget noget skifte, da Anne Marie Nielsdatter Hyllebusk valgte at hensidde i uskiftet bo.

Anmeldelsen lyder, (side 717b) :

“Anno 1815 den 27 April blev anmeldt at Christen Melchorsen af Westerøe Sogn ved døden er afgaaet og efterlader sig kun 1 kul Børn, avlet i Ægteskab med hans efterlevende Enke, hvis Stæds Hartkorn er under 1 td. - J. Hesselholt

Her ses dødsanmeldelsen i skifteprotokollen.

Anne Marie Nielsdatter Hyllebusk døde d. 9. marts 1821 og blev ligeledes begravet på Vesterø kirkegaard. Det skete d. 13. marts.

Efter hendes død blev der afholdt et skifte. Det findes i Læsø Birks skifteprotokol (B31-98), side 190b. Men samtidig er det originale skiftet brev bevaret. Det er mere fyldesgørende end skifteprotokollen, hvori kun er indført det mest nødvendige. Skiftet brev findes i Viborg Bispearkiv (C2-295)

Læsø og Viborg Domkapitel

Skiftet brev efter Christen Melchorsen og Anne Marie Nielsdatter Hyllebusk, ligesom mange andre skifter fra Læsø gennem tiderne, er opbevaret i Viborg bispearkiv på Landsarkivet i Viborg. Domkirken i Viborg fik en gang i 1100 tallet Læsø foræret af kongen. Hvilket indebar at alle indtægter derfra skulle komme domkapitlet til gode. Domkapitlet solgte senere, også i 1100 tallet, en fjerdedel til munkene i Vitskøl Kloster. Det var disse munke der startede bosættelsen af Læsø, ved at rydde en del af skoven, så de kunne dyrke jorden. Senere byggede de også Byrum kirke. I flere hundrede år derefter tilhørte Læsø Domkapitlet som kaldte øen for “Vor Frue Land”. Det er årsagen til at de fleste skifteprotokoller der dækker Læsø ligger i Bispearkivet. Domkapitlet tjente også penge på at være skiftemyndighed.

Skiftet efter Christen Melchorsen og Anne Marie Nielsdatter Hyllebusk følger her i sin fulde længde :

Skifte Brev efter Afg. Christen Melkorsen og seenere afdøde Enke Anne Marie Nielsdatter Hyllebusk af Westerøe Sogn Begyndt 9de Martii og Sluttet 5te Junii 1821
Jens Hesselholt Kongelig Maiestæts virkelig Cancellieraad, Branddirecteur,
Landfoged og Skifteforvalter paa Læsøe Giør Vitterligt At Aar 1821

Her ses forsiden fra skiftet brev efter Christen Melchorsen og Anne Marie Nielsdatter Hyllebusk.

Den 5te Junii, haver ieg Sluttet Skiftet efter Sal. Christen Melkorsen og i dette Aar afg. Hustrue Anne Marie Nielsdatter Hyllebusk af Westerøe Sogn efter at samme først har været foretaget Saaledes :

Anno 1821 den 9de Martii indfandt Sig Cancellieraad og Landfoged Jens Hesselholt, Som Skifteforvalter paa Læsøe, i Westerøe Sogn, for efter Indsider Anne Marie Nielsdatter Hyllebusk, afg. Christen Melkorsens Enke efter hvem hun i Medhold af Forordningen 21de Junii 1799 har hensadt i uskiftet Boe, at foretage Registrering og Vurdering efter benævnte i denne Dag ved Døden afg. Enke, til vidre paafølgende Skifte og Deeling over berørte Ægtefolkes Fælledsboe, med tiltagne Vurderings- og Vitterligheds mænd Wulf Christensen og Mikkel Olesen, begge af Westerøe Sogn, hvorved var nærværende Christen Nielsen Blær, boendes i Westerøe Sogn, der er gift med 1 Datter af de Afdøde, navnlig : Else Magrete Cortsdatter, og som angav at de Afdøde endvidre havde efterladt sig 1 Datter Anne Kjerstine Christensdatter Cortsen, som er ugift og 1 Søn Niels Sørensen Christensen Cortsen, omt. 30 Aar, Som i 12 Aar har været Landet fraværende, hvorfra han udgik som Søemand og siden ikke har haft noget sikker Efterretning om ham. Som Formynder Saavel for den umyndige Datter som Tilsynsværge for Sønnen, var tilstæde Jørgen Kiil af Westerøe Sogn. - Og blev Forretningen saaledes fremmet, og følgende Deele af Svigersønnen Christen Nielsen Blær paaviist at tilhøre Boet :

1 Jern Bielægger Kakkelovn paa med Jern Fod, Som

blev vurderet for Sølv

9 rd - -

1 Lidet Furbord

- - 12 sk

1 gl. Træstoel med Halmsæde

- - 4

1 gl. rød, grøn og hvid Olmerdugs Overdyne

- 3 mk -

1 blaae og hvid gl. Bolster Hovedpude

- 1 -

1 Sort og hvid Vadmels Vahr

- 1 8

1 Blaargarns Lagen

- 1 -

2 stk. gl. Skind Rokker, 2 stk. gl. hvide bundne Trøjer

- 2 -

1 Lerfad, 1 do Potte og 3 stk. Thekopper

- - 4

1 gl. Spinderok

- 1 8

1 gl. Stræntetræe

- - 2

1 gl. Garnvinde

- - 4

1 gl. Tønde

- - 8

1 Hakketrug

- - 4

1 gl. Trefod og 1 Ildjern

- - 4

1 Sortbroget Koe, 13 aar

6 rd - -

10 Knipper Rug halm

- 2 mk -

Mere forefandtes ikke, undtagen Afgrøden af en halv Tønde Rug-

sæd, Som er nedlagt i den Saakaldte Jens Penses Hauge i noget

Jord, som Hun ved Contract med hendes Svigersøn af 26de Junii

1815, har forbeholdt Sig til Brug hendes Levetid, hvilke 4 skp.

Rugsæd blev taxeret for

5 - -

Og lovede Svigersønnen Christen Nielsen Blær at være ansvarlig for de registrerede og vurderede

Deele, indtil samme ved Auction bliver bortsolgt, og blev besluttet at lade Koen bortsælge ved

Auction i Morgen hos Skpr. Christen Graven, da det lidet Foder som her er, er Skjær Rug foder,

hvormed den ikke kan opholdes, og desuden utilstrækkelig til at Føde hende paa. - Den Afdødes

Jordefær lovede Christen Blær og hans Svigerinde at besørge saa tarveligt som mueligt, og blev

Forretningens vidre Fremme udsadt indtil de registrerede og vurderede Deele ved Auction er gjort i

Penge. - Datum ut supra - J. Hesselholt

Christen N. Blær Som Formynder og Tilsynsværge : Jørgen Kiil

Som Vurderings og Vitterligheds mænd Wulf Christensen (med paaholdt Pen)

Mikkel Olesen

 Anno 1821 den 2den Junii blev foretaget Skiftesamling i Klitgaard efter Christen Melkorsen og sammes afdøde Hustrue Anne Marie Nielsdatter Hyllebusk af Westerøe Sogn, efter skeedt Tillysning ved Kirkegaardene Sidste Søndag, saalydende :

Næstkommende Løverdag den 2den Junii, kl 10 Formiddag foretages heri Klitgaard en Skiftesamling efter Christen Melkorsen og samme afdøde Enke Anne Marie Nielsdatter Hyllebusk af Westerøe Sogn hvorved ville være tilstæde Svigersønnen Christen Blær paa egne Vegne og Baadskp. Lars L. Stidsholt som Tilsynsværge for den fraværende Søn og Formynder for den umyndige Datter. - Boets Credi - og Debitorer indkaldes ligel. til Møde, de første for at anmelde og beviise deres Fordringer og de Sidste for at betale Deres Skyld. Som Vitterlighedsvidner møder Sognefogden Søren Christensen Bouet af Westerøe Sogn og Jens Madsen af Býrum Sogn. Klitgaard paa Læsøe den 26de May 1821 J. Hesselholt. Public. test P Baltzer, Public test Kiil. Fremlagt 2den Junii 1821 i Skiftet efter afg. Christen Melkorsen og Enke af Westerøe Sogn, test J. Hesselholt.

Af Stædets Skifteforvalter Cancellieraad og Landfoged Jens Hesselholt i overværelse af Vitterlighedsvidner, mødte paa Sognefogden Søren Christensen Bouets vegne, Peder Chr. Axelsen og Jens Madsen af Býrum sogn. - Ved Forretningen var nærværende de Afdødes Svigersøn Christen Blær paa egne Vegne og Baadskpr. Lars L. Stidsholt af Westerøe Sogn som Tilsynsværge for den fraværende Søn og som Formynder for den umyndige Datter. - Skifteforvalteren fremlagde regnskab fra Incassator for afg. Anne Marie Hyllebuskes Efterladenskaber som ved affect. Auction den 10de og 27de Martii Sidst bortsolgte, og hvorefter Boet bliver at beregne til Indtægt 41 rd 2 mk 12 sk S. og T. Hvilket Regnskab med Bielag blev modtaget til Indlemmelse og lyder saaledes :

Regnskab

Over Auctions Beløbet for afg. Anne Marie Hyllebuskes Efterladenskaber, som af mig er indkasseret :

1 Indtægt

a, Den 10de Martii der er ved Auction bortsolgt en Koe for	8 Rd	5 Mk	-
b, Den 27d. s.m. er hendes øvrige Efterladenskaber ligel. solgt opløb til	<u>33</u>	<u>1</u>	-
	er 42 Rd	-	-
Auctions og Incass. Sall. 10 Pro Cent		<u>4</u>	<u>1 Mk 3 Sk</u>
Summa Indtægt	46 Rd	1 Mk	3 Sk

1. Udgift

1, Til Hr. Birkedommer Berbom har ieg udbetalt Auctions Omkostninger, etc efter Regning	3 Rd	6 Mk	-
2, Incassations Sall. 4 Pro Cent	<u>1</u>	<u>4 Mk</u>	<u>1</u>

Lateris	4 Rd	4 Mk	7 Sk	46 Rd	1 Mk	3 Sk
Udgifter				4	4	7
Igien Beholdning				41 Rd	2 Mk	12 Sk

Skriver fyrretýve og een Rigsbankdaler 2 Mk 12 Sk Sædler og Tegn
 Klitgaard paa Læsøe den 22de May 1821 P. C. Axelsen

Regning

For mit Sallarium, af Auctions Beløbet for det ved Auction den 27 Martii Sidste efter afg, Enke Anne Marie Hyllebusk, Christen Melkorsens, bortsolgte Indboe m.m. saasom :

1, Auctions Sall. 4 ProC: af det ved bemt. Auction bortsolgte Efterladenskaber til Beløb	33 Rd	16 Sk
2, Ved Auction hos Skp. Christen Graven den 10 de Martii sidst, solgt Appendikt en Koe som tilhørte Boet efter bemt. Enke til Beløb	<u>8 Rd</u>	<u>80</u>

	Tilsammen	42 Rd -
Hertil lægges efter Auctions Conditionerne de 10 Pro Cent		<u>4 19 Sk</u>
	er Sædler og Tegn	46 Rd 19 Sk
af denne Sum tilkommer 4 Pro C: er		1 Rd 81 Sk
3, Plakaterne 2 Stk. á 16 Sk, er i Tegn		- 40
4, Justitsfondet 20 Pro Cent		- 43
5, Plakaternes Bekjendtgørelse ved Kirkerne		- 24
6, Amtets Fattig Kasse 1/4 ProC. af ommelte Auctions Beløb 42 Rd,		
som udgiør		<u>- 10</u>
	Udgiør ialt	3 Rd 6 Sk

Skriver tre Rd og Sex Skill. Regress, hand Hr. Axelsen har betalt. - Mariesminde paa Læsøe den 22de Maj 1821 Berbom.

Fremlagt i Skiftet efter sl. Christen Melkorsen og afg. Enke Anne Marie Hyllebusk af Westerøe Sogn, den 2den Junii 1821. test J. Hesselholt.

Niels Carl Christensen lod ved hans Hustrue indbetale som han skyldte til Boet, Sædler og Tegn 1 Rd 3 mk

Meere Indtægt for Boet erklærede Vedkommende ikke at være dem bekiendt, og altsaa bliver Indtægten den Summa Sædler og Tegn 42 Rd 5 mk 12 sk

Herimod blev anmeldt til Udgift

1. Christen Blær og Datteren Anne Kjerstine Christensdatter Indleverede

Regning over den Afdødes Begravelses Omkostninger, som af dem var besørget, og er ialt 22 rd 2 mk -

Regningen lyder saaledes

Regning

Til Stervboet efter vores afg. Moder og Svigermoder Anne Marie Hyllebusk, over hendes Begravelses Omkostninger

9 Potter Brændevin á 1 Mk 6 Sk er	2 Rd - 6 Sk		
7 Potter Do á 24 Sk	<u>1 4 8</u>	3 Rd	4 Mk 14Sk
For Smør, Ost og Kjød		2	- 8
1½ p Sukker		1	1 8
4 Skp Rug til Brød		2	- -
4 Skp Malt til Øl		1	3 -
Tobak for		-	2 -
Endvidre 5 Pæle Brændeviin		-	1 14
1½ p Lys		-	3 12
For Viin m.m. den Aften hun døde		-	2 4
Liig Kisten og dens Sværtning		4	1 -
Liig linned		1	- -
Moderpenge og for Piber		-	- 14
Graven at Kaste		1	- -
Bærefolkene 7 Mand á 1 Mk 4 Sk		1	2 12
4 p strandede Kaffeboender á 3 Mk		2	- -
Humle for		-	<u>1 10</u>
	Summa	22 rd	2 Mk -

Læsøe den 2den Junii 1821 Christen N Blær Anne K. Christensdatter, med paaholdt Pen. Fremlagt i Skiftet efter Christen Melkorsens enke Anne Marie Nielsdatter Hyllebusk af Westerøe Sogn, den 2den Junii 1821. - tester J. Hesselholt

2. Lars Kiil fordrede for Graven at kaste	1 Rd -	-
3. Svigersønnen Christen Nielsen Blær fordrede som hand havde laant den Afdøde	-	4 mk -
4. Wulf Christensen fordrede efter Regning Regningen lyder saaledes.	5 Rd 5 mk	4 sk

Regning

Til Skiftet efter afg. Anne Marie Hyllebusk, Christen Melkorsens Enke af Westerøe Sogn

Bekommet kontant	1 Rd -	-
Do Vahre, Tid efter anden som er Kaffe, Sukker, Tobak, Sæbe for	4	5 Mk 4 Sk
er	5 Rd 5 Mk	4 Sk

Læsøe den 1ste Junii 1821 Wulf Christensen. Fremlagt 2den Junii i Skiftet efter afg. Christen Melkorsen og Enke af Westerøe Sogn, test J. Hesselholt

5. Niels Ørum efter Regning	1 Rd 3 mk	11 sk
-----------------------------	-----------	-------

Regningen lyder folio saaledes

Regning Paa hvad ieg haver tilgode hos Sal. Christen Melkorsens Enke. For bekommet Vare den Summa 1 rd 3 Mk 11 Sk. - som ieg beder mig udbetalt. Læsøe den 29de Maÿ 1821 Niels Ørum. Fremlagt i Skiftet efter afg. Christen Melkorsen og Enke Anne Marie Hyllebusk af Westerøe Sogn den 2den Junii 1821. - test J. Hesselholt

6. Andreas Hyllebusk efter Regning	3 Rd 5 mk	-
------------------------------------	-----------	---

Regningen lyder Folio saaledes.

Regning. Ieg tilgode havende Sal. Anne Marie Hyllebuskes Stervboe :

1814 har ieg pløjet 2de Dage, for hver 1 Mk 8 Sk	-	3 Mk -
1815 ogsaa pløjet 2de Dage er	-	3 -
1815 Kjøbt ½ Td. Bÿg á 3 Mk Skjeppen	2 Rd -	-
1816 har ieg laant hende 1 pr. gl. Hjul, som blev forslidt, og ieg fik ikke mere end Navene igjen, og endeel af Ringene var borte	-	3 -
Laant hende 1 Hæstepude	-	2 -
Summa	3 Rd 5 Mk	-

Læsøe den 1ste Junii 1821 - Andreas Hyllebusk. Fremlagt i Skiftet efter afg. Christen Melkorsen og Enke Anne Marie Hyllebusk af Westerøe Sogn den 2den Junii 1821, test J. Hesselholt.

7. Peder Boje Madsen fordrede Huusleje	8 Rd -	-
8. Lars Kiil for at transportere Stærvoets Koe til Auction hos Graven, Tegn	-	1 mk 8 sk

9. Kirkesangeren Kiil for Sang ved den Afdødes Jordefær	-	3 mk -
---	---	--------

Efter Paaraab meldte Sig ikke flere med Krav paa Boet, og de Vedkommende erklærede at dem ikke vidre i saa Fald var bekjendt, og altsaa optog Skifteretten dette Skifte til endelig Slutning til den 5te Junii førstkommende. - Datum ut Supra

J. Hesselholt

Christen Nielsen Blær, med paaholdt Pen

Lars Stisholt - Vitterlighedsvidner

P. Chr. Axelsen - Jens Madsen

Anno 1821 den 5te Junii blev skiftet efter forhen afg. Christen Melkorsen og hans den 9 Martii d.a. afdøde Hustrue Anne Marie Nielsdatter Hyllebusk af Westerøe Sogn foretaget i Klitgaard og saaledes sluttet.

1. Indtægter

a, Afg. Christen Melkorsens Enke Anne Marie Nielsdatter Hyllebuskes ringe Efterladenskaber, er ved offentlig Auction den 10de og 27 Martii Sidstleden bortsolgt, og efter Regnskab fra Incassator, der er fremlagt under Skiftet, bliver at beregne Boet til Indtægt

41 Rd 2 Mk 12 Sk

Sædler og Tegn

b, Niels Carl Christensens Debit til Boet

1 3 -

Tilsammen Indtægter, Sædler og tegn

42 Rd 5 Mk 12 Sk

2. Udgivter Sædler og Tegn

1, Svigersønnen Christen Blær og Datteren Anne Kjerstine Christensdatter, som havde besørget den afdøde Enke Anne Marie Nielsdatter Hyllebuskes Begravelse for derover indgivet speciel Regning paa

22 Rd 2 Mk -

2, Lars Kiil har fordret for Graven at kaste 1 Rd, men da samme tillige findes anført under næstforrige Regning, saa udgaaer den her

3, Svigersønnen Christen Blærs Fordring paa laante Penge til hans Svigermoder

- 4 -

4, Wulf Christensens Fordring efter Reg.

5 5 4

5, Niels Ørums Fordring efter Do.

1 3 11

6, Andreas Hyllebuskes Fordring efter Regning

3 5 -

7, Peder Boje Madsens Fordring for huusleje

8 - -

8, Lars Kiil for at transportere Stervboets Koe til Auction hos Graven

- 1 8

9, Kirkesanger Kiil for Sang ved den Afdødes Jordefær

- 3 -

Hertil Kommer

10, Dette Skiftes Omkostninger med de paabudne ProCenter

a, Stemplet papiir 1 rd 1 Mk 10 Sk

b, Skiftebrevets Beskrivning

2 Ark 1 - 4

c, Skifteforvalterens Sall af

Boets Indtægts Sum - 3 -

d, Kongens Kasse 1/3 Pro Cent

- 1 -

e, Justitsfondet 20 ProC. af

de under Litra b, c og d anførte 1 Rd 4 Mk 4 Sk - 2 1

f, For en Tillysning om Møde ved Skiftet

- 1 4

g, Vurderingsmændene 1

Møde á 27 Sk og som Vit-terlighedsmand 1 d. á 24 Sk 1 - 6

er Sølv 4 Rd 3 Mk 9 Sk

der er i Sædler og Tegn efter nugældende Cours 250

5 4 7

Videre afgaaed 1/3 ProC. til

Revisions Contoiret af Boets

Formue - - 14

I alt Udgivt

48 5 12

Altsaa er Boet Fallit paa

6 Rd - -

Men af de anførte Fordringer vil følgende som prioriteret blive at tilligge fuld Betaling, saasom -

1, Skiftets Omkostninger

5 Rd 5 mk 5 Sk

2, den Afdødes Begravelses Omkostninger	22	2	-
3, Peder Boje Madsens Fordring for Huusleje	8	-	-
er	36	1	5

De øvrige Creditores Fordringer, ialt 12 Rd 4 Mk 7 Sk er uprioriterede, og vil altsaa af den til samme Betaling igjenværende Beholdning 6 Rd 4 Mk

7 Sk udlægges pro quota saaledes :

Svigersønnen Christen Blær paa hans Fordring 4 Mk, udlægges	-	2 Mk	1 Sk
Wulf Christensen paa hans Fordring 5 Rd 5 mk 4 Sk, udlægges	3 Rd	-	12
Niels Ørum paa hans Fordring 1 Rd 3 Mk 11 Sk, udlægges	-	5	-
Andreas Hyllebusk paa hans Fordring 3 Rd 5 Mk, udlægges	2	-	3
Lars Kiil paa hans Fordring 1 Mk 8 Sk, udlægges	-	-	13
Kirkesanger Kiil paa hans Fordring 3 Mk, udlægges	-	1	10

6	4	7
42 Rd	5 Mk	12 Sk

Der sammenlagt udgjør Boets Formue

Som saaledes udbetales af Skifteforvalteren.- Det af anførte Fordringer som altsaa bliver staaende ubetalt er, af Christen Blærs 1 Mk 15 Sk, Wulf Christensens 2 Rd 4 Mk 8 Sk, Niels Ørums 4 Mk 11 Sk, Andreas Hyllebuskes 1 Rd 4 Mk 13 Sk, Lars Kiils 11 Sk og Kirkesanger Kiils 1 Mk 6 Sk, og disse Creditorer forbeholdes Ret til at søge deres Betaling hvor de bedst veed og Kan.

Hermed er da dette Skifte sluttet. -

Datum Klitgaard paa Læsøe den forbemt. 5te Junii 1821. - J. Hesselholt.

Jacob Henric og Anne Larsdatter

Anenr. SØ-56 og SØ-57

Jacob Henric ved jeg ikke meget om. Han er nævnt i Vesterø kirkebog, udlagt til barnefader, ved deres barns dåb. Heri står : Svenske “ungkarl fra Gysøe”

I 1791 bliver et barn døbt, ligeledes i Vesterø sogn, også udenfor ægteskab. Til barnfader blev udlagt : ”En Svensk Strandet Matros i aaret 1790 navnl. Jacob Henrick, hvorfra i Sverig vidstes ikke” - Måske er han den samme.

Strandinger

Ser man på Læsøs historie gennem tiderne, har der været mange forskellige indtægtskilder. Først saltsydningen, senere skudehandelen, derefter forhyringen. To andre indtægtskilder har været med igennem alle årene. Den ene var fiskeriet, den anden var strandingerne.

På gamle billeder af Læsøhuse ses der ofte en stige på taget. Hver morgen var husfaderens første opgave at kravle op på taget for at se om der var sket nogle strandinger. På det tidspunkt var Læsø uden skov og man kunne dermed se langt i alle retninger. Kunne man ikke selv se et strandet fartøj eller kysten, kunne man måske se fløjstangen hos en af de andre beboere. Fløjstangen blev brugt til at “sende” eller rettere at vise beskedder med. Var der en stranding kom alle af huse i en fart. Læsøboen tjente penge på strandingsgodset, enten ved at han hjalp de overlevende fra forliset, hvilket gav en bjergeløn, eller hvis der ikke var nogle overlevende, fik han en andel af det bjergede. På den måde kan man i dag se i nogle af de gamle gårde og huse, bla Museumsgården, at de er bygget ved hjælp af strandingstræ.

Strandinger var en vigtig bindtægt for folk på Læsø. Inderst inde ønskede de måske at der skulle strande et skib på en af deres kyster, men som kristne mennesker kom det ikke over deres læber. I stedet bad de til Gud, “Kære Gud, hvis der skal ske en stranding i nat, så lad det ske hos os”

Anne Larsdatter blev født i 1763, og døbt i Vesterø kirke d. 23. maj.

Fadderne ved dåben : Anne Marie Larsdatter, Anne Margrethe Larsdatter Bruun, Lars Jensen Skov, Søren Albertsen og Anders Andersen Thuren.

Hun var datter af Lars Eliassen og Anne Poulsdatter Gammelgaard.

Anne blev konfirmeret i Byrum kirke d. 2. april 1780.

Anne fik kun det ene barn med Jakob Henrik

1 - Poul Søren (SØ-28), døbt i Vesterø kirke d. 5. februar 1786. Han blev gift med Else Bjørnsdatter Nielsdatter (SØ-29)

Faddere til dåben :

Anne Olesdatter Bister, Anne Hulbek Pedersdatter, Johan Henric Babæ, Mads Larsen og

Ole Bister.

Efterfølgende ses Anne Larsdatter i folketællingerne 1787 og 1801.

Folketællingen 1787, Vesterø sogn side 350, 1ste Lægd 15. fam.

Ane Marie Larsdatter - Huusmoder - 46 aar - ugift - Boelsbeboer

Lars Nielsen - hindes uægte Søn - 14 aar

Ane Larsdatter - hinde halv Søster - 26 aar - ugift
Poul Sørensen - hinde uægte Søn - 2 aar.

Anne Marie Larsdatter, der er halvsøster til Ane Larsdatter kommer vi til at stifte bekendtskab med senere. Faderen til hendes søn er Niels Hyllebusk (Sø-62). D.v.s. At Lars Nielsen er halvbror til den tidligere omtalte Anne Marie Nielsdatter Hyllebusk.

Folketællingen 1801, Vesterø sogn side 203, 1ste Lægd 20. fam.
Anne Larsdatter - 40 aar - ugift - Boer til Leie, og nærer Sig ved Haandarbeide
Poul Sørensen - Hende Søn - 15 aar

Anne Larsdatter blev dog gift. D. 8 maj 1806 blev pigen Anne Larsdatter Rimmen trolovet, og gift i Vesterø kirke d. 7. december samme år, med enkemanden Niels Thorsen.
Forlovere : Mads Larsen og Lars Jensen Stidsholt.

De fik ingen børn i dette ægteskab - heldigvis ! Grunden hertil er, at da de tidligere nævnte Poul Sørensen og Else Bjørnsdatter Nielsdatter blev gift i 1810 begyndte det at blive indviklet. Poul Sørensens mor, det var som vi lige har set, Anne Larsdatter. Else Bjørnsdatter Nielsdatters far, det var Niels Thorsen.
D.v.s Poul Sørensens og Else Bjørnsdatter Nielsdatters børn kunne med rette sige : "Farmor hun er gift med morfar" !
Niels Thorsen døde d. 1. januar 1818, men ham vender jeg tilbage til senere.

Anne Larsdatter ses her ved folketællingen i 1834
Vesterø sogn, side 205 - 93. fam. Et Huus
Ane Larsdatter - 75 aar - Enke - Jorddyrkerske
Lars Strøm - 18 aar - ugift - Hende Pleiesøn
Ane Magdelene Andersdatter - 40 aar - Enke - Indsidderske og Dagleierske

Foruden, at Lars Strøm er Anne Larsdatters plejebarn, er det også hende barnebarn. Lars Strøm er Poul Sørensens søn.

Anne Larsdatter døde d. 20. september 1839 og blev begravet i Vesterø d. 25. september.

Der findes et meget lille skifte efter Anne Larsdatter i Læsø Birks skifteprotokol (B31-99)
Det lyder saaledes :

"Aar 1839 den 21 September om Morgenen anmeldte Niels Thorsen Poulsen at Niels Thorsens Enke Ane Larsdatter i Aftes ved Døden var afgaaet. - Han angav at hende eneste Arving egentlig skulde været hans Fader Poul Sørensen men at hun havde tilskjødet ham hvad hun ejede og fremlagde en Copi af sit Skjøde."

Niels Jensen Thorsen og Anne Hansdatter Strøm

Anenr. SØ-58 og SØ-59

Niels Jensen Thorsen blev født i 1757, og døbt d. 18. september samme år i Vesterø kirke.

Faddere ved dåben :

Edil Clausdatter, Margrethe Madsdatter, Christen Pedersen, Niels Jensen Bow og Niels (?)
(ulæseligt efternavn.)

Han var søn af Jens Nielsen Krog og Anne Madsdatter Thorsdatter.

Niels blev konfirmeret i Vesterø kirke d. 10. april 1774, hvor han kaldtes Niels Jensen Krog.

Ungkarl Niels Jensen Thorsen blev gift første gang i Vesterø kirke d. 21. januar 1781, og forinden trolovet d. 13. februar 1780, med pigen Anne Hansdatter Strøm

Anne Hansdatter Strøm blev født i 1747 og døbt i Byrum kirke d. 1. januar 1748.

Faddere ved dåben :

Karen Jensdatter Bach, Else Svendsdatter, Lars Søfrensen, Christen Svensen og Svend Pedersen Birchen.

Hun var datter af Hans Svendsen Strøm og Else Nielsdatter Bach.

Anne blev konfirmeret i Byrum kirke d. 9. januar 1763.

Niels og Anne fik følgende børn, som alle blev født og døbt i Vesterø sogn.

- 1 - **Else Bjørnsdatter Nielsdatter (SØ-29), døbt d. 10. oktober 1780. Hun blev døbt i perioden mellem forældrenes trolovelse og vielse. Det må være derfor at hendes dåb ikke findes blandt de "uægte" børn. hun blev senere gift med Poul Sørensen (SØ-28)**
- 2 - Jens Nielsen, døbt d. 25. august 1782. Han blev gift med Anne Margrethe Michelsdatter Juuls
- 3 - Johanne Nielsdatter, døbt d. 5. juni 1786. Hun blev gift med Niels Sørensen Vennebjerg
- 4 - Dorthe Bak Nielsdatter, døbt d. 7. september 1788.

Familien ses her ved folketællingen i 1787

Vesterø sogn, side 352, 1ste Lægd 31. fam.

Niels Jensen Krog - Hosbonde - 31 aar - i 1ste ægteskab - Boeslmand og fisker

Ane Hansdatter - Madmoder - 41 aar - i 1ste ægteskab

Else Bjørnsdatter - Barn af 1ste ægteskab - 7 aar

Jens - Barn af 1ste ægteskab - 4 aar

Ane - Barn af 1ste ægteskab - 3 aar

Johanne - Barn af 1ste ægteskab - 1 aar

Og igen ved folketællingen i 1801

Vesterø sogn, side 203, 1ste Lægd 16. fam.

Niels Thoersen - Hosbonde - 44 aar - 1ste gang gift - enr. Matros og Fisker
 Anne Hansdatter Strøm - Kone - 53 aar -
 Else Biørnsdatter - Deres Barn - 21 aar - ugift
 Jens Nielsen - Deres Barn - 19 - ligeledes
 Anne Jensdatter - Deres Barn - 16 aar
 Johanne Nielsdatter - Deres Barn - 14 aar
 Dorthe Nielsdatter - Deres Barn - 13 aar
 Jens Pedersen - Konens Brodersøn -12 aar.

Anne Hansdatter Strøm døde d. 17. juli 1805, og blev begravet på Vesterø kirkegaard d. 20. juli.

I første omgang valgte Niels Jensen Thorsen at hensidde i uskiftet bo. Nedenstående er fra Læsø Landfoged skifteprotokol (C2-287), side 449b

“Anno 1805 den 17de Julij blev anmeldt at Niels Thorsens Hustrue Anne Hansdatter Strøm af Westerø Sogn ved Døden var afgaaet, men da der kuns er en Kul børn Auflet i ægteskab med den efterlevende Enkemand og Han har under 1 tønne Hartkorn, saa bliver ingen Skifte at foretage efter Hende paa Grund af Forordningen af 2den Juni 1799.
 Datum ut supra - J. Hesselholt”

Men som vi tidligere har erfaret, så giftede Niels Thorsen sig igen. For at kunne gøre det, måtte han foretage et skifte efter sin afdøde hustru først. Derfor findes der et skifte efter Anne Hansdatter Strøm, i samme skifteprotokol.

Jeg har valgt at gengive hele skiftet. dels kan man få et indtryk af hvad et Læsø-hjem indeholdt, og dels kan man få et indtryk af nogle “finansielle transaktioner” der kunne være i en Læsø-bos dagligdag på den tid.

Anno 1806 den 26de April, blev efter Begjæring af Niels Thoersen i Westerøe Sogn foretaget Skifteforretning efter hans i Juli f.a. afg. Hustrue Anne Hansdatter Strøm i følge foregaaende Tillysning af Kirkegaardene sidste Søndag saalydende Foll 685 - da Skifteforvalteren Branddirecteur og Landfoged Jens Hesselholt til den Ende mødte i bemelte Niels Thoersens Boepæl med tiltagne Vurderings og Vitterligheds mænd Sognefogden Jens Sandborg af Westerøe Sogn og Niels Johansen af Bÿrum Sogn, og blev da i overværelse af Enkemanden berørte Niels Thoersen og hans i Ægteskab med den afdøde sammenauflede 5 Børn som ere : 1. en Søn, Jens, (?) aar, 2. en Datter, Else Børsdatter 26 aar, 3. En Do, Anne 25 aar, 4. En Do Johanne 20 aar, 5. En Do Dorthe 18 aar, For Hvilke umyndige Børn Faderen er fød Formynder, men som Tilsynsværge var tilstæde Jacob Hansen af Bÿrum Sogn der tillige blev ansadt som Courator for Sønnen, foretaget Registrering og Vurdering over Boets faste og løse Eiendele, til videre Deeling efter Loven.

I Dagligstuen

	Rd	Mk	Sk
1 Jern Bielægger Kakkelovn	10	-	-
1 Fuer Bord	-	5	-
1 mindre Do, med Skuffe	-	3	-
1 stor fuer Skab	2	3	-
derudi fandtes ikke andet end Enke mandens gangklæder			
1 Speil	1	-	-
1 Do, mindre	-	1	8
26 stk hviide Tallerkener	1	3	6

1 Frugt Kurv	-	1	-
2 smaae Teiner	-	5	-
4 stk hviide Thee Potter	-	3	-
1 sort Do	-	-	3
I et Nagelfast Skienk			
2 par hviide Thee Kopper	-	2	4
5 stk under Do	-	-	5
Noget gl. Ragelse udi en Skuffe	-	-	4
5 stk gl. Bøgger	-	-	10
Paa et Nagelfast Sængested			
1 Rød og Grøn Olmerdugs Overdýne	2	-	-
1 Do Do underdýne	-	2	-
1 sort og hviid Vadmels underdýne	-	2	-
3de Hoved Pudder med Overtræk	1	3	-
1 Hørlærrets Lagen	-	5	-
1 blaarlærrets do	-	3	-
2de Hørlærrets do	-	3	-
1 blaarlærrets do	-	3	-
2de Omhæng med Kappe for Sængen	1	1	-
2de Do med Kappe	-	5	-
Sængeklæderne paa en Do Sæng forventede Enkemanden efter Landets Skik at beholde uden Vurdering, som med Arvingernes Samtykke, Imidlertid antegnes de her til Efterretning. :			
1 rød, sort og hviid Olmerdugs Overdýne, 1 Vadmels underdýne, 2de Bolster Puder, 1 Olmerdugs Do, 2de Lagner			
2de stk Omhæng med Kappe af Hiemgiort Tøý			
1 gl Skibs Kiste med Laas og Nøgel	-	3	-
1 Uld Sax	-	1	-
I Kiolderen			
2de Messing Lýse Stager	1	2	-
1 Blik Kruus med Tin Laag	-	3	-
2de Kaaber Tragter	1	-	-
3de stk Spøll Kommer	-	1	8
2de stk sort Flasker	-	1	4
2de Steen Munke	-	2	-
4 stk Brændeviins Glas	-	2	-
1 Staal Vægt med Lodder	2	-	-
I en Do Kiolder			
1 gl. Kaaber Kiedel	-	3	-
1 Jern Pande	-	1	8
1 Hug Jern	-	-	2
2 Lýng Leer	1	-	-
5½ pund lys	-	5	8
I et Kammer østen for Stuen			
1 Plade Kakkelovn	2	3	-
1 Fuur Bord	-	1	-

1 Slag Værk	3	-	-
1 gl Stand Tønne	-	1	8
2de Jern Lamper	-	1	8
700 Bakker	1	1	-
1 Strandt Træ	-	1	-
Paa et fast Sængested			
1 rød, grøn og hviid Olmerdugs Overdyne	3	-	-
1 gl blaae og hviid Bolster underdyne	-	2	-
1 gl Valse	-	1	8
1 Hørd. Pude	-	2	-
1 Hørlærrets og 1 blaarlærrets Lagen	1	1	-
1 Sæk med 1 skp Byg	1	-	-
I Køkkenet			
1 Fuur Bord	-	1	8
1 Kaffe Qværn	-	3	-
1 Jern Grøde	1	-	-
1 Do	-	3	-
1 Thee Kiedel	2	-	-
1 Kaaber Kiedel	7	-	-
1 mindre Do	3	3	-
1 liden Mæessing Do	1	-	-
1 Løgte	-	-	8
1 Jern Tree Foed	-	1	8
1 Jern Kiedel Skee	-	4	-
2de Melke Spande	-	2	-
1 gl Messing Ljyse Stage	-	1	-
1 Vand Spand	-	1	-
2de Ankre	-	3	-
1 gl Fierding og 2de Lille Ballier	-	2	-
1 gl Skab	-	3	-
6 stk Leer Potter og 1 Do Fad	-	2	-
2de Leer Sætter	-	-	4
1 Kierne	-	-	12
1 lille halv Kube	-	-	10
1 Fad	-	-	4
1 Rød Steen Krukke	-	-	4
1 Jern Ildklemme	-	1	-
1 gl Spade	-	1	-
I Brøggerhuuset			
1 Loft Stige	-	1	-
2de gl Truge	-	1	-
1 Spade	2	-	-
1 gl do	-	1	-
2de Forke	-	1	-
1 Haand Qværn	2	-	-
1 Øll Traght	-	-	12
3de Solde	-	4	-
2de Sække	-	4	-

2de Poeser	-	1	-
1 gl Kiste	1	-	-
1 Degn Kar	-	4	-
1 gl Skuffe	-	-	8
1 halv Anker	-	1	8
1 Koe Stoel	-	1	-
1 gl Skibs Luge	-	-	8
6 stk Fiel	-	4	8
2de Smaae Bærkar	-	3	-

Paa Loftet

2de Fiel	-	2	-
1 Skieppe Haur	-	1	8
1 gl Stand Tønde	-	1	-
1 gl Otting	-	-	4
20 stk Træ Baand	-	-	12
6 stk gl Tøjrer	-	4	8

I Lahden

1 Væv med Tilbehør	5	-	-
1 Kar med 1 Jern Baand	-	4	-
1 do med Træ Baand	-	3	-
1 do med do	-	2	-
1 do med do	-	1	-
1 gl Anker	-	1	-
1 pund Hamp blaar	-	3	-
1 Baar Hiul	-	1	8
3 pund Købbel (?)	2	-	-
1 Mark Lee	-	2	-
1 gl Øxe	-	-	8
1 Hakkelse Kiste med Kniv	1	2	-
1 gl Sold	-	-	8
3de River	-	1	8
1 Faar Skind	-	-	8
2de Fiel	-	2	-
1 Tiære Tønde	-	-	12
1 Fuur Planke	-	1	8
1 Salt Kiste	-	3	-

Her ses en salt kiste, der brugtes til fremstilling af sin egen husholdnings salt. Det foregik på den måde, at det saltholdige vand blev hældt op i kisterne, hvorefter solen fik vandet til at fordampe.

Når vandet fordampede, aflejredes saltet på siderne af kisten. Til sidst skulle saltet så tørre. Kisten på billedet er lavet som en tro kopi af de kister der har været brugt på Læsø. - Billedet er fra

Saltsyde- hytterne på Læsø (Eget foto)

3de Vrag's Planker	-	2	4
--------------------	---	---	---

I Stalden

1 sort Hoppe, 11 aar	18	-	-
1 sort Hæst, 11 aar	18	-	-
1 Graae Koe, 10 aar	13	-	-
1 rød broget do, 7 aar	12	-	-
1 Graae Qvie, 4 aar	11	-	-

1 sort broget do, 2 aar	6	-	-
4re Faar med Lam	5	2	-
1 Jern Greb	-	2	8
1 Træe do	-	-	8
12 stk gl Træe	1	2	-
2 Giæs og 1 Gasse	2	-	-

I Gaarden

2de Tønder	1	-	-
1 Slibesteen	-	3	-
Noget Vrags Træe	-	4	-
1 Træe Vogn med behør	6	-	-
Hæste Tøÿ til 2de Bæster	-	4	-
1 Fuur Stok 6 alen	2	-	-
Nogle Stk Vrags Træe	1	-	-
1 par Nÿe Hiul	3	2	-

1/2 Part i 1 Baad, Interesserende med John Michelsen, med tilhørende Seil og Redskab	16	-	-
1/3 Part i 1 Jolle Interesserende med John Michelsen, med tilhørende Seil og Redskab	6	-	-
1/3 Part i 1 Do Interesserende med Jens Sandborg, med tilhørende Seil og Redskab	2	-	-
1 gl Do, med tilhørende Seil og Redskab	10	-	-
1/2 Part af 1 Bergens Jolle Interesserende med John Michelsen	2	3	-
Stærvbostædet med paastaaende 23 Fag Ind- og udhuuse og tilhørende Eiendom staaende for Hartkorn, 3 skp, 1 fjk, 1/3 album	300	-	-
1 Do Stæd, Kruuses kaldet, med paastaaende 17 fag gl. Ind- og udhuuse og tilhørende Eiendom staaende for Hartkorn 2 fjk, 1 album	70	-	-
Nedlagt sidste Efteraar Vinter Rug 1 1/2 tønde á 7 rd Tønden	10	3	-

Viidre tilkiendegav Enkemanden at have udestaaende følgende :

Hos Christen Laursen Rimmen i Westerøe efter Revers	10	-	-
Hos Kirsten Thoersdatter i Westerøe uden Beviis	40	-	-
Hos John Michelsen, ibim ligesaa	20	-	-
Hos Nicolai Bordtsen, ibim ligesaa	10	-	-
Hos Biørn Johnsen, ibim ligesaa	20	-	-
Hos Jacob Thomsen i Bÿrum Sogn ligesaa	50	-	-
Hos Søren Munk i Westerøe Sogn ligesaa	5	-	-
Hos Lars Søren Christoffersen i Hals Sogn ligesaa	5	1	-

Meere erklærede Enkemanden ikke at erindre at have tilgode, ikke heller vidste han vidre Stærvboet tilhørende

førstkommende.

Datum ut supra

J. Hesselholt Niels Thoersen Jacob Hansen Strøm

Jens Nielsen, som curator Jacob Hansen

Vitterlighedsvidner Jens Sandborg Jens Madsen

Efter Niels Thorsens Begiæring foretages Registrering og Vurderings Forrætning efter hans afgangne Hustrue Anne Hansdatter Strøm af Westerøe Sogn paa først kommende Løverdag den 26de april kl 10 Formiddag. - hvorda ville møde som Tilsyns Væрге Jacob Hansen og som Vitterligheds Mænd Sognefogden Jens Sandborg og Niels Johansen. - Tillige møder hvem fleere som noget ved dette Skifte maatte have at erindre.

Klitgaard den 20de april 1806 - Hesselholt Publ. die ut supra - Jens Hesselholt - Fremlagt og læst i Skifte Retten efter afgangne Anne Hansdatter Strøm Niels Thorsens Hustrue af Westerøe Sogn den 26 april 1806.

Test J. Hesselholt

Regning til Niels Thorsen paa Læsøe.

(Fra fol. 686) 1806 erkommet 1 otting Sæbe 3 rd, 1 mk, 8 sk. - Aalborg den 2den april 1806 - Niels Borup. Fremlagt og læst i Skifte Retten efter afgangne Anne Hansdatter Strøm, Niels Thorsens Hustrue af Westerøe Sogn den 26de april 1806, test - J. Hesselholt

No 1 **En Firdedeel Rixdaler**. Jeg underskrevne Niels Jensen Thorsen tilstaaer og hermed vitterliggiør, det jeg retmæssig giæld skýldig er bleven til velfornemme Mand Peder Nielsen Uldsted boende i Býrum Sogn, den Summa Reede laante Penge 40 Rd, hvoraf jeg eý aleene fra undertegnede dato forbinder mig at svare lovlig Rente 4 proc. aarlig, med og til Betryggelse for Capital og Renter pantsætter herved med 1ste Prioritets Pante retlighed den mig i Dag tilskiødet anpart i Stædet no 125 neml. L er, af Hartkorn 1 skp, 2 fjd, 1 2/3 album, med tilhørende 9 fag Ind - og Udhuus, i Westerøe Sogns 1ste lægd beliggende, hvilket Pant skal saaledes som meldt tiene velbemelte min Creditor Peder Nielsen Uldsted og arvinger eller hvem andre denne min Panteobl. med rette ihænde haver, til Fuldkommen Sikkerhed, indtil Capitalen besagde forgetyve Rixdaler med Rente og Omkostninger, Skadesløs i alle maader er bleven af mig, min Kone eller arvinger tilbagebetalt efter et fierdings aars lovlig Opsigelse fra en af Siderne, der alt saaledes under min Haand og Segl bekræftes, og til med yderligere Sikkerhed formaaet Bøje Hiort og Skipper Mads Dahlin, som overværende at underskrive og forsegle. Lessøe den 24 marts 1802

Niels Jensen Thorsen (med ført haand) - Saaledes efter begiær underskriver til vitterlighed.

B. Hiorth (LS) Mads Dahlin (LS)

Publ : et Protocoll inden Lessøe Birketings Ret mandagen den 29 Martý 1802, samt udi Pante Bogen under Foll. 659 ordlydende indført . - Test. L.H. Bing

For denne Obl : Tinglysning og Paategning betalt 2 mk og som indførelsen i Pante Bogen 1 mk 8 sk, Skriver 3 mk 8 sk - Test. Bing

Ligeledes er Renter betalt for 1803, 1804, 1805 med 2 rd, 2 mk, 5 sk

Bevidner Peder Nielsens Enke.

Fremlagt og læst i Skifteretten efter afgangne Ane Hansdatter Strøm, Niels Thorsens Hustrue af Westerøe Sogn den 26 april 1806. - Test. Hesselholt

No 1 **En Firdedeel Rixdaler**, Kiendes jeg underskrevne Niels Jensen Thorsen boende i Westerøe Sogn her paa Lessøe og Hermed Tilstaaer Ret vitterligt giæld skýldig til Peder Nielsen Uldsted boende i Býrum Sogn her ibid. den Summa reede Penge 42 rd, Skriver forgetyve og Toe

Rixdaler Courant Mjndt som han mig efter min Venlig Begiæring laant og medforstragt haver hvilke Summa Penge jeg paa ærlig Troe og Love forpligter mig eller mine arvinger En for alle, eller nogle for een tillige med som Aarlig paavoxende Renter med 4re Procento af at betale Skadesløs og med god villie til bemelte min Creditor Peder Nielsen eller hans arvinger eller hvem denne min udgivne Pante Obl. med rette i Hændehaver, og paa det overbemelte min Creditor Peder Nielsen og hans arvinger destobedre kan være forsikkrede Pantsætter jeg fra mig og mine arvinger mit tilhørende Gods i Westerøe Sogn beliggende staaende for Hartkorn, nye Matricul, 1 skp, 2 1/2 fjd, 1/6 album med paastaaende 9 bindinger ind- og udhuus og i intresentskab med Ole Poulsen Bister, som alt med første og eneste Prioritet skal være og forblive min Creditor Peder Nielsen og hans arvinger et fast og udrygeligt Pant indtil den sidste Skilling med den første og den første med den sidste saavel Capitel som Renter uden Skade eller Skadeslidelse i alle maader vorder udbetalt og naar en af os vorder tilsinds samme Capital ey længer paa Interesse at vil lade blive bestaaende da haver vi hinanden derom et Fierding aar forhen lovlig at lade opsiges, dette til Bekræftelse haver jeg mit navn her under skreeved og mit Sædvanlig Signet hostrøkt og venlig ombedet tvende Danne mænd her paa Landet som til vitterlighed denne min Pante Obl. med mig at ville underskrive saa og at ville forsegle. - tilstaaer Niels Jensen Thorsen - Lessøe den 20 janvari 1794

Til vitterligheds Tilstaaelse underskriver og forseglers Dahl (L.S.) Peder Nielsen Gaii (L.S.)

Læst i Retten paa Lessøe Birketing Mandagen den 27 Janr 1794 - og Pante Protokollen tilført Foll. 503. - Test Lindgaard.

1795, 1796, den 20de Janr. er Renten betalt med 1 rd, 4 mk, 1 sk. - 1797, 1798, den 20de Janr. er

Renten betalt med 1 rd, 4 mk, 1 sk. - 1799, den 20de janr. er Renten betalt med 1 rd, 4 mk, 1 sk.

1800, 1801 er Renten betalt med 1 rd, 4 mk, 1 sk. Peder Nielsen - Ligeledes er Renten betalt for

1802, 1803, 1804, med 5 rd, 3 sk, tilstaaer Peder Nielsens Enke.

Fremlagt og læst i Skifte Retten efter afgangens Anne Hansdatter Strøm, Niels Thorsens Hustrue af Westerøe Sogn

Den 26 april 1806 Test. J. Hesselholt.

-----**Efter Niels Thorsens** afgangens Anne Hansdatter Strøm af Westerøe sogn, bliver næstkommende Fredag den 12te Decbr. foretaget Skifte her i Klitgaards Skriversstue om Eftermiddagen kl. 2 slet, da Enkemanden bemelte Niels Thorsen og den paa arvingernes Vegne ansatte Tilsyns Væрге, Jacob Hansen af Býrum sogn ville møde, saa møder og til samme Tiid de forhen brugte Vitterligheds Mænd Sognefogden Jens Sandborg af Westerøe Sogn og Jens Madsen af Býrum Sogn tillige med hvem flere som noget med dette Skifte forinden samme Sluttes maatte have at erindre.

Klitgaard den 7 Decbr. 1806. J. Hesselholt.

Til samme Tiid møder og dette Stærvboets debitorer neml. : Christen Rimmens Enke, Kiersten Thorsdatter, John Mickelsen, Nicolaj Bortsen, Biørn Johnsen, Jacob Thomasen, Søren Munk og Laurs Søren Christophersen for at betale Deres giæld eller formaae Enkemanden til dermed at give Credit. - Klitgaard den ut supra. Hesselholt.

Fremlagt og læst i Skifte Retten efter afgangens Ane Hansdatter Strøm, Niels Thorsens Hustrue af Westerøe Sogn. - Den 12 Decbr. 1806. Test. Hesselholt.

Anno 1806 den 15 Decembr. haver undertegnede Skifteforvalter saaledes sluttet foranstaaende Skifte efter Niels Thorsens afgangens Hustrue Anne Hansdatter Strøm af Westerøe Sogn, og Boets Indtægt og Udgivt med hinanden ballanceret :

Indtægter

a. Ved den afholdte Vurderings Forretning den 26de April 1806 er saavel begge Stærvbostæderne

med tilhørende Eiendomme, som Løsøhret, i alt taxeret for den Summa :
613 rd 3 mk 4 sk

b. Enkemanden tilgode hos følgende :

Christen Rimmen efter Revers	10 rd
Kjersten Thorsdatter	40 rd
John Mickelsen	20 rd
Nicolai Bortsen	10 rd
Bjørn Johnsen	20 rd
Jacob Thomesen	50 rd
Søren Munch	5 rd
Laurs Søren Christophersen	5 rd, 1 mk
Albret Bruun	10 rd

170 rd 1 mk 0 sk

Tilsammen indtægt 783 rd 4 mk 4 sk

Udgivter

1. Kiøbmand Borup i Aalborg

efter Regning 3 rd 1 mk 8 sk

2. Peder Nielsens Enke af

Býrum sogn efter Pante-
Obl. af 29de Martý 1802 40 rd 0 mk 0 sk

og resterende Rente fra
29de Martý 1803

2 rd 4 mk 4 sk
42 rd 4 mk 14 sk

3. Ditto efter ditto af 20de

Janr. 1794 42 rd 0 mk 0 sk

og resterende Rente fra
20de Janr. 1803

3 rd 1 mk 6 sk
45 rd 1 mk 6 sk

4. Enkemandens Begravel-

ses Omkostninger 16 rd 0 mk 0 sk

Tilsammen udgibt 107 rd 1 mk 12 sk

Hvorefter igjen blive

676 rd 2 mk 8 sk

Herud kommer endnu til Afdrag :

a,	Skiftesalær	6 rd 4 mk	8 sk
b,	Stemplet Papiir Til Skiftebrevet	3 rd 5 mk	10 sk
c,	For sammes Beskrivelse	2 rd 0 mk	0 sk
d,	Til Revisions Contoiret 1/3 Pr.cent	2 rd 1 mk	8 sk
e,	12 1/2 pr.Cento af Skifte Gebýhret	1 rd 0 mk	9 sk
f,	Skifteforvalterens Betient for Hans Umage	1 rd 3 mk	0 sk
g,	Sognefogden i følge Rescript : af 6 Juný 1794	1 rd 3 mk	0 sk
h,	Vurderings og Vitterligheds Mændene for 2de Møder ved Skiftet á 1 mk	0 rd 4 mk	0 sk
i,	For Indkaldelsen til Stærvoets Credito-		

	rer i Aviserne med Porto	4 rd	2 mk	5 sk
k,	2de Tillysninger af Kirkegaardene her paa Lesøe angaaende dette Skifte	0 rd	2 mk	0 sk
l,	Stemplet Papiir til 4 lod Sædler	2 rd	1 mk	8 sk
m,	Sammes Beskrivning og Bekræftning		<u>1 rd</u>	<u>3 mk</u> <u>0 sk</u>
		28 rd	1 mk	0 sk
	Og bliver saa den endelige Beholdning	<u>648 rd</u>	<u>1 mk</u>	<u>8 sk</u>

Skriver Sex Hundrede Fyrgetyve og aatte Rixdaler, En Mark og aatte skilling, som efter Loven deles imellem Arvingerne saaledes :

Enkemanden Niels Thorsen tager den halve Boe	324 rd	0 mk	12 sk
og den anden halve Boe deles hernæst imellem Børnene saaledes :			
Sønnen Jens Nielsen - 1 Broderlod	108 rd	0 mk	4 sk
Datteren Else - 1 Søsterlod	54 rd	0 mk	2 sk
Datteren Anne - 1 Søsterlod	54 rd	0 mk	2 sk
Datteren Johanne - 1 Søsterlod	54 rd	0 mk	2 sk
Datteren Dorthe - 1 Søsterlod	54 rd	0 mk	2 sk
Der Sammenlagt udgjør den anden halve Boe	<u>324 rd</u>	<u>0 mk</u>	<u>12 sk</u>
Udgjør foranførte Beholdning	648 rd	1 mk	8 sk

Og giver saavel Creditorerne Udlæg, for deres i Boet indestaaende Fordringer som Arvingerne for deres Arvelodder Saaledes :

1. Creditorerne :

a. - Peder Nielsens Enke Margrethe Jensdatter Beck gives Udlæg for Hendes anførte Fordringer i begge Stærvboestederne staaende for Hartkorn tilsammen 3 skp, 3 fjd, 1 1/3 alb, med 1ste Prioritets Ret efter Obligationernes Tilhold, og hvormed Hun har nydt Lovlig og god Udlæg for berørte Capitalen og Renter.	88 rd	0 mk	4 sk
b. - De øvrige Fordringer i Boet i alt - 47 rd 2mk 8 sk gives Udlæg i Stærvboets Effecter, og saaledes har nydt vedbørlig og god Udlæg for disse.	47 rd	2 mk	8 sk

2. Arvingerne :

Disse gives Udlæg for deres hertildelte Arveparter saaledes :

1. - Enkemanden Niels Thorsen som er tilfalden paa sin Boeslod - 324 rd 0 mk 12 sk : gives saaledes Udlæg : I Besætning Ind og Udboe næst de anførte 47 rd 2 sk 8 sk: udlægges 153 rd 5 mk 12 sk, og Resten tages af Boets udestaaende - 170 rd 1 mk 0 sk, og hvormed han har nydt Lovlig og god Udlæg for denne sin Boeslod.	324 rd	0 mk	12 sk
2. - Sønnen Jens Nielsen udlægges hans Broderlod i Resten af Boets Effecter - 42 rd 1 mk 0 sk, og udi Stærvboestederne med 1 Prioritets Ret næst Peder Nielsens Enkes 2 fordringer, udlægges - 65 rd 5 sk 4 sk der sammenlagt udgjør Hans Broderlod og hvormed er sket vedbørlig og			

god Udlæg for samme.	108 rd 0 mk	4 sk
3. - Datteren Else udlægges Hendes Søsterlod i Stærvbostedernes prioritet næst Peder Nielsens Enkes 2de fordringer, og hvormed hun har nydt Lovlig og god Udlæg for denne hendes Søsterlod.	54 rd 0 mk	2 sk
4. - Datteren Anne udlægges ligeledes Hendes Søsterlod i Stærvbostederne med 1 Prioritets Ret, næst Peder Nielsens Enkes 2de Fordringer, hvormed hun er skeed Lovlig og god Udlæg for samme.	54 rd 0 mk	2 sk
5. - Datteren Johanne gives ligeledes Udlæg i Stærvbostederne med 1 Prioritets Ret, næst Peder Nielsens Enkes 2de Fordringer, og hvormed hun saaledes er skeed Lovlig og god Udlæg for denne hendes Søsterlod.	54 rd 0 mk	2 sk
6. - Datteren Dorthe udlægges ligesaa hendes hertildelte Søsterlod med 1 Prioritets Ret, næst Peder Nielsens Enkes 2de Fordringer, og hvormed hun er skeed lovlig og god Udlæg for samme.	<u>54 rd 0 mk</u>	<u>2 sk</u>
Disse Udlæg saavel til Creditorer som Arvinger udgjør Stærvboets gandske Indtægts Summa.	785 rd 4 mk	4 sk

Da Enkemanden modtager begge Stærvbostederne med Besætning Ind- og Udboe efter den ved Registrering og Vurderings - Forretningen derpaa Sadte Taxt, saa haver han paa anfordring at udbetale saavel Creditorernes Fordringer som Arvingernes tildelte Mødrene Arv, og da samme Jens Nielsen nu har fyldt sin Lavalder, saa udbetales strax Hans Arvepart imod vedbørlig afkald og Qvittering, men Pigebørnenes Mødrene Arv bliver indestaende i Stærvbostederne med Prioritetsret, næst Peder Nielsens Enkes 2de Fordringer efter Pante Obligationer af 20de Janr. 1794 og 28 Martý 1802, der antages som Pant og Sikkerhed for samme, saaledes som Udlæggene viser, og skal Lodsædlerne hermed til deres Betryggelse strax Tinglyses ved Lesøe Birketing.- Saalænge Faderen besørger Hans umyndige Børns opdragelse med Kost, Klæder og Lærdom, svarer han ingen Rente af deres Mødrene Arv. - Og saaledes bliver dette Skifte hermed sluttet.
Datum - Klitgaard d. 15 december 1806 - J. Hesselholt.

Enkemanden Niels Jensen Thorsen blev gift igen d. 7. december 1806 i Vesterø kirke med pigen Anne Larsdatter Rimmen. De blev trolovet d. 8. maj. Forloverne var Mads Larsen og Lars Jensen Stidsholt.

I kirkebogen ved denne vielsen står Anne Larsdatter som pige. Hvis man skulle følge den gængse skik, så burde der have stået "quinden". Betegnelsen "pige" er udtryk for at man ikke har været gift før. Betegnelsen "Quinde" er et udtryk for at kvinden har født uægteskabelige børn.

Se iøvrigt de tidligere kommentarer om dette ægteskab ved omtale af Jacob Henric (Sø-56) og Anne Larsdatter (Sø-57)

Læsøs beliggenhed har i flere hundrede år forårsaget at landet gentagende gange er blevet løbet over ende af fremmede magter, som regel svenskerne. Men med tiden lærte læsøboerne at forsvare sig selv, bla. ved indkøb af kanoner. Det gjorde de bla. i 1762, og igen i Englandskrigens tid fra 1801 til 1814. I bogen "Kanoner, krudt og kugler" af Arnt Jerup Wiis, der udkom i 1998 på Læsø Museums forlag, findes der en god beskrivelse af "Læsøs Forsvarsvæsen 1807 - 1814".

Trods Niels Jensen Thorsens forholdsvist høje alder i den sammenhæng finder vi ham i en aktiv rolle

i forsvaret af Læsø. På side 88 i bogen er der en fortegnelse over de forskellige kanoners bemanning. På et af de faste batterier på Ræen er der følgende : Constabel Mads Dam - Mandskab - Lars Larsen Dam, Otte Riis, Søren Munck og Niels Thorsen. (Se samme fra originaldokumentet på side 59.)

Vi finder Niels Thorsen senere i samme bog. På side 101 er der omtalt nogle forsøg, fra englændernes side, på at kapre nogle både fra Læsø. Den ene var en stor og velbygget båd som tilhørte Christen Graven i Byrum.

Efterfølgende er citeret fra bogen, handlingen udspiller sig i juni 1810 :

“Den anden båd var en noget mindre jolle, der allerede var lastet med hør og hamp, og som samme eftermiddag skulle afgå til Sæby eller Fladstrand, som vinden nu føjede sig. Niels Thorsen der var fører af jollen, ejede en tredjepart deri. De to andre parter ejedes af Jens Sandborg og Niels Knudsen. Jollens mandskab - det var Niels Thorsen og hans søn Jens - , var blot gået hjem et par timer for at “vederkvæge sig”. I bådene havde de imidlertid efterladt to geværer, som let kunne være blevet englændernes bytte.”

Det kunne tyde på, at læsøboerne også til søs ville være parate til at yde fjenden væbnet modstand.

“Det skyldtes englændernes manglende lokalkendskab til Alsdybet, at de ikke kunne få bådene ud drefra hurtigt nok. Det gav Løjtnant Starck tilstrækkelig tid til at komme frem. Både Christen Graven og Niels Thorsen gav i det efterfølgende politiforhør udtryk for nogen forundring over, at englænderne var kommet helt ind i Alsdybet, hvor de mente deres både lå sikkert. Christen Graven (fra referat i politiprotokollen) :”Samme Baad var indlagt i Alsdybet herunder Læsøe, hvor man formodede at Baade ligger tryk og sikker for Fremmede og for Landets Fiende, formedelst de Udgrunde der er udenfor, som næppe uden bekiendte Folk kan komme forbi”. Niels Thorsen : ”..Harve allermindst ventet at nogen Fiende samme Dags Eftermiddag skulde vove at komme ind i Alsdybet...Efterdi Grundene udi Alsdybet for fremmede Folk for meget til Hinder.”

Udgrunde

Læsø var kendt og frygtet for sine udgrunde. De stikker som lange fangearme ud fra øen i alle retninger. Det er grunden til at Læsø i ældre tider ikke havde nogen havn. I skudeperioden ankrede skipperne deres skuder op i f.eks Alsdybet, og roede derefter i land. Når der skulle fragtes varer i land skete det enten via de mindre både, eller hvis man havde et godt lokalkendskab sejlede man så langt ind under land som muligt, og derefter læssede man varerne over på hestevogne der var kørt ud i vandet.

Disse udgrunde var også årsagen til de mange strandinger der igennem flere hundrede år er sket ved Læsøs kyster.

Igen citeret fra samme side i bogen :

“Den 3die Affaire den 1ste Juni i Alsdybet med 2de fientlige Barkasser de med List havde bemæstret sig 2de i Dybbet liggende Baade, hvor 4de raske Søefolk af Kystmilicien med største Iver og Anstrængelse i Forening med 1 Underofficer og 7 jægere under hr. Lieutenant von Starcks Commando søgte at tilføie Fienden al mulig Skade, ved foruden 2de Mand i den forreste Fientlige Barkasse skal være bleven dræbt eller saaret, af ham indbragt en erobret slup med 5 bevæbnede Fanger. Disse Søefolk ere 1 Andreas Hyllebusk, 2. Niels Thorsen, 3 Jens Thorsen, 4. Søren Munck.”

Niels Thorsen må have været en modig mand, han var på det tidspunkt 53 år gammel.

Niels Jensen Thorsen døde, citat fra kirkebogen “ imellem d. 31. Dec.1817 og 1ste Janr. 1818 -

Gaardbruger og Fisker i Westerøe”. Han blev begravet d. 5. januar 1818 på Vesterø kirkegaard.

I Læsø Birks skifteprotokol (B31-98), fol. 83 er følgende indført :

“Anno 1818 den 1ste Janr. blev anmeldt at Niels Thorsen i Westerøe Sogn, ved døden er afgaaet, og at Hans efterladte Børn, som alle myndige, ville diele dem selv imellem - J. Hesselholt.”

Her ses bemanningen som er omtalt side 58.

Melchior Christensen Cortsen og Anne Hansdatter

Anenr. SØ-60 og SØ-61

Melchior Christensen Cortsen blev døbt i Byrum kirke d. 10. august 1721.

Faddere ved dåben var : Karen Hr. Niels Kirchemoes, Povel Povelsens qde. i Westerøe, Kirstine Melchiorsdatter, Jens Johansen Paludan og Jens Fallenkamp.

Han blev gift i Solum sogn, Telemarken Fylke i Norge d. 18. juli 1743 med Anne Hansdatter.

Hvem denne Anne Hansdatter er, ved jeg ikke på nuværende tidspunkt. Jeg kender hverken hendes fødsel, død eller forældre.

De fik sammen 2 børn, begge født og døbt i Solum sogn, hvorfor de på det tidspunkt må være bosiddende i Norge.

1 - Christine Melchiorsdatter, døbt d. 1. december 1743.

2 - **Christen Melchiorsen Cortsen (SØ-30), døbt d. 13. juni 1745. Han blev senere gift med Anne Marie Nielsdatter Hyllebusk (SØ-31)**

Melchior og Anne var gift i ca 22 år, for d. 20. februar 1765 blev de skilt ved dom. Det må være sket i Norge, for jeg har ikke fundet noget i danske arkiver.

Datteren Christine blev hos moderen i Norge, hvorimod sønnen Christen tog med sin far tilbage til Læsø. Det må have været nogle år før den endelige skilsmisse, for Christen blev konfirmeret i Byrum kirke d. 3. januar 1762, og d. 26 december 1761 var Melchior fadder ved en dåb i Byrum kirke.

Jeg har tidligere i denne bog omtalt Læsøboernes forsvar af øen, hvilket bla. indebar at øboerne indkøbte nogle kanoner i 1762. I den forbindelse blev der lavet en indsamling, som stod i forhold til den enkeltes økonomiske formåen. Disse indsamlingslister der blev udfærdiget indeholdt vel nok de fleste mandlige Læsøboere i 1761 og 1762. En af dem er Melchior Cortsen, hvilket passer fint med det tidligere nævnte, at han var tilbage på Læsø allerede på det tidspunkt.

De omtalte indsamlingslister findes på Lokalhistorisk Arkiv på Læsø, som et af de ældste dokumenter de har. Endvidere er der lavet en artikel i Museumsforeningens årsskrift fra 1983 "Et gammelt dokument i arkivet" af Jacob Vedsted, der gengiver alle dokumenterne fra indsamlingen og det efterfølgende kanonkøb.

Melchior Christensen Cortsen blev gift igen, men inden nåede han at blive udlagt til barnefader. Det skete i forbindelse med en dåb i Byrum kirke d. 9. marts 1766, hvor Barbara Axelsdatter fik en søn, Lars Nielsen, døbt.

D. 23. juli 1769 blev Melchior trolovet til pigen Anne Margrethe Sørensdatter Langstræde, og de blev "ægteviet efter skilsmissemisdom af 20. feb. 1765 forh. gift mand" i Byrum kirke d. 4. marts 1770. Forloverne var Jens Nielsen Langstræde og Søren Christensen Cortsen

Melchior Christensen Cortsen døde d. 31. januar 1781 og blev begravet i Byrum d. 3. februar 1781.

I Læsø Landfoged skifteprotokol (C2-284) findes der et skifte efter Melchior Christensen Cortsen,

som jeg efterfølgende gengiver i sin fulde længde.

Peder Zeuthen kongl. Mais.ts Landfoged og Skifte Forvalter paa Læssøe

Gjør Vitterlig at Anno 1781 dend (datoen mangler) July haver Ieg Sluttet Skifte efter afgangen Melqvor Christensen Cortsen her af Býrum Sogn, efter at samme har været begyndt og fremmet som følger :

Anno 1781 dend 1 februaryi haver Ieg Sluttet underskrevne Nicolaj Grøn fra Klitgaard tillige med 2de tiltagne Vitterligheds mænd Mads Berntsen og Lars Larsen Johnsen indfundet os i Sterfboets Huus i Býrum Sogn efter Sl. Melqvor Christensen Cortsen, som sammestæds i Nat med døden er afgangen, for at holde en lovlig Registrerings og Forseiglings forrætning til vidre Skiftes fremme og er da i overværelse af Enken Anne Margrethe Sørensdatter forrættet følgende :

I Daglig Stuen, 1 Rød mahlet halv bord med foed og Skuf, 1 Jern bielægger Kackelovn med Træ foed, 1 Lidet Thee bord, 2 Træ Stoel den eene med Halm Sæde, 22 stk Steen Tallerckner, Udi et Skienk Skab, 3 stk Tin Skeer og et Dito Stal, 1 blik Tragt, Paa et Nagelfast Sængested, 1 gl blaae Stribed bolster Dýne, 1 graae Vadmel's Dito, 2 blorlærreds Lagner, 1 gl olmerdugs Hoved Pude, 1 par gl. omhæng, 2 stk Handklæder, **I Stoer Stuen**, 1 Rød Mahlet fuhr bord med foed og Skuf, 1 Lidet Thee bord, 1 Jern Bielægger Kackelovn med 4re Messing Skruer og Tree foed, 3 stk Træ Stoele, 25 stk Tin Tallerckener, 6 stk hvide Steen Dito, 6 Stk blaae Dito, 1 Nye hvid fuhr drag Kiste ei gjort færdig, **Derpaa**, 2 Tin lýse Stager, 3 hvide Flasker og 5 glas, 1 Speil, 2 brune Spøl Kummer, 1 Messing lýse Stage, 1 blaae malet Schatol med 2de Skuffer, **Derudi**, 1 blaae Klædes Kioele med Væst, 1 lidet Nye fuhr Schatol, **Derudi**, Een deel uld og Høergarn, Paa et Nagelfast Sængested, 1 gul og blaae Stribed olmerdugs overdýne, 2 Vadmel's under Dito, 1 Hørlærreds og blorlærreds lagn, 1 Hoved Pude med hvid overtræk, 2 gl. Dito, 1 par Cartuns omhæng, 2 stk Hørlærreds Handklæder, **Udi Ilderset**, 1 gl. Eege Kahr, 1 Spaede, **I Kiolderen**, 1 gl. bord, 2 Messing Kiedler, 2 Smaae øll Tønder, 1 liden Jern gryde, 1 Lidet fuhr bord, **I Kiøkkenet**, 1 Jern Pande og en Rist, 1 Kobber Tee Kiedel, 1 Jern Lampe 1 Jern Kiedel Jern i Treefoed, 1 Spaede, **I Gaarden**, 1 Vogn med behør, 1 harve Halv med Jern Tiender **Bæster**, 1 Sort blæsset Hæst 11 aar gl., 1 Sort Dito 22 aar, **Creaturer**, 1 Hvid Kolled ko 11 aar 1 blaae Dito 5 aar, 1 Kalv 1 aar, **Sviin**, 1 Soe Sviin, 2 Giæs, **Faar**, 5 Faar og en Vædder

Skifte Retten tilspurgde Encken og tilstædeværende, om de vidste videre dette Boe at være tilhørende, end hvad anført er ? hvortil de Svarede Neý, at de icke vidste noget for denne Tid, og om noget skulde være forglemt havde De samme til 30te Dagen Rigtig at angive, og til dend Tiid bliver dette Skifte opsadt.

At saaledes er passeret og tilgaaet bekræftes med Hænders underskrift.

Datum Stervboet ut supra.

Paa Skifte forvalteren Her Landfoged Zeuthens vegne N. Grøn

Encken Anne AMSD Margrete Sørensdatter

Til Vitterlighed som overværende Lars Larsen John, Mads Bertsen.

Anno 1781 dend 3 Martý haver Ieg underskrevne Nicolaj Grøn fra Klitgaard atter foretaget dette Skifte med Registrering og Vurdering efter forhen meldte Sl. Melqvor Christensen Cortsen paa Velædle Hr Landfoged og Skifte Forvalter Zeuthens veigne og udi Hans fraværelse til dets videre

fremme, imellem Encken Anne Margrethe Sørensdatter paa dend Eene Side, og paa dend anden Side dend Sl. Mands Børn som han i anden Ægteskab har avlet nemlig :

1 Søn Christen Melqvorsen 38 aar som her er Nærværende og 1 Datter Kirstine Melqvorsdatter opholdende sig i Scheen i Norge 39 aar Paa hvis vegne blev ansadt som formynder og Tilsynsværge bemt. hendes broder Christen Melqvorsen, og er da udi overværelse af Encken med hendes antagne Laugværge Niels Jørgensen Smidt, samt de forhen brugte Vitterligheds mænd Mads Berntsen og Lars Larsen Johnsen forrettet følgende :

I Daglig Stuen

	Rd	Mk	Sk
1 Rød Mahlet fuhr bord med fod og Skuf	-	5	-
1 Jern Bielægger Kackelovn	5	-	-
1 Lidet Thee bord	-	2	-
2 Træe Stoele dend eene med Halm Sæde	-	2	-
22 stk Steen Tallerkener	-	5	8
Udi et Skienk skab			
3 stk Tin skeer og et Dito Stol	-	-	12
1 blick Tragt	-	-	4

Paa et Nagelfast Sængested

fantet nogle Klæder som Enken fortnøedede efter Landets Skik og brug at beholde forlods, hvilket til stædeværende arvinger og Creditor ogsaa tilstoed hende.

I Stoer Stuen

1 Rød Mahlet fuhr bord med foed og Skuf	2	2	-
1 Lidet Thee bord	-	3	-
1 Jern Bielægger Kackelovn paa med 4 Messing Skruer	12	-	-
3 stk Træe Stoele	-	3	-
25 stk Tin Tallerckener	3	5	6
6 stk hvide Steen Dito	-	2	8
6 stk blaae Dito	-	2	8
1 Nye hvid fuhr Drag kiste ei gjort færdig	3	-	-

Derpaa

2 Tin lyse Stager, 3 hvide flasker og 5 glas, 1 Spejl	1	3	-
2 brune Spøl kummer	-	-	8
1 Messing lyse Stage	-	2	-
1 blaae Schatol med 2de Skuffer	3	-	-

Derudi

1 blaae Klædes kiøle med Væst	1	-	-
1 lidet Nye fuhr Schatol	-	5	-

Derudi

Eendeel uld og Hørgarn	-	4	-
------------------------	---	---	---

Paa et Nagelfast Sengested

1 guul og Rød Stribed olmerdugs overdjyne	2	3	-
2 Vadmel under Dito	2	4	-
1 Hørlærreds og en blorlærreds lagn	-	5	-
1 Hoved Pude med Hvid overtræk	-	3	-
2 Gammel Dito	-	5	-
1 par Cartuns omhæng og 2de styker hør-			

lærrets Handklæder	-	3	-
Udi Ilderset			
1 gl. Eege Kahr	-	2	-
1 Spaede	-	5	-
I Kielleren			
1 gammel bord	-	-	8
2 Messing Kiedler	2	3	-
2 Smaae øll Tønder	-	4	-
1 Liden Jern grýde	-	5	8
1 Lidet fuhr bord	-	3	-
1 Stand Tønne	-	1	-
1 Degne Saae	-	1	-
1 Kobber kiedel i grue	4	-	-
Endel gl kobber	2	-	-
I Kiøkenet			
1 Jern Pande og en Rist	-	3	-
1 Kobber Kiedel	-	4	-
1 Jernlampe	-	-	6
1 Jern Kiedel Jern	-	2	8
1 Treefoed	-	1	8
1 Spaede	-	4	8
2 Spiger borre og 4 Hug Jern samt 3 høvle	-	2	-
I Gaarden			
1 Vogn med behør	4	4	-
1 Harve Halv med Jern Tiender	1	-	-
1 Vand Spand og en melke Dito	-	1	-
Bæster			
1 Sort Hæst blæsset , 11 aar gl.	8	-	-
1 Sort Dito 22 aar gl	2	4	-
Creaturer			
1 Hvid Kalled Koe, 11 aar	4	-	-
1 blaae Dito, 5 aar	5	-	-
1 Kalv, 1 aar	1	3	-
Sviin			
1 Soe Sviin	1	-	-
Faar			
5 Faar og 1 Vædder	3	1	-
Giæs			
2 Giæs	-	2	-
Huus og Eiendom			
Ansadt i Nýe Matricul for Hartkorn 3 skp, 1 fj, 2 1/4 alb. med paastaaende og tilhørende 22 bindinger Ind- og Ud- Huuse i alt Vurderet for	200	-	-
Endvidre fandtes			
4 stk Skiorter	1	1	-
1 par under buxer	-	-	10
1 par gl. Støvler	-	2	8

1 par Skoe	-	3	8
1 gl Seildugs Trøje	-	1	8
2 par Strømper	-	1	-

Skifte Rættten tilspurde samtlig tilstedeværende, om de vidste vidre dette Boe at være tilhørende end hvad allerede anført er ? Hvortil de Svarede Neÿ at de icke vidste det mindste vidre at anmelde, end hvad allerede skeed er, Altsaa bliver

Indtægten i alt dens **Summa** 296 2 14

Derimod tilspurde Skifte Rættten om nogen havde noget at fordre i dette boe, og blev da anmeldt følgende :

1. Svend Madsen Bach fordrede efter en Pante obligation

Daterit Læssøe Dend 8 aprili 1777 Reede laante Penge	399	1	13
Samt efterstaaende Renter for 3 aar	47	5	4

hvilke Pante obligation lÿder saaleedes :

No5 C7 1777 Toe Rigsdaler, Kiendes Ieg underskrevne Melqvor Christensen Cortsen boendes i Bÿrum Sogn paa Læssøe, og herved tilstaaer, Ræt Vitterlig giæld skÿldig at være til Velagte Danne Mand Svend Madsen Bach boendes i bemelte Sogn dend Summa Reede Penge 399 rd, 1 mk, 13 sk, som hand mig til mit Høÿ fornødne brug laant og med forstragt haver. Denne forbenævnte Summa Penge Tree Hundrede Halvfemtesindstÿve og Nie Rigsdaler, Een Mark og Tretten Skilling, tillige med dend der af gaaende aarlig Rente á 100 rd 4 pro Cento, Ieg forpligter mig og mine arvinger een for alle og alle eller nogle for een i alle maader Reedelig og Skadesløs at betale til melte min Creditor Svend Madsen Bach, Hans arvinger eller hvor denne min udgivne Pante forskrivning med Rætte i hænde haver, og paa det meerbemt. min Creditor Svend Madsen Bach og Hans arvinger destobedre for denne Capital og paavoxende Rente Kand være betrygget, Pantsætter Ieg fra mig og mine arvinger til oftmelt. min Creditor og Hans arvinger et mig tilhørende Stæd og Eiendom i Bÿrum Sogn beliggende Langstræde Kaldet, interesserende med Melqvor Larsen Cortsen og Jens Nielsen Langstræde, bestaaende af Hartkorn efter Nÿe Matricul 3 skp, 1 fj, 2 1/4 album med Paastaaende og tilhørende Ind og Udhuuse 20 Bindinger, samt en Jern Bielægger Kakelovn omtrænt 1 1/2 Sp vægtig, Een Dito 1 Sp, en Kobber i grue : omtrænt 22 p en mindre Dito omtrent 10 p, nok en mindre 6 á 7 p, tillige med alt hvad Ieg Erindrer eller vorder tilhørende Rørendes Ind og udboe intet i nogen maade undtagen af hvis Navn Nævnes Kand, hvilket alt skal være og blive titmelt min Creditor Svend Madsen og Hans arvinger et fast og u Rÿggelig Pant, og det med første og Eeneste Prioritæts Ræt, indtil dend første Skilling med dend sidste saavel Capital som Rente Skadesløs bliver udbetalt. Renter erlægges til hver aars 8 aprili, men skulle Renten ikke hver aar til den Tid blive betalt, Er Capitalen dermed opsadt, som ellers skeer lovlig paa enten af Siderne paa fjerding aar.

Dette til bekræftelse haver Ieg denne min udgivne Pante forskrivning Egenhændig underskrevet og forseiglet, samt Venlig ombedet 2de Mænd begge herpaa Landet Boende, dette med mig til Vitterlighed at underskrive og forseigle.

Læssøe den 8 Aprili 1777 - Melqvor Christensen Cortsen

Efter begiæring og til Vitterlighed underskriver og forseigler

Otte Jacobsen (L.S.) Anders Jørgensen Thaarup (L.S.)

Produceret og læst i Læssøe Birketings Ræt Mandagen dend 14de Aprili 1777, samt Pante og Skiødes Protocollen tilført fol. 172. Test. L. Lindgaard

Renter betalt for et aar til dend 8 Aprili 1778 tilstaaer Svend Madsen Bach.

Produceret og Læst i Skiftet efter afgangne Melqvor Christensen Cortsen dend 8 Marti 1781

Test paa Skifte Forvalterens Hr Landfoged Zeuthens vegne N. Grøn.

Desuden fordrede bemeldte Svend Madsen tilgode havende efter Leqvident Regning af Dato 1. Marti 1781, hvilken lyder saaledes :

No 2 C7 6 skilling 1781 Reigning

Paa hvad jeg underskrevne Rætmæsseligen haver at fordrer i Stervboet efter afgangne Melqvor Christensen Cortsen der er som følger.

1. Betalt til Claus Gaj paa Læssøe efter beviis af 30 Januari 1770 Penge 47 rd 4 mk 15 sk, Renten deraf i Sÿv aar betalt med 13 rd 12 mk 1 sk.
2. Haver Ieg betalt til Jens Nielsen Langstræde efter qvittering derfor Penge 170 rd, beviiset er af Dato 19 Februari 1766. Renten deraf betalt i fra 1770 til 1777 dend 1. aprili beløber sig til 47 rd 3 mk 4 sk.
3. Betalt Mads Hansen i Sæbye efter beviis af 26 Maj 1777 - 19 rd, 13 sk.
4. Betalt til Stÿrmand Hiort i Kiøbenhavn af 17 aprili 1777 - 9 rd.
5. Betalt til Melqvor Stoklund paa Læssøe efter beviis af 10de Marti 1748re - 17 rd 2 mk.
6. Til Hr Byefoged Meldahl i Sæbye betalt efter qvittering 1 rd 1 mk 8 sk.
7. Betalt til Hr. Worre efter qvittering derfor 12 rd
8. Til Simon Pedersen Skouens Enke betalt efter qvittering 2 rd 1 mk.
9. Simon Jensen i Westerøe sogn paa Læssøe betalt 2 rd 4 mk
10. I Kongelig Skatter haver Ieg ligeledes betalt for ham i 7 aar med Penge 18 rd 7 sk.
11. Renter af dend hos mig staaende Capital 399 rd 1 mk 13 sk i de 3 aar, er Rænten deraf 47 rd 5 mk 4 sk. - Summa 408 rd 1 mk 4 sk.

Læssøe dend 1 Marti Anno 1781 Svend Madsen Bach.

Men da Hand deri beregner Renter af forhen melte Capital saa udgaaer samme uden Stervboen til udgift.

2. Claus Gai fordrer en Sæddel 4 rd 4 mk 9 sk hvoraf
Enken tilstoed 3 rd 4 mk 9 sk
3. Niels Jørgensen Smidt fordrer ligesaa efter en løes
Regning 5 rd 2 mk 3 sk
Som Enken tilstoed Rigtig at være.
4. Sogne Præsten Hr. Bækman fordrer for 5 aars Redsel
1 rd, 1mk, 8 sk, og for holt liig Prædiken 1 rd, 4 mk 2 rd 5 mk 8 sk
Hvilket Enken tilstoed.
5. Degnen Sr Malling fordrer ligesaa for liig Tieneste
over dend Salig Mand. 0 rd 5 mk 0 sk
Som ligesaa blev tilstaaet.
6. Søren Cortsen fordrede efter en Revers af dato 26
Aprili 1776 Penge 8 rd, og vidre efter en løes Sæddel
8 rd 4 mk 3 sk, tilsammen 16 rd 4 mk 3 sk. bemelte
Revers lyder saaledes :

No 2 C7 6 skilling 1776. Ieg underskrevne Melqvor Cortsen boende i Bÿrum Sogn paa Læssøe og hermed tilstaaer at Ieg med sidste giort afreigning imellem min Broder Søren Cortsen her i samme Sogn boende og mig er hannem skÿldig dend Summa 8 rd Skriver otte Rigsdaler denne bemelte Summa Penge Ieg forpligter mig eller mine arvinger Reedelig og Skadesløs at betale til bemelte min Broder eller Hans arvinger, Reedelig og Skadesløs i alle maader og det inden aar og dags udgang. Dette Bekræftes under min Haand og Hostrÿgt zignete Samt venlig ombedet 2de Mænd som ved denne Revers, underskriver og forfattelse har været til stæde.

Til Vitterlighed at underskrive og forsegle.

Læssøe dend 26 aprili 1776 Melqvor Cortsen (L.S.)

Til Vitterlighed underskriver og forseigler E. P. Steen (L.S.) Christen Cortsen

Men denne fordring fragik Enken som Hun aldeeles var uvidende om.

7. Sønnen Christen Melqvorsen fordrede 4 rd, men Enken forklarede at Melqvor Stoklund havde annammet samme og i fornøden fald kunde viise qvittering derfor.
8. Peder Boje fordrede 4 mk 8 sk hvilke Enken ikke kunde tilstaae.
9. Niels Michelsen Bangsboe fordrede ligesaa 1 rd som Enken ikke vidste noget om.
10. Peder Biørnsen fordrede ligesaa 1 rd 2 mk 11 sk som Enken ikke heller var vidende om, dog lovede at betale samme saa snart Hun kunde.
11. Nicolaj Grøn fordrede for et Par Støvler 1 rd 1 mk 0 sk
Som Enken tilstoed Rigtig at være.

Skifte Rættten tilspurde tilstædeværende om de vidste vidre dette Stervboe at være tilhørende eller til udgift at beregne end hvad anført er. Hvortil de svarede Neÿ, saavidt som de vidste eller Kunde erindre, og altsaa bliver Udgiften i alt dend Summa 461 rd 7 mk 5 sk

Skifte Rættten tilspurde Enken med Laugværge og Panthaveren Svend Madsen samt arvingerne Chresten Melqvorsen hvorledes de var Sindede med De Registrerede og Vurderede Effecter samt Huus og Eiendom, om samme skulde stilles til Auction eller hvorledes de derom Kand foreenes ? Hvortil De Svarede at de Kunde for nærværende Tid ei at give nogen endelig Svar, men begiærede betænkning derom i 4 uger, og til dend Tid bliver denne forretning opsadt til vidre tillÿsning derom af kirkegaardene skeer, og som ingen havde vidre for denne Tid at erindre, blev denne forretning som forhen melt saaledes opsadt.

Til bekræftelse under Haand og Seigl. Datum Stervboet ut supra.

Paa Skifte Forvalterens vegne N. Grøn

Enken Anne AMSD Margret Sørensdatter. Som Laugværge Niels Jørgensen Smidt. Paa egne og medarvinges Vegne Christen Melqvorsen Cortsen. Som Panthaver Svend Madsen. Til Vitterlighed som overværende Lars Larsen John, Mads Berntsen.

Anno 1781 dend 31. Marti haver Ieg underskrevne Peder Zeuthen Kongelig Mais.ts Landfoged og Skifte Forvalter paa Læssøe atter foretaget dette Skifte her i Fogetgaarden Klitgaard efter sidste opsættelse og Skeede Tillÿsning af Kirkegaardene som lyder saaledes :

Paa Løverdags førstkommende om formiddagen Kl. 10 Slet bliver Skiftet foretaget efter afgangne Melqvor Cortsen her i Bÿrum Sogn her i Fogetgaarden Klitgaard, Til hvilken Tid og Stæd haver at møede Enken Anne Margrethe Sørensdatter med Laugværge samt paa Eegne og medarvings Veigne Christen Melqvorsen af Wæsterøe Sogn, samt Stervboets Debi et Creditorer og de forhen brugte Vitterlighedsmænd Lars Larsen Johnsen og Mads Berntsen.

Klitgaard den 25 marts 1781 P. Zeuthen.

Publiceret Die ut Supra.

Hvorda var mødt Enken Anne Margrethe Sørensdatter med Laugværge Niels Jørgensen, samt paa Christen Melqvorsen og medarvings vegne udi deres fraværelse Niels Hÿllebusk af Westerøe Sogn, samt 2de Vitterlighedsmænd Mads Berntsen og Niels Knudsen.

Skifte Retten tilspurde tilstædeværende om de vidste vidre dette Stervbo til Indtægt eller udgift at beregne end hvad anført er. Hvortil de Svarede at de vidste ei vidre til Indtægt at beregne end hos Christen Nielsen Bov i Østerbÿe, som Stervboet havde tilgode efter en Revers af 3 Januari 1776 - 24 rd, men da de har ansat samme at være u-vis, har de ej vildet føre den en Tiid angiver samme, men nu Producerede den som lyder saaledes :

No 2 C7 6 skilling 1776 Imod denne min udgivne Revers betaler Ieg underskrevne Christen Nielsen Bow boende i Østerbøye til Velagte Niels Jørgensen Smidt boendes i Westerøe Sogn paa Læssøe som Ieg ved sidste imellem Ham og mig giorte afreigning er bleven Hannem Skýldig den Summa Reede Penge = 24 rd Skrifer fiireog Tiuge Rigsdaler og det uden skadeslidelse i alle maader, og det Strax imod anfordring.

Dets til bekræftelse haver Ieg denne min udgivne Revers Egen Hændig underskrevet og mit Sædvanlige Zignete hostrýkt. Læssøe dend 3. Januari 1776.

Betyder Christen CNSL Nielsen Bow - Til Vitterlighed underskriver vi 2de Mænd Mads Hullbæch og Mads Berntsen.

Hvad udgift angaar da producerede Søren Cortsen en Liqidations Reining, hvorefter han havde tilgode ved endelig Balance 12 rd 12 sk, hvorunder Hans producerede Revers er Indbegreben, men flere Krav i dette Stervbo Skeede ikke.

Derefter Skifte Rættten tilspurde tilstædeværende om de havde vidre i dette Skifte at erindre, før samme blev optaget til Slutning.

Hvorda mødte dend Eene arving Christen Melqvorsens Svigerfader Niels Hyllebusk og begiærede dette Skifte opsadt indtil saa længe Han Kunde faae Brev til Hans Sviger Søn, og indberætte Hannem Hans Faders boets tilstand, siden Hand er i Hans Mais.ts Søb Tieneste og Landet fraværende, da Han saa snart Han fik saaden underrætning fra Ham, skulde samme indberætte til Enken og Skifte Forvalteren, da Skiftet videre kunde nyde sin fremme, men før saadant skede haabede og paastoed bemelte Niels Hyllebusk dette Skifte ikke bliver Sluttet eller afgjort. Skifte Rættten kunde ikke nægte den begiærte opsættelse, men opsadte Skiftet indtil saadan underrætning fra arvingen er indløben, med tilhold til Niels Hyllebusk at Han forderligst søger at faae Saadan underrætning fra arvingen paa det Skiftet desto hastigere kunde blive til Endebragt.

Datum Klitgaard ut Supra

Som Skifte Forvalter P. Zeuthen. Enke Anne AMSD Margret Sørensdatter.

Som Laugværge Niels Jørgensen Smidt Paa arvingernes Vegne Niels Hyllebusk.

Til Vitterlighed som overværende Niels Knudsen og Mads Berntsen.

Anno 1781 den 15. Mai haver Ieg underskrevne Peder Zeuthen Kongl. Mai.ts Landfoged og Skifte Forvalter paa Læssøe, atter foretaget dette Skifte her i Foget Gaarden Klitgaard, efter afgangne Melqvor Cortsen af Býrum Sogn, efter derom skeede Tillýsning af Kirkegaardene. Hvorda var mødt Enken bemt. Anne Margrethe Sørensdatter med Laugværge Niels Jørgensen, samt paa De fraværende arvingers Veigne Niels Hyllebusk, tillige med Creditor Svend Madsen, saa velsom 2 Vitterlighedsmænd Mads Berntsen og Peder Larsen Gaj.

Skifte Rættten tilspurde Enken og Laugværge om de har faaet indcasseret De Penge som Christen Lave skýlder til Stervboet de da vilde samme anmelde ? Dertil Svarede De at de aldrig havde faaet 2 skilling af dette Krav ikke heller ventede De det, undtagen det skulde være af en Sær Hændelse, thi han er ud Commanderet i Hans Mais.ts Tieneste, og de havde hørt i disse Dage at det er gaaet saa vidt at Han har Pantsadt hvad han Eiede til en anden herpaa Landet for at besvige Hans Creditorer, altsaa syntes de da ikke det kunde være til nogen Nýtte at disse anmelte 24 rd blev ført Stervboet til Indtægt.

Hvad angaar Søren Cortsens fordring som er i alt 12 rd, 12 sk Erklærede Eenken at Hun skulde indfrie Hendes Sal. Mands Revers for De 8 rd, og de øvrige skulde hun á parte afgjøre med Hannem indbýrdes, saa Skiftet for dend Post ei behøver nogen opsættelse. Niels Hyllebusk Erklærede Han ei havde faaet nogen Svar fra Sin Sviger Søn, endskiønt han længe derefter har Ventet, saa Han kunde ikke sige Vidre derom end hvad allerede er skeed. Enkens Laugværge Paastoed at Hun burde havde erstatning lige imod Hendes Sl. Mands Begravelse ifald boet kand tilstræke som har kostet 10 rd. Derefter tilspurde Skifte Rættten tilstædeværende om de havde vidre i dette Skifte at erindre enten til Indtægt eller Udgift ? Hvortil de Svarede Nei, undtagen at Enken med Laugværge samt

Pantehaveren Svend Madsen Paastoed at dette Skifte uden flere opsættelser maatte til Endebringes, da Stervboets tilstand ikke Taaler fleere udgifter, og hvad angår de løse fordringer som Enken har tilstaaet, da lovede Hun samme at af Clarere saavidt hende nogen lunde muelig være kand, thi Stædet og Dets Registrerede Effecter syntes alle tilstædeværende var Vurderet saa Høit at der ikke kunde Vindes det paa samme som auctionen Sallarium etc skulle Koste, ifald det blev Stillet til offentlig auction, foruden dend Vitløftighed og udgift som deraf ville Fløde og følge. Skifte Rættens ansaae af det passerede at dette Stervbo er og bliver fallit hvorfor Han optog samme til endelig Leqvidation og Slutning det allerførste skee kand.

Datum Klitgaard ut Supra

Som Skifte Forvalter P. Zeuthen Enken Anne AMSD Margrethe Sørensdatter

Som Laugværge Niels Jørgensen Smidt. Paa arvingernes Veigne Niels Hyllebusk

Som Creditor Svend Madsen Bach Til Vitterlighed som overværende Mads Berntsen og Peder Gaj.

Efter at dette Skifte saaleedes er fremmet som forestaaende udviiser er samme Leqvideret og Sluttet som følger. Indtægten er da som acten pag 18 udviiser dend Summa

296 rd 2 mk 14 sk

og udgifter som fra pag 19 til pag 37 og 43 beløber sig til 473 rd 2 mk 1 sk

Hvortil lægges dette Skiftes Bekostning :

1. Stempeld Papiir	- rd	4 mk	8 sk
2. Skriver Sallarium paa 16½ ark á 3 mk	8 rd	1 mk	8 sk
3. Slet Papiir og Indbinding	- rd	2 mk	- sk
4. Skifte Forvalterens Tiener	1 rd	- mk	- sk
5. Befordring til Skifte Stædet 2de gange	- rd	- mk	2 sk
6. Vitterligheds mændene ved denne forrætning	1 rd	2 mk	0 sk
7. Siden Stervboet bliver fallit saa anføres Skifte Sallarium af Indtægts Summen efter forordningen	2 rd	5 mk	12 sk

Tilsammen dette Skiftes bekostning 14 rd 5 mk 12 sk

Bliver saa Udgiften i alt dend Summa 488 rd 1 mk 13 sk

Naar nu Indtægten sættes mod Udgiften sees at Boet bliver fallit paa

191 rd 4 mk 15 sk

Dernæst blev Boets Beholdning deelt paa de Prioriterede Fordringer saavidt samme kand tilstræke nemlig :

1. Denne Forrætnings Bekostning som førhen er anført og er	14 rd	5 mk	12 sk
2. Pant Haveren Svend Madsens fordring som i acten pag 19 er anført og er 399 rd 1 mk 13 sk, samt et aars efterstaaende Rente 15 rd 5 mk 1 sk i alt 415 rd 14 sk Thi de øvrige Renter kand ei anføres uden som betroet giæld derfor bekommer Han saavidt som boet kan tilstræke der	281 rd	3 mk	2 sk

Hvilket udgiør Boets Heele beholdning

296 rd 2 mk 14 sk

og bliver saa disse 2 Fordringer er gjort udlæg udi Boets løsøhre samt Huus og Eiendom, saaleedes :

1. Skiftets Bekostning som forhen anført er = 14 rd 5 mk 12 sk

Dertil er udlagt

I Daglig Stuen

	Rd	Mk	Sk
1 Rød Mahlet fuhr bord med foed og Skuf	-	5	-
1 Jern Bielægger Kakelovn	5	-	-
1 Lidet Thee bord	-	2	-
2 Træe stoele dend Eene med Halm Sæde	-	2	-
22 stk Steen Tallerkener	-	5	8
3 stk Tin Skeer og et Do Stal	-	-	12
1 Blik Tragt	-	-	-

I Stoer Stuen

1 Rød Mahlet fuhr bord med foed og Skuf	2	2	-
1 lidet Thee Bord	-	3	-

Og til at Completttere denne fordring udlægges udi en Jern Kakelovn med 4 Messing skrueer og altsaa er skeed god udlæg for disse

4	4	4	
	14 rd	5 mk	12 sk

2. Panthaveren Svend Madsens Prioriterede fordring som er = 415 rd 14 sk

Dertil er Hannem udlagt

Det fra forrige udlæg overskydende udi en Jern Kakelovn som er

3 stk Træe stole	-	3	-
25 stk Tin Tallerkener	3	5	6
6 stk hvide Steen Dito	-	2	8
6 stk blaae Dito	-	2	8
1 Nye hvid fuhr Drag Kiste ei gjort færdig	3	-	-
2 Tin Ljyse Stager	-	2	8
3 stk hvide Glas og 5 flasker	-	2	-
1 Speil	1	3	-
2 brune Spøl Kummer	-	-	8
1 Messing Ljyse Stage	-	2	-
1 bl. Mahlet Schatol med 2de Skuffer	3	-	-

Derudi

1 Blaae Klædes kioele med Væst	1	-	-
1 Lidet Nye fuhr Schatol	-	5	-

Derudi

Endel uld og Høer garn	-	4	-
Paa et Nagelfast Sengested			
1 Guul og Rød Stribed olmerdugs overdyne	2	3	-
2 Vadmels under Dito	2	4	-
1 Hørlærreds og 1 blorlærreds Lagn	-	5	-
1 Hoved Pude med Hvid overtræk	-	3	-
2 gl Dito	-	5	-
1 par Cartuuns omhæng og 2 stk Hørlærreds			
Handklæder	-	3	-

Udi Kiøkkenet

1 gl Ege Kahr	-	2	-
1 Spade	-	5	-
I Kielleren			
1 gammel bord	-	-	8
2 Messing Kiedler	2	3	-
2 Smaae øll Tønder	-	4	-
1 Liden Jern Grøde	-	5	8
1 Lidet fuhr bord	-	3	-
1 Stand Tønne	-	1	-
1 Degne Saae	-	1	-
1 Kobber Kiedel i grue	4	-	-
Endeel gl Kobber	2	-	-
1 Jern Pande og en Rist	-	3	-
1 Kobber Thee Kiedel	-	4	-
1 Jern Lampe	-	-	6
1 Jern Kiedel Jern	-	2	8
1 Tree foed	-	1	8
1 Spaede	-	4	8
2 Spiger borrar, 4 Hug Jern og 3de Høvle	-	2	-
I Gaarden			
1 Vogn med behør	4	4	-
1 Harve Halv med Jern Tiender	1	-	-
1 Vand Spand og en Melke Dito	-	1	-
Bæster			
1 Sort Blæsset Hæst 11 aar	8	-	-
1 Sort Dito 22 aar	2	4	-
Creaturer			
1 Hvid Kollet Koe 11 aar	4	-	-
1 Blaae Dito 5 aar	5	-	-
1 Kalv 1 aar	1	3	-
1 Soe Sviin	1	-	-
5 faar og 1 Vædder	3	4	-
2 Giæs	-	2	-
Huus og Eiendom som forhen Vurderet for		200	-
4 stükker Skiorter	1	1	-
1 par under Buxer	-	-	10
1 gl Støvler	-	2	8
1 par Skoe	-	3	8
1 gl Seil duges Trøje	-	1	8
2 par Strømper	-	1	-
		<u>281 rd</u>	<u>3 mk 2 sk</u>
Hvilket Stervboets Hele Indtægts Summa =		296 rd	2 mk 14 sk

Hvad nu angaar bemelte Svend Madsens vidre tilgode havende og som ei Kunde stræke til Hans Prioriterede fordrings betaling saavel som de 2 aars betroet Rente der er 165 rd 3 mk 15 sk samt Claus Gajs tilstaaet fordring 3 rd 4 mk 9 sk, Niels Jørgensens fordring 5 rd 2 mk 3 sk, hr Bæchmanns fordring 2 rd 5 mk 8 sk, Degnen S. Mallings fordring 5 mk, Søren Cortsens 12 rd 12 sk og Nicolaj Grøns fordring 1 rd 1 mk. Da kunde Skifte Rættten ike udlegge dem noget for samme

siden intet vidre fantes til betaling, men i fald noget skulde opdages eller kommer for lyset, hvorved disse Creditorer kunde Søge deres erstatning, da Reserveres vedkommendes Ræt i alle lovlige deele, og Saaledes er dette Skifte Sluttet og til endebragt. Til Bekræftelse under Haand og Seigl - Klitgaard dend 29 July 1781.

Det var så skiftet efter Melchior Christensen Cortsen, hvoraf det ses at boets gæld er større end boets aktiver.

Han må have været noget af en levemand. Han blev skilt, og fik et barn udenfor ægteskab, hvilket efter datidens normer ikke gav det bedste skudsmål. Ser man samtidig på hans økonomiske sans, så vidt det er muligt, så ligger der heller ikke megen stabilitet i den. Efter sin far og mor modtog han en pæn arv. Ved skiftet var den væk og mere til.

Melchior Christensen Cortsens anden hustru Anne Margrethe Sørensdatter Langstræde blev begravet i Byrum d. 19. december 1812, hun blev 91 år.

Her ses et udsnit "Kort over Øen Lessøe, under det kongelige Videnskabers Societets Direction, optaget Aar 1786 af J.Elling"

Til venstre ses Byrum kirke. Lidt over midten til højre findes Langstræde, hvor Melchior Christensen Cortsen og Anne Margrethe Sørensdatter Langstræde boede. Stedet er bla. omtalt side 64 i forbindelse med skiftet efter Melchior Christensen Cortsen

Niels Hyllebusk og Else Sørensdatter Langstræde

Anenr. SØ-62 og SØ-63

Niels Hyllebusk blev født udenfor ægteskab, og døbt d. 19. september 1723 i Vesterø kirke. Der var ingen fadderne nævnt i kirkebogen.

Niels Hyllebusk var søn af Maren Lauridsdatter Hyllebusk. Hans far er ukendt.

Han blev trolovet d. 1. februar, og gift d. 22. februar 1750 i Vesterø kirke med Else Sørensdatter Langstræde.

Forlovere : Matz Nielsen Bak og Lars Jensen Brun.

Else Sørensdatter Langstræde blev født ca 1720 i Byrum. Hun var datter af Søren Andersen Langstræde og Anne Svendsdatter.

Else blev døbt før den bevarede kirkebogs start. Den første dåb der er indført blev forretet d. 24. november 1720.

Kirkebøger på Læsø

Læsø havde 3 kirkebogsførende sogne, Hals, Byrum og Vesterø. Efter sandflugten og Hals kirkes ophør blev Hals og Byrum sogns ministerialia ført i Byrum sogns kirkebog. I dag er der bevaret følgende kirkebøger fra sognene. Byrum/Hals sogne, alle ministerialia fra 1720, og Vesterø sogn, alle ministerialia fra 1646.

Den gamle kirkebog fra Hals sogn, som startede i 1646 findes desværre ikke mere. Men det er "mystisk" hvordan den er forsvundet. I en præsteindberetning fra d. 28. januar 1772 var den stadig i Præstens varetægt, sammen med de to tidligere nævnte kirkebøger fra Byrum og Vesterø. Men siden er den forsvundet sammen med to gamle regnskabsbøger fra Byrum og Vesterø sogne. Fremtiden giver måske svaret.

Niels Hyllebusk og Else Sørensdatter Langstræde fik følgende børn, som alle blev døbt i Vesterø sogn.

- 1 - Lars Hyllebusk Nielsen, døbt d. 6. december 1750. Han blev gift med Anne Marie Laursdatter Wrist
- 2 - Søren Nielsen, døbt d. 24. september 1752
- 3 - **Anne Marie Nielsdatter (SØ-31), døbt d. 22. september 1754. Hun blev senere gift med Christen Melchiorsen Cortsen (SØ-30)**
- 4 - Niels Svensen Nielsen, døbt d. 30. oktober 1757
- 5 - Kirsten Nielsdatter, døbt d. 18. maj 1760. Hun blev gift med Andreas Hyllebusk

Ifølge det topografiske register 1768 - 1876 for Vesterø sogn boede Niels Hyllebusk og familie på det sted der i dag har matr.nr. 64a, gl. nr. 193, hvilket svarer til den nuværende adresse Præstevejen nr. 16.

Hvad tid Niels Hyllebusk erhvervede stedet ved jeg ikke, men han har muligvis overtaget stedet fra sin mor Maren Lauridsdatter Hyllebusk, hvis forældre og bedsteforældre også boede "Ved

Hyllebusken”

Her til højre ses et kortudsnit fra Mostrups vejviser for Læsø kommune.

Præstevejen starter helt til venstre, ved Søndre Strandvej, ved det øverste “P”. Følg Præstevejen til den når Hundetudevej. Ved “æ” i Præstevejen ligger matrikel nr. 64a

Niels Hyllebuskes enke Else Sø-rensdatter Langstræde afhændede den sidste halvdel af hus og ejendom til datteren Kirsten Niels- datter Hyllebusk ved et skøde af d. 2. maj 1785. Niels Hyllebusk var død ca 4 år tidligere. Kort før Niels Hyllebuskes død aftalte han med datteren Kirsten at hun skulle købe den ene halvdel af hus og ejendom.

Det efterfølgende er brudstykker af det meget store skifte der findes efter Niels Hyllebusk. Skiftet findes i Læsø Landfogeds skifteprotokol (C2-284), dateret d. 21. januar 1784, og er på 21 folio-, eller protokolsider. Jeg citerer i det efterfølgende fra skiftet, på trods af at jeg endnu ikke har skrevet noget om Niels Hyllebuskes død. Disse uddrag er med til at fortælle om Niels Hyllebusk i levende live.

Det første brudstykke fortæller om Niels Hyllebuskes ejendom, og den mundtlige aftale imellem Niels Hyllebusk og datteren Kirsten

“Huus og Eiendom ansat i Nye Matricul for Hartkorn 6 skp, 1 fj, 2 5/24 alb, med paastaaende Huus Býgning 45 Bindinger Ind og udhuuse som blev Vurderet for 266 rd, 4 mk. Men imidlertid fremstoed Datteren Kiersten Nielsdatter og fremlagde Skiøde paa den Halve deel af dette Vurderede Jordegøeds som var Hende meddeelt af Bertel Dam paa Sl. Niels Hyllebuskes vegne, hvorefter Hun bemelte Kiersten Nielsdatter paastoed at den Halve deel af dette Vurderede goeds icke blev Stervboet anført til Boets beholdning, hvilket Skifte Retten ogsaa indtil videre bevilgede, altsaa bliver alleene ført boet til beste 133 rd 2 mk”

“Samme skiøde Lyder Saaleedes. No 2 C7 1/2 rd 1781 Lauritz Lindgaard Kongl. Majst. Birkedommer og Skriver paa Læssøe. - Giør Vitterlig at Anno 1781 den 10de Sept. blev Læssøe Birketings Ret sadt og holdet af mig, hvorda mødte for Retten paa Niels Hyllebuskes vegne Bertel Laursen Dam og Christen Melchiorson og efter foregivende Mundtlig fuldmagt fra Ham eller efter siigende af dem, og først Declarede at om dette Kiøb og Salg det af Hans gods angaaende de paa Hans vegne agter i dag at bort skiøde, er icke nogen skriftlig Contract oprettet mellem Ham og den Kiøbende men alleene Mundtlig aftalt mellem dem derom, det og den Kiøbende Kirsten Nielsdatter Hyllebusk forsikrede og erklærede videre at kand godtgiøre.

Derpaa fremstoed Saa for Retten bemelte Bertel Dam og Christen Melchiorson og paa Bemeldte Niels Hyllebuskes vegne efter Hans forlangende her inden Retten med Mund og Haand Solgte, skødede og af Hændede fra ham og hans arvinger halv parten af Hans eiende og paaboende Gaard og Eiendom i Westerøe sogn beliggende bestaaende af Hartkorn Nye Matricul 3 skp, 2 29/48 alb, med der tilliggende Eiendom agret og uagret hvad som nu tilliger og af Arrilds tiid med rette tillagt haver inden og uden Digerne, og det alt til Kiersten Nielsdatter Hyllebusk og Hendes arvinger og lover bemelte Bertel Dam og Christen Melchiorson paa bemelte Niels Hyllebuskes vegne at frelse Hende ovenmeldte Eiendom tilligemed de da tilhørende Huus býgninger ind og udhuuse 19½ gulve som tillige Hende med ovenmelte Sælger for hver Mands tiltale. Saa ydermeere Kiender ermeldte Bertel Dam og Christen Melchiorson paa bemelte Niels Hyllebuskes vegne ham eller arvinger ingen meere deel eller Rettighed at have til ovenmeldte Huuse eller Eiendom men det alt som melte herefter at tilhøre Kirsten Nielsdatter Hyllebusk og Hendes arvinger føede og uføede som et fuldkommen kiøbt kiøb upaaanket og uigienkaldelig i alle maader saasom Hun det har betalt med

penge 99 rd. Dette saa meere til bekræftelse herom lagde de saa hverandre Henderne herpaa og var saa dermed paa begge siider fornøiede.

At saaledes som foranført er, er i Retten passeret, udviiser ej alleene Justits Protocollen men og derom været til Vidne følgende Stockemænd, navnlig Christen Pedersen Høllet, Jens Matiasen for Otte Mortensen, Jens Larsen Storhauge, Niels Langeland, Jacob Handsen Skræder, Christopher Sandt, Christen Fridericksen for Laurs Poulsen Cortsen og Mads Jacobsen for ung Lars Michel alle af Læssøe. Dets til bekræftelse under Haand og forsegling.

Læssøe - Datum Anno et Die ut Supra - L. Lindgaard (L.S.)”

Ifølge samme skifte var Niels Hyllebusk efter datidens målestok en holden mand. Dels indeholdt skiftet mange pantebreve, hvor det var Niels Hyllebusk der havde penge tilgode, og dels var der en pæn arv til de efterladte. Den samlede sum til deling var 480 rd og 2 sk.

Der var selvfølgelig også kreditorer. En af dem påkalder sig særlig opmærksomhed. Det drejer sig om Anne Margrethe Larsdatter Sichem. Igen et uddrag af skiftet :

“Paa begæring af Anne Marie Laursdatter Sichem hendes vegne mødte Claus Lycke i dag for skifteretten og fordrede foster løn for hendes barn som den afdøde mand sal. Niels Hyllebusk haver være fader til de er 30 rd, som er for 10 aar á aarlig 3 rd som har været krævet hos den sal. mand i medens han levede og det ved 2 mænd saa haabede Lycke paa bemeldte Anne Marie Laursdatters vegne at samme samme fosterløn 30 rd til barnet bliver hende godtgjort og udlagt her af boet. Hvilket enken tilligemed arvingerne og deres formynder benægtede og ikke ville betale hende 2 sk føren de ser en endelig dom derfor.”

Niels Hyllebusk havde fået et barn udenfor ægteskab med Anne Margrethe Larsdatter Sichem. Jeg har tidligere nævnt denne forbindelse. Det var ved beskrivelsen af “Jacob Henrik og Anne Larsdatter”. Anne Margrethe Larsdatter Sichem og Anne Larsdatter var halvsøstre.

Vesterø kirkebog. D. 12. juni 1774 Anne Marie Larsdatters (Lars Eliæsens) Barn, Lars Eliæsen kaldet.

Faddere : Giertrud Michelsdatter, Anne Marie Larsdatter Wrist, Lars Jensen Skow, Niels Johansen og Lars Hyllebusk

“For barnefader blev angiven Ægte Mand I Westerøe Niels Hyllebusk.”

I skiftet stod at Enken og arvingerne ikke kendte til dette barn. Det var en sandhed med modifikationer. En af fadderne ved dåben var Lars Hyllebusk, søn af Niels Hyllebusk og Else Sørensdatter. Men denne Lars Hyllebusk var ikke tilstede ved skiftet, da var han væk fra øen på syvende år. Men var han nu også den eneste der havde kendskab til denne halvbror ?

Anne Marie Larsdatter Sichem fik sit tilgodehavende, efter at dommen fra Læsø Birketing blev fremlagt. Denne dom er også gengivet i skiftet og følger herunder :

“Videre tilspurgte Skifte Retten om nogen havde noget at fordre i dette boe meere end hvad allerede er anført, som and bringes boet til udgift og besværing. Hvordan anmeldte sig efter anmodning af Anne Marie Laursdatter Sichem, Christen Spentrup Dall heraf Læssøe ærbødigst paa bemeltes vegne foreviiste en ved Læssøes Birketing den 24 Decembr. afvigte Aar afsagte Dom imod Sl. Niels Hyllebusk hvorefter Hand paa Hendes vegne aflagde paastand at de i Dommen Hende tilkiendte 21 rd 2 mk maatte hende i følge deraf blive tillagt af Stervboet og ærbødigst Domsacten sig tilbage leveret med paategning da Hand til afbetjening afleverede en Copie af Dommen.

Samme er saaledes lydende : Copie. -”

“Af den udi Sagen imellem Anne Marie Laursdatter Sichem og Sl. Niels Hyllebuskes Enke den 24 Dec 1781 ved Læssøes Birketing afsagde og 1 os Lydende Dom :

Her ses starten på sagen, som den var gengivet i skiftet efter Niels Hyllebusk

Ved Stævnamaal af 15. oktob. sidst som den 29 Ditto dernæst er fremlagt i Retten haver Anne Marie Laursdatter Sichem Louglic Saggivet Niels Hyllebuskes Enke med flere som arvinger efter afdøde Niels Hyllebusk for at nyde den assistence til sit barns opdragelse som Forordningen af 14 oktober 1763 allernaadigst befaler at skal erlægges. Grunden til Hendes Sigtelse har Hun beviist med Sogne Præsten Hr. Bæchmanns attest af 23 oktob. s.a. der tydelig oplyser at Hun den 2den Søndag efter Trinitatis 1774 havde sit uægte barn i Kirken at Døbes da der som Barne Fader blev udlagt forberørte Niels Hyllebusk og end meere er det med Hans Svendsen Strøms og Jens Estrups Attest Taliter Graliter godt giort at Anne Marie Laursdatter Sichem har Ladet ermelte Niels Hyllebusk kræve for den opdragelses hielp hos ham i saa maade kunde tilkomme, men saadant har Hand hverken da eller før godvillig vildet opfyldt. - Vel har Sr. Grøn som Rentra Partens foregivne Fuldmægtig fremlagt adskilligt paa indstævntes siide, men samme har alleene bestaaet i unyttige urimelige og beskiemmelige foregivender, hvormed Hand ej udretter andet end Røber et Slet Hierte, thi Hand har hverken afbevist Tingene eller fremlagt nogen Qvittering fra Anne Marie Sichem at Niels Hyllebusk havde betalt til Hende hvad Hand burde ligesom Sr. Grøns sidste Exeption ikke Kand Kaldes andet end post tertum anført, og følgelig ej er at Reflectere efter som protesten og indsigelsen maae skee ved Sagens første anlæg, altsaa efter slige i Sagen befundne omstændigheder Kiendes for Ret, at ermeldte Niels Hyllebuskes Enke og medarvinger bøer til Anne Marie Laursdatter Sichem i allerunderdanigst følge Forordningen af 14 oktob. 1763 betale til hielp til dette Hendes Barns opdragelse, fra den tid barnet er føed og til det bliver 10 aar gl. aarlig 2 rd Siger Toe Rigs daler der bliver i alt 20 rd Siger Tÿve Rigs daler og des uden i denne processen omkostning 1 rd 2 mk der efter omstændighederne udredes alt sammen af Stervboen under vedbørlig adfær efter Loven.

At saaledes i Retten Er passeret og tilgaaet som foranført udviiser bekræfter ej alleene Justits Protocollen men og derom været til Vidre foranførte og benævnte Stokkemænd eller Ting hører. Dets til bekræftelse under Haand og forseigling Læssøe den 18 Januarÿ 1782 L. Lindgaard Forestaaende Respectede Dom er af os 2de undertegnede Lovlig forkÿndt at for Sl. Niels Hyllebuskes Enke Else Sørensdatter i Sl. Niels Hyllebuskes efterladte Stervbo og Boepæl den 21 Januarÿ 1782 og deraf bemelte Niels Hyllebuskes Enke Leveres en Copie som Hun og moedtoeg, Hvilket vi Bekræfter Saa Ssandt hielpe os Gud og Hans Hellige Ord.
Læssøe den 21 janr. 1782.

Stephan Nielsen Jens Mathiasen.”

“Samme penge blev Udført Stervboet til Udgift med 21 Rd 2 Mk.”

Niels Hyllebusk døde d. 9. september 1781 og blev begravet i Vesterø d. 12. september. Jeg har tidligere omtalt det skifte der blev afholdt. Der blev atter afholdt et skifte efter Niels Hyllebusk d. 16. oktober 1800. Det findes i Læsø Landfogeds skifteprotokol (C2-287). Årsagen til dette ekstra skifte var, at 2 af Niels Hyllebuskes sønner, Niels Svensen Nielsen og Søren Nielsen ikke var tilstede ved det første skifte, og derfor ikke modtog deres arv, og nu godt 15 år senere har de stadig ikke ladet høre fra sig. De 2 broderlodder skal derfor deles imellem de øvrige arvinger.

Fra skiftet der blev afholdt efter Niels Hyllebusk d. 16 oktober 1800.

I 10 og 11. linie står "Deres Moder Else Sørensdatter som formedelst Svaghed ikke kunde møde Personlig"

Else Sørensdatter Langstræde levede længere end Niels Hyllebusk. I Folketællingen 1787 levede hun på aftægt hos datteren Kirsten og svigersønnen Andreas.

I 1785 overtog Kirsten Nielsdatter den anden halve part af gården, mod at Else Sørensdatter kom på aftægt på gården. Dette salg mod aftægtsforpligtelse er at finde i Læsøs tingbog fra 1785, og lyder :
Mandag d. 2. maj 1785

Sag nr. 1

Niels Hyllebuskes Enke lov byder i dag til 3die ting, Efter paaraab melte sig ingen at have noget derimod. (lovbydelsen til 1. og 2. ting findes også i tingbogen)

Sag nr. 3

Mødte for retten Nicolai Bordsen af Vesterøe Sogn som Laugværge for Sal. Niels Hyllebuskes Enke, og først Declarerede paa Hendes vegne at hvad angaar det kiøb og Salg, angaaende Hendes halve gaard som i disse dage er Lov buden, da er derom ikke oprettet nogen skriftelig Contract mellem Hende og den kiøbende, men alleene mundtlig mellem dem aftalt, det og den kiøbende Kiersten Nielsdatter Hyllebusk med hendes formynders Christen Cordtsen Erklærede og forsikrede begge vidre at kand godtgiøre.

Fremstoed saa for Retten bemelte Enke Else Sørensdatter Langstræde med ermelte Hendes Laugværge, og for inden Retten efter forhen skeede 3de Lov bydelser med Mund og Haand Solgte og afhændede fra Sig og arvinger den hende tilhørende halve gaard bestaaende af Hartkorn nye Matricul 3 skp 2 29/48 alb tillige med paastaaende og tilhørende ind- og ud Huuse 19½ gulv samt Hendes øvrige tilhørende Effecter rørendes og u rørendes, intet i nogen maade undtagen af hvad Navn Nævnes kand, og det til Hendes Datter Kiersten Nielsdatter Hyllebusk og Hendes arvinger mod at hun erholder og forsørger bemelte Hendes Moder Else Sørensdatter, saa længe Hun Lever, med Føde, Klæder, god opvartning samt betaler den paa Hendes Stæd og Eiende hæftende beviislig giæld, og efter Hendes død besørger Hendes Legeme skikkeælig begravet efter Landets Skik. Og loverbemelte Nicolai Bordsen pee ermelte Enkes vegne at frie frelse og hiemle Kiersten Nielsdatter ovenmelte Huuse Eiendommeog Effecter for hver Mands tiltale End ydermeere kiender bemelte Nicolai Bordsen sig paa ermelte Enkes vegne ingen meere Lod deel, ret eller Rettighed at have til eller udi benelte Huuss Jordsmond eller Effecter men det alt at tilhøre bemelte Kiersten Nielsdatter Hyllebusk og Hendes arvinger føde og u føde hvad som nu tilliger og af Arrilds Tiid tillagt haver, paa ovenmelte Vilkaar, som et fuldkomme kiøbt kiøb upaaanket og upaaklagelig i alle maader, der alt er af Værdie 250 rd. Dette som meere til bekræftelse ragte de saa hverandre Hænderne herpaa herfor Retten og vare saa dermed fornøiede.

Folketællingen 1787, Vesterø sogn side 362, 4de Lægd 22. fam.

Anders Nielsen Hyllebusk (Det rigtige navn er Andreas) - Hosbonde - 31 aar - I 1ste ægteskab - Boelsmand og Matros.

Kiersten Nielsdatter - Madmoder - 27 aar - I 1ste ægteskab

Niels - Søn af 1ste ægteskab - 2 aar

Else Sørensdatter - Hustruens Moder - 71 aar - Enke efter 1ste ægteskab.

Ane Nielsdatter - Tienestepige - 21 aar - Ugift.

Else Sørensdatter Langstræde døde hos sin datter og svigersøn d. 25. oktober 1800, og blev begravet i Vesterø d. 30. oktober.

Hun blev begravet 14 dage efter det sidst afholdte skifte efter Niels Hyllebusk. Allerede her var der tegn på at hun var svag.

Der blev ogsaa afholdt et skifte efter Else Sørensdatter Langstræde. Det findes i Læsø Landfogeds skifteprotokol (C2-285), og er dateret d. 25. oktober 1800.

Et lille skifte, som giver et indtryk af de efterladenskaber en aftægtskone havde. Skiftet følger her i sin fulde længde :

Anno 1800 den 25 Octob. strax det var anmeldet at Indsieder Else Sørensdatter, afg. Niels Hyllebuskes Enke i Vesterøe Sogn ved Døden var afgaaet hos Hendes Sviger Søn Andreas Hyllebusk ibid, indfandt sig sammestæds Stædets Skifteforvalter Landfoged Jens Hesselholt med tiltagne Vitterligheds Vidner Laurs Smith af Vesterøe Sogn Jens Madsen af Bÿrum Sogn, for efter bemte. Afdøde at foretage Registrerings og Forsegling Forretning til hvilken Ende Andreas Hyllebusk blev paalagt at foreviise Hendes Efterladenskaber, som skeede saaledes :

1 graae Fuur Kiste som blev forseget, 1 grøn og blaae Olmerdugs Overdÿne, 1 hviid og blaae Bolster Underdÿne, 2de Olmerdugs Hoved Puder, 1 høgarns og 1 Blaargarns Lagn, 1 grøn hiemgiort Omhæng, vidre forefandtes ikke og Andreas Hyllebusk forsikrede at intet mere var dem bekiendt, men om noget skulle være forglemt, lovede Hand at angive det til 30te Dagen og imidlertiid at være ansvarlig for det nu Registrerede. - Datum ut Supra

J. Hesselholt	Andreas Hyllebusk
	Vitterligheds Mænd
N Bordsen	Jens Madsen

Anno 1800 den 24 Nov. blev 30te Dags forretning holdet efter Sal. Niels Hyllebuskes Enke Else Sørensdatter der som Indsieder ved Døden er afgaaet hos Hendes Sviger Søn Andreas Hyllebusk i Vesterøe Sogn, af Stædets Skifteforvalter Landfoged Jens Hesselholt som til den Ende indfandt sig Sammestæds med tiltagne Vurderings og Vitterligheds Mænd Sognefogden Niels Stidsholt af Vesterøe Sogn og Jens Madsen af Bÿrum Sogn da der med Registrering og Vurdering blev foretaget over bemte. Afdødes Efterladenskaber, til Vidre Skifte og Deeling imellem Hendes efterladte Børn som er : 1, en Søn Laurs Hyllebusk, gift og boesadt herpaa Landet, men har ikke været hiemme paa 15de aar og ingen efterretning i den Tiid haft fra ham. 2det, en Datter Anne Marie Nielsd:, gift med Christen Melchorsen i Vesterøe Sogn, og 3 en Dito Datter Kiersten Nielsdatter gift med Andreas Hyllebusk ibid. - Paa disse Arvingers Vegne var tilstæde Andreas Hyllebusk paa sin Hustrues Vegne, Christen Melchorsen paa Sin Hustrues Vegne og paa Sønnen Laurs Hyllebuskes Vegne mødte som Tilsÿnsværge efter hans Hustrue Else Laursdatters Begiæring, som ved Sÿgdom er forhindret Morten Erlandsen af Bÿrum Sogn, i hvis Overværelse denne Forretning blev fremmed, efter at først var fremlagt en Tillÿsning af Kirkegaardene paa Lessøe, saa Lÿdende Fol 572,

1 graae Fuur Kiste, uden Laas og Nøgel	2 mk
derudi : 1 Sort Plÿses Trøje	2 -
1 grøn Klædes Trøje	3 -
Vidre : 1 grøn og blaae Olmerdugs Overdÿne	2 -
1 hviid og blaae bolster Underdÿne	1 -
2 Olmerdugs Hoved Puder	1 - 8
1 Høgarns Lagn	1 -
1 Blaargarns Dito	8

Paa Tilspørsel erklærede tilstædeværende Arvinger at dem icke mere var Bekiendt som tilhører Stærvboet, og altsaa Beløber det Heele efter Vurdering

2 rd 1 mk

Derimod anmeldte Andreas Hyllebusk at have besørget den Afdødes Begravelse der havde Kostet

over 10 rd; Men naar de faae Registrerede Deelee maae blive Ham udlagt ville Hand dermed være fornøjed, uden anden Betaling for sin Fordring, Ligesom Hand og ville betale denne Forretnings Bekostning alt i Betragtning af den Godhed han har for Sin Afdøde Sviger Moder. - Med denne Erklæring var Medarvingerne vel fornøjed og paa Grund deraf begiæret Forretningen Sluttet. - Skifte Retten efter foranstaaende Begiæring udlagde de Registrerede Vahre til Andreas Hyllebuskes frie Raadighed, og hermed Sluttede Forretningen. - Datum ut Supra - Andreas Hyllebusk

J. Hesselholt Morten Erlandsøn Christen Melchorsøn
Vurderings og Vitterligheds Mænd N. Stidsholt Jens Madsen

Laurids Eliassen og Anne Poulsdatter Gammelgaard

Anenr. SØ-114 og SØ-115

Laurids Eliassen blev døbt d. 1. januar 1713 i Vesterø kirke.

Faddere ved dåben :

Jørgen Jensen, Peder Laurissen Høg, Ane Nielsdatter, Maren Nielsdatter Jørgensdatter og Maren Laurisdatter.

Laurids Eliassen var søn af Elias Lauridsen og Anne Aronsdatter.

Han blev gift første gang med Anne Andersdatter Sichem, der var datter af Anders Sørensen Sichem og Maren Pedersdatter. Anne blev døbt d. 28. juli 1697 i Vesterø sogn.

De blev trolovet d. 23. november 1738 og viet i Vesterø kirke d. 28. december samme år.

Forlovere : Mats Pedersen og Ambrus Olsen Gai.

Laurids Eliassen og Anne Andersdatter Sichem fik et barn i deres ægteskab.

- 1 - Anne Marie Lauridsdatter, døbt d. 9. april 1741. Der er ingen faddere nævnt, og barnets navn er heller ikke nævnt. Det har jeg fundet frem til i Folketællingen 1787 for Vesterø sogn, side 350, 1ste Lægd 15. fam. Denne Anne Marie, er dels nævnt under omtalen af Jacob Henrik og Anne Larsdatter, og under omtalen af Niels Hyllebusk og Else Sørensdatter Langstræde, hvor hun udlagde Niels Hyllebusk som barnefader til sit uægte barn.

Anne Andersdatter Sichem døde i 1760, og blev begravet i Vesterø d. 16. december. 63 år 4 mdr og nogle dage.

Laurids Eliassen blev trolovet d. 12. juli 1761, og gift igen d. 17. januar 1762 med enkekonen Anne Poulsdatter Gammelgaard.

Forlovere Niels Jensen Bov og Lars Jensen Bov

Anne Poulsdatter Gammelgaard blev døbt d. 24. september 1730 i Vesterø.

Faddere ved dåben :

Johanne Michelsdatter, Else Larsdatter, Kirsten Povelsgatter, Niels Michelsen og Christen Michelsen.

Hun var datter af Poul Sørensen Gammelgaard og Maren Larsdatter.

Anne Poulsdatter blev gift første gang d. 15. januar 1758 i Vesterø kirke med Sven Jensen Smidt.

De var forinden trolovet d. 4. december 1757.

Forlovere : Niels Jensen Bov og Jørgen Jensen Smidt.

De fik et barn i deres ægteskab.

- 1 - Karen Svendsdatter, døbt d. 3. december 1758 i Vesterø kirke.

Tekst i kirkebogen "Sl. Sven Jensens", hvilket fortæller at han var død inden barnet blev døbt. Hans begravelse findes ikke i kirkebogen, hvilket indikerer, at han sandsynligvis er død på havet, som det gennem tiderne er sket med mange Læsøfolk.

Datteren Karen Svendsdatter døde som lille. Hun blev begravet i Vesterø d. 4. marts 1759.

I ægteskabet mellem Laurids Eliassen og Anne Poulsdatter Gammelgaard, blev der døbt følgende børn, alle i Vesterø sogn :

- 1 - **Anne Lauridsdatter (Sø-57), døbt d. 23. maj 1763, hun fik senere et barn udenfor ægteskab med en svensk ungkarl, Jacob Henric (Sø-56)**
- 2 - Maren Lauridsdatter, døbt d. 30. december 1764
- 3 - Mads Lauridsen, døbt d. 28. september 1766

Familien boede i Vesterø sogn. I skiftet efter Laurids Eliassen, som jeg senere vender tilbage til får vi følgende at vide om hus og ejendom :

“Bestaaende af hartkorn 4 skp 1 fjk 2 1/3 alb i Westerøe Sogn beliggende deraf er enkens og stervboets sted 1/3 part boel som er hartkorn 2 skp 3 fjk 1 1/3 alb, desuden interesserende med Jens Christensen Estrup og Mathias Funk - 1 skp 2 fjk 1 1/3 alb, der alt udgør forestaaende fire skiepper et fjerding 2 1/3 alb hartkorn i alt vurderet 130 rd.” - og

“Endnu Stervboet tilhørende et lidet Støkke Jord uden Huus Jørgens kaldet, Interesserende med Skipper Albreth Clausen, Poul Biørnsen Bæch og Catrine Nielsdatter, Ligeledes i Westerøe Sogn beliggende, bestaaende af Hartkorn 1/2 skp, vurderet for 15 rd.

I jordbogen fra 1750 findes Laurids Eliassen med hele tre indførsler. Vesterø sogn første Lægd, en indførsel med angivelse af 2 skp, en med 2 fjk 1alb, og en indførsel sammen med broderen Elias Eliassen 1 skp 1 fjk 4/5 alb.

D. 29. marts, d. 3 og d. 10. april 1758, er Laurids Eliassen omtalt i Læsøs tingbog angående salg af et stykke jord.

D. 29. marts : “Lars Eliassen Lovbød et Stykke boels Jord uden Huuse interesserende med Friderich Geertsen i Wester Sogn her paa Læssøe. Ansatt for 2 fierdk. 1 1/2 alb. Hartkorn undtagen et stykke Tying og Tørvejord i dend saa kaldede Brunhauge beliggende, som Sælgeren sig Selv forbeholden alt sammen for Sølv og penge.”

D. 3. april : “Lars Eliassen møtte og Lovbød hans Gods til andet Ting.”

D. 10. april : “Lars Eliassen idag Lovbød til 3die Ting hvor paa hand da ingen mødte med Indsigelse, hand gav skiøde paa det Lovbudne Gods, som bestaaer 1 1/2 skiepper og 1 1/2 alb. Hartkorn uden Huuse til de tvende Syster Karen og Mette Margrethe Friderichsdøttre, som for bemelte Gods hafde fornøjet ham med Sølv og penge.”

Laurids Eliassen døde d. 29. september 1767 “druknede her under Landet Lars Eliæsen og Simon Olesen Laurvig”. Andet er ikke indført i Vesterø sogns kirkebog. De er tilsyneladende blevet derude.

Der blev afholdt et skifte efter Laurids Eliassen. det findes i Læsø Landfogeds skifteprotokol (C2-283), dateret d. 20. september 1768. I dette skifte kan bla. læses følgende : (L.E.), “som for faae Dage siden Seilede med Een Baad til et Fahrtøi som stoed paa Westerøe Rev,

og blev ved en ulýkkelig Hændelse ved samme Baad omkommen i Søen, men blev først i dag Dødsfaldet bekendtgjort”
Havet havde atter krævet et offer.

Starten på skiftet efter Laurids Eliassen

Efter Laurids Eliasens død blev hans enke Anne Poulsdatter Gammelgaard gift igen.
D. 24 november 1771 trolovet “Ungkarl Jens Larsen Hiørring og Enkekonen Anne Poulsdatter Gammelgaard” De blev gift i Vesterø kirke d. 22. november 1772.
Forlovere : Niels Hyllebusk og Ole Poulsen Bister.

De fik et barn sammen i deres ægteskab

1 - Lars Jensen, der blev døbt i Vesterø kirke d. 7. august 1774. Han blev senere gift med Inger Nielsdatter Gai

I Folketællingen 1787 så familien således ud :

Vesterø sogn, side 352 1ste Lægd 33. fam.
Jens Hiørrings hustru Ane Poulsdatter - Moder - 56 aar - i 3die ægteskab - fattighuuskone
Lars Jensen - hinds Søn af 3die ægteskab - 12 aar.

Anne Poulsdatter blev begravet d. 16. juli 1794 på Vesterø kirkegaard. Tekst i kirkebogen “Jens Hiørrings Enke”.

Anne Poulsdatter blev også enke i sit tredie ægteskab, men Jens Hiørrings begravelse er ikke fundet. Han er sandsynligvis druknet, ligesom Anne Poulsdatters tidligere mænd. I folketællingen som ses ovenfor tyder det på at han på det tidspunkt allerede er væk, men endnu ikke erklæret død. Da Anne Poulsdatter døde var hun enke, og dermed var Jens Hjørring erklæret død.

Anne Poulsdatter blev som tidligere skrevet gift 3 gange og blev enke 3 gange og endte ifølge skiftet som ludfattig.
Skiftet der findes i Læsø Landfogeds skifteprotokol (C2-286) lyder :

Anno 1794 den 17 Juny haver undertegnede Niels Andersen fra Klitgaard indfundet sig med 2de Vurderings og Vitterligheds Mænd Anders Thidsted og Jens Madsen begge af Býrum Sogn paa Skifteforvalteren Velædle Hr Landfoged Hesselholts Vegne, udi Mads Laursens Huus i Westerøe Sogn, strax det var anmeldet at Anne Poulsdatter Enke efter Jens Hiørring med Døden udi bemelte Mads Laursens Huus var afg. for at Registrere og Vurdere hendes Efterladenskaber til videre paafølgende Skifte og Deeling imellem Arvingerne der ere : a. En Søn Mads Laursen Mýndig, b. En Ditto Laurs 17 aar gammel, c. En Datter Anne 31 aar gl, ugift og d. En Ditto Maren 28 aar gl, ligesaa ugift. Hvorda var tilstæde Sønnen bemeldte Mads Laursen paa egne og som Føed Formýnder for sine 3de Benævnte Umýndige Sødskendes Vegne, i hvis Overværelse Forretningen er fremmet saaledes : Formýnderen Mads Laursen tilkiendegav at hans nu afg. Moder ikke Ejede det allermindste som kunde antegnes det være sig af hvad navn nævnes kan, Thi de klæder som hun brugte var hende laant af Hans Sødskende og dermed i mange Aar underholdt som nok er bekjendt,

ligesom og at hun i endeel Aar har njdt Almisse. I Henseende hendes Jordefers Bestrelse da erklærede bemeldte Mads Laursen at ville besørge samme for egen Regning. - da intet forefandtes efter Vedkommendes Erklæring at antegne saa bliver denne Forretning herved sluttet og det passerede med Hænders Underskrift bekræftet. - Datum ut supra - Paa Skifteforvalterens vegne.
Niels Andersen Mads Laursen Anders Thisted Jens Madsen

Det var da fattigdom der var til at forstå. Anne Poulsdatter ejede absolut intet, ikke en gang det tøj som hun brugte i sine sidste år.

Jens Nielsen Krog og Anne Madsdatter Thorsdatter

Anenr. SØ-116 og SØ-117

Jens Nielsen Krog ved jeg stort set intet om. På Læsø har jeg kun fundet ham nævnt ved vielsen, ved sønnen Niels' dåb og en enkelt gang i Læsøs tingbøger.

Han blev trolovet d. 19. september 1756 og gift d. 28. november samme år i Vesterø kirke med Anne Madsdatter Thorsdatter.

Forlovere : Christen Pedersen Brarum og Lars Madsen Dam.

Tekst i kirkebogen "Unge Karl fra Vester Land Jens Nielsen Krog og Qvinden Anne Madsdatter" Udtrykket "fra Vester Land" var Læsøbeboernes betegnelse for en der kom fra Jylland. Når Læsøbeboerne var mindre pæne i deres sprogbrug kaldte de dem for "Klunter"

Anne Madsdatter blev døbt d. 31. juli 1718 i Vesterø kirke.

Faddere ved dåben : Jens Berntsen Fallenkamp, Niels Lauridsen ved Kirken, Kirsten Biørnsdatter, Karen Jørgensdatter og Maren Laursdatter

Anne var datter af Mads Thorsen og Kirsten Pedersdatter.

Benævnelsen "Qvinde", fortæller at bruden havde født et barn udenfor ægteskab. For Anne Madsdatters vedkommende drejede det sig endda om 2 børn.

- 1- Jens (Thorsen), døbt d. 19. september 1751
Faddere : Kirsten Poulsdatter, Sophia Madsdatter, Claus Olesen Lykke, Niels Nielsen Smid og Jørgen Larsen. I Kirsten Poulsdatters sted var Inge Marie Andersdatter.

"23. December blev Anne Madsdatter for Løstgighed public absolveret i Westerøe kirke. For Barne fader skyldte hun unge Karl Poul Poulsen"

- 2 - Kirsten Andersdatter døbt d. 11 februar 1755.
Faddere : Else Sørensdatter, Helvig Madsdatter, Christen Sørensen Bow, Jens Larsen Smidt og Michel Nielsen.

"14 december 1755 blev Anne Madsdatter publice absolveret for Løstgighed 2den gang. Hun skyldte Anders Jacobsen Sørøe for Barne Fader."

Denne datter, Kirsten Andersdatter, er den samme som boede hos Poul Sørensen og Else Bjørnsdatter Nielsdatter ved folketællingen i 1834.

Tilbage til Jens Nielsen Krog og Anne Madsdatters barn.

- 1 - **Niels Jensen Thorsen (SØ-58) , døbt d. 18. september 1757 i Vesterø kirke.**
Faddere : Edil Clausdatter, Margrethe Madsdatter, Christen Pedersen, Niels Jensen Bow og Niels - (resten af navnet er ulæseligt.) Han blev gift med Anne Hansdatter Strøm (SØ-59)

De fik ikke flere børn.

Det næste jeg ved om familien er, at de er ved Læsø Birketing mandag d. 9. januar 1758. Jens Nielsen Krog blev indstævnet i en sag ved, som omhandlede manglende betaling af skatter.

Sagen lyder :

“For Retten fremkom Peder Mejer af Sæby saavel paa egne, som Sr Johan Christian Wiirnfeldt fra Leerbeck i Vent Sýssel hans Vegne. Som tilkiende gav, hvorleedes de høij nødtvungen er foraarsaget at paaancke dend Omgang som Jens Nielsen Krog af Wester Sogn paa Læssøe dem d. 30. Decbr. sidst imod dennem begge haver forøvet, da de til hannem Lovtilladelig Maade indkom

Her ses et uddrag fra tingbogen der viser det første af sagen

Vidnes fast for at erholde udpantet en stor deel Kongl. Skatter samt Land Gilde, som bemelte Jens Nielsen Krog sig til Restance hafde paadraget, hvor til de som committerede til Landfoged tienestens Opvartning imedens Landfogden Søren Wiirnfeldt er Landet fraværende formeente dennem at være berettigede Til hvilcken Ende, og for saadan utilbørlig Opførsel at beviise de her til Retten til i dag at møde, haver ladet Jens Nielsen Krog indstevne, ved 2de Mænd, nafnlig Christen Jelbesen (?), og Niels Jensen Brems, begge af Wester Sogn paa Læssøe, efter ere dennem overleveret (?) Kald Sæddel, som ærbødigt begiertes læst og protocolleret, samt stevnings Mændene i Eed tages til sammes Afhielming, som i sammes henseende for Retten fremstilles. Jens Nielsen Krog med Hustrue møtte og tilstoed dend ommelte Lovlige indvarsel her i dag til Retten hvor efter Mejer fremstillede tvende Vidner, nemlig Lars Nielsen Degn og Peder Siverson begge af Læssøe, som Mejer var begierende at vorde i Eed tagen til Vidnets afleggelse i Sagen paa Meers eragtende quæstioner. Bemelte Vidner blev der paa fremkaldt, og dennem Eders Forklaring forelæst, og der paa i Eed taget, efter formaning at Vogte dem for meened. Der efter vilde Peder Mejer have begge Vidner tilspurt og afhørt paa eengang (?) Retten tilholde ham i saa betydelig en Sag, at føre Viidere ere Deposition separatum. Og til dend Ende blev hermed tilholden at frem kalde hvilcken af hvidnerne hand først vilde have frem. Mejer formeente, at det i følge allernaadigste Lovs bydende Pag. 106 Ar 9de paaligger ene Dommeren og den part at fremkalde et Vidne, dog des uanseet, og for hen Vel at føye tilfordstille Retten, begierede Mejer ærbødigt at Vidnerne, som paalegges separativ afhørt, maatte afhøres efter som de ved præsentatione ere Nafngiven, allerheldst det var Mejer indifferent, hvem først blev antagen, siden hand icke hensigter til andet end Sagens Eene og sande oplysning, som hand ingenlunde skulle paatvivle, eller der udi forvente sig nogen ubillig Modstand. Dommeren vilde icke opholde sig med, at besvare enten Meyers inapplicable Allegation, eller hans Vidner rabalistiske tilførsel, men fremkaldede der paa først Lars Nielsen Degn, til at gjøre sin Deposition paa producentens fremsettende Spørgsmaael. Saa Vidnet af Mejer blev tilspurt, 1. Om hand dend 30 Decembr. sidst tillige med det andet Vidne Peder Siverson var i følge med Sr. Wiirnfeldt og Mejer i Wester Sogn paa Læssøe for samme Stæds, saa vel hos Jens Nielsen Krog, som andre, at udpante endeel Kongl. resterende Skatter. Vidnet svarede ja. 2. Hvad tilbud Sr. Wiirnfeldt samme tiid gjorde Jens Nielsen Krog. Svar, Vidnet hørte at Sr. Wiirnfeldt tilspurte Krog hvorfore hand icke efter saa mange skeede tillysninger hafde betalt sine resterende Skatter, hvor paa Krog svarede, at hand paa hans Kones vegne hafde tilgode hos Landfogden, og meente der udi at kunde liquidere de resterende Skatter. Wiirnfeldt hafde der paa svaret, at saadant var ham uvedkommende, men hand Wiirnfeldt krævede, hvad Krog var skyldig i Kongl. Skatter. Videre forklarede Vidnet , at Krogs Kone hafde sagt til sin Mand saa gack da og clarer, det finder sig Vel, men hand selv kommer til stede Wiirnfeldt svarede, at han var icke kommen for at blive ophold, derfor Skulle hand betale sine restancer, og fornøye Manden. Krog svarede, at hand icke hafde saa mange penge, men Konen sagde, ja du har (?) kom da op til mig imorgen, men Mændene maae have betaling for deres gang, hvilcket Krog nægtede og skulle Mændene have hver 24 sk mens de fiik efter accord kuns 12 sk hver. Men Krog Vilde icke give saa mange executions penge saa som hans icke hafde raad dertil. Wiirnfeldt paastoed Mændenes betaling eller der blev pantet.

Imidlertid gick Mejer Krog og hans Kone i et lidet Kammer hvor der falt en liden Bulder men hvad det var viste Vidnet icke at sige. Dog kom Krog ud af Kammer og Viiste sin Pels, samt drages til minde om hvis som var passeret. Wiirnfeldt tilspurde Krog hvad fates jer, hand svarede Mejer har slaaet mig, men om det var skeed saae Vidnet icke. Der paa sagde Wiirnfeldt her Vil vi icke staae længere og blev der taget et par Støvler for Executions pengene. Vidnet erindrede endnu at da Krog kom ud af det Kammer, sagde hand kommer i som røvere i mit hiem eller er i kommen som Røvere i mit Huus. Da de nu Vilde drage bort, sagde Krog lad mig faae mine støvler igen men penge vilde hand icke give, og i har staaen mine Støvler, saa kom hans Kone efter og hentede Støvlerne, hvilke Krog sagde at Være ham frastaalen som tÿve. Mejer fant sig beføyet, at tilspørge Vidnet, om Jens Nielsen Krog icke fra første indkomst i hans Huus og til Udgangen der af opførte sig ubillig og uskickelig imod Wiirnfeld og Mejer. Vidnet svarede, at der vel fald adskillige Ord imellem dem, men hvor i Ordene egentlig bestaaer hafde Vidnet Videre at tilspørge blev det fra Retten Dimitteret. Her paa fremstoed det andet Vidne Peder Siversen, som det af Mejer giorte første Spørgsmaal svarede ja. Videre forklarede dette Vidne lige som første Vidne Lars Degn, med tilleg at Jens Krog sagde uden for Døren, i kommer jo til mig, som Tÿve og Røvere og Skielmer. Wiirnfeldt hafde taget kieppen af Vidnet, da der fald dem adskillige Ord imellem, og svinget Krog med over hovedet under de Ord, i er een grov Øxe. Da ingen hafde dette Vidne videre at tilspørge blev det ligeleedes af Retten Dimmitteret videre blev af Mejer fremstillet Jens Christensen af Klitgaard, som ved dend af Jens Nielsen Krog fornøiede (?) haver været var værende bemelte Jens Christensen (?) ærbødigst var begierende maatte admitteres til Eed og Vidnes aflægge paa de af Mejer forhen Deponerede quæstioner. Blev alt saa Jens Christensen taget i Eed, og der paa af Mejer tilspurt om dend til de forrige Vidner giorte første quæstion, som hand med ja besvarede. Der næst blev Vidnet tilspurt, om icke Jens Nielsen Krog fra første ankomst til hans Huus, og indtil de kiørte der fra sig ubillig og uskickelig imod Wiirnfeld og Mejer opførte svarede Vidnet ja det var vist, thi da de vilde kiøre bort, sagde Krog at de hafde taget hans Støvler som tÿve og Canallier, hans Kone begierede at de heller Vilde tage noget af hendes Tøÿ, saa som hand icke kunde miste sine Støvler. Videre viste Vidnet icke at forklare, end at Wiirnfeld svingede Stocken over Krogs hoved, men han kunde icke forklare hvad Ord der ved fale imellem dem. Blev alt saa Vidnet af Retten Dimitteret. Mejer Declarerede, at hand eÿ videre for denne Sinde og tide at fremføre, Men alleene begierede det passerede sig in forma beskrevne meddeelt. Hvor til skal vorde leveret behørig stemplet Papier med vidre. Indstevnte reserverede dem paa deres Side at erhverve et lovlig Tingsvidne, til denne Sags nærmere Oplysning. Hvor med Retten blev sluttet.

Hvad Jens Niels Krog angår, så kender jeg ikke hans videre skæbne. Han døde måske på havet som det er sket for mange før ham. Han ses nemlig ikke begravet på Læsø, og Anne Madsdatter blev i folketællingen fra 1787 omtalt som enke.

Men allerede i 1762 manglede Jens Nielsen Krog. I den tidligere omtalte indsamling til køb af kanoner til øens forsvar, var Jens Nielsen Krog ikke nævnt. Det kan tænkes at han har været for fattig. Men han kan være også død på det tidspunkt.

Folketællingen i 1787, Vesterø sogn, side 349, 1ste Lægd 7de fam.

Anne Madsdatter - Huusmoder - 70 aar - Enke efter 1ste ægteskab - Inderste Kirsten - hindes uægte Datter - 32 - ugift.

Anne Madsdatter døde hos sønnen Niels, og blev begravet d. 26. maj 1799 i Vesterø. I kirkebogen stod der "Anne Thoersdatter - 82 aar gl."

Der blev afholdt et skifte efter Anne Madsdatter. Det findes i Læsø Landfogeds skifteprotokol (C2-286), dateret d. 25. maj 1799. Det lyder :

Her ses de første linier i skiftet efter Anne Madsdatter

Anno 1799 den 25 Maii anmeldte Niels Thorsen af Westerøe Sogn at hans Moder Anne Madsdatter hos ham ved Døden var afgaaet, hvorefter indfandt sig Skifteforvalteren Velædle Hr Landfoged Hesselholt Ved Fuldmægtig Niels Andersen, som i Overværelse af 2de tiltagne Vitterligheds mænd, Jens Sandborg af Westerøe Sogn og Jens Madsen af Bÿrum Sogn at foretage Registrering og Forsegling's Forretning over hvad bemeldte Afdøde kan have efterladt sig til videre paafølgende Skifte og Deeling imellem hendes Arvinger. - Niels Thorsen anmeldte at han havde taget hans Moder til sig af medlidenhed, og at hun nu i nogle Aar havde nÿdt almisse, ligesom og at hun ikke eÿede det allerminde der Kunde antegnes det være sig af hvad Navn nævnes kan, og i Henseende hendes Jordefær da ville Han besørge samme uden derfor at kunde vente det allerminde i Betaling. - Siden intet forefindes at antegne, saa kan heller ikke nogen videre Skifte Forretning foretages men den begÿndte forretning herved sluttet og med Haands Underskrift bekræftet. - Datum ut supra

Paa skifteforvalterens vegne N. Andersen Niels Thorsen med ført haand
Vitterligheds mændene Jens Sandborg Jens Madsen

Hans Svendsen Strøm og Else Nielsdatter Bach

Anenr. SØ-118 og SØ-119

Hans Svendsen Strøm blev født i Byrum eller Hals sogn før 1716. Han er døbt før den bevarede kirkebogs start.

Han var søn af Svend Pedersen Strøm og Anne Mortensdatter.

Han blev gift "efter foregaaende Trolovelse og Lysning" i 1741 i Byrum kirke med Else Nielsdatter Bach, der er ingen dato noteret. Men at dømme ud fra datoen før og efter, blev de gift imellem d. 15 januar og 2. juli

Forlovere : Jens Svensen og Lars Søfrensen.

Else Nielsdatter Bach blev født ca 1719, ligeledes før kirkebogens start, i Byrum sogn.

Hun var datter af Niels Sørensen Bak, og Karen Jensdatter Bach.

De fik følgende børn, der alle blev døbt i Byrum kirke.

- 1 - Niels Hansen, døbt d. 3. august 1741
- 2 - Sven Hansen, døbt d. 16. april 1745
- 3 - **Anne Hansdatter Strøm (SØ-59), døbt d. 1 januar 1748, Hun blev senere gift med Niels Jensen Thorsen (SØ-58)**
- 4 - Jacob Hansen, døbt d. 7. februar 1751
- 5 - Hans Hansen, døbt d. 7. oktober 1753, han blev begravet d. 30. marts 1759
- 6 - Peder Hansen, døbt d. 17. april 1757
- 7 - Jens Hansen, tvillingbror til Peder.

Moderen Else Nielsdatter Bach, døde d. 4 maj 1757 i barselssengen, kort efter at hun havde født tvillingeren. Hun blev begravet i Byrum d. 7. maj.

I Læsø Landfogeds skifteprotokol (C2-281), findes der et skifte efter Else Nielsdatter Bach. I dette skifte, som i mange andre skifter får vi nærmere at vide hvordan de boede. Men først kommer der en afskrift fra Jordbogen for Læsø i 1750.

I Jordbogen for 1750, for Hals sogn, står Hans Svendsen Strøm med et boel med Hartkorn 3 skp 1 fjk 13/20 alb

Det kan sammenlignes med det skiftet fortæller om hus og ejendom :

1/4 del Boelsjord med paastaaende 2de Huuse, der i alt er 13 Bindinger, som Enkemanden paaboer, der udi nye Matriculs taxt er ansat til Hartkorn 2 skp 3 fjk vurderet for 60 rd.

2 huse på ialt 13 bindinger, det er ikke store boligforhold de har levet under. Men det ses også af hvad stervboet ellers indeholdt ved skiftets registrering :

Udi Daglig Stuen 1 Fierkantet Fyrre Bord paa aaben Foed med Skuffe under, 1 Ditto Bord ligeleedes med Skuffe under, 2de Halve Senge Stæder med et Guul Omhæng, 1 gl. Fyrre Kiste med Laas og Nøgel til, 2de Smaae Fyrre Benke, Sengeklæder i samme stue, 1 gl. Olmerdugs Rød og Hviid Stribed Overdýne, 1 gl. Vadmels Underdýne, 1 par gl. Blaarlærreds Lagener og 1 gl. Hoved Pude Paa Enke Mandens seng, 1 Olmerdugs Overdýne, 1 gl. Stribed Vadmels Underdýne, 3de Smaae Vadmels Hoved Puder, 1 par gl. Blaarlærreds Lagener. Udi Kiøkkenet, 1 gl Staal Grýde, 1 gl. Fyrre Brøger Kar, 1 gl. Ditto af Fyr, Creaturer i Gaarden, Hester, 1 gl. Sort Brun Hoppe 14 aar, 1 Ditto af samme Couleur 5 aar, Køer, 1 Graae Koe 8 aar gl., 1 Graa Qvie 2 aar gl., Faaer, 3de støcker gamle Faaer, Vogn og Vogn Reedskab, 1 gl. Vogn med sit til behørende af Ganger, samt Heste Tøÿ, Tømmer, Puder, Stavsel Træe med Skagler til.

Disse effekter beløber sig til 13 rd, således at boets samlede formue var 73 rd, og boets samlede gæld var 48 rd 4 mk 12 sk.

Til deling var der så 24 rd 1 mk 4 sk, hvoraf enkemanden skulle have halvdelen, og den anden halvdel skulle deles imellem børnene. Et meget fattigt bo.

Hans Svendsen Strøm enkemand med 7 små og mindre børn. Med ansvar som det stod skrevet i skiftet :

“Men som samme Arve Lodder ere saa meget ringe og de U-Myndige Børn saa ganske Smaae og Unge, at de deres Faders hielp og Forsorg endnu i nogle Aar icke kand undvære, eÿ heller anden steds vente sig bedre til rette end hos hannem selv, Saa vilde eÿ Rætten i ære for dennem tieneligere end at de hos hannem forbliver, og udi hans Huus nyder fornøden Ophold med Klæde og Føde indtil De selv efter Aar og Alders Maade deres Brød hos Fremmede nogen Leedes Kand fortiene. Da Hand som deres Fader imidlertid haver at sørge for deres slige Velfærd mod at lade dennem oplære udi dend Sande Guds Kundskab, hvor med Formynderne bør have nøÿe Opsÿn at det ikke forskemmes.....”

Efter tidens traditioner blev Hans Svendsen Strøm hurtigt gift igen. Han kunne ikke både skaffe føden hjem, og samtidig holde hus og børn.

D. 11 december 1757 blev enkemanden Hans Svendsen Strøm og pigen Johanne Madsdatter Strand trolovet. De blev gift i Byrum kirke d. 3. december 1758.

Forlovere : Lars Larsen Jonsen og Svend Pedersen.

De fik ingen børn i deres ægteskab. Johanne Madsdatter Strand døde i Hals sogn natten imellem d. 24. og 25. februar 1767, og blev begravet i Byrum d. 27. februar 52 år gl.

Der findes et skifte efter hende i Læsø Landfogeds skifteprotokol (C2-282), dateret d. 9. april 1767.

Atter et skifte der viser Hans Svendsen Strøms økonomiske status. Han var fattig ved skiftet efter hans tidligere hustru Else Nielsdatter Bach, men han blev endnu fattigere. Modsat det første skifte, hvor der var en lille arv til deling imellem de efterladte, var det denne gang et fallitbo. Boets værdi udgjorde 100 rd. incl. hus og ejendom. Boets gæld var 118 rd, hvortil kom skiftets omkostninger. Altså ingenting til deling. Derimod var boet tæt på at blive solgt på en offentlig auktion, men datteren Anne Hansdatter Strøm fremkom med et krav :

“Enkemandens Datter Anne Hansdatter Fremkom for Skifte Retten og tilkiendegav at Hendes Fader Hans Svendsen havde givet hende Skiøde baade paa Huus og Eiendom Saavel som Hans Effecter og indboe med et og alt Hende at Skulde tilhøre imod at Hun bemelte Hendes Fader antog og Ham forsynede med forflegning mens Hand levede, og Efter Hans Døed at Skaffe Ham et sømmeligt Begravelse, Hvilket Skiøde Hun ej endnu havde faaet af Retten beskrevet, men formeente at Hun i følge denne Hendes Declaration blev forundt alt Hvad som Stervboen var tilhørende uden nogen Registrering eller forrætning derover viidere blev foretaget. Skifte Retten Kunde ikke anse denne af Anne Hansdatter gjorte Declaration for Gyldig.....”

I første omgang ville skifteretten ikke godtage dette skøde, men senere i skiftet efter at Anne Hansdatter havde skaffet 2 kautionister, og arvingerne havde sagt god for det, kom det til at stå ved magt. Anne Hansdatter udtrykte bla, at hun ikke gjorde det for egen vindings skyld, men af “medynk over Hendes Gamle og Skrøbelige Fader At Hand hos Hende kunde have Huuslye og opholds stæd, saa og Hendes Smaae umyndige Sydskende Have tilflugts og ophold indtil de kand Fortiene deres Brød hos Fremmede”

Hans Svendsen Strøm levede endnu i mange år. Han døde i Vesterø hos datteren og svigersønnen Anne Hansdatter Strøm og Niels Jensen Thorsen, og blev begravet på Byrum kirkegård d. 3. september 1786. Alder “over 70”

Der findes et skifte i Læsø Landfogeds skifteprotokol (C2-284) efter Hans Svendsen Strøm.

Dette skifte indeholder, udover en bekræftelse på det tidligere forløb, også det før omtalte skøde. Skiftet lyder :

Skifte Brev efter Hans Svendsen Strøm af Westerøe Sogn begyndt og sluttet den 2den September 1786

I skifteprotokollen ser det således ud

Anno 1786 den 2. Sept indfandt sig undertegnede Jens Brøndlund fra Klitgaard paa Hr Landfoged og Skifte Forvalter Hesselholts Vegne med 2de tiltagne Vitterligheds mænd Olle Poulsen Bister og Jens Thorsen begge af Westerø Sogn for at foretage Registrering og Forsegling Forretning efter afgangens Hans Svendsen Strøm som opholdt sig og Døde hos Niels Thorsen i Westerø Sogn, til videre paafølgende Lovlig Skifte og Deeling imellem hans efterladte Arvinger der er : a, En Søn Jacob Hansen b, En Ditto Jens Hansen begge boesadt i Østerbye her paa Landet, En Ditto Peder Hansen boesadt i Westerø Sogn d, En Datter gift med ovenmeldte Niels Thorsen her i Stærvboe Stædet, og blev da Forretningen i sidst meldtes Overværelse fremmet som følger : Men førend videre med Registrering og Forsegling Forretningen blev foretaget fremkom Niels Thorsen og Producerede her i Skifte Rættens et af Læssøe Birketings Ræt den 26 Martij 1767 under Hr Auditeur Mejers Haand og Segl udstæd Skiøde hvorefter Hand fremviste og bad at Skifte Rættens med Registrerings og Forsegling Forretning dette Stærvboe forskaanet, og derefter var begiærende det producerede Skiøde maatte vorde Læst og denne Skifte Ret tilført; Bemelte Skiøde blev af Skifte Retten til Indlemmelse udi Skifte Acten modtaget Læst og Lyder :

No 1 1767 En Halv Rigsdaler

Samuel Gotfried Mejer Kongl. Majsts. Auditeur, Birkedommer og Skriver paa Læssøe - Saa og Procurator ved alle Ober og under Retter i Nørre Jylland Gjør Vitterlig : At Mandagen den 23

Feb. 1767 fremkom for Læssøe Birketing, og gav Skiøde paa hans forhen vedbørlige Lovbudne i Hals Sogn herpaa Læssøe beliggende Eyendom, som efter nye Matricul bestaaer i 2 skp 3 fjk med tilhørende 14 Bindinger Huuse, samt alle hans øvrige Effecter, rørendes og urørendes, intet undtagen, til sin Kiære Datter Anne Hansdatter og Arvinger, under Condition og Vilkaar, at hun imod dette bemeldte Gods Tiltrædelse skulle forsyne og forsørge Cedenten Hendes Fader med fornøden Klæde og Føde imedens Hand lever, og efter hans Død forskaffe ham en hæderlig Begravelse efter Landets Skik og Brug. Det til Bekræftelse under min Haand og Signete.

Læssøe den 26de Marty 1767 - S. G. Mejer. (LS) Læst og Produceret i Skifte Rættten efter Hans Svendsens Hustrue Johanne Madsdatter den 26de Marty 1767. - Test. P Zeuthen.

Ligeledes Produceret og Læst i Skifte Rættten efter Hans Svendsen Strøm den 2 Sept 1786. Test. J Brøndlund

Paa Grund af det ommeldte og anførte Skiøde hvoraf erfares at bemelte afgangne Hans Svendsen Strøm paa den Tiid boede i Hals Sogn til sin nu efterlevende Datter Anne Hansdatter som foranmeldt gift med Niels Thorsen har afhændet og bortskiødet fra sig og sine Arvinger alt hans Eyende imod at forsyne og forsørge ham og efter Hans Død at forskaffe ham en hæderlig Begravelse, bad de Tilstædeværende denne Forretning maatte vorde Tilendebragt, som og af Skifte Rættten blev bevilged paa de Vilkaar at Arvingen Anne Hansdatter tilligemed sin nu havende Mand bemelte Niels Thorsen af Clarerer alt paa den Afdødes Stærv Boe Hæftende Gield, saaledes at Skifte Forvalteren des angaaende baade nu og i Tiiden Kand være aldeeles frie og Kravesløs for alt hvad som under og til dette Skiftes Slutning Kand hentýdes og i henseende til dette Skiftes Omkostninger Lovede bemelte Niels Thorsen paa sin Hustrues Vegne at Skifte Forvalteren aldeeles intet skulle afgaae i hans tilkommende Sallarium saavidt dette Skifte Vedkommer. Da ingen efter 3de skeedte Paaraab havde noget med det anførte ey heller vidre under denne Forretning at anmelde saa blev samme paa Vedkommendes forlangende hermed sluttet og tilendebragt og det passerede med Hænders underskrift bekræftet.

Datum Stærvboet utsupra - J Brøndlund - Paa min kones Anne Hansdatters vegne Niels T.S.Thorsen - Vitterligheds mænd Ole Poulsen Bister, Jens Thorsen

Christen Melchiorson Cortsen og Margrethe Mortensdatter Brems

Anenr. SØ-120 og SØ-121

Christen Melchiorson Cortsen blev født ca 1686 i Byrum sogn. Den bevarede kirkebog starter, som tidligere beskrevet, først i 1720, og derfor ved jeg ikke noget om dåben. Fødselsåret er beregnet ud fra alderen ved Christens død.

Han var søn af Melchior Poulsen. Navnet på hans mor kender jeg ikke.

Han blev gift ca 1714 med Margrethe Mortensdatter Brems. Hun var sandsynligvis datter af Morten Nielsen Brems og Maren Nielsdatter Putten fra Hals sogn.

Christen og Margrethe fik følgende børn, der alle blev døbt i Byrum kirke.

- 1 - Søren Christensen Cortsen, født ca. 1715. Han blev gift med Marthe Margrethe Nielsdatter Kirchemoe
- 2 - Anne Christensdatter Cortsen, født ca. 1720. Hun blev gift med Jens Larsen Bach
- 3 - **Melchior Christensen Cortsen SØ-60), døbt d. 10. august 1721, Han blev gift med Anne Hansdatter (SØ-61)**
- 4 - Peder Christensen Cortsen, døbt d. 22. august 1723

Margrethe Mortensdatter Brems var før sit ægteskab med Christen tjenestepige. Det ses af et skifte der findes i Læsø Landfogeds skifteprotokol (C2-276), dateret d. 21. april efter Søren Jensen Cortsen. Hun er her opført med en fordring i boet "Margrethe Mortensdatter fordret som hun har tilgode aars sommer Løn 1710 og 1711 ad aaret 1 Rd 2 Mk, er 2 Rd 4 Mk"

Og atter en fordring i samme skifte, "Nok fordret Margrethe Mortensdatter for 18 aars løn som Sign. Peder Cortsen have loved hende sidst hand var her paa Læsøe....."

Christen Melchiorson Cortsen, og senere da de var blevet gift, også Margrethe Mortensdatter Brems, tilhørte det "bedre borgerskab" på Læsø. Han var skudeskipper og kirkeværgede ved Byrum kirke. Der foruden var han ofte fadder ved dåben i de bedre kredse, hos landfogden, præsten og lignende.

Ifølge bogen "Læsøs historie til 1750", af Kay Johannesen ejede Christen Melchiorson en tredjedel i en skude, "Sankt Jacob". Han var i fællig med sin bror Poul Melchiorson og sin svoger Christoffer Andersen i Stoklund. Senere kommer Joen Sørensen fra Vesterø med i "fælligskabet", i stedet for den afdøde Christoffer Andersen i Stoklund. Christen Melchiorson angives som fører af skuden i 1726, 1729 og 1730.

I Jordbogen 1735 står Christen opført med et boel i Byrum sogn "Christen Melchiorson i Kockvad" hartkorn 1 td 7 skp 0 fjk 1 1/4 alb, hvor han betalte 4 Rd og 81 Sk i aarlig Landgilde. Det var den næststørste Landgildeydelse på hele øen. Dermed besad Christen Melchiorson det tredje største boel eller gaard på Læsø. Fogedgården Klitgaard var den største, men den var fritaget for Landgilden.

Ligeledes findes Christen Melchiorsen i Jordbogen fra 1750, Byrum sogn "Fierde Læg" - "Christen Melchiorsen Cortsen 1 td, 1 skp, 1 fjk, 1 3/4 alb.", og han er også opført under Hals sogn, "Christen Melchiorsen af Skoemager Pigernes Gods 1 skp, 3 fjk, 1 alb". Disse optegnelser bliver nærmere uddybet i et skifte, som følger senere.

Margrethe Mortensdatter Brems døde i 1750, eller måske i slutningen af 1749. Ifølge det skifte der blev afholdt, døde hun på Læsø, men præsten glemte åbenbart at indføre begravelsen i kirkebogen, for den findes ikke.

Skiftet efter Margrethe Mortensdatter findes i Læsø Landfogeds skifteprotokol (C2-280) Jeg har valgt at gengive skiftet i sin fulde længde. Dels får man indblik i hvad et af datidens rige hjem indeholdt, og dels giver det nogle oplysninger, hvor det er muligt at komme Margrethe Mortensdatters dødstidspunkt nærmere. Her tænker jeg på den suspension af Landforvalter Glud der er nævnt i skiftet.

Anno 1750 den 19de August indfandt kongl. majts. Land- og Skifte Forvalter Søren Müller paa Læsøe med 2de Vitterligheds og wurderringsmænd navnlig Claus Sørensen Bak og Lars Sørensen Bouet begge boendes her paa Læsøe udi Christen Melchiorsen Cortsens afgangne huustru sal Margrete Mortensdatters sterbboe, som boede og døde her paa Landet for at registrere og wurdere dend sal. kones efterladenskaber Boens tilstand at Observere, og de beholdne midler at skifte og deele imellem enkemanden Christen Melchiorsen Cortsen paa dend ene Siide, og Deres sammen aulede Børn neml. 1 søn Søren Christensen Cortsen 35 aar og 1 søn Melchior Christensen Cortsen 29 år begge boende her paa Læsøe, saa og en Datter Navnlig Ane Christensdatter Cortsen 26 aar værende hos faderen paa den anden side. Og var da nærværende ved skiftet enkemanden Christen Melchiorsen Cortsen og Melchior Christensen Cortsen paa egne vegne, thi er da passeret som følger. Men førend Videre ved skiftet blev foretaget fremkom for SkifteRetten paa forrige Landfoget Gluds vegne hands 2de udsykkede navnl. Mons. Bertel Müller og Bernt Nielsen, og oplæste af et stække papiir disse ord, Pr. Memoria, som her i Dag holdes skiftedeeling hos Christen Melchiorsen efter hands afgangne huustru, hvis dødelige afgang tildrog sig forrige Landfoget Gluds Suspension eller Capituls-Foget Müllers ankomst her skeede, saa lader Glud her med disse 2de udsykkede Bertel Møller og Bernt Nielsen forbyde at ingen skifte slutning fore tages og endes førend Resolution paa , om det med meere ergangen forespørgsel eftersom det af enkemanden er begiæret hos Glud at det ej skulle ske førend hands søns Søren Christensen Cortsens hiemkomst. Skifteretten ville tilspørge disse 2de af Glud udsykkede mænd om de havde ordre fra Glud. / 1st, at forbyde at denne Skifte Forretning maatte begyndes og fremmes. / 2det, om de har nogen anden antagelig Caution og forsikring fra Glud at Deponere for alt hvad der kunde flyde af skiftets ophold. og / 3die, om de kunde herved skiftet give nogen underretning om det højlovlige Rente-Cammer Collegium har ophævet de forhen Glud tilstyrede Ordre og Suspension ? Hvor til disse 2de mænd svarede at de der paa ikke kunde give Skifte-retten andet svar eller underretning, end hvad forhen er tilført og viidere strækket sig deres ordre ikke fra Glud. Dernæst fant Skifte-Retten Sig beføyet at tilspørge samtlig arvinger, som nu var nærværende om de har været enige derudi at dette skifte saa længe har henstaaet fra dend sal. kones død, hvortil Søren Christensen Cortsen og sin søster Anne Cortsen Christensdatter samt Melchior Christensen Cortsen svarede at de havde god tanke at deres fader undet og yndet dem alle sammen vel følgelig og dermed har de meent at hand skulle vise dem andet end hvad ret er, faderen ligesaa svarede at hand med dette Skiftes henstand ej har haft anden tanke med hvad der kunde sigte til sine Børns Conservation og fordeel, men i dend henseende, og saa formedelst dend part hand havde udi en liden Jagt, som hands søn Søren Christensen Cortsen har været under Norsk rejse med og nu for faae dage siden kommen her for Landet; thi blev da dette

skifte fremmet og foretaget saaledes som følger :

	Rd	Mk	Sk
I Daglig Stuen fantes			
1 lang fuhre Bord med 2de Skuffer under grøn mahlet	1	1	-
1 oval do med 4 drejede piller brun mahlet	-	5	-
1 anstrøgen kandbænk med Fald Bek under	-	5	-
1 mahlet skab med 6 dørre samt behørig laas og beslag	1	-	-
1 anstrøgen sengested med Catuns omhæng hvorudi findes			
3 bolster under Dyner blaae sribet - saa og 1 nye olmerdugs rød grøn sribet overdyne - 4 sribet hoved Puder - 2 hørgarns Lagner - og 3 hørgarns Pude vaar.			
Samme seng og sengeklæder begjærede Enkemanden at beholde uden Vurdering og Skifte saasom sig altid har været skik og brug i alle sterbboer her paa landet.			
1 fuhre kiste bænk anstrøgen	-	1	8
1 lidet gl. Flaske foer med 6 flasker udi	-	2	8
1 lang anstrøgen skrin med laas	-	4	-
1 stueuhr værk med mahlet federal	5	-	-
1 jern bilægger kakkellovn med jern foed og 2 Mæssing knapper	9	-	-
1 lidet hjørne Skab med Speinkl værk for hvor udi er et stor 4 (?) glas og et lidet halv (?) do	-	4	-
I den Vester Stue			
1 stor oval mahlet bord med drejede piller og kryds foed	1	3	-
1 mindre Do rund mahlet slagbord	-	4	-
1 mahlet skab med 5 dørre og behørig laase	1	5	-
1 grøn mahlet fuuhr kiste med laas	1	-	-
1 gl. Do af lige beskaffenhed	-	2	-
1 Lænde stoel med flamed tøjs overtræk	1	-	-
1 gl. Do	-	1	-
6 gl. Rys lædder overtækede Stoele	3	2	-
1 grøn anstrøgen Skrin med Laas	-	4	-
1 fuher kiiste med Laas	-	5	-
1 lidet gl. Fuher Skriin med Laas	-	1	8
1 Speil med sort ramme	-	3	-
1 Do med bred ramme	-	2	8
1 lidet blaae Skrin med laas	-	1	8
1 lidet glas Taxeret	-	-	8
3 Bøsser	2	-	-
1 mahlet stolpe Sæng	-	5	-
1 Catuns omhæng	-	3	-
der udi findes Sængeklæder			
1 graae sribet vadmels under Dyne	1	2	-
1 blaae smaae sribet Bolster Do	1	1	-
1 Do Dyne	1	3	-
1 rød grøn og hvid sribet olmerdugs over Dyne	2	1	-
1 Do Dyne	2	1	-
1 Rød, grøn og hvid sribet olmerdugs overdyne	1	4	-
3 olmerdugs Hoved Puder med overtræk	2	-	-

2 hørgarns Lagner	1	2	-
Lin Klæder			
1 pr hørgarns Lagner 2de Breder	-	5	-
1 pr Blaargarns Lagner 2 Breder	-	4	-
1 pr. gl. Do	-	1	4
1 liden Drejels Dug 1½ Brede	-	2	8
1 Do Dug	-	2	8
3de hørgarns Puder Vaar med Kniplinger for neden	1	-	-
Udi den Øster Stue			
1 Jern Bielægger Kakkelovn med jern foed	6	-	-
1 fuer kiiste med Laas for	-	5	-
1 liden gl. Læhn Stoel	-	-	12
1 liden Stoel	-	-	12
1 fuher Bord med gl. foed	-	1	-
Sænge Klæder			
1 gl. sribet Bolster under Dyne	-	3	-
1 do sribet Bolster Dyne	1	3	-
1 blaae og hvid sribet olmerdugs over Dyne	1	-	-
1 grøn, Rød og hvid sribet olmerdugs over Dyne	1	-	-
2 Olmerdugs hoved Puder med overtræk	-	2	-
2 pr blaargarns Lagner	1	1	-
2 gl Sænge Dækkener	-	1	-
1 blaae og hvid omhæng med Kappe	-	2	8
2de halv stk fuhr Sængesteder	-	1	-
I et lidet Kammer			
1 Salt Ballie	-	4	-
1 Deigne trug	-	1	8
1 Do	-	1	8
3de stand tønder	-	1	2
4 halve stand tønder til gryn og meel	-	1	-
10 stk gl. Fierdinger	-	2	-
1 Haand qvern med 2de stene	-	1	8
3de Solde	-	-	9
3 Malke Spande	-	1	2
1 kjerne med Stok	-	-	8
1 fløde Bøtte	-	-	6
16 stk Stau Kar á 4 sk er	-	4	-
1 Bær saae med en jern giord	-	1	8
2 Most tønder	-	1	-
2de smaae ørt bær kar	-	-	14
1 lidet fuher Draft Trug	-	-	3
3de stripper	-	-	6
I et lidet Sæng Kammer			
1 graae vadmels under Dyne	1	-	-
1 gl. sribet Olmerdugs overdyne	-	4	-
2 Bolster hoved Puder	-	3	-
1 pr gl. Blaar garns lagner	-	2	-
1 gl. Sænge Dækken	-	1	8

Den Sal. Koenes gang Klæder

1 grøn Bajs Skiørt	1	3	-
1 blaae Bajs Skiørt	1	1	-
1 sort klædes Skiørt gl.	2	-	-
1 sort Skiørt af F(?) skaffet tøj	-	5	-
1 sort Klæde trøje	1	2	-
1 gl. Do	-	2	-
1 grøn klæde trøje med sorte fløjels opslag	1	4	-
1 blaae Kiesajs Trøje	1	-	-
1 sort Trykt fløjels Livstøkke med 11 pr Sølvkroge eller Malier og derforuden 1 pr store hægter filigran arbejde 3	-	-	-
1 blaae Lieden Damaskes Livstøkke med 11 pr smaae Sølv hægter, nok et pr udi filigran arbejde noget større, og 1 pr større Do forgyldt	3	-	-
1 sort liv støkke	-	1	-
1 blaae Damaskes forklæde	1	3	-
1 sort ulden Damaskes Do	-	4	-
1 gl. sort Raskes Do	-	2	-
1 blaae og rød prikkert Do af kramtøj	-	4	-
1 sort plødses hue	-	1	-
3 pr Handsker	-	2	-
1 rød hue af Saes	-	-	8
4 stk hej klæder	1	2	-
1 pr Tøfler	-	2	-
1 stk blaargarns Lærrets som er 16 allen á 8 sk er	1	2	-
Tin			
3 Dosin nye Engelske Tin Tallerkner á 2 rd er	6	-	-
1 Dosin dybe hamret Tallerkner	2	1	8
1 Dosin flade Do	2	-	-
2 Dosin Do á 2 rd er	4	-	-
5 stk gl.	-	4	-
4 store Engelske Tin fade	4	-	-
13 stk gl. fade	6	3	-
1 stor ørt Skaal og 1 Do med føder og laag	1	1	-
1 pr gammeldags store tin lyse stager og 2 pr smaae Do	1	1	-
Mæssing			
1 pr gl. dags høje lyse stager	-	4	-
1 pr Do noget lauere af Malm	1	-	-
1 Malm Lyse stage paa 4 Knapper	-	1	8
2 høje støbte Mæssing lyse stager	-	3	-
1 Mæssing lyse arm	-	1	4
Kobber			
1 stor gl. kiedel	5	4	8
1 mindre Do	4	2	4
1 Do af samme størrelse	2	1	-
1 mindre Do	1	1	8
1 Do endnu mindre	-	4	8
1 Do endnu mindre	-	4	6

1 Malm gryde		1	-	-
1 Malm Pande	-	3	-	
2de Kobber The Kedler	1	2	-	
1 lidet Kobber fyhr fad paa 3 fødder	-	-	4	
1 Kobber Kiedel i grue ohngefæhr paa 14 Kanders Rum	4	-	-	
1 4 punds vægt	1	-	-	
1 Riv jern af Kobber	-	1	-	
Steen Tøj				
2de Røde Kruuse med tin Log og en Do som er bræket i bunden med Do Log	-	2	-	
5 Blaae og hvide Kruuse med Tin Log paa	-	3	-	
2 blaae og hvide Steen Kruuse i liige maade med Tin Log paa	-	1	8	
2 Smør steen Kander	-	1	8	
27 stk Hollandske Steenfade nogle hvide, nogle blaae og hvide, og nogle Røde og Guule, store og smaae tilsammen sadt for	1	3	-	
4 store blaae og hvide Hollandske Steen Tallerkener	-	1	4	
1 Dosin Hollandske Steen tallerkener gl.	-	1	8	
Jern Fang				
1 stor jern gryde med Kobber log	1	-	-	
1 Mindre Do	-	2	-	
1 Mindre Do	-	2	-	
1 jern Pande	-	1	-	
2de Jern Kiedel Kroge i Skorstenen	-	4	-	
1 Ildklemme	-	-	8	
2 gl. jern tree føder	-	2	-	
1 stor stand tønne	-	1	-	
2 halve Do	-	-	12	
8 store stand tønner á 6 Sk er	-	3	-	
4 Ege Øll halv tønner á 1 Mk 8 sk	1	-	-	
4 heel ankere á 12 sk	-	3	-	
4 halv ankere á 8 sk er	-	2	-	
Udredskab				
1 Vogn med haur til	6	-	-	
1 ringere Do	4	-	-	
1 Do	4	-	-	
2 pr. nye hiul med ringe om nauen	4	-	-	
Fire gl. hiul og 2 Rader	2	-	-	
1 Ploug med behørig jern og redskab	4	-	-	
1 Harve halv med træe tænder	1	-	-	
6 stk Spader af jern	3	-	-	
2de greebe med jern beslag	-	-	10	
Formedelst aftenens paatrænge blev forretningen ophævet til i Morgen kl. 9 Slet				
Fremdeles blev Registrering og Vurdering efter ophold fra gaar foretaget				
Creature				
1 Sort hielmet Koe 5 aar	4	-	-	
1 graae Rygget 7 aar	3	4	-	

1 Raun sort Do 7 aar	3	3	-
1 graae baalet (?) Do 10 aar	3	-	-
1 sort baalet (?) Do 11 aar	2	5	-
1 sort hielmet Do i 3die aar	2	4	-
1 Raun sort Stud i 4 aar	6	-	-
1 Sort qvie Kalv	1	1	-
Bæster			
1 Brun hoppe 4 aar	6	4	-
1 Mørk brun hest 9 aar	6	2	-
1 stor gule brun hoppe 16 aar	4	3	-
1 stor brun hest 19 aar	3	-	-
1 liden brun Do 20 aar	2	2	-
Faar			
7 gl. Faar og en Væder á 2 Mk	2	4	-
7 Lam á 20 Sk er	1	4	8
Svin			
2 galt Svin á 5 Mk	1	4	-
2 grise en galt og en Soe	-	2	-
Giæs			
3de Giæs og 1 gasse á 1 Mk er	-	4	-
4 giæslinger 8 Sk er	-	2	-
Dernæst Taxeret de til Sterbboen tilhørende Jordegods som af forbemt. Vurderings Mænd, der til med Arvingernes Consence er udnævnt. Gaarden bestaaende af 4re Længde Huus hvoraf det ene er indrettet til Vaanings Huus med Logementer, og Viidere det Sønderste Huus til Lade, det østerste til Stald og Tørve Huus, det Vestre Huus til Brøggerse og Matrial Huus i alt 41re Bindinger Huus, altsammen i god stand, til samme gaard er Hartkorn Een Tønde, Een Skiepe, Eet Fierdingkar, Een 3/4 Album, af bemt. gaard Bygning med Hartkorn, er sidste Winter af Christen Melchiorsen med sin da levende Sal. Huustues Villie dend halve part bortskiødet til Deres Datter Anne Cortsdatter og dend øvrige halve part nu texeret neml. de 20 1/2 gulv Huus og 4 Skp, 2 fjk, 2 3/8 Alb. hartkorn efter lige deeling for			
	150	-	-
Et andet jordløs Huus 8 Bindinger	16	-	-
derudi en jern Kakkellovn	6	-	-
Nok en anden Do som ikke er opsat	5	-	-
Et gl. Brøstfældig Huus af ringe værdie ansat for	1	-	-
1 Huus i Østerbye af 8 bindinger ind rettet til Stue Huus	8	-	-
1 Jern Kakkellovn samme steds	6	-	-
1 Væhr Mølle her i Býrum paa Baken med ringe gemene Kampe Steene	20	-	-
1 Hæste Mølle Værk med behørig Steene	4	-	-
1 gl. Huus 5 gulf østen til gaarden bruges til Tørve Huus	3	-	-
Fahrtøjer og Skibs Redskaber			
1 Jagt Drægtig 5½ læst med behørig Anker, Tovværk samt Sejl og Redskab, alt sammen i god stand hvor af dend halve part ejes af Skipper Søren Cortsen, og den øvrige halve part tilhører Sterbboen, som taxeres for	75	-	-
Een stor Roer Baad med behørig Sejl og Redskab, samt Anke Dræg	22	-	-
Een mindre Do er nye og tilhører behørig Sejl og Anke			

Dræg	30	-	-
4 Skp. strandet Hamp á 6 rd 4 mk er	26	4	-
1 Skp Hør af samme	13	2	-
12 pund hør á 2 Mk 8 sk er	5	-	-
12 pund gl. touværk	6	-	-
Ad skillig Tømmer værk af gl. og nye i alt vurderet for	20	-	-

Skifteretten paaraabte om noget meere tilhørte denne Sterbboe at vedkommende da ville anmelde Sig, for der om at gjøre redelig forklaring ? hvorda Enkemanden Christen Melchiorsen fremstod og gav tilkiende at hand efter her i Skifte fremlagde Speciel optegning havde til gode her i Landet rede laante Penge og anden forstrækning

200	-	-
-----	---	---

Ligeledes gav Enkemanden Christen Melchiorsen tilkiende at hand forhen havde laant og medforstrakt hands ælste Søn Skipper Søren Cortsen

119	-	-
-----	---	---

Ligeledes forstrakt den anden Søn Melchior Cortsen

115	-	-
-----	---	---

Fremdeeles Crediteret hands Datter Anne Cortsen Christensdatter for dette steds halve Bygning og Hartkorn hvorpaa hende sidste vinter er givet Skiøde derfor hun er skyldig her til Sterbboen

133	2	-
-----	---	---

Samme Christen Melchiorsens Børns Debet her til Sterbboen de samtlige tilstoede

Og da ingen Viidere efter paaraabbelse indfant Sig meere til Sterbboens beste at angive blev hvad forhen Registreret er beregnet til den Summa

1227 rd 3 mk 2 sk

Fremdeeles paaraabt om nogen var tilstæde at angive hvad giæld der kunde hæfte paa Sterbboen hvortil Enkemanden Christen Melchiorsen svarede at der vel var endeel giæld her paa min i Consideration af Kierlighed til sine Børn haabede hand uden nogen afgang dennem afbetale enhver hvad de saaledes hos hannem kunde have at fordre hvor for bemt. Christen Melchiorsen ikke heller agtede sligt her ved Skiftet at anmelde allene efter Landets skik og brug tilkiende at hands Huustrues Liig begiængelses Bekostning var beløben Sig til, som hand til Sin alderdoms paa følgende Ligfæhr tænkt Sig gotgiort

16 rd

For resten erklærede Christen Melchiorsen at hand i henseende tilgodhed for sine Børn, det hand med dennem haver aftalt at udbetale dem for arvelod, efter Deres afgangne Sal. Moder saaledes Søren Christensen Cortsen at nyde 92 rd, Melchior Christensen Cortsen 96 rd og Anne Cortsen Christensdatter 78 rd, og Christen Melchiorsen at give bemt. Sine Børn behørig Beviis og rigtighed for denne tilbudne Arvelod tillige ogsaa at betale hvad allerede bekient er og herefter opdagede giæld der kunde hæfte paa Sterbboen, hvorimod Christen Melchiorsen for Auction over Sterbboen Effecter, og anden ved Skiftets Prolongation flydende ulejlighed venter Sig ganske forskaanet, og saaledes at besidde den heele Boes Masse, imod at hand gjør bemt. sine Børn behørig reede og fornøjelse for til dennem ovenmeldte udlovede arvepart, hvormed de forhen Ommeldte og til Christen Melchiorsens Børn udlaanede og medforstragte Penge af sig selv henfalder, og ikke meere kommer Dennem til præjudicei nogen maade, men disse nu tilbudne arveloder at vorde Enhver betalt Saafremt de nu her paa ville erklære.

Derpaa svarede samtlige arvinger nemlig Søren Christensen Cortsen, Melchior Christensen Cortsen og Anne Cortsen Christensdatter der tillige havde sin forlovede fæstemand Jens Larsen Bak nærværende, at de var tilfreds og vel fornøjet med Deres gode Faders tilbud, og tilstoed at naar bemt. Deres Fader enten ville udbetale til dem de proponerede arvelodder eller derfor give dem behørig forsikring skulle de samtlig derimod vedbørlig og lovformlig afkald meddeele, thi formeent

saavel Enkemanden som forberørte hands Børn, at Skifte Retten behagelig acceptere saadane Deres indgaaede forening, og stillede til behagelig Eftertanke dette Skiftes saaviste endskab

Skifte retten kunde ej afslaae forestaaende proposition dog optog sligt til nærmere overvejende, hvorefter og nærmere Skiftets slutning skal blive arvingerne bekiendt. Saaledes er da ved denne Session passeret.

Fremdeles efter forrige opsættelse var Skifte Forvalter Müller her af Læsøe dend 10de Octob. 1750 forsamlede med forberørte Sterbboes vedkommende neml. Christen Melchiorsen og hands forbemt. Børn udi overværelse af de forhen mentionerede Vitterligheds og Vurderings Mænd for Viidere at fremme og til endskab befordre dette Skifte. Thi blev da oplæst hvad forhen Skifte Acten er tilført, og dernæst fremstoed Christen Melchiorsen begiærede at Acten maatte tilføres hvad udgift og besværing der kunde vedkomme Boen eller denne Skiftetforretning hvilket og skeede saaledes.

1st. de forhen pag. 33 Begravelses bekostning anført	16 rd		
2de for en Requisition som Skifte Forvalteren ved Notarius Publicus De Dato 17de Augusti sidstleden var beføjet at lade Christen Melchiorsen insinuere omgaaende Skifte holdelse i denne Sterbboe da dødsfaldet havde tildraget Sig førend Landforvalter Müller dend 1ste Julii sidste antog Embedet, og ingen anhold hos hannem i imidlertid af Sterbboens vedkommende var skeet om dette Skiftes forvaltning da Sterbboen imidlertid under Enkemandens og arvingernes tillige samtlige vedkommendes ansvar har staaet uforsikret alt uden nogen Kundskab for (?) Landforvalter Müller hvorfor og dette Notarial instrument af hannem er erhvervet hvis Bekostning Sterbboen til Last her udføres	2	1	8
3de Dette Skiftes Bekostning Saasom			
A. Stemplet Papiir til Skifte Brevet 1 ark	3	-	-
B. Skifte Brevets Beskrivelse paa 11 ark á arket efter Loven 3 mk er	5	3	-
C. Skiftes Forvalterens tiener tillægges efter Loven og Sterbboets omstændigheder	2	-	-
D. Gienpart af Skifte Brevet	2	4	8
E. Vurderings Mændene for deres umage i 3de dage	1	-	-
F. Skifte Forvalterens Salarium af de beholdne Midler á 1 pro cento kand bedrage Sig til	<u>11</u>	<u>5</u>	<u>12</u>
Kand saa bedrage Sig dend til Sterbboen til Besværing anførte Summa	44 rd	2 mk	12 sk

Og naar da forestaaende Sterbboens

Indtægt 1227 rd 3 mk 2 sk
Med ovenmeldte Udgift 44 2 12

Liqvideres

Bliver Sterbboens beholdne

Midler dend Summa 1183 rd - mk 6 sk

Siger Eet Tusind, Eet Hundrede, Fiiresinds tuve og Tree risdaler og Sex Skilling

Skifte Retten paaraabte om nogen havde noget ved Skiftet at erindre, derefter Enkemanden Christen Melchiorsen fremstoed og med viidere i henseenede til Faderlig Kierlighed for Sine Børn igientog sin ved forrige Skifte Session gjorde Proposition om arvelod af denne Sterbboe til Dem imod behørig afkald at udbetale, og Hands Børn neml. Søren Christensen Cortsen, Melchior Christensen Cortsen og Anne Cortsen Christensdatter ligeledes gav tilkiende at de samtlige var vel

tilfreds med Deres gode Faders Dennem giorte tilbud, Saa naar denne tilbudne Arv Dennem af Deres Fader blev in Rerum naturam enten udbetalt eller anden nøjagtig forsikring meddeelt skulle da enhver for Sig derfor Hørsammenlig meddele arve Formynderne behørig afkald, thi begiærede Samtlig Skifte Rettens behagelig Approbation paa forestaaende forening.

Skifte Retten Resolverede at siden de 2de Sønner Søren og Melchior Cortsen er Sig Selv Fuldmyndig følgelig i Slig tilfælde Kand Despencere, Datteren Ane Cortsen Christensdr. som vel under Sin Faders værgemaal er umyndig men dog ved forestaaende Sin Faders forening med Broderen ikke tager Skade men langt større fordeel, Kunde Skifte Retten ikke afslaae Christen Melchiorsens Proposition og Hands Børn med hannem giorte forening, men samme Fuldkommenlig hermed Confirmerer, allerhelst det er øjensynlig at disse myndige arvinger er af hvad mand er bekiendt om denne Sterbboes omstændigheder til Dato ikke kunde nyde dend Summa som Deres Fader af egen god villighed haver Compenseret Siden Datteren gaar lige i arv med Sønnernes Conscience og derimod af Sig Selv henfalder den giæld som Børnene til Sterbboen er skyldig og forhen findes anført hvilke ikke i ringeste maader efterdags bør komme dennem til præjudice, thi blev da de accorderede arvelodder til arvingerne Repeteret saaledes.

Søren Christensen Cortsen 92 rd

Melchior Christensen Cortsen 96 rd

Anne Cortsen Christensdr. 78 rd

Tilsammen 266 rd

Hvilke Toe Hundrede tredsinds tüve og Sex Rixdaler bem.te Enkemand Christen Melchiorson saaledes som melt til siun Boen paa anfordring reedelig udbetaler og Sønnerne Søren Cortsen og Melchior Cortsen Selv enten strax at moedtage Deres arvepart eller der paa anden maade efter giort aftale at see Sig forsikret der for hos Deres Fader saaledes at Skifte Forvalteren her for i alle maader skal være og blive uden ansvar.

Hvad Datteren Anne Cortsens arvepart angaar, da siden før dom Christen Melchiorson efter loven er hendes føede Værg og Formynder, saa bør Hand og i dette værgemaal, som ud i andre tilfælde, sørge for Sin Datters Beste, og derfor i sin tiid staae til Regnskab og ansvar : Hvormed dette Skifte er tilbørlig fuldført og til endebragt efter at Enkemanden Christen Melchiorson med sine Børn Een for Alle og alle for Een forsikrede at holde Skifte Forvalteren uden anger og ansvar i alle Maader. Hvilket saaledes som foran findes anført Ved underskrifts bekræftes.

Datum Læsøe den 10de October 1750

Kongl. Majs. ts Land og Skifteforvalter S. Müller

Vitterligheds og Vurderingsmænd Claus Sørensen Bak, Lars Sørensen

Enkemanden paa egne og Formynder paa Sin Datters Vegne Christen Melchiorson Cortsen

Søren Christensen Cortsen - Melchior Christensen Cortsen - Ane Christensdr. Cortsen

D. 10. november 1751 blev " Skipper Christen Melchiorson Cortsen, Enke - Mand" trolovet til pigen Anne Sørensdatter Kirk, der var datter af Søren Erlandsen ved Kirken og Else Melchiorsonsdatter. Denne Else Melchiorsonsdatter må ikke forveksles med Christen Melchiorsons søster af samme navn, der var gift med Laurs Madsen. Anne Sørensdatter Kirks moders søskende var, ifølge et skifte (C2-276) af d. 25. januar 1710, Maren, Johanne, Margrethe og Anne. Christen og Anne blev viet i Byrum kirke d. 6. januar 1752.

Tre dage forinden, d. 3. januar 1752 var Christen Melchiorsons søn Søren Christensen Cortsen ligeledes blevet gift, så familien må have startet det nye år i festligt lag.

Christen og Anne fik ingen børn i deres ægteskab. Anne der ved vielsen var "pige" var da 51 år. Jeg har tidligere skrevet at Christen Melchiorson tilhørte den mere velstillede del af Læsøboerne.

Det kom bla. til udtryk i 1758, hvor han skænkede et epitafium - et gravmæle - til Byrum kirke. Det var nok ikke tilfældigt at det blev Byrum kirke, for her havde Christen det hverv at være kirkeværge. Tavlen der hænger i Byrum kirke den dag i dag, ses på billedet.

Teksten lyder :

*“Anno 1758 Haver den Velagtbare og Fornemme Dannemand Velerfarne Christen Melchiorson Cortsen saavel efter egen som sin udi Herren Sal. henfaldte Kieriste Hustrue dydig og Gudfrøgtige Danne-Kone S: Margrethe Mortensdatter Brems, som ogsaa med sin nu ved Guds naadige forsyn medlevende Kiere Hustrue iligemaade dydig og Gudfrøgtige Danne-Koene Anne Sørens datter Kirk, Deris samtlige Gudfrøgtigheds tilskyndelse ladet denne Tavle der udi Guds Huus opsette Gud til ære, Hans Huus Til en liden Siir og Prydelse og Samtliges Christelige mindelse ”
Og skrevet nederst med mindre skrift “
“Gud give Dennem fryd og glæde udi Himlens ære Sæde amen ”*

Gengivelsen her viser desværre ikke de flotte brune og gyldne farver som epitafiet har.

Billedkilde : Eget foto

Christen Melchiorson Cortsen døde i 1761 og blev begravet på Byrum kirkegaard d. 7. juli 1761.

Tekst i kirkebogen : “Kirke-Værgen Christen Melchiorson Cortsen gl. 75 Aar 6 Maaneder, 2 Uger og nogle dage”

Der findes et skifte efter Christen Melchiorson i Læsø Landfogeds skifteprotokol (C2-282), dateret d. 4. juli 1761.

Her ses overskriften i skifteprotokollen

Arvingerne var de samme som da Margrethe Mortensdatter Brems døde. Ved dette skifte blev der kun afholdt en forseglingsforretning. D.v.s. at hus, ejendom, løsøre og andet der tilhørte dødsboet blev registreret uden værdisangivelse. Men at dømme herudfra var boet af samme høje værdiniveau, som ved sidste skifte. Der blev ikke afholdt et egentligt skifte, da arvingerne ønskede at gøre det selv uden myndighedernes indblanding.

Her ses afslutningen af skiftet efter Christen Melchiorson Cortsen, hvor der står at arvingerne selv vil foretage skiftet

Maren Lauridsdatter Hyllebusk

Anenr. SØ-125

Maren Lauridsdatter Hyllebusk blev døbt d. 20. november 1692 i Vesterø sogn.

Fadderne ved dåben var :

Erland Sørensen, Jørgen Veidemand, Else Olufsdatter, Anne Sørensdatter og Maren Lauridsdatter.

Hun var datter af Laurids Lauridsen Hyllebusk og Anne Lauridsdatter.

Maren blev aldrig gift, men til gengæld fik hun en søn udenfor ægteskab.

**1 - Niels Hyllebusk (SØ-62) blev døbt d. 19. september 1723 i Vesterø kirke, han blev senere gift med Else Sørensdatter Langstræde (SØ-63)
Der var ikke nævnt nogle faddere i kirkebogen.**

Til barnefader blev, ifølge kirkebogen, udlagt Jens Lauridsen Skoven. Denne oplysning til må være kommet fra Maren Lauridsdatter Hyllebusk selv.

I "Regnskab over uvisse indtægter på Læsø" fra 1691 - 1728, som findes i Amtsarkiverne på Rigsarkivet (Film nr. 37.250) findes der følgende. (Der er desværre ingen sidetal da der er tale om mange løse dokumenter der er blevet affotograferet. Men det er rimeligt let at finde det ud fra årstallet.)

"Anføres til Leiermaalsbøde forfalden at betale Maren Lauridsdatter Hyllebusk, som i saa maade efter Hans May.st allernaadigste Lov Svarer 6 Rd"

Og i samme dokument,

"Dend af samme Maren Lauridsdatter Hyllebusk - Som Barnefader udlagte Mands Person Jens Lauridsen Skoven haver sig for samme Hendis beskyldning her paa Birketetinget d. 7de January 1724 ved sin Eed efter loven befriet det hannem af samme Dato udviiser, hvoeaf een Copie rigtig efter Protocollen under Birkefogdens egen Haand og Zignethe Hermed følger under No2."

Jens Lauriden Skoven har dermed befriet sig for faderskabet til "sønnen" Niels Hyllebusk.

I 1723 blev der kun født et barn udenfor ægteskab. Det ses af det efterfølgende,

"Afvigte Aar 1723 er ingen flere forfalden til Lejermaals Bøder paa Lessø Land end Maren Larsdatter Hyllebusch som udlagde til Barnefader Jens Larsen Skoven, hvilket testerer - Byrum Præstegaard paa Lessø d. 4. January Anno 1724 - Niels Kirchemoe."

Det sidste uddrag fra disse arkivalier er et ekstrakt af den endelige dom der faldt ved Læsø Birketeting d. 7. januar 1724.

"Extract Af En Dom som er falden her Ved Læssøe Birketings Rætt Fredagen Dend 7de Janvarÿ 1724 Angaaende Lejermaall.

Efter som Mons. Jens Fallenkamp Paa Jens Laursen i Skoven hans Veigne søger og tiltaller Maren Laursdatter Hyllebusk, formedelst Hun hannem for Fader til hendes Barn Ved eftermelle og sigtelse Løgenagtigen skall hafve beskylt, som stefnemaaled Videre forclarer, Og Maren Laursdatter self Personlig har mødt her i Retten første tingdag, da stefnemaaled blef indført, Mens icke samme Beskyldning Endten Ved Bevislighed, eller Rættten till Nogen slig paastaelses opliusning har got

giort, Imod Hans Heel trolig og fuldkommen benegtelse, som hand i Dag har giort her i retten, I det, at Hand hafuer giort sin Salligheds Eed Med opholden fingre Efter Louen, Att hand Aldrig Var Maren Laursdatter Hyllebuskes Barnefader, Langt mindre nogen tid at hafue haft Legemlig Omgiegelse med hende, Lidet eller Meged, Thi Bør da Jens Laursen i Skoven for Maren Laursdatter Hyllebuskes Beskyldning Aldeles fri at Veere, Saa vel som og, at Veere fri for Geistlig og Werstlig øfrigheds tiltalle, saa Vit denne sag angaar.
Dets til bekræftelse under min Haand og Zignete, Datum Læssøe ut Supra - J.J. Palludan”

Jens Lauridsen Skoven har aflagt ed, og fået dom for ikke at være far til Niels Hyllebusk, selvom han står opført i kirkebogen som så.

Niels Hyllebuskes far må dermed siges at være ukendt, og det er måske årsagen til at Niels Hyllebusk aldrig blev omtalt med et patronymikon, som mange andre “uægte” børn gjorde.

Her ses et udsnit, fra Læsø tingbog fra d. 7. januar 1724, fra sagen imellem Maren Lauridsdatter Hyllebusk og Jens Lauridsen Skoven

Maren Lauridsdatter Hyllebusk boede ved Hyllebusken i Vesterø sogn, deraf navnet. Hun er ikke opført i jordbogen fra 1735, men hun boede hos sin bror Laurids Lauridsen Hyllebusk der er opført med et boel, der står med hartkorn 5 skp, 2 fjk 1 3/4 alb.

I jordbogen fra 1750 er Maren Lauridsdatter opført ved siden af Laurids Lauridsen Hyllebuskes enke. De er opført med hartkorn, for Maren 1 skp 3 fjk 1 7/12 alb, og for enken 3 skp 3 fjk 1/6 alb. Det kan tyde på at det boel Laurids Lauridsen Hyllebusk tidligere havde, nu er delt imellem søsteren og enken, som hed Else Sørensdatter. Det stemmer også overens med det skifte der var efter Laurids Lauridsen Hyllebusk, der blev begravet i Vesterø d 15. august 1741, 51 år gammel. Skiftet findes i Læsø Landfogeds skifteprotokol (C2-280), dateret d. 11. september 1741. Arvingerne til Laurids Lauridsen Hyllebusk var enken og hans søskende.

Maren Lauridsdatter Hyllebusk døde i 1757, og blev begravet i Vesterø d. 17. februar. Der er ingen skifte efter hende.

Søren Andersen Langstræde og Anne Svendsdatter

Anenr. SØ-126 og SØ-127

Søren Andersen Langstræde blev født ca 1656 i Hals sogn. Da kirkebogen for den tid ikke mere findes, er det ikke muligt at komme nærmere hvad fødsel og dåb angår.

Han var søn af Anders Dinnesen og Anne Sørensdatter

Han blev gift d. 15. februar 1705 i Vesterø kirke med Anne Svendsdatter.

Anne Svendsdatter blev døbt d. 27. oktober 1678 i Vesterø kirke

Faddere ved dåben :

Laurids Christensen, Clemet Jørgensen, Anne Simonsdatter, Giertrud Jensdatter og Maren Pedersdatter.

Hun var datter af Svend Jensen Smed og Kirsten Lauridsdatter.

Inden jeg beretter videre om Søren Andersen Langstræde og Anne Svendsdatter, vil jeg gå lidt tilbage i tiden, for Søren havde været gift en gang tidligere.

Han var gift i første ægteskab med Else Jensdatter, der formodentligt var datter af Jens Nielsen i Langstræde.

De fik tilsammen 4 børn, tre sønner og en datter. To af dem levede stadig ved skiftet efter Søren Andersen Langstræde. Disse to børn var

- 1 - Mads Sørensen
- 2 - Anne Sørensdatter.

Else Jensdatter må være død 1704 - 1705. Da familien boede i Byrum, har det ikke været muligt at finde oplysning herom i kirkebogen. Der findes heller ikke noget bevaret skifte. De tidligere omtalte skifteprotokoller startede, med et enkelt skiftes undtagelse, i 1706. I skiftet efter Søren Andersen Langstræde er der en henvisning til skiftet efter Else Jensdatter, det er dateret d. 5. februar 1705.

Men tilbage til Søren Andersen Langstræde og Anne Svendsdatter. Ifølge samme skifte, som tidligere omtalt, fik de 5 børn sammen.

- 1 - Svend Sørensen
- 2 - Søren Sørensen
- 3 - Kirsten Sørensdatter
- 4 - **Else Sørensdatter (Sø-63) der blev født ca 1720. Hun blev senere gift med Niels Hyllebusk (Sø-62)**
- 5 - Margrethe Sørensdatter.

Men Søren Andersen Langstræde fik et barn mere !

I et dokument der findes i "Uvisse indkomsters regnskaber for Læsø 1691-1728" (Rigsarkivet film nr. 37249 og 37250), er der en lejermålssag mod Søren Andersen Langstræde. Sagen startede d. 21. december 1706 og sluttede d. 18. januar 1708.

Han stod tiltalt for lejermål med Quinden Anne Pedersdatter. De skulle begge betale lejermålsbøder.

Anno 1706 No. 29 :

"Anne Pedersdatter for dette Aars Leiremaalsbøde tilfunden at Betale Nie Slette Daller. Søren Andersen Een Egtemand der sig med Leiermaal hafuer forseet sig paa Hans yderste Formue at ansees"

Anno 1707 8. Art 2. Punckt :

"Anne Pedersdatter udlagt Een ægtemand med Nafn Søren Andersen Hvilket er af lige

beskaffenhed med foregaaende 3. Art 3. Punckt” (denne sag som henvises til har ingen relation til Anne Pedersdatter og Søren Andersen)

I samme regnskab :

“Hoes Anne Pedersdatter har inted veeret at bekomme saasom hun eý hafde det hun kunde skiule Sig udi, Sørren Andersen den egte Mand som hun udlagde for Barne Fader, er giort ansøgning for ved Rettens betienter til betaling og Ladet hans Boe og Midler Registrere som paa 11 rdl Næhr icke kunde Strække til den bort skyldige Gield. Udleegs Forretningen Dat. 18. Janr. 1708 udviiser Saadant at veere Rigtig.”

Søren Andersen måtte igennem en registrering og vurdering af sit bo, for at se om han var i stand til at betale lejemålsbøden. Det ses af ovennævnte at hans gæld var større end formuen. Her følger hele registreringsforretningen :

Anno 1708 Dend 18 Janevari Var Jeg med Kl. Landforvalter Berent Fallenkamps tiener Hans Hansen Fæder og 2de Vurderingsmænd Laurids Pedersen paa Lønget og Søren Jensen paa Bachen ofuerveerelse hos Søren Andersen at Registrere og Vordere, Hans goeds, Boe og Midler for hans begangne Løsagtighed udi sit Egteskab hafuer bedrefen med Eet Quindfolk Nafenlig Anne Pedersdatter.

Saa er det saaledes forrettet som følger

	Sldr.	Mk.	Sk.	
1/4 Boels Huus og Jord og Eiendom som hand paa-	70	-	-	
Boer Som Eer Vorderet for	2	2	-	
1 Liiden Kaaber Kiedel		1	-	8
1 Mindre Dito		1	4	
1 Liiden Mæssing Grýde for	-	2	-	
1 Jerren Grýde for	-	-	12	
1 Liiden Tinn Potte for	-	1	8	
3 gamle Mæssing Liusse Stager for	-	-	2	-
1 Gammel Mæssing Lygte for	-	1	-	
1 Steen Krus med Tinn Log paa for	1	-	-	
1 Graae Brøge Kar for	-	1	-	
1 Liden Ege Kahr for	-	1	-	
1 Gl. Øltønde for	-	1	8	
2 Half Tønder á 12 sk er	-	-	12	
2 Straa Bands Tønder á 6 sk er	-	1	-	
1 Gl. Quern med sin Behør for	-	-	6	
2 Smaae Tønder á 3 sk er	-	-	6	
2 Melke Tønder á 3 sk er	-	-	8	
4de Si Bøtter á 2 sk er	-	-	8	
1 Melke Spand for	-	2	-	
1 Gl. Skrin med Laas og Nøgel til for	-	1	8	
Nok 1 Gammel Dito med Laas og Nøgel til for	-	1	8	
2 gamle Spaaer á 12 sk er	-	-	12	
1 Liiden Jerren Koe Foed for	-	-	12	
2 Gamle Segler á 6 sk er	-	1	-	
1 Dreie Sold for	-	-	2	
1 Gl. Hægel for	-	1	8	
1 Gamel Fuur Skiufe med skuf under for	-	1	-	
Nok 1 Dito med skuf under for				

Et Egge Bord med skuf og skab under for	-	1	-
Et Half Senge Steed af gran for	-	1	-
1 Lidet Brøge Kar af Eeg for	-	-	12
1 Kand Hylde med et Lidet Senge Sted for	-	-	12
1 Liden gammel Salu benk med Liden Kand Hylde ofuer for	-	-	6
1 Furstoel for	-	-	5
1 Anden Gl. Stoel for	-	-	8
1 Liden dreiet Dito for	-	-	4
1 Gl. vadmels Stribet underdýne for	1	-	-
1 Gl. Stribet hiemgiort Olmer Dugs ofuer Dýne med Eengen fyld udi for	-	3	-
1 Gl. Stribet Senge Decken for	-	-	12
Et gammel Hørgarns Lagen for	-	1	-
Een gl. Slede Hørgarns Lagen for	-	-	12
1 Hofuet pude for	-	-	12
1 Gl. Dito med Vahr paa for	-	-	12
1 Gl. Stribet Senge Decken for	-	-	8
1 Gl. Stribet Vadmels under dýne for	-	1	8
Eet par gl. Blorgarns Lagner snart af ingen Verdi for	-	-	8
1 Sort Hoppe 10 Aar gammel Mager og Sulten for	3	-	-
1 Gl. brun Hæst 20 Aar gl. for	1	2	-
1 Sort Koe 11 Aar gammel for	2	-	-
5 Faar á 2 mk er	2	2	-
1 Gl. Wogen med sin behør for	1	-	-
Nok er der ind kommen udi Boet med Hans Siste Hustrue Anne Svendsdatter Som til meerre Gods end som for her er Specificeret.			
Neml.			
1 Gammel Hiemgiort Olmerdugs ofuer Dýnne med Liden fyld udi for	1	-	-
1 Gul Stribet Vadmels under dýnne for	1	2	-
2 Gl. Blorgarens Lagener for	-	3	-
2 Gl. Hofuet puder med Vahr paa og nogen for slet kniplinger for Eenderne for	-	3	6
1 Sort Koe 14 Aar gammel for	2	-	-
Summarius Paa ald Boens Midler Rørendes og U rørendes Gods Saa Vit vi kunde opspørge Efter vores giorde Inqvition bedrager in alles - Penge	101	3	15
Der imod afgaae Børne Gods med hans første Sl. Kone Else Jensdatter Derres Mødrene Arf Som derres Fader Søren Andersen hafuer under vergemaal at svare til Hans 3 Sønner og 1 Datter som bedrager sig til Summa	88	1	7
Landforvalteren fordret efter Obligation	8	-	-
Nok for 3 Skiepper Rug á 1 mk 10 sk er	1	-	14
Bertel Lauridsen i Gaarden for Reede laandte penge	10	-	-
Maren Albretsdatter i Stoerhauge at være skýldig	11	-	14
Summa paa bortskyldig giæld som bedrager sig til penge	118	3	3

Og som Søren Andersens Midler og formue ei Kand telstreke hans bortskjældige giæld alt saa hafuer vi paa Hans Kongl. Majst. vegne gjort vorris hillerste flid til hans bøders afbetalling og vi Ei vidre kunde og søge og udspørge Eend som Aller reede udi Pennen Er forfatted ei heller hans Hustrue Kunde Njæde hendes halfue hofuet loed, Saa som en fanttes, dette saaleedes Paa rettens Veigne at være forrettet alt som forskrifuet Staae Testerer ieg underskrefne Bierke Foget og Rettens Citterter. Datum Lessøe Dend 18. Janvari Anno 1708

Niels Andersen
Egen Haand

I 1710 var Søren Andersen flere gange ved birketinget. Anne Svendsdatter var der en enkelt gang. Det var i en sag hvor Søren Andersens datter af første ægteskab, Anne Sørensdatter, var indstævnet og blev beskyldt for at have stjålet nogle "Kauringer" hos Anne Lauridsdatter ligeledes i Langstræde. I første omgang, d. 15. august, var det Anne Svendsdatter, Anne Sørensdatters "Stifmoder", der mødte da de ikke kunne finde Anne Sørensdatter. Senere ved de næste tre tingdage var det Søren Andersen der mødte sammen med Anne Sørensdatter og talte hendes sag. Det endte med at Anne Sørensdatter blev frikendt.

Det næste vi ved om Søren Andersen afdækkes i det skifte der blev afholdt da han døde. Han blev begravet d. 25. maj 1733 i Byrum, 77 år og nogle måneder. Siftet der findes i Læsø Landfogeds skifteprotokol (C2-280), startede først d. 25. januar 1735. Årsagen til dette tidsspring imellem død og skifte vides ikke.

Skifte Holden Efter

Afgangene Søren Andersøn i Langstræde udi Bÿrum Sogn

Anno 1735 dend 25de Januarÿ, Paa Hans Kongl. Maj.sts Rættens og Høystbemeldte Hans Kongl. Maj.sts Land og Skiftesforvalter Velædle Sr. Niels Sørensen sin Principals veigne Indfandt sig udi Sahlig Søren Andersen i Langstræde sidst iboende vaanplads som Fuldmægtig Jens Fallenkamp, Havende med sig tvende vurderings Mænd Svend Pedersen ved Strømmen og Jens Svendsen ibdm. for at holde en rigtig Registrering og Vurdering paa dend Sahlig Mands efterladte middele og Effecter, være sig af Huus og Eiendommen, Rørendes og u-Rørendes Middele, af hvad Nafn være, eller Næfnes kand, samt naar til ald Lovmæssig beviislig Giæld saavel som denne Registrerings bekostning er gjort fornøvelig udlæg, Da paa det overblefne at forfatte Een rigtig Skifte og Deeling imellem dend Sahl. Mands efterladte Enche Anne Svendsdaatter paa dend Eene side samt dend Sahlig Mands tvende Kuld Børn, som hand med sine 2de Hustruer haft haver Nemlig med dend første Sahlige Hustrue Else Jensdaatter, 1 Søn Nafnlig Mads Sørensen, som foregives at være i Holland, 1 Daatter Anne Sørensdatter tienendes i Westerøe Sogn, dernæst med dend anden Hustrue Anne Svendsdaatter, som nu er hans igienlevende Enche, 2de Sønner, Nafnlig Svend Sørensen, og Søren Sørensen begge værendes udi Holland, 3de Døttre Nafnlig Kiersten Sørensdatter, Else Sørensdatter og Anne Margrethe Sørensdatter alle hiemmeværende hos Moderen. Hvorda Indfandt Sig Enchen Anne Svendsdaatter med Laugværge, Velagte Laurits Sørensen Bouet, Dernæst paa Børnenes veigne, Først som beskikkede Couratorer for Sønnen Mads Sørensen Hans Sødskende Barn Anders Madsen udi Langstræde, som formÿnder for Daatteren Anne Sørensdatter Velagte Skipper Laurits Bertelsen i Gaarden, paa Sønnen Svend Sørensens veigne velagte Skipper Joen Sørensen Putten, paa Søren Sørensens veigne Velagte Peder Sørensen Putten, For Daatteren Kiersten Sørensdatter Velagte Skipper Søren Jensen paa Bachen, For dend anden Daatter Else Sørensdatter Velagte Skipper Laurits Jensen paa Bachen, og Endeligen for dend 3die Daatter Anne Margrethe Sørensdatter Bertel Christophersen, Hvor da efter foreviisning

Boens Middel er vorden Registreret og Wurderet og udi Pennen forfattede som efterfølgende
 Nemlig : Af efterskrefne trende Sorter Nemligen Guld, Reede Penger og Sølv Fandtes indtet her i
 Sterfboen.

	Rd	Mk	Sk
Kaaber			
1 Kaaber Kiedel	1	3	-
1 mindre Ditto	1	-	-
Messing			
1 Messing Malm grýde	-	1	8
3 Messing lýsestager Vurd. for	-	2	-
Sænge Klæder fandtes ingen udi boen alleminste En- chens egen Seng, en hun formoedes hende efter lo- vens maade og Coutume paa Landet uden nogen Vurdering at maae tilhøre, som og af vedkommen- de blev og tilstoed.			
Jern Fang			
1 Spade dend beste Vurd. for	1	-	-
1 Ditto for	-	3	-
1 Jern grýde for	-	2	-
1 Jern týv for	-	-	4
Træ Boeskab			
1 gl Fuuer bord med Skof under	-	2	-
1 Qvern med Luhr (?) for	-	1	8
1 Foldbænych med Kandheld	-	1	-
1 gammel Eege Skrin uden laas og hængsel for	-	-	8
1 gl Eege Kar for	-	-	8
1 gran Ditto for	-	-	8
2de gl Eege Øll 1/2 tønnder á 1 mk	-	2	-
1 Gammel Dejne Saae	-	10	-
1 Straae Baands tønnde	-	-	8
1 gl Fuuer Kiste	-	1	-
2de Bøgge (?) á 3 sk	-	-	6
1 Melche Spand	-	-	4
2de Melche Bødter á 2 sk	-	-	4
1 vand Spand for	-	-	6
Udi Gaarden			
1 Vogn med sin behør og behørrige Hæste tøy for	2	4	-
Levende Creaturer			
Bæster			
1 Bruun Hæst 7 aar gl	3	2	-
1 Bruun Hoppe 11 aar gl	2	2	-
Køer			
1 Sort Rýget Koe 6 aar gl	2	4	-
1 Sort Hielmed Ditto 9 aar gl	2	2	-
1 Sort Raufcet Ditto 8te aar	2	-	-
Faaer			
Fiire Faar og 1 Wedder á 2 mk	1	4	-
Svin			

1 Liden Soeg for - 1 -
 Gies

2de gl Gies og 1 Gasse á 1 mk - 3 -

Huus og Eiendommer

1/4 part boel som dend Sal Mand sidst paaboede Inter-
 esserende med Anders Madsen udi Langstræde med
 der paastaaende 18ten Bindinger Huus med dertil høren-
 de Jord, som udi Nye Matricul er andsadt for Hartkorn
 2 skp 1 fj ½ alb som udi alt er vurderet for 33 2 -

1/5 part Inderst Interesserede med Joen Svendsen,
 med dertil hørende Jord, som efter Nye Matricul er
 andsadt for Hartkorn 2 fj 2 2/5 alb i alt vureret for 10 - -

Udi Knud Rasmussens Eiendom i Hals Sogn Interesse-
 rende med Niels Sørensen paa Bachen Tilkommer den-
 ne Sterfboe af Jorden uden Huus 9 skp Sæd, som nu er
 vurderet for 3 2 -

Hvad dend ringe andeel Korn er angaaende som befandes udi Laden da er det af Samtl. overværen-
 des Couratorer og Formyndere tilstaaed at Enchen, og de paa boen værende u-myndige beholder
 kornet til deres Føde og underholdning og Enchen derimod betaler alle Forrefaldende Kongl. Skat-
 ter af Jordegodset til først kommende Philip Jacobi 1735 at beregne. Hernæst blev af Skifterætt
 Enchen med sin Lauværge og de u-myndige, og de fraværende arfvingers Formyndere og Courato-
 rer tilspurd om de vidste noget videre af hvad Nafn være maae denne Sterfboe tilgoede at angive,
 de da vilde behage det at fremsige, paa det at det nu kand vorde anført. Hvortil de samtligen Svare-
 de, at de eý udi nogen maade var bevidst denne Sterfboe noget videre til indtægt at angive end som
 allerede er skeed og udi Pennen forfattede er.

Summa Summarum Bedrager sig denne Sterfboes Registrerede og Vurderede Midler og Formue
 udi alt til Penger = 71 Rd 1 Mk 2 Sk

Dernæst blev Paaraabt om nogen var, som noget hafde at fordre, hvor da mødte efterfølgende Neml.

1. Anders Madsen udi Langstræde, mødte paa sin Mýnd-
 ling Mads Sørensens Veigne og Fordrede hans Mødrende
 Arf, som hannem efter sin Sahlig Moeder Else Jensdaatter
 efter Skifte forrætningens videre formelding af Dato 5te
 Febr. 1705 bedragede sig til dend Summa 16 rd 4 mk 15 5/7 sk

Hvoraf fragaaer for dend tilsaaende Gield som hannem i sin
 loed er tillagt og iche endnu indcasseret, eller nogen sinde er
 vendtlig at faa ud-Cassent dend Summa Penger 1 rd 5 13 5/7

Dernæst er hannem af Stifmoderen Anne Svends-
 daatter paa ermeldte arf 1 4 -
 Er tilsammen 3 3 13 5/7

Bliver saa igien som hand under udlæg af Boen for 13 1 2

Og som ermeldte Mads Sørensen i aaret (tom plads)
 er udlagt og beskyldt for Barnefader af et Qvinde Men-
 neske ved Nafn Maren Hansdaatter og hand hans da
 forfaldende lejermaals bøeder iche haver betalt. Saa er
 hermed af Skifte Rætt Seqvestreret af denne hans nu
 fordrende Mødrende Arf til ermeldte hans Bøders af
 Betaling til hans kongl. Maj.ts Casse dend Summa -
 12 rd Bliver saa igien som hannem alleene paa denne

siide sin Moedrende arf kommet tilgoede	1	1	2
2. Kongl Maj.ts Landforvalter Sr Niels Sørensen fordrede for de udi næstforegaaende Post Seqvestreret lejermaals Penge	12	-	-
3. Velagte Skipper Laurits Bertelsen i Gaarden fordrede for sin Mýndling Anne Sørensdatter hendes Mødren arf som hende efter sin Sahlig Moder Else Jensdatter efter Skifte Forretningens Vidre Formelding af Dato 5te Febr. 1705 bedragende sig i alt til Hvorned hende er sked fornøjelse for sin Moeders (?) samt kiste saa hun (ej) videre noget derpaa have at prætere.	8	2	7 6/7
Laurits Sørensen bouet Fordrede Enchens Begravelses bekostning lige imod hendes Sahl. Mands som udi alt berigees til dend Summa	6	4	-
4. Endnu Fordrede ermeldte Laurits Sørensen paa Enchens veigne, hendes Broder Lod, som hand formoeder hende udi anledning af hans kongl. Maj.ts Lov ei at vordet nægtet			
5. Enchen ved sin lauværge Foregav at Sønnen Søren hafde at fordre Rede Penger	5	2	-
Registreringens Bekostning			
1 Arc Stemplet papier til Forretningens beskrivelse i anledning af Forordningen	-	3 mk	-
Skifte Forvalterens Salarium efter Loven, samt Skriverløøn for dette Skifte brev at Reenskrive udi Protocollen at indføre samt for der til forbrugt slet papier udi alt	4	-	8
Vurderings Mændene For deres hafte u-mage	-	2	-
Skifte Forvalterens tiener i anledning af Loven	-	2	-
Summa Summarum			
Bedrager Forskrefne Bortskýldige Gield sig udi alt til Penger	38 rd	5 mk	7 6/7 sk
Hernæst er til fornefndte Bortskýldige Gield gjort udlæg som følger :			
1. Anders Madsen paa sin Mýndling Mads Sørensens veigne hans fordring for hans Møedrene Arf, som efter pag. 10 udviisning naar hans forfaldende Lejermaals Bøeder vorder fra dragen, alleene igien bliver Dertil udlagt	1 rd	1 mk	2 sk
Udi Knud Rasmussens Eiendom udi Hals Sogn interesserede med Niels Sørensen paa Bachen Tilkommer denne Sterfboe udi Jorden 9 skp Sæd som nu i alt er Vurderet for 3 rd 3 mk derudi	1	1	2
2. Kongl Maj.ts Landforvalter Sr Niels Sørensen Seqvesterede lejermaals penge Dertil er udlagt	12 rd	-	-
Een Femte part Inderst interesserede med Joen Svend-			

sen med tilhørende Jord, som efter nye Matricul er ansadt for Hartkorn 2 fj 2 2/5 alb Vurderet for	10		
Udi Knud Rasmussens Eiendom udi Hals Sogn interesserede med Niels Sørensen paa Bachen tilkommer denne Sterfboe 9 skp Sæd Vurderet for 3 rd 2 mk derudi	2	-	-
3. Velagte Skipper Lars Bertelsen paa sin Mjyndling Anne Sørensdatters veigne hans fordring for hendes Møedrene Arf, som i alt bedrager sig efter pag. 11 udviisning til Summa	8 rd	2 mk	7 6/7 sk
Dertil udlagt			
1 Spade dend beste for	1	-	-
1 Foldbench med Kandhiold for	-	1	-
1 gl Eege kahr for	-	-	8
1 gammel Fyhre kiiste	-	1	-
Bæster			
1 Brun hæst 7 aar gammel	3	2	-
Kiør			
1 Sort hielmed koe 9 aar gl	2	2	-
Faaer			
3de Faaer á 2 mk er	1	-	-
Gies			
2de Gies á 1 mk er	-	2	-
Summa paa Forskrefne fordring 8 rd 2 mk 8 sk lægger herpaa fra sig til 1/7 sk			
4 Laurits Sørensen Bouet paa Enchens veigne Fordrede hendes begravelses bekostning som er	6 rd	4 mk	-
Dertil udlagt			
Jernfang			
1 Spade for	-	3	-
1 Jern grýde for	-	2	-
1 Jern týv for	-	-	4
Boeskab			
1 qvern med behøer	-	1	8
2de bøge fierdinger á 3 sk	-	-	6
1 Melche Spand for	-	-	4
2de Melche bødter á 2 sk	-	-	4
1 vand Spand for	-	-	6
Bæster			
1 Brun hoppe 11 aar gl	2	2	-
Køer			
1 Sort tauret koe 8te aar	2	-	-
Faaer			
1 Faaer og 1 Vedder á 2 mk	-	4	-
Sviin			
1 Liden poeg for	-	1	-
Gies			
1 gammel gaas for	-	1	-
5. Sønnen Søren Sørensens Fordring er efter pag. 11 ud-			

visning	5 rd	2 mk	-
Dertil er udlagt			
Træ Boeskab			
1 gl Fyhre bord med Skuf under	-	2	-
1 gl Eege Skrin uden laas og hengsler	-	-	8
1 gran Kahr for	-	-	8
1 gl Dejne Saae	-	-	10
1 Straae baands tønne	-	-	8
I Gaarden			
1 Vogn med sin behør og behørig hæstetøj, i alt vurderet for	2	4	-
Huus og Eiendom			
Een femte part Inderst interesserende med Joen Svendsen, med dertil hørende Jord, som efter Nye Matricul er ansadt for Hartkorn 2 fj 2 2/5 alb Vurderet for 3 rd 2 mk derudi	-	-	14
Een Fierde part boel som Faderen Søren Andersen sidst paaboede med paastaaende 18ten Bindingers Huus interesserende med Anders Madsen i Langstræde med dets tilhørende Jord, som efter Nye Matricul er ansadt for Hartkorn 2 skp 1 fj 1½ alb Vurederet for 33 rd 2 mk derudi	1	-	-
1 Sort rygget Koe for 2 rd 4 mk derudi	-	5	-
6. Registreringens Bekostning			
1 arch Stemplet Papier til Forrætningens beskrivelse	-	3	-
Skifteforvalterens Salarium med Skriveløn i alt	4	-	8
Dertil udlagt			
Kaaber			
1 Kaaber Kiedel vog 6 p á p 24 sk er	1	3	-
1 mindre Ditto vog 4 p á 24 sk er	1	-	-
Messing			
1 Messing Malm gryde vurderet for	-	1	8
3 Messing lyse stager	-	2	-
Køer			
1 Sort Rygget Koe 6 aar for 2 rd 4 mk derudi	1	3	-
Vurderingsmændene for deres hafte u-magn	-	2	-
dertil udlagt			
2de gl Eege øll halv halvtønner á 1 mk	-	2	-
Skifteforvalterens tiener i anledning af Loven	-	2	-
Dertil udkagt			
1 Sort Rygget Koe 6 aar for 2 rd 4 mk derudi	-	2	-
Summa Summarum Bedrager Forskrefne Boets			
skyldige giæld som er giort udlæg til i alt til Penger	38 rd	5 mk	1 6/7 sk
Naar nu forskrefne Boets skyldige giæld som efter Pag. 13 udviisning er 38 rd 5 mk 1 6/7 sk vorder			
Fra Boens Registrerede og Vurderede Midlers Summa som efter Pag. 8te udviisning er 71 rd 1 mk 2			
sk Fradragen bliver igien Til arfvingerne 32 rd 2 mk 1/7 sk.			
Hvoraf Moederen Anne Svendsdaatter tilkommer Først dend ½ part som er 16 rd 1 mk 1/14 sk.			
Dend anden halve part deeles i 4re Brødrer og 4re Søster Lodder, deraf tilkommer Moederen Een			
Broderloed som er 2 rd 4 mk 2 19/28 sk			
Sønner Mads Sørensen tilkommer Een Broder lod som er	2 rd	4 mk	2 19/28 sk

Sønner Svend Sørensen Een Broder lod som er	2 rd	4 mk	2 19/28 sk
Sønner Søren Sørensen En Broder lod som er	2 rd	4 mk	2 19/28 sk
Daatteren Anna Sørensdatter En Søster lod som er	1 rd	2 mk	1 19/56 sk
Daatteren Kiersten Sørensdatter En Søster lod som er	1 rd	2 mk	1 19/56 sk
Daatteren Else Sørensdatter En Søster lod som er	1 rd	2 mk	1 19/56 sk
Daatteren Anne Margrethe Sørensdatter En Søster lod som er	1 rd	2 mk	1 19/56 sk

Moederen Anne Svendsdatters hovedlod som er 16 rd 1 mk 1/14 sk Er bestaaende udi efterfølgende Nemlig : Huus og Eiendom 1 Fierdepart boel som dend Sal. Mand sidst paaboede interesserende med Anders Madsen udi Langstræde, med derpaa staaende 18ten Bindingers Huus med dets tilhørende Jord som efter Nye Matricul er Hartkorn 2 skp 1 fj ½ alb som udi alt er vurderet for 33 rd 2 mk derudi 16 rd 1 mk 1 1/14 sk

Dernæst tilkommer Enchen en Broder lod som er 2 rd 4 mk 2 19/28 sk og er bestaaende udi efterfølgende Huus og Eiendom Een Fierdepart Boel som dend Sahlig Mand sidst paaboede Interesserende med Anders Madsen i Langstræde med derpaa staaende 18ten Bindinger Huus, med dets tilhørende Jord som efter Nye Matricul er ansadt for Hartkorn 2 skp 1 fj ½ alb som er Vurderet for 33 rd 2 mk derudi 2 rd 4 mk 2 19/28 sk

Sønner Mads Sørensen tilkommer Een Broderlod som er 2 rd 4 mk 2 19/28 sk og er bestaaende i efterfølgende Nemligen, Huus og Eiendom Een Fierde part Boel, som den Sahlig Mand sidst paaboede Int. med Anders Madsen i Langstræde, med derpaa staaende 18ten Bindinger huus med dertil hørende Jord, som efter Nye Matricul er ansadt for Hartkorn 2 skp 1 fj ½ alb, som i alt er Vurderet for 33 rd 2 mk derudi 2 rd 4 mk 2 19/28 sk

Sønner Svend Sørensen tilkommer Een Broderlod som er 2 rd 4 mk 2 19/28 sk Og er bestaaende i efterfølgende Neml. Huus og Eiendom Een Fierdepart Boel som dend Salig Mand sidst paaboede Int. med Anders Madsen i Langstræde med derpaa staaende 18ten huus med dets tilhørende Jord, som udi Nye Matricul er ansadt for Hartkorn 2 skp 1 fj ½ alb som nu er Vurderet for 33 rd 2 mk derudi 2 rd 4 mk 2 19/28 sk

Sønner Søren Sørensen Een Broder lod som er 2 rd 4 mk 19/28 sk Er bestaaende i efterfølgende Neml. Huus og Eiendom Een Fierde part Boel, som dend Sahl. Mand sidst paaboede Int. med Anders Madsen i Langstræde med derpaa staaende 18ten Bindinger huus med dets tilhørende Jord, som efter Nye Matricul er Hartkorn 2 skp 1 fj ½ alb, som nu er Vurderet for 33 rd 2 mk derudi 2 rd 4 mk 2 19/28 sk

Daatteren Anna Sørensdatter, Een Søster lod som er 1 rd 2 mk 1 19/56 sk, Er bestaaende i efterfølgende Huus og Eiendom Een Fierdepart Boel som dend Sahl. Mand sidst paaboede Int. med Anders Madsen i Langstræde, med derpaa staaende Huus og dets tilhørende Jord, som efter Nye Matricul er Hartkorn 2 skp 1 fj ½ alb, som nu er vurderet for 33 rd 2 mk derudi 1 rd 2 mk 1 19/56 sk

Daatteren Kiersten Sørensdatter, Een Søster lod som er 1 rd 2 mk 1 19/56 sk, Og er bestaaende i efterfølgende Nemlig : Huus og Eiendom Een Fierde part Boel, som dend Sahl. Mand sidst paaboede Int. med Anders Madsen i Langstræde med derpaa staaende Huus, og dets tilhørende Jord, som efter nye Matricul er ansadt for Hartkorn 2 skp 1 fj ½ alb som nu er Vurderet for 33 rd 2 mk derudi 1 rd 2 mk 1 19/56 sk

Daatteren Else Sørensdatter tilkommer en Søster lod som er 1 rd 2 mk 1 19/56 sk, Og er bestaaende i efterfølgende Huus og Eiendom Een Fierde part Boel, som dend Sahlig mand sidst paaboede Int. med Anders Madsen i Langstræde, med derpaa staaende 18ten Bindinger Huus samt dertil hørende Jord som efter Nye matricul er Hartkorn 2 skp 1 fj ½ alb som er Vurderet for 33 rd 2 mk derudi 1 rd 2 mk 1 19/56 sk

Daatteren Anna Margrethe Sørensdatter tilkommer en Søsterlod som er 1 rd 2 mk 1 19/56 sk og er bestaaende i efterfølgende Neml. Huus og Eiendom Een Fierde part Boel som dend Sahl. Mand sidst paaboede Int. med Anders Madsen i Langstræde med derpaa staaende 18ten Bindinger Huus samt dertil hørende Jord, som udi Nye Matricul er ansadt for Hartkorn 2 skp 1 fj ½ alb, og nu i alt Vurderet for 33 rd 2 mk derudi 1 rd 2 mk 1 19/56 sk

Naar nu Forskrefne Arfvingers arve Lodders Summa som efter pag. 20 udviisning er 32 rd 2 mk 1/7 sk, vorder med dend Bortskylldige Gield, som efter pag. 13 Formelding er 38 rd 5 mk 1 6/7 sk under de Summerte Erlanges da dend Heele Boens Registrerede og Vurderede Midlers Summa, som efter pag. 8 udviisning Bedrager til Penger 71 Rixdahler 1 mk 2 sk.

Til Endelig Slutning blev af Skifte Rættten, Enchen med sin Lauværge samt de u-myndiges og fra værendes Arfvingers Curatorer og Formyndere tilspurdt om de hafde noget viidere Hvorudi Skifte Rættens Kiendelse eller Assistance Kunde behøves, Eller og om de hafde sig noget at besværge i nogen maade over hvis som Forrættet er ? Hvortil de Samtlig svarede at de ei hafde nogh videre at erindre end som allerede skeed er, Og ej heller hafde de sig noged i Ringeste maade at besværge over hvis som forrættet er, Og lover at holde Skiftes Forvalteren som nu ere, eller herefter maatte komme , fri for alle paakommende Prætentioner denne Forrætning angaaende. At saaledis er Passeret tilgaaed Attesterers hermed under vores hænder og Zignetter - Datum Sterfboen ut supra.

Boets samlede værdier udgjorde 71 rd 1 mk 2 sk. Et meget middelmådigt bo. I dette bo havde de 2 børn af første ægteskab stadig deres mødrende arv tilgode, men for sønnen Mads Sørensen var der en mellemregning med Landfogeden Niels Sørensen. Mads Sørensen skyldte 12 rd for en lejermålsbøde, som skyldes et samvær med quinden Maren Hansdatter.

Boets samlede gæld udgjorde 38 rd 5 mk 1 6/7 sk. Dermed var der ca 33 rd tilbage til deling imellem de efterladte. Eller med andre ord, den sum der svarede til den ene af ejendommene.

I jordbogen fra 1735 står følgende opført : “Byrum sogn Søren Andersens Enke hartkorn 4 skp 2½ alb, deraf skulle betales i landgilde 1 rd 13½ sk”

*Her til højre ses forsidedeksten til jordbogen fra 1735 for Læsø.
Desværre ses de flotte rødlige farver ikke, som jordbogens forside har.*

Fæster og selvejer

Landgilde var den årlige jordlejeafgift, som en fæstebonde skulle betale til herremanden. På Læsø har man aldrig haft herregårde og herremænd, men de var i stedet fæstere med Viborg Domkapitel som “herremand”. Men dette fæsteforhold var ikke som i det øvrige land. I 1681 fik Læsøboene dom for at de måtte sælge og lade gå i arv, de jordtilliggender og huse som de besad, blot de fortsatte med at betale landgilden til Viborg Domkapitel. Læsøboerne var dermed både at betragte som fæstere og selvejere på en gang.

Igen i jordbogen fra 1750, “Tredie Læg” finder vi “Søren Andersens Enke i Langstræde”, hvor hun står opført med hartkorn 3 skp 2 fjk 1/10 alb. Der er ikke anført landgilde afgift i denne jordbog.

Her ses siden fra jordbogen 1750 hvor Søren Andersens Enke er opført

Anne Svendsdatter døde i 1764, og blev begravet i Byrum d. 13. maj. “Enken Anne Svendsdatter 85

år 6 mdr paa nær 4 dage”

Der findes ingen skifte efter Anne Svendsdatter. Med den alder hun opnåede, må hun have levet på aftægt de sidste år.

Elias Lauridsen og Anne Aronsdatter

Anenr. SØ-228 og SØ-229

Elias Lauridsen blev døbt i Vesterø kirke d. 14. juni 1685

Faddere ved dåben var :

Niels Lavridsen, Pofvel Pofvelsen, Anne Nielsdatter, Maren Andersdatter og Maren Nielsdatter.

Han var søn af Laurids Sørensen og Anne Nielsdatter Thuren.

Elias Lauridsen blev gift i Vesterø kirke d. 10. januar 1712 med Anne Aronsdatter.

Anne Aronsdatter var født ca 1676. Hvor hun var født og hvem hendes forældre var, det ved jeg ikke. De eneste spor der findes på Læsø af Aron og hustru, er ved deres begravelser. Aron blev begravet på Vesterø kirkegaard d. 4. maj 1708, 89 år gammel, og ligeledes på Vesterø kirkegård d. 5 april 1713, blev "sal. Arons hustru" begravet, 78 år gammel.

Familien "Aron" må være kommet til Læsø udefra, måske Norge hvad navnet kunne tyde på. De findes ikke i Matriklen i 1688, og datteren Anne Aronsdatter blev omtalt i Læsø tingbog d. 26. juli 1695, hvor hun optræder som vidne. De må være derfor være kommet imellem 1688 og 1695.

Elias Lauridsen og Anne Aronsdatter fik følgende børn, der alle blev døbt i Vesterø kirke

- 1 - **Laurids Eliassen (SØ-114), døbt d. 1. januar 1713, han blev senere gift med Anne Poulsdatter Gammelgaard (SØ-115)**
- 2 - Maren Eliasdatter, døbt d. 3. marts 1715. Hun blev begravet d. 15. februar 1717
- 3 - Elias Eliassen, døbt d. 6. februar 1718. Han blev senere gift med Anne Nielsdatter

Elias Lauridsen døde kun 4 år efter at de fik deres sidste barn. Han blev taget til fange under en krig mod Sverige. Det må have været Den Store Nordiske Krig der strakte sig fra 1709 til 1720. Hvilket vil sige at han sad til fange i minimum 2 år, for skiftet, som findes i Læsø Landfogeds skifteprotokol (C2-278), er dateret d. 9. februar 1722. I skiftet findes bla denne passus : "..... Sal. mand Elias Lauridsen for nogle aar siden udi Kriggens tiid Er bleven fangen og udi fange huuset udi Sverrig bortdød....." - Han døde i Sverige og blev begravet et endnu ukendt sted.

Her ses udsnittet fra skiftet hvor Elias Lauridsen er "Udi Sverrig bortdød"

I skiftet ses at den samlede værdi var 31 rd 4 sk, hvoraf hus og ejendom udgjorde 24 rd. Hus og ejendom var anført på følgende måde : "1/2 inderst med 9de Binding Huus bebygget og udi proportion af land maalingen udi nye Mat. ansatt for 1 skp Hartkorn som den salige mand sidst iboede....."

Boel, gresset og inderst

Disse tre begreber støder man på når man arbejder med Læsøs gårdhistorie, jordbøger og lignende. Det er betegnelserne for Læsøs gårdtyper. De største er betegnet "boel", som svarer til en helgaard. Den næste er "gresset", som svarer til et husmandssted og "inderst" der som regel er små

husmandsteder eller huse med lidt jord.

Jeg har brugt sammenligningerne gaard og husmandssted. Man skal dog være opmærksom på at de største gårde på Læsø, d.v.s. boelene kun havde en hartkornsstørrelse på omkring 1 tønne, hvilket ikke er meget når man ser på gårdstørrelser i det øvrige land.

Der var ingen gæld i boet. De eneste udgifter der skulle fratrækkes boets værdi var skiftets omkostninger der beløb sig til 3 rd 4 mk. Resten skulle arvingerne dele.

Elias Lauridsens efterladenskaber var at betegne som fattigt. Det ses også af følgende udsnit fra skiftet :

“Hvad sig den salige mands gangklæder andlanger havdes disse aldeles ingen thi de som var til nogen værdie, samt hand med sig selv da Hand blev fangen, hvor af ingen tilbagekom, de øvrige som var hiemme tilbage blevne havde ikun været meget Slidte og vare siden hans dødelige afgang til begge hans Børns tjeneste og nøtte allesammen forbrugt.....”

Hvordan Anne klarede det videre livsforløb som enlig mor til to mindre børn ved jeg ikke. Ifølge kirkebøgerne blev hun ikke senere gift.

Anne Aronsdatter blev begravet i Vesterø sogn d. 6. december 1749, 73 år 3 mdr. Der findes intet skifte efter hende. Hun har uden tvivl levet på aftægt de sidste år.

Poul Sørensen Gammelgaard og Maren Lauridsdatter

Anenr. SØ-230 og SØ-231

Poul, eller som der står i kirkebogen Pofvell, Sørensen Gammelgaard blev døbt i Vesterø kirke d. 6. august 1671.

Faddere ved dåben var :

Lavridts Pofvelsen, Niels Joensen, Peder Pofvelsen i Thuren, Maren Jensdatter og Maren Andersdatter.

Han var søn af Søren Berthelsen Rimmen og Ingeborg Andersdatter.

Poul Sørensen Gammelgaard blev gift 2 gange. D. 9. december 1694 blev han gift i Vesterø kirke med Anne Biørnsdatter. De fik ingen børn, hvilket må skyldes Anne Biørnsdatters alder. Hun blev døbt i Vesterø kirke d. 31. marts 1651, og var dermed 43 år ved vielsen. Hun var datter af Biørn Bertelsen og Anne Lauridsdatter.

Fredag d. 25 oktober 1695 optrådte Poul Sørensen på sin hustrus vegne ved Læsø Birketing. Det drejer sig om en arvepart fra Anne Biørnsdatters afdøde forældre. Det var Landfoged Berendt Fallenkamp der havde indstævnet "på Margrethe Biørnsdatters vegne saa og Povel Søfrensen paa sin Hustrus Anne Biørnsdatters vegne og i dag for ting og ret med haand og mund solgte skødede og afhændede fra ermeldte Anne Biørnsdatter og Birgitte Biørnsdatter dem og deres arvinger, fødte og ufødte, alle deres arveparter som de efter deres sal. forældre, Næmlig Biørn Bertelsen og Anne Lauridsdatter, deres efterladte Huus jord og Eiendom som kaldes "Bertel Biørnsens", beliggende nord for kirken....."

Anne Biørnsdatter døde i 1729, og blev begravet i Vesterø en dag i november. Der er ikke angivet nogen dato i kirkebogen. - Hun blev 80 år gammel.

Poul Sørensen blev gift anden gang d. 12 februar 1730 i Vesterø kirke med Maren Lauridsdatter. De var forinden blevet trolovet d. 15. januar.
Forloverne var Laurids Poulsen og Laurids Lauridsen

Maren Lauridsdatter blev født i Byrum sogn ca 1698. Hun var datter af Laurids Poulsen og Johanne Pedersdatter. Det er ikke muligt at finde hendes dåb, pga den tidligere omtalte kirkebogsstart i 1720.

Poul Sørensen Gammelgaard og Maren Lauridsdatter fik to børn, der begge blev døbt i Vesterø kirke.

1 - Anne Poulsdatter (SØ-115), døbt d. 24. september 1730, der blev gift med Laurids Eliassen (SØ-114)

2 - Johanne Poulsdatter, døbt d. 18. januar 1733. Hun blev senere gift med Søren Larsen Smidt.

Poul Sørensen findes i jordbogen fra 1735. Han er her opført med følgende : "Hartkorn 2 skp 3 fjk 2 1/4 alb", hvor han skulle betale følgende i landgilde, 4 mk 12 1/3 sk. I jordbogen fra 1750, Vesterø sogn 4. lægd, står han opført med samme størrelse hartkorn, uden nogen angivelse af landgildeydelsen.

Poul Sørensen Gammelgaard døde i 1758, og blev begravet i Vesterø sogn d. 19. juni. Enken Maren

Lauridsdatter døde knap et år efter. Hun blev begravet, ligeledes i Vesterø d. 13. maj 1759. Der findes desværre ingen skifter efter nogen af dem.

Her ses et udsnit "Kort over Øen Lessøe, under det kongelige Videnskabers Societets Direction, optaget Aar 1786 af J.Elling"

Til højre for hvor der med stort står "Westerøe Kirke" ligger Gammelgaard

Mads Thorsen og Kirsten Pedersdatter

Anenr. SØ-234 og SØ-235

Mads Thorsen blev født ca 1681, og Kirsten Pedersdatter blev født ca 1676, men jeg ved ikke hvor. De blev gift ca 1708-9, og igen ved jeg ikke hvor. Det kan tænkes at de både er døbt og gift i enten Byrum eller Hals kirke, men jeg har mere tiltro til at de kom udefra. Det skyldes at jeg endnu ikke har fundet nogle spor der peger i retning af at de har familie, bla. søskende på Læsø. Men alle muligheder står fortsat åbne.

De fik flere børn på Læsø, som alle blev døbt i Vesterø kirke.

- 1 - Sophie Madsdatter, døbt d. 17. april 1709. Hun blev senere gift med Jens Christensen Estrup
- 2 - Helvig Madsdatter, døbt d. 30. november 1710. Hun blev senere gift med Boje Larsen
- 3 - Toer Madsen, døbt d. 18. april 1713
- 4 - Margrethe Madsdatter, døbt d. 1. september 1715
- 5 - **Anne Madsdatter Thorsdatter (SØ-117), døbt d. 31. juli 1718. Hun blev senere gift med Jens Nielsen Krog (SØ-116)**
- 6 - Ingeborg Madsdatter, døbt d. 10. august 1721

Mads Thorsen findes i Jordbogen fra 1735, hvor han var i fællig med Jørgen Heja, hvis fulde navn var Jørgen Jørgensen Heja. De er fælles om følgende, Hartkorn 3 skp 2 fjk, hvor de skulle betale 5 mark 10 5/6 skilling i landgilde.

Fælligbegrebet

Fællig er et typisk Læsøbegreb. Det dækker over at man var fælles om en ting. Det kunne være rent praktisk, men også økonomisk. De fælligbegreber man oftest støder på er havefællig, plovfællig og skudfællig.

En have var en inddiget indmark, som brugtes til at dyrke diverse afgrøder på. Disse haver kunne være inddelt i mindre stykker som kaldtes "Løkker". Men som det ses af kortet, der følger efter denne "Historiske ramme" var disse haver store, og rundt omkring haverne var gårdene placeret. Plovfællig siger næsten sig selv, man var fælles om plovarbejde. På Læsø i gamle tider skulle der oftest bruges 6-8 heste til at trække plovene, og det var der stort set ingen der havde. Så i stedet gik man sammen om dette arbejde.

Skudfællig, var på samme måde, at man var fælles om en skude, både økonomisk og arbejdsmæssigt.

Disse "fælligskaber" dækkede ofte over samme familie. Men man skal huske at familiebegrebet er noget bredere end det vi kender i dag. Folk i fællig kunne være beslægtet både i tredje fjerde og femte led. Ligesom at nogle familiemedlemmer måske havde afstået deres del, så der er også mange eksempler på at ikke alle er i familie.

Men som slægtsforker bør man kikke nærmere på disse konstruktioner, de giver tit nogle gode oplysninger.

Her til venstre ses et kortudsnit der viser mange afgrænsede områder. Det er de før omtalte haver,

eller hauger som de også kaldtes.

Bemærk hvordan gårdene, der er angivet med sorte prikker ligger i havernes yderkanter. Disse haver var indmarken, hvor der var diger omkring. Her dyrkede man forskellige afgrøder. Udenfor digerne lå udmarken, som bla. blev brugt til græsning af dyr og tørvegravning.

Billedkilde : Bogen "Arbejde og kønsroller på Læsø" af Bjarne Stoklund

Ligeledes findes Mads Thorsen i jordbogen fra 1750, Vesterø 4. Lægd. Her står han opført alene, hvilket Jørgen Heja også gør. Mads Thorsen står med følgende hartkorn 2 skp 1 fjk 2 alb, og ingen landgildeydelse anført.

Her ses Mads Thorsen i jordbogen fra 1750

Mads Thorsen døde i Vesterø i 1755 og blev begravet d. 28 oktober.

Kirsten Pedersdatter døde kort tid efter. Hun blev begravet i Vesterø d. 18. marts 1756.

Der findes desværre ingen skifter efter dem.

Svend Pedersen Strøm og Anne Mortensdatter

Anenr. SØ-236 og SØ-237

Svend Pedersen Strøm blev født ca 1667 i Hals eller Byrum sogn. Han er muligvis søn af Peder Jensen Erlandsen i Hals sogn. Svend Pedersen Strøm, nævnes i et skifte som formynder, i Læsø Landfogeds skifteprotokol (C2-278), dateret d. 16. februar 1723, efter Laurs Svendsen. I dette skifte står han opført med navnet Svend Pedersen Erlandsen Strøm. Men om denne forbindelse til Peder Jensen Erlandsen holder vil fremtiden måske vise.

Svend Pedersen Strøm, er uden tvivl den Svend Pedersen der optræder i et dokument fra 1697 der findes i "Uvisse indkomsters regnskaber, 1691-1728" der findes i Rigsarkivet, og på film nr. 37250. Heri står :

"Fortegnelse paa dem som har forseet sig mod Lejermaal her paa Lessøe fra Anno 1697 d. 1. Jan til Anno 1698.

Søfren Jensen og Anne Joensdatter

Svend Pedersen og Anne Mortensdatter

Disse 2de overskrefne par er kommet udi Ægteskab

Datum Byrum Præste Bolig paa Lessøe

D. 31. Dec Anno 1697 - Jens Oluffsen Scharum"

I samme dokument

"Indtægt Byrum Sogn Lejermaals Bøder

Svend Pedersen og Anne Mortensdatter som har ægtet hinanden 3 Rd 2 Mk 4 Sk."

Svend Pedersen og Anne Mortensdatter blev altså gift i 1697. Ser vi på de børn som de fik kan det udmærket passe med årsatallene.

- 1 - Ingeborg Svendsdatter Strøm, begravet d. 12. marts 1778 - 79 år og 5 måneder gammel. dermed født ca 1698. Hun blev gift med Jens Svendsen Strøm. De blev gift d. 7. oktober 1731, hvor en af forloverne var Svend Pedersen
- 2 - Else Svendsdatter Strøm, begravet i Byrum d. 12. marts 1782 - 81 år gammel. Dermed født ca 1701. Hun blev gift med Peder Sørensen Degn. De blev gift i Byrum kirke d. 23. marts 1732. Her var Svend Pedersen en af forloverne.
- 3 - Anne Svendsdatter Strøm, begravet i Byrum d. 2. august 1748 - 45 år 8 måneder gammel. Dermed født ca 1703. Hun var gift med Niels Mortensen. Ved skiftet optræder bla. følgende som formyndere, Peder Svendsen, Peder Christensen Therben og Svend Svendsen
- 4 - Kirsten Svendsdatter Strøm, begravet d. 31. maj 1775 - 61 år 4 måneder. Dermed født ca 1714 Hun blev gift med Peder Christensen Therben.
- 5 - Christen Svendsen Strøm , begravet i Byrum d. 6 april 1786 - 71 år gammel. Dermed født ca 1715
- 6 - **Hans Svendsen Strøm (SØ-118), begravet, som tidligere nævnt i Byrum d. 3. september 1786 - Over 70 år gammel. Dermed født før 1716. Han blev gift med Else Nielsdatter Bach (SØ-119)**

- 7 - Svend Svendsen Strøm, begravet d. 27. marts 1778 - 59 år gammel. Dermed født ca 1719. Han optræder i skiftet efter Hans Svendsen Strøms anden hustru Johanne Madsdatter (Hans Svendsen Strøm er en af mine aner, der tidligere er omtalt), I dette skifte (C2-282), dateret d. 9. april 1767 står at Hans og Svend Svendsen Strøm er brødre. Ved skiftet efter Svend Svendsen Strøm (C2-284), dateret d. 27. januar 1778 (?) er en af børnenes formyndere "farbroderen Christen Svendsen Strøm"

Svend Pedersen Strøm og Anne Mortensdatter fik muligvis flere børn.

Svend Pedersen Strøm er nævnt i jordbogen fra 1735, hvor han står opført med følgende hartkorn, 5 skp 3 fjk 2 1/3 alb. I Landgilde skulle han betale 1 rd 3 mk 10 1/2 sk. En gård, eller med andre ord et boel, af den større slags.

Her ses Svend Pedersen Strøm i jordbogen fra 1735

Svend Pedersen Strøm døde i 1739, og blev begravet i Byrum d. 28. marts, 72 år gammel. Der findes intet skifte efter Svend Pedersen. Hans hustru Anne Mortensdatter, er muligvis den Anne Mortensdatter der blev begravet ligeledes i Byrum d. 3 feb 1744, 67 aar 8 mdr gammel, og dermed født ca 1676.

Forbindelserne imellem Svend Pedersen Strøm, Anne Mortensdatter, og de nævnte børn er fortsat kun teori. Men efter min vurdering en meget sandsynlig teori. Men jeg mangler endnu det endelige bevis.

Niels Sørensen Bak og Karen Jensdatter Bach

Anenr. SØ-238 og SØ-239

Niels Sørensen Bak blev døbt ca 1691 i Hals sogn. Alderen er fundet i skiftet efter hans mor. Han var søn af Søren Nielsen Bovet og Else Bjørnsdatter

Han blev gift i 1713, sandsynligvis i Byrum kirke, med Karen Jensdatter Bach. Byrum kirkebog starter som tidligere skrevet først i 1720. Men i dette tilfælde er jeg heldig at de i 1713 fik et barn udenfor ægteskab, for hvilket de skulle betale en lejermålsbøde. I "Uvisse indkomsters regnskaber 1691-1715" (Film nr. 37249 fra Rigsarkivet) findes følgende :

"Anno 1713 14. Art Niels Sørensen begaaet Lejërmaal med Karen Jensdatter og Hende Egtet....."

Karen Jensdatter Bach, blev født ca 1684 på Bachen i Byrum sogn. Hun var datter af Jens Sørensen Bach og Dorthe Andersdatter.

De fik følgende børn, hvoraf de tre første alle må være døbt i Byrum sogn.

- 1 - Søren Nielsen, født ca 1714. Måske var det ham der var resultatet af det tidligere omtalte lejermål.
- 2 - Dorthe Nielsdatter, født ca 1718
- 3 - **Else Nielsdatter (SØ-119), født ca 1720, hun blev gift med Hans Svendsen Strøm (SØ-118)**
- 4 - Jens Nielsen, født ca 1725. Hans dåb burde findes i Byrum kirkebog, men det gør den ikke. Det kan måske skyldes en forglemmelse hos præsten, men det kan også tænkes at familien har været væk fra øen i en periode.

Niels Sørensen findes opført med følgende i jordbogen fra 1735 i Byrum sogn : Hartkorn 6 skp 3/4 alb, hvor han skulle betale 1 rd 3 mk 14 sk i landgilde. Hvilket stemmer fint overens med skiftet efter Niels Sørensen.

Han døde i 1737 eller 1738 i Norge. Denne oplysning har jeg fra skiftet efter ham, som findes i Læsø Landfogeds skifteprotokol (C2-280), dateret d. 7. januar 1738. Heri kræver enken udlagt for begravelsesomkostningerne hun har haft i forbindelse med Niels Sørensens død og begravelse i Norge. Hvor i Norge han blev begravet, ved jeg ikke.

Her til venstre ses indledningen til skiftet efter Niels Sørensen Bak

I skiftet oplyses der følgende om hus og ejendom : "1/3 part Boel af dend 1/2 gaard som Enken paaboer, samt 1/3 part af 1/6 deel udi dend anden 1/2 Gaard med der tilhørende og paastaaende 10

bindinger Huus, de 2de Bindinger udi Vester ende af Stue Længeden , som dend Sal. Mand self haver Ladet til Bÿgge, dog under samme Vurdering begreben, saa vel som det underliggende Mark Jord udi nye Matric. efter proportion af den heele Gaards Taxt., beløbende sig H.korn 1 skp 3 fjk 2 1/2 alb, tilsammen Vurderet for 50 rd.”

1/4 part boel udi Hals Sogn Christen Iwers kaldet uden Huus og Bÿgning alleneste i henseende til jorden som efter dend heele Gaards Taxt er udi nye Matricul 2 skp 3 fjk 1/4 alb H.korn, Vurderet for 20 rd.

1/2 Indest Slottet kaldet udi Nye Matric. 1 skp 1 fjk 1 1/2 alb for 10 rd.

Den jordlod som Niels Sørensen havde i Hals sogn er ikke mulig at finde i jordbogen fra 1735. Men tidligere, ved beskrivelsen af Søren Andersen Langstræde optrådte Niels Sørensen også som interessent i en jordlod i Hals sogn. Måske er det den samme ?

Der må være en familiær forbindelse imellem Niels Sørensen og Søren Andersen Langstræde. De er begge interessenter i den samme jordlod i Hals sogn. Det er ikke ensbetydende med familieskab. Men ved skiftet efter Niels Sørensen optræder Søren Andersen Langstrædes nevø Anders Madsen Langstræde som formynder for den yngste søn Jens Nielsen. I langt de fleste tilfælde er det familiemedlemmer der udfører denne gerning. Men begrebet familie skal ikke ses på samme snævre måde, som vi ser på det i dag, hvor vi mangler en fast benævnelse udover tredje led. Niels Sørensen og Søren Andersens eventuelle familieskab kan sagtens række både fire og fem led tilbage.

Boet værdi udgjorde i alt 102 rd 5 mk 8 sk, hvorfra skulle trækkes udgifter der i alt beløb sig til 18 rd 4 mk 8 sk. Dermed var der 84 rd 1 mk 3 sk tilbage til deling imellem de efterladte. Enken fik ifølge loven halvdelen.

I Jordbogen fra 1750 optræder Karen Jensdatter Bach på følgende måde, Byrum sogn 3. Lægd “Niels Sørensens Enke paa Bachen” med hartkorn 4 skp 2 15/16 alb. I forbindelse med Karen Jensdatter Bach, er sønnerne Søren og Jens Nielsen Bach også opført. Søren Nielsen Bach med hartkorn 1 skp 3 fjk 2 1/24 alb. Jens Nielsen Bachs andel er ikke angivet med nogen Hartkorn.

Ved skiftet efter Niels Sørensen fik Karen Jensdatter part i alle tre jordlodder, men i jordbogen fra 1750 er det sønnerne Jens og Søren Nielsen Bach der besidder jordlodden i Hals sogn.

Karen Jensdatter Bach døde i 1765, og blev begravet i Byrum d. 2. oktober, 81 år gammel. der findes intet skifte efter hende, men med den alder hun opnåede, går jeg ud fra at hun i de sidste år levede på aftægt hos et af sine børn.

Melchior Poulsen

Anenr. SØ-240

Melchior Poulsen er formodentligt født i Byrum sogn i tidsrummet 1650 - 1660, som søn af Poul Lauridsen Melchiorson og Else Christensdatter. Grunden til at jeg skriver indefor disse 10 år, vender jeg tilbage til ved beskrivelsen af hans forældre.

Melchior Poulsen blev gift to gange. Jeg kender ikke navnet på hans første kone, med hvem han fik ihvertfald 7 børn, og måske nogle der døde som små. De syv børn var :

- 1 - **Christen Melchiorson (SØ-120), født ca 1686, han blev gift med Margrethe Mortensdatter Brems (SØ-121)**
- 2 - Johanne Melchiorson, født ca 1690. Hun blev gift med Christopher Andersen i Stoklund.
- 3 - Kirsten Melchiorson, født ca 1691
- 4 - Else Melchiorson, født ca 1693. Hun blev gift med Laurs Madsen
- 5 - Poul Melchiorson, født ca 1694. Han blev gift med Barbara Laursdatter
- 6 - Dorthe Melchiorson, født ca 1701
- 7 - Peder Melchiorson, fødselsår kendes ikke, men han døde iflg skiftet efter Melchior Poulsen, i december måned 1719

Melchior Poulsen har flere gange været omtalt i de gamle tingbøger. Her følger nogle uddrag :

Fredag d 20 marts 1685. : Melchior Povelsen sælger sit hus i Byrum, kaldet "Laurises" til Mads Lydersen. Det retslige udtryk er : " med mund og hånd sælger, skøder og afhænder"

Fredag d. 9 april 1686 : Forvalteren ved sin fuldmægtig Jørgen Andersen har stævnet Mogens Nielsen, Melchior Povelsen og Niels Mogensen.

Angående : Ulovlig medfart ved det her strandede Colberg skib (et skib fra byen Colberg i den preussiske provins Pommern.)

Ligeledes stævnet Anders Christophersen, Peder Willadsen Munch, Anders Lydersen, Søren Laursen, Niels Willadsen, Therkel Jensen, Laurids Bertelsen, Peder Svendsen for at vidne.

Anders Christophersen forklarede, at forleden onsdag, som var den 7. april var han tillige med fornævnte Jørgen Andersen ude ved det strandede Colberg skibsvrag, hvor Mogens Nielsen, Melchior Poulsen og Niels Mogensen lå med en skude og bjergede med deres båd, idet de hentede noget af vanterne, som havde siddet på skibsmasterne, og et stykke af den store mast, som nyligen var afhugget. Ligeledes havde de i deres skude et anker fra samme skib. Det lå på deres overdæk. Jørgen Andersen havde spurgt dem, hvorledes de kunne give sig til at bjerge fra skibet uden tilladelse, hvortil Melchior Povelsen havde svaret, at de ville nok få lov af hr inspektøren og de forsvarede sig med, at hvis de ikke gjorde det nu, ville sø og sand kunne fjerne vraget.

Derefter var de roet fra skibet med Jørgen Andersen til "Varbies dyb" (Olebjergsdybet - en gammel fiskeplads et stykke syd for Bovets bugt.) til Niels Hansens skude, hvor Jørgen Andersen mente hr

inspektøren skulle være. Men han var der ikke, og de roede derfor tilbage igen til før omtalte skib efter Jørgen Andersens ønske. De gik allesammen "af både" på siden af skibet, da det lå på styrbords side, og de gik på bagbords side. Da så de 3 eller 4 nagler, som havde arbejdet sig ud og nogle spiger på samme side og noget værk. Ved agterenden var der sprunget en lille splint af en af pladerne, vel 2 fingre bred, at der var hul igennem 3 eller 4 alen fra kølen. Der var slået hul i styrmandskahytten.

Skibet var strandet natten mellem 28. og 29. marts 1686. Der blev gjort arrest i de indestævntes skude til sagens afslutning. De indestævnte erklærede, at de kun ville bjerge gods fra skibet til inspektøren. "Nu gøres der en stor røg derud af " De nægter sig skyldige i noget ulovligt. Dommeren beslutter at der skal udvælges 4 uvildige dannemænd i medfør af Danske Lov, sidste bog, 15. kap. 1 art. De 4 mænd er : Knud Erichsen, Laurs Povelsen Juel, Mads Kjeldsen og Søren Nielsen ved Bachen, som opfordres til at afgive " deres afsigt herom det først mulige " for at ingen skal have noget at besvære sig over.

Fredag d. 21 maj. 1686. : (Samme sag) For retten fremstod Oberstrand-inspektør og forvalter på Læsø, edle og velbårne Adam Andreas Voss, ved sin fuldmægtig Jørgen Andersen, og i rette lagde en vurdering på noget vraggods af et her for landet strandet Colberger skib. Dateret d. 3 april 1686. Læst og påskrevet, og lyder som følger :

Efter inspektørens Adam Andreas Voss hans begæring og udi strandridderens overværelse haver jeg underskrevne eftersat og vurderet efterskrevne vraggods, som af et her for landet forulykket imellem d. 28. og 29. marts Colberger skib er i landbjerget som følger :

- 10 oksehoveder fransk vin, forstørt af saltvand, vurderet til 6 rd, er i alt 60 rd.
- 1 oksehoved fransk brændevin ligeså 6 rd.
- 1 jernanker vurderet til 8 rd.
- 1 lidet ditto vurderet til 2 rd.
- 1 nyt ankertov på 100 favne for det mest ødelagt. 20 rd 3 mk.
- 1 ditto ligeså 10 rd.
- 1 sejl 6 rd.
- 1 sejl 8 rd.
- 1 forsejl 3 rd.
- 1 stormast sejl 5 rd.
- 2 stykker messan 1 rd 2 mk.
- I alt 128 rd 3 mk

Underskrevet af Joen Laursen og Mads Kielsen.

Jørgen Andersen begærede på sin principals vegne tingsvidne.

Fredag d. 1 marts 1695 : For retten fremkom Melchior Poulsen på egne og Jens Jensen Melchiorsens vegne. Han havde på kaldsmændenes Søren Søfrensen og Biørn Nielsen ladet indstævne salige Lars Jensen Melchiorsens enke Margrethe Pedersdatter ved hendes lavværge imod dom angående det formynderskab, som der efter registrerings indhold skulle være tillagt og ikke specificeret, hvad de skulle annamme, ej heller er der lodsedler udgået til dem, hvad de skulle dele i samme formynderskab. Og han fornemmer, at der tid efter anden har været store krav i samme bo, hvor des jord daglig forsinkes. Formener derfor, at samme formynderskab vorder indtil videre tilstillet eller og der ikke vil være mere efter denne dag her at gøre eller nyde.

Og er derpå en retmæssig dom begærende.

Margrethe Pedersdatter blev af retten forelagt til i dag 8 dage at møde med svar og forklaring herom at gøre.

Fredag d. 8 marts 1695 : Margrethe Pedersdatter mødte i dag udi retten og svarede imod Melchior Poulsen og Jens Jensen Melchiorsens stævнемål, at hun har haft børnene i nogle år og dem forskaffet både føde og klæder, hvor de ikke har noget til arv, som de for resterer. Og hun ved børnene endnu forbliver, og værgerne ej i nogen måde har dermed at bestille eller skal tilsvare.

Fredag d. 15 marts 1695 : Dom imellem Melchior Poulsen og Jens Jensen Melchiorsen på den ene side og Margrethe Pedersdatter på den anden således :

Eftersom Melchior Poulsen og Jens Jensen Melchiorsen har ladet hidstævne Margrethe Pedersdatter efter et værgemål angående, som de for hendes skyld var tillagte, hun dennem derfor rigtighed at svare, om samme børns midler, eftersom ingen lodseddel eller anden anvisning til formynderskab har bekommet eller meddelt er, og Margrethe Pedersdatter der imod har svaret, at børnene ej noget til arv er tilhørig eller i behold at kunne tilkomme, og hun dem siden hendes salig mands død har opfostret med føde og klæder, hvortil hun deres arv ej kan tiltilstrække. Formynderne derfor ej noget dermed havde at bestille, og hun derfor samme værgemål i alle måder vil for al tiltale friholdes.

Da efter slig beskaffenhed bør Melchior Poulsen og Jens Jensen Melchiorsen for samme børns midler og derover flydende videre tiltale aldeles fri at være, og ej nogen efter denne dag dertil haver at svare.

Fredag d. 29 november 1695 : For retten fremkom Dorte Povelsdatter af Vester sogn og beviste ved kaldsmændene Knud Larsen og Lars Bertelsen begge her af Læsøe, de hjelmede ved ed med oprakte fingre efter loven, til i dag med 8 dages kald og varsel at have hidstævnet Melchior Povelsen, Lars Povelsen og Else Povelsdatter med lavvæрге, som er hendes søskende, imod spørgsmål, regnskab, sag og dom angående :

Hvad dem imellem er om deres fædrenes og mødrenes arv.

Herimod at svare mødte i retten Melchior Poulsen og fremlagde et skiftebrev, som efter hans salige forældre forfattet er under dato 31 januar 1694, som blev læst og påskreven.

Dernæst fremlagdes adskillige obligationer, domme og kvitteringer, som han beviser hos hans forældres kreditorer efter skiftebrevs formelding, og påberåbe sig på kald og varsel at give sine søskende til endelig dom og rigtighed imod hans penges erlangelse.

Og var Dorte Povelsdatters tiltale til hendes søskende, for hver tolv tønder hør, som hendes salige forældre har bekommet, (?) rd, 3 mark , 4 skilling rettens påkjendelse med processens bekostning var dom begærende.

(den sidste del af teksten virker lidt usikker i sin forklaring. jvf tingbogen.)

Fredag d. 6 december 1695 : For retten fremkom Melchior Povelsen, som ved kaldsmændene Knud Larsen og Lars Bertelsen havde ladet indstævne Lars Povelsen, Dorte Povelsdatter og Else Povelsdatter med deres lavvæрге imod spørgsmål, sag og dom :

Regnskab angående deres salige forældre efter registreringens derover holden den 31. januar 1694 - videre indhold og udvisning i Melchior Povelsens bemeldte sag. På sin regning, afhandling og videre tiltale til i dag 8 dage at fremlægge.

Sagen imellem Melchior Poulsen og hans søskende fortsatte også i 1696. Fredag d. 24 januar 1696 "Dend af Melker Povelsen for hen indstefnet sag Contra hans sødskende er til I dag 8 dg til dens optag"

Fredag d. 31 januar 1696 : "Dend af Melker Povelsen indstefnet sag Contra hans sødskende, er efter

hans sødskendes begiering Lars Povelsen og Else Povelsdatter lovligen til deres svar til i dag 8 dage udsat”

Fra tingbogen d. 7. februar 1696, hvor der afsiges dom i sagen. Sagen følger herunder

Fredag d. 7. Februar 1696 : “Dom af Sigt I mellem Melker Povelsen paa dend Eene og hans Sødskende Laurids Povelsen og Else Povelsdatter efter at de tvende gange lydelig blev for Retten Paa Raabt paa dend anden Side Saa leedes. Efter som Melker Povelsen haver hertil birchetinged Søgt og tiltalt Hans Sødskende Laurids Povelsen og Else Povelsdaatter om de Hannem for noged I nogen Maader Hafde Entten at Krefue tiltalle eller for at Søge Samt I mod Ejendoms doms Efterlangelse paa hans Sal. af Gangne foreldres Huus, Jord og Ejendom, Rørendes og u-Rørendes som hand efter Sciftebrefs for melding er hver da udi Indførtt Creditor for Sin fordring hvorfor (?) End dog hand 13 Sdr 1 mk skal have udlagt og betalt til Creditorerne meere End de udi Schifed for medelst boens V. for Meere end var udlagt og berettiget, Hvor I mod Laurids Povelsen eller Else Povelsdaatter ei loulig fore Gaaende Kald og Varsel ey noged har Svared at de hannem i noged hafde at Krefue ei heller sig Erbøedet de Hannem Sine udlagde Penge igen at ville Erlegge I med det af hannem Indfried Godsdes erlangelse / : Da bør samme Hans Sal. foreldres efterlatte Midler Huus Jord og Ejendom Rørende og u-rørende alt saa vit fremlagde Obligationer brefue og Documenter om for melder og hand efter udi Retten Producerede Schifte brefs Indhold hans Creditorer med Reede Penge Indfried haver /: at Være Melker Povelsen og Hans arfvinger til Ejendom berettiget og sig dend I alle maader Sum nøttig gjør saa Hand best Veed og kand, og hand for Laurids Povelsen og Else Povelsdaatters til talle til Dato I Saa maader aldeles fri at være /: Belangende de Paa beraabende 13 Sdr 1 mk som Hand til Creditorens for Nøjelse meere skal have udlagt End de udi Schifte Brefued Kunde / Sees iche efter dets beskafenhed Hans Sødskende hannem noged at Kunde til Svare eller igen Contentere mens de I Saa maade bør fri at vere angaaende de Sølf linder som Else Povelsdaatter skal have med Paa staaende dend af hendes Sl. Moder at vere for undt, og der om da schifte holtes ei nogen protest I mellem Sødskende og hende at have vered, bør nu der fore der Ved at forblifue, og Else Povelsdaatter uden vidre betaling at beholde.”

Melker Povelsen I dag efter Ergangen (?) hafuer hans Sal. foreldres efterlatte Huus Jord og Ejendom udi Byrum Sogn beliggende som de Paa boede lou bued og nestefreuder og Sødskende til bued om de det vil købe kand de det for Sølf og Penge bekomme og tager I dag hans første ting. Fredag d. 14. februar tog Melchior Poulsen sit andet ting, og d. 21 februar tog han sit tredie ting om nogen af hans næstefrænder eller søskende ville købe hans sal. forældres efterladenskaber i Byrum sogn. Der findes ikke mere herom i tingbogen, så det er meget tænkeligt at Melchior Poulsen har beholdt det selv.

Hvad tid Melchior Poulsens første kone døde ved jeg ikke, og som tidligere skrevet, kender jeg ikke navnet på hende. Men det følgende uddrag af Læsøs tingbog fra 1710, kan måske give en ide om i hvilken retning der skal søges.

Fredag d. 19. december 1710. Den øverste del af siden er desværre gået til, men her følger uddraget :

“.....Eet skøde Melder saaledis.....1707. Kiendes ieg mig underskrefne....., Vester Sogn og hermed for alle Vitterliggiør at ieg med min fri villie og Min Kr. Hustrues Kiersten Poulsdatters samtøche haver Soldt og afhendet, Som ieg hermed Selger og afhender fra mig og mine Arf. fødte og u-fødte Een tredie part udi dend Skude , Som ieg tilligemed Peder Cortsøn i Aalborg og min Suoger Melchior Poulsøn af Læssøe er tilhørig, og nu ved Sæbye udi Winterhafn findes henlagt, Samme til Min Kr. Søn Niels Poulsen.....” Dett skøde er underskrevet d 17. Februar 1707 af Poul

Poulsen.

Tidligere sås ud af tingbøgerne fra 1695 og 1696 at Melchior Poulsens søskende var Laurids Poulsen, Dorthe og Else Poulsdøttre. Altså må Melchior Poulsens første kone være en Poulsdatter, enten som søster til Poul Poulsen eller dennes kone Kirsten Poulsdatters, hvis ellers at udtrykket "svoger" skal tolkes på samme måde som der sker nu til dags.

Melchior Poulsen blev gift anden gang med Else Sørensdatter Cortsen, der var datter af Søren Jensen Cortsen og Anne Erichsdatter. Else Sørensdatter Cortsen var i sit første ægteskab gift med Michel Jochumsen Cortsen, der døde ca 1705 eller i starten af 1706. Der findes et skifte efter ham i Læsø Landfogeds skifteprotokol (C2-276), dateret d. 13. januar 1706. Han efterlod sig foruden enken Else Sørensdatter, en søn Erich Michelsen. , Else Sørensdatters laugværge var Melchior Poulsen, der blev benævnt enkens "fæstensmand". Sønnen Erich Michelsen er i det følgende skifte efter Melchior Poulsen, benævnt "Melchior Poulsens stiffsøn"

Melchior Poulsen døde i 1720, omkring april, maj måned. Hans begravelse ses ikke i Byrum kirkebog, hvor de første begravelser er indført i december måned samme år. Men der findes et skifte i Læsø Landfogeds skifteprotokol (C2-278)

Jeg har valgt at gengive hele skiftet. Man får heri et indtryk af de besiddelser en af datidens rigeste Læsøfolk havde.

Anno 1720 Dend 7de Maÿ Var paa Hans Kongelige Maÿ.sts og Rettens Vegne Land- og skifteforvalter her paa Læsøe Niels Sørensen tillige med 2de tiltagen Vurderingsmænd Nemblig Claus Sørensen og Niels Svendsen begge boendes her paa Landet, Mødt udi Sl. afgangne Melchior Povelsøns sidste Iboende Huus gaard her udi Bÿrum Sogn liggende, for at holde Registrering og Vurdering over dend Sl. Mands Efterladte Midler og formue, Bestaaende af fast Jordgods , Huus og Eiendom med Ager og Eng og dets tilhørende samt Skibsparter , Reede Midler, Sølv og Guld, Kaaber og Thin, Sengeklæder og Lin tøy, Jern- og træfang, Qvæg og Bæster, med meere Løsøre Sterfboen tilhørende, Saavel som og at modtage alle de fordringer og Giølds Pretentioner som nogen lovmæssig kand have at indgive, og dennem derfor tilbørlig fornøjelse af Sterfboen at udrede Siden ogsaa da Endelig Skifte og deling at forrette imellem dend Sl. Mands efterladte, Enke, Børn og arfvinger som samme tid og Stæd alle samptlige Vare til stæde og overværende. Enken Else

Et udsnit fra skifteprotokollen, der viser det første af skiftet efter Melchior Poulsen

Sørensdatter Cortsen med sin Lauverge Velagtede Laurids Andersøn i Lund, Sønnerne Christen Melchiorsøn udi sin alders (intet nævnt) Aar og Pouel Melchiorsøn udi sin alders 26. aar, begge efter Loven deres Egen Værg og Bosiddende her paa Landet, Datteren Nemblig Johanne Melchiorsdatter udi sin alders 30. aar tillige med sin Mand Velagte Christopher Andersøn boende udi Stoklund i Bÿrum Sogn, her sammesteds Kiersten Melchiorsdatter udi sin alders 29de aar med dend Hende beskikkede formÿnder Velagte Niels Povelsøn boende udi Væster Sogn her sammesteds Else Melchiorsdatter udi sin alders 27. aar med Hendes formÿnder forbemt. Christopher Andersøn udi Stoklund og Dorethe Melchiorsdatter udi sin alders 19de aar med hendes formÿnder forbemt. sin ældste Broder Velagte Christen Melchiorsøn, Hvilke samptl. skifte forvalteren alvorligen forholte at de med hver andre rigtig foregiver den gandske Boes Midler hvor og hvad udi dend maatte bestaa og findes og ingen deraf noged i Ringeste maade til sin Egen Særdeles Nøtte og fordel fortie eller for denne Registrering og vurdering fordølge eller tilbage holde paa det udi Nogen uenighed Disput og Process, imellem Moderen og Børnene og andre boen vedkommende, formedeles een og anden Mislighed i sin tid skulde ÿtre sig, Men hellere over Ens

stemmende med hver andre til tilsee, at alle Boens Midler Viste og u- Viste udi rede Mjndt og Løsøre, i dag under Registrering og Vurdering var her forfattede, hvor af da Enhver arfving ved Rigtig skifte og dehling sin andel efter Loven haver at bekomme herpaa udi ovenmeldte Enkes og arfvingers med deres Lauvergers og formynderes overværelse er Registreringen og Vurderingen Begynt og Fuldkommet, som følger Nemblig :

Huuse, Gaarder og Eiendomme

	Rbd	Mk	Sk
Et halv Boels Huus og Eiendom, af 30 Bindinger bestaaende med tilliggende Agger og Eng som efter Nye Matricul ansatt for 5 skp 1 fjk 1 alb. Vurderet for	140	-	-
En Tolfte part Boels jord udi Piilgaards Eiendom uden hus og bygninger vurderet for	16	-	-
Udi 1/6 part boelsjord Skovensgaard kaldet, efter Enkens Else Sørensdatters Sl. forældre vurderet for 20 Rdl som af Skiftebrevet Dat. 21 Apr. 1712 sees deraf tilkomme boen herefter forbem.t skiftebrevets indhold	7	-	-
Noch Et Halv Boels Huus og Eiendom som dend Sl. Mand Melchior Povelsøn først beboede af 24 bindinger gl huus bestaaende med Tilliggende ager og eng som efter nye Matricul er ansat for 4 skp - 1 fjk. Vurderet for	106	4	-
Skibs - parter			
5/6 part udi Een gl. skude Ved Aalborg beliggende med hvad som den tilhører af sejl og trei gl anker og tov. Vurderet for	33	2	-
Kaabber			
Stor Kaabber Kiædel, Vurderet for 6	-	-	-
1 Mindre Dito	2	9	-
Noch, 1 Mindre Dito	2	1	8
1 Stor Tin fad	-	5	5
1 Ditto	-	5	5
Noch, 1 Ditto	-	5	5
1 gl Ditto	-	2	8
3de Tallærchner	-	3	-
1 Thin potte	-	3	-
Mæssing			
1 Mæssing Ljsestage, vurderet for	-	1	8
1 Gl Ditto for	-	-	8
Malm			
1 Malmgrøde, Vurderet for	1	-	-
Glas og Steentøy			
1 Fiirekanted flaske med Tinskrue for	-	-	8
1 Boutelie med Tin skrue	-	-	6
1 Blaa Hollandsk krus for	-	1	-
1 Ditto buged for	-	1	-
3de Hollandske Stenfade	-	1	-
7 Hollandske Sten Tallerchner	-	1	-
Sængeklæder			
1 Nye sribet vadmels underdyne	1	3	-
1 Gl Ditto	1	2	-

1 olmerdugs overdÿne	1	4	-
1 Olmerdugs hovedpude med Kniplings Vaar	-	3	-
1 Ringere Ditto med Kniplings vaar, Vurderet for	-	2	4
1 gl Bolsters hovedpude, vurderet for	-	2	-
1 sribed Sengedækken	-	5	-
Udi Sængen, udi Øster Stuen			
1 Nÿe bolster underdÿne	3	3	-
1 gl underdÿne	1	1	-
1 gl ofverdÿne	-	5	-
1 bolsters hovedpude med Vaar	-	1	12
2 stk omheng, og 1 Kappe med Sorte frønser	-	2	-
Lintøy			
1 Par hørgarns Lagn	1	4	-
1 par gl. Blaargarns Ditto	1	-	-
2 hørgarns skiorter	1	-	-
1 Blaargarns skiort	-	2	-
1 par Blaargarns under buxer	-	1	-
Bøgger			
1 Liden Huus Bibel	-	4	-
1 Huus Postil	-	3	-
Jernfang			
1 Spade	-	4	8
1 Ringere Ditto	-	3	-
1 Ditto	-	3	-
2de Ringere	-	3	-
1 Jern gryde	1	-	-
1 Kidel jern	-	1	-
1 gl Kniftang	-	-	6
1 Spis stage	-	-	4
1 liden hammer	-	-	6
1 Koefoed	-	1	8
1 gl Haand øxe	-	1	-
1 skoev øxe	-	-	6
2 gl hugjern	-	-	4
1 liden klo hammer	-	-	4
2 Last Boltjern	-	4	-
Noged gl spiljern	-	2	-
1 Bøsse	1	-	-
1 bliik Daase	-	-	8
1 bliik flaske	-	-	4
Trævahre			
1 gl. aske bord med 2de skuffer	-	4	-
1 halv fuer sengested	-	5	-
1 Ditto	-	5	-
1 foldbench med Kand Hield og skammel	-	9	-
1 lidet bord med skuffe under og laas for	-	2	-
1 gl. klede kiste med Laas og nøgel for	-	3	-
1 gl halv sengested	-	1	8

1 Lidet gl Bord	-	2	-
1 gl jern bonden skrin	-	1	-
1 gl ege Kar	-	2	-
1 Mindre Ditto	-	3	-
1 lidet nye gran Kar	-	3	-
1 Gl. øel tønde	-	1	4
1 Gl halv tønde	-	-	6
1 Ditto	-	-	4
1 Salt Ballie	-	-	12
1 lidet gran Kar	-	2	-
1 Ballie Kar	-	1	-
1 øl Tønde	-	2	-
1 bæer saae	-	-	12
1 lidet bæer Kar	-	-	4
3 gl Tønder á 4 sk	-	-	12
2 gl fierdinger á 2 sk	-	-	4
1 Kværn med sin tilbehør	-	5	-
6 Melche Kar	-	1	8
1 Malke Spand	-	-	4
1 flød bøtte	-	-	4
2de øel halv Tønder á 24 sk	-	3	-
1 gl Deign ballie	-	-	12
1 gl brygge tønde med et baand udi -	-	8	-
1 gammel halv tønde	-	-	4
1 Svine trug	-	-	4
1 Ditto	-	-	2
1 gl. egebjælke	-	1	8
2de skibs Raar	-	-	4
1 skibs Lampe	-	1	-
1 gl skibs bogbend	-	2	-
6 ege planker á 7 mk	7	-	-
5 stk gl. ægetræ	-	2	-
1 gl Slæde	-	8	-
3 stk. æge Bord	-	1	-
1 tyk fuere bredt	-	-	2
3 stk Ditto	-	1	-
5 stk Egebord	-	3	12
Endeel gl. Skibs Eege træ	1	-	-
Eendeel Bøgge træ	-	1	-
1 par nye Hiul og 1 Vogn Rad for	1	-	-
1 Vogn med sin tilbehør	3	-	-
1 Gl. Ditto med sin tilbehør	1	-	-
1 Gl. harve	-	2	-
1 Peber qværn	-	-	4
1 1/2 gros små hånd knapper -	-	12	-
Udi Enkens Else Sørensaater Cortsens Egen Kammer fandtes			
1 fuer bord med skuffe under -	3	-	-

1 Liden stoel med forgylt Leen	-	2	-
Tov verck			
Noged gl. Kabelgarn paa en kostvinde	-	1	8
1 Lispund traas	-	3	-
7 Smaae bunter gl. skibs reed	-	4	-
Flesk			
2 Sider flesk, vog 2 lispund, 14 pund	1	2	10
Levendis Qvæg og Creaturer			
Hester			
1 Sort Hoppe 9 Ar gl.	3	2	-
1 Sort Brun Heste plag 3 aar gl.	3	-	-
1 Brun Ditto	2	4	-
1 Sort Brun Hoppe 14 aar gl	1	3	-
1 gl Sort hest 18 aar	1	2	
Køer og Stude			
1 Broged Koe 5 aar gl	3	-	-
1 sort hielmed Ditto Røged 10 aar	2	5	-
1 Rød Dito	2	5	-
1 Sort hielmet Ditto 13 aar	2	-	-
1 Ditto Sort	1	5	-
1 Sort stued	3	-	-
1 Sort Røged Ditto	2	4	-
1 Sort Røged stud med 2de Korte horn	2	4	-
1 Sort Qvie Kalv	1	-	-
1 Rød Broget Ditto	-	5	-
Faar			
8te faar med Lam á 4 mk 3 sk	4	-	-
1 Væder	-	2	-
Svin			
1 hvid Soe	-	4	-
3 unge svin á 1 mk 24 sk	-	4	8
Gies			
2 gl. gies og 1 gase	-	3	-
Vinter Sæden			
Rug Saaed 1 td, 2 skp á 2 mk	3	2	-
Vaar Sæden			
Buig Saaed 3 td á 2 rd	6	-	-
Haure Saaed 1 td, 1 skp á 12 sk	1	-	12

Dernæst foregav Daatteren Kiersten Melchiorsdt, at udi det halve Boels Huus og Eiendom som hendes Sl. Fader først beboede vare Endnu hans Efterladte Stærvboe tilhørende, disse Efterfølgende Vare og Løsøre som de øvrige arfvinger og Vurderingsmændene strakx bleve Efterseet og Vurderet.

Mæssing

2de Ljyse stager	-	3	8
Trævahrer			

1 gl. skab med 2de dører for	-	1	8
1 gl kiste med Laas og Nøgel for	-	4	-
1 gl. fuer bord med 2de skuffer under	-	3	-
1 gl. Ditto med 2de skuffer og skab under	-	2	-
1 Halv Sængested med Drejede stolper og 2de Dørre	-	4	-
1 Ditto af fur	-	3	-
1 gl. fuer foldebenck med Kandhiel over	-	4	8
1 gl. æge Kar	-	2	-
1 Mindre Ditto	-	1	8

Steentøj

5 Hollandske Sten fade	-	1	14
Endnu berettede Kiersten Melchiorsdatter, at der var paa samme plads, da Hendes Sal. Fader fløtte derfra, som nu ere døde, disse efterfølgende qvæg og Bæster Nemblig			
2de gl. Bæster da Vurderet for	5	2	-
1 gl. Koe Vurderet for	2	-	-
1 Liden Qvie	1	2	-
1 gl. Vogn Vurderet for	1	2	-

Hvilke ovenmelte Qvæg og Bæster sampt dend gl. Vogn Kiersten Melchiorsdatter Erbød sig at betalle, enten med Rede penge efter Vurderingen, eller at forskaffe Bæster og Qvæg til stædet i samme stand som ovenanførte var, Da Hendes Sl. Fader qviteede Boligen.

Nok fremviiste samptl. arfvingerne Eendeel Klæder og tøj forhen tilhørende deres Sl. Broder Peder Melchiorsen som døde i December Maaned sidst Ao. 1719, omtrent 4de Uger forend deres Sl. Faders Død, som de da alleene efter Loven arveligen var tilfalden og der fore udi denne Registrering og Vurdering samptl. arfvingerne til Skifte og Dehling maae indføres, Nemblig

1 gl skibs underdÿne Vurd. for	1	-	-
1 par gl. skibs Blaargarns Lagner for	-	3	-
1 par Nÿe skoe	-	4	-
2de par Qvinde Handsker á paret 10 sk	-	1	4
1 Kalemandskes Brøstdug	-	1	8
4 1/2 allen bleged Hørgarns Lærred á 8 sk	-	2	4
2de Halsklude for	-	-	8
1 Hørgarns skiorte	-	2	-
1 Ditto	-	1	-
2de Gl. Ditto	-	-	8
1 Par gl. Beenfoer	-	-	8
1 par Sorte uldne strømper for	-	-	8
2de Par gamle sorte strømper	-	-	12
1 Rød (?) Trøje med Tin Knapper udi	-	4	-
1 Par brune nye hiemgiort strømper	-	1	8
1 Par gl. Brune Klædes buxser	-	1	12
1 gl. graae Klædes Trøje	-	2	-
1 gl. skrin og En Eske, Hvorudi ovenanførte Klæder fandtes vurderet for	-	1	-

Skifte forvalteren Tilspurte Enchen og arfvingerne Hvad Reede Midler de Vidste at viiste som Kunde komme Stærfboen til Nøtte og samptl. arfvinger til dehling, Hvorpaa de allesammen Svarede og angav dend arve part som efter sal. Peder Cortsøn for dum Vel fornemme Handelsmand og borger udi Aalborg Anno 171(?), arfveligen er tilfalden Sl. Melchior Pouelsøn og hans Hustrue Else Sørensd. Cortsøn, deraf Endnu skal Restere efter udviisning af en Lod Sæddel uden Haands underskrift, som arfvingerne foregiver at være skrevet af Vel agtbare og Velfornemme Christen Laue Borger og Skipper udi Aalborg, og saa Deponerede under Velædle og Velviste Hr Borgermester og Raad sammesteds deres tilsuun udi Reede Møndt 262 Rd 1 Mk 7 Sk Udi Authorærede Sæddeler 40 Rd - -

Er Saa Hermed den Gandske Boes Midler Rørendes og U-rørendes Registreret og Vurderet undtagen dend Sl. Mands Gangklæder, hvilke Enken med Hendes Lauverge og samptl. Døtrene med deres formyndere, af en god Villie overloed til Begge dend Sl. Mands Sønner uden nogen Vederlag derfor i andre vahre at berømme, eftersom Enkens Søn Erik Mickelsøn derimod udi andet Var sked fornøjelse ud af fælis Boe udi hans Sl. Stiffaders Levende Live og Døttrene ligeledes efter deres Sal. Moders Død, hendes gang Klæder havde bekommet.

Summa Summarum Paa forskrefne Registrerede og Vurderede Boens Midler

Penge 748 Rixdlr 4 Mk 13 4/7 Sk.

Herimod blev angivet og fordret Efterskrevne Bortskyldige Gield

1. Skifte forvalteren fordrede Kongl. Skatter som paa hans iboende halve boel og 1/6 part udi Piilgaard Resterer fra janr. q.tal med koeskatten for Aar 1719 til Aprilj q-tal inclusive, bedrager sig i alt	2 Rd	2 Mk	12 Sk
2. Fordrede Christen Melchiorsøn efter indgivene Reining over hans Sal. Faders begravelses bekostning, saavel til Præsten som Liig Prædiken som degnen for Sange og Kirchen for Liig Klædet med andet meehre hvor under er ligeledes et Liigtræ som hand her for Retten lover at Lade bekoste til at ligge paa hans Sal. faders grav, i alt beløbende sig til	11 rd	-	12
3. Fordrede dend anden Søn Pouel Melchiorsøn for et Liiglagn	1	2	-
og for 16 Potter brendevin á 18 Sk i alt forbrugt til Hans Sl. Faders begravelse bedragende sig til summa penge	4	2	-
4. Fordrede Velagte Christopher Andersøn i Stochlund paa sin Mýndling Else Melchiorsdts. vegne tieneste Løn som hun for 5 aar haver tilgode. Hvorfor hun med Samptl. arfvingers samtýche Nýder Aarlig 2 Rd 4 Mk - er tilsammen penge	13	2	-
5. Fordrede Christen Melchiorsøn paa sin Mýyndling Dorethe Melchiorsdatters vegne tieneste Løn i ligemaade for 5 aar, aarl. 2 Rd 4 Mk som hende og af Samptl. arvinger blev tilstoed tilsammen	13	2	-
6. Fordrede forbemt. Christopher Andersøn i Stochlund efter en obligation af Sal. Melchior Pouelsøn til Velagte Pouel Pouelsøn Koekær udi Væster Sogn udgiven Ao. 1704 d. 13. Martý af Capital 20 Sldr som hand med sin paagaaende Rente til d. 5te Martý Ao. 1715 da hafver betalt og indfriet med 25 Sldr hvorpaa Renten til Dato i 5 aar bedrager sig af 5 prc.to arl. 5 Mk som med			

Capitalen var in alles	20	5	-
7. Fordrede Velagte Niels Pouelsøn udi Væster Sogn paa sin faders forbemt. Pouel Pouelsøn Koekiers Vegne Reede penge som Sl. Melchior Pouelsøn hannem skyldig bleven var for Een skibspart hand sig af hannem tilkiøbt havde, det samptl. arfvingerne Vedgiik og tilstoed at være Reede penge	10	-	-
8. Fremlagde Velagte Claus Sørensen her paa Læssøe en Obligation af Dato 2. Martý 1708 af Sl. Melchior Pouelsøn selv udgiven til Anne Sørensdatter Cortsen paa Capital 50 Sldr, hvorpaa 1708 d. 15. october findes betalt 6 Sldr og 1719 d. 27. Julý 20 Sldr som alt paa Obligationen er afskreven og for qviteret af af Anne Sørensd. Cortsen selv, saa den øvrige fordring bliver med sin Rente fra bemt. 27. julý til aarsdagen 1720 penge	16	4	12 4/5
Claus Sørensen paa Anne Sørensd. Cortsons vegne Pretenderede og Paastod det Salig Melchior Pouelsens arfvinger bør jo at Svare Renten af denne obligations Capital og indhold til d. Dato som derpaa er skreven som er fra 1708 til 1720 efter obligationens indhold som ikke meldes at være meere enten paa Capital eller Rente end 17 Rd 2 Mk Niels Povelsen paa sin Mýndlings og samptl. arfvingers Vegne Paastod at som beviistes med obligationen paa skrift at dend Sl. Mand Melchior Povelsen haver bet. paa samme obligation 1708 d. 15. oct. 6 Sldr ja end Meere paa samme obligation betalt 1719 d. 27. Julý 20 Sldr og samme paaskrift ikke Mentionerer enten at det skal være for Rente eller Capit., saa fornemmer Niels Pouelsøn paa de vedkommende arfvingers vegne at Anne Sørensd. Cortsen ikke nyder nogen Rente uden alleneste et aars som er fra 27. Julý sidst, af de tilgode havende 16 Rd, og forlangede derpaa Skifte forvalterens Kiendelse. Skifte forvalteren Kunde ikke Rættere see og skiønne af dend sidste paaskrift og qvitering under Anne Sørensd. Cortsons Egen haand, Dateret d. 27de Julý 1719 End er Renten til samme tid forfalden tillige med de 20 Sldr maa være bleven betalte eftersom paaskriften og qvitering paa obligationen siger at paa dend skulde forkortes forbemt. Penge 20 Sldr vidste da derover ikke at tilkiende sterfboen at betale meere til forbemt. Anne Sørensd. Cortsen End de forhen Anførte 16 Rd med sin Rente fra fra 27de Julý sidst forfalden. Claus Sørensen paa Anne Sørensdatter Cortsons Vegne begærede at maatte bekomme Skifte forvalterens Sentens beskreven naar forlanges. Skifteforvalteren der til Svarede at Claus Sørensen (forklaring herpå findes ikke i skifteprotokollen)			
9. Fordrede Søren Pedersen boende udi Væster Sogn paa sin hustrues Susanne Nielsdatters vegne penge 2 rd som Sl. Melchior Pouelsøn forhen hendes formýnder paa skiftet efter hendes Sl. Moder til sig haver annammet og ikke igien gjort Rigtighed for, siden hun er Vorden gift, denne sin fordring hand formeener at gotgiøre med skifte Protokollen som ikke ved skiftes holdelse efter afgangne Landforvalter Bernt Fallenkamp er udi Viborg Saa som Skifte Brevet efter hans hustrues Sal. Moder dennem frakommet. Skifte forvalteren dertil Svarede, at hand ikke kunde tilkiende Søren Pedersens før anførte fordring førend hand den med Paaraabs beviis gotgiort og Lovformligen beviste dend Endnu af Sl. Melchior Pouelsøn at være u-betalt, som med første ske skulde førend skifted blev til ende bragt eftersom ingen af arfvingerne er noged derom i Ringeste maade er beviist.			
10. Fordrede Velagte Jørgen Svendsøn boende udi Væster Sogn, som samptl. Arfvingerne tilstod Ræt at være Penge Stemplet Papir til dette Skiftebrev	-	2	12
Skifteforvalterens Salarium af de overblevne og fra gielden beholdne midler	2	-	-
	6	3	-

For skifte brevet at Reenskrive sampt gienpart deraf at udstæ- de med dertil behørigte stemplet Papir.	10	4	-
Vurderings Mændende for deres opvartning ved forsegling, Registrering og Vurdering	1	-	-
Summa paa foranførte sterfboens Geld og fordringer be- løber sig til den summa efter at gieldden er fra tagen	112 Rd 5 Mk	-	-

Efter at dend Gandske Stærvboes Middel og formue bestaaende af Reede penge, Jordegods og Løssøre saaledes som foran findes er registreret og Vurderet og ald giæld og fordringer derimod i lige maade angiven og paaeskede ere Enken og hendes Lauværgen accorderet og forenede med samptl. dend Sl. Mands Børn og arvinger udi Enhver sin formynders overværelse som da alle sammen for Disput og Process at forekomme saa og ald Enighed og Kierlig omgiengelse indburdes at ved ligeholde, haver med frie villie og velbetenkt Raad med hver andre her for Retten indgaaet og Sluttet saaledes som følger :

1. Enken Else Sørensdatter skal for dend part som hende af Stærvboens Midler efter Loven kand tilfalde have og beholde alle de Reede Penge og Midler Viste og u-Viste saa Mange som Endnu kand Restere af dend arvepart hende og hendes Sl. Mand efter hendes Sl. Broder Peder Sørensen Cortsen fordum boende udi Aalborg Ved skifte og dehling udi Hans efterladte Stærvboe tilfalden og under Velædle og Velviiste Magistraten sammesteds deres Inspection ere Deponerede eller og hos Creditorerne Endnu Kand være udestaaende hvilche allesammen at lade oppe og ind Cassere hun her med alleene tillade og Authoriseris.

2. Njyder hun sig uden nogen betahling til Stærvboen for sig og sine arvinger , alleene dend Tolfte part boels jord og Eiendom udi Piilegaard er som for til udi Registreringen og Vurderingen for 16 Rdlr er Taxered.

3. Njyder hun for betahling af Sterfboens Løssøre og Creaturer nembl. 1 Sængestæd, 1 Vogn, 1 par Hæster, 1 Koe, 1 stud alt eftersom de her for til ere Vurderet.

4. Skal hun strax sin fra sig Erlægge og Betalle med qvitering til Sal. Melchior Pouelsens Børn og Arvinger udi Klingende Mønt 20 Rixdlr.

Er saa her med hende for hendes part af Stærvboens Midler efter Loven efter hendes egen villie og begiering, Samtøckt af hendes Lavværgen og af samptl. Arvingerne og deres formøndere tilstoed udlæg og fornøielse skeed.

Derimod i Stæden for dend Anden part af Sterfboens Midler Njyder og beholder de øvrige arvinger samptl. dend Sl. Mands Egne børn :

1. Denne deres Sal. Faders sidst iboende Gaard og Eiendom som dend nu forefindes udi Nye Matricul ansatt for 5 skpr 1 fjdk 1 alb.

2. Et halv boels Huus og Eiendom paa Marken kaldet som deres Sl. Fader selv tilforn havde beboet og nu deres Sødster Kiersten Melchiorsdat., samme Eiendom udi Nye Matricul for 4 skpr 1 fjdk er ansatt.

3. Tilhører forbem.te arvinger ald foromrørte Gaards og Eiendoms Besætning af Qvæg og Bæster indted Creatur i nogen maade undtagen sampt ald anden Løssøre med hvad Nafn der næfnes Kand som Stærvboen tilhører hvorunder er begreben dend 5/9 part udi den Gamle skude Ved Aalborg beliggende.

4. Skal forbemt. Sødskende betalle ald Boens Rætmæssige giæld og fordring sampt skifte forvaltere-rens Salarium og skriver penge saa vel, som dette til denn skifte forretning forbrugte Stemplet og Slæt papir alt efter som det her for til er vorden angiven andført og Specificered.

Med alle disse foranførte Puncter og Conditioner er Enken og arvingerne samptl. paa begge sidder Een hver for sig vel til freds og fornøyede og siden ingen anden Eller meere arfvs Præention paa noget have hverken Enken paa alt hvis Hendes Sl. Mand her paa Landet udi Huus og Eiendom med

Løshøre og andet af hvad Nafn det næfnes Kand, eller udi dend skude part ved Aalborg liggende i Levende live haver tilført, alt efter foranført Specification ikke heller dend Sl. Mands Børn og arfvinger paa noget af det som udi Aalborg eller anden steds af viiste og u viiste Midler af forbemt. arf efter deres Stifmoders Sl. Broders Enden Kand Være i behold, under Magistratens forvaring, eller og af Creditorerne efter denne dag enten i Mindelighed eller ved Lands Lov og Ret bekommes dette alle samptlig her for Retten indgich og tilstoed vidre med haand og Seigl beskrefen.

Til foranførte fordringers og Giælds afbetaling er udlagt udi efterfølgende Løshøre Saaledes :

1. Skifteforvalterens fordring for Resterende Kongl. skatter af Sl.

	Rd	Mk	Sk
Melchior Povelsøns sidst iboende Gaard af Summa 2 rd 2 mk 12 sk	2	2	12

Der til udlagt

1 Kaaber Kiædel	2	3	-
-----------------	---	---	---

Hvor fra afgaar 4 Sk til at Completere Een anden af efterfølgende fordringer med, og Er saa denne forbemelte fordring betalt - 2rd

2 mk 12 sk	2	2	12
------------	---	---	----

2. Christen Melchiorsøn fordring for hans Sl Faders begravelses bekostning efter indgIVEN Reigning bedragende sig Penge 11 Rd
12 Sk

11	-	12
----	---	----

Dertil udlagt udi Sænge Klæder

1 Nye Stribet vadmels underdyne for	1	3	-
-------------------------------------	---	---	---

1 Bolster hoved pude	-	2	-
----------------------	---	---	---

1 Stribet Sengedecken	-	5	-
-----------------------	---	---	---

Udi Lintøyy

1 Par hørgarns Lagner for	1	4	-
---------------------------	---	---	---

1 Hørgarns skiorte	-	3	-
--------------------	---	---	---

1 Blaargarns Dito	-	2	-
-------------------	---	---	---

Udi Trævahre

1 gl. Jern bondet skrin	-	2	-
-------------------------	---	---	---

1 Lidet Nye gran Kar	-	3	-
----------------------	---	---	---

1 Lidet Stoel med forgylt Læder	-	2	-
---------------------------------	---	---	---

1 Lidet Bord med skuffe og Laas for	-	2	-
-------------------------------------	---	---	---

2de øel Halv tønner á 24 sk	-	3	-
-----------------------------	---	---	---

Eendeel gl. skibs Eege træe	1	-	-
-----------------------------	---	---	---

1 Sviin trug	-	-	4
--------------	---	---	---

Udi Jernfang

1 Spade 3 mk 1 Bøsse 1 rd	1	3	-
---------------------------	---	---	---

2 Lispund Bolt Jern	-	4	-
---------------------	---	---	---

1 Spids stage	-	-	4
---------------	---	---	---

1 Liden Klohammer	-	-	4
-------------------	---	---	---

Endelig og Een Liden Huus og Reise Bibel	-	4	-
--	---	---	---

Hvilke ovenskrevne Vare gjør dend Summa 11 rd 12 sk	11	-	12
---	----	---	----

3. Fordrede Dend anden Søn Povel Melchiorsen for Een deel til Hans Sl. faders Begravelse udgiver Efter forhen indgIVEN Reigning Penge 4 rd 2 mk

4	2	-
---	---	---

Der til udlagt udi Sengeklæder

1 gl Stribet Vadmels underdyne	1	2	-
--------------------------------	---	---	---

Udi Lintøÿ			
1 Par blaargarns Lagner	1	-	-
1 Hørgarns skiorte	-	3	-
1 Par bloorgarns under buxer	-	1	-
Udi Gang Klæder			
1 Rød Kirses trøÿe med Tin Knapper udi som har været hans Sl. broder forhen tilhørende for	-	4	-
1 Par nÿe skoe ligeledes hans Sl. Broders forhen tilhørende for Hvilche forre skrevne vare giør betalt ovenmelte fordring	4	2	-
4. Fordrede Christopher Andersøn paa sin Mÿndling Else Melchiorsdts. vegne efter forindgiven Reining 13 rd 2 mk	13	2	-
Der til udlagt udi Sænge Klæder			
1 Gl. Vadmels underdÿne som var udi Østre stuen for	1	1	-
1 Olmerdugs Hovedpude med Vaar	-	2	4
Lintøÿ			
2 1/4 Allen Nÿe u bleged lærred hendes Sl. Broder tilhørende all vurderet á 8 sk	-	1	2
1 Par Nÿe qvinde Handsker som ligeledes havde været hendes Sl. Broders for	-	-	10
Udi Thin og Mæssing			
1 Gl Tin fad	-	2	8
1 Mæssing Lÿse stage	-	1	8
Udi Steentøÿ			
1 Blaae Hollands Kruus	-	1	-
1 Hollands steenfad	-	-	8
1 Fiirkanted Flaske med Skrue	-	-	8
Udi Jernfang			
1 Spæde dend beste	-	4	8
Udi Træware			
1 furer bord med skuffe under for	-	3	-
1 Gl furer Sengested for	-	5	-
1 Gl. klede kiste med Laas og Nøgel for	-	3	-
1 Gl æge Kar for	-	3	-
1 Gl øl tønde for	-	1	4
1 Stk Halv tønde	-	-	6
1 Liden bæer saae for	-	-	12
1 Haand qværn med sit til behør for	-	5	-
3 Melche Kar stk vurderet for 4 sk er	-	-	12
1 Malcke Spand for	-	-	4
1 flød Bøtte	-	-	4
1 Svin trug	-	-	2
1 Peber qværn	-	-	4
1 Gl harve	-	2	-
Udi dend bæste Vogen med sin til behør Vurderet for 3 Rd der udi	1	-	-
Udi det par Nÿe hiul og Vogn Raad Vurderet for 1 Rd 1 Mk udlagt	-	3	8
Udi Creaturer			
1 Sort Hoppe 9 aar gl for	3	2	-

1 hand Soe vurderet for	-	4	-
Er saa Hermed skeed udlæg for forbem. fordring af Summa 13 Rd 2 Mk	13	2	-
5. Christen Melchiorsens fordring ligeledes paa sin Mýndlings Dorethe Melchiorsdts. vegne Efter forhen indgiven Reigning Penge 13 Rd 2 Mk	13	2	-
Dertil udlagt udi Sænge Klæder			
1 gl Vadmels overdýne	-	5	-
1 olmerdugs Hovedpude med Kniplingsvaar	-	3	-
Dito af Bolster med vaar for	-	1	12
2 Stk omheng og 1 Kappe med Sorte frønser omkring for	-	2	-
Lintøý			
2 1/4 alln Lærred Hendes Sl. Broder forhen tilhørende alln Vurderet á 8 sk er	-	1	2
1 Par qvinde Handsker som ligeledes havde været Hendes Sl. Broders	-	-	10
Udi Steentøý			
1 Hollands Steen Fad	-	-	8
1 Boutellie med Tin skrue	-	-	6
Jærnfang			
En af de melemste Spader	-	3	-
1 gl. Kniftang for	-	-	6
2 gl. hug jern	-	-	4
Trævahre			
Udi dend Bæste Vogn for 3 Rd Vurderet er udlagt	1	-	-
1 gl Eske bord med 2de skuffer under for	-	4	-
Udi de 2de Nýe hiul og Vogn Raad Vurderet for 1 Rd 1 Mk			
Udlagt	-	3	8
1 Fold benck med Kandfiel og skammel for	-	3	-
1 Liden gran Kar	-	2	-
1 Ballie Kar for	-	1	-
1 Lidet bær Kar for	-	-	4
3 Melche Kar Stk for 4 Sk Vurderet er 12 Sk	-	-	12
1 gl Skriin og 1 Eske som har været hendes Sl. Broders	-	1	8
1 gl Slæde	-	-	8
Udi Levendes qvæg og Creaturer			
1 Brun Hoppe for	2	4	-
1 Broged Koe 5 aar gl for	3	-	-
1 Faar med Lam for	-	3	-
1 ungt svin for	-	1	8
1 gaas for	-	1	-
Er saa Hermed gjort udlæg for bemte. Dorethe Melchiorsdts. fordring af Summa 13 Rd 2 Mk	13	2	-
6 Christopher Andersøn udi Stocklund hans fordring efter En obligation af Sl. Melchior Pouelsøn selv udgiven og af Samptl. arvingerne tilstoed bedragende sig med Capital og Rente til Datum Penge 20 Rd 5 Mk	20	5	-

Der til er udlagt udi Sænge Klæder			
1 Nye Bolsters underdyne Vurderet for	3	3	-
1 Olmerdugs overdylene	1	4	-
Udi Lintøÿ			
1 skiorte af Hørgarn som hans Kones Sl. Broder haver tilhørt	-	2	-
Udi Jærnfang			
1 Koefoed for	-	1	8
1 Haand øxe for	-	1	-
Udi Trævahre			
3 Eegeplancker Stk Vurderet for 7 Mk er	3	3	-
Eendeel Stk Bøgge træ	-	1	8
Udi Tougverck			
7 Smaa Bunter gl Skibs Reedskab for	-	4	-
1 Lispund tros for	-	3	-
Af de 20 rd som Enken Else Sørensd. Cortsøn til Sl. Melchior Pouelsøns Børn efter Accordt skal betale udlagt Penge	10	-	-
Er saa hermed gjort udlæg for Christopher Andersøns fordring udi alt af Summa 20 Rixdlr 5 Mk	20	5	-
7. Niels Pouelsøns fordrede paa sin Faders Poul Pouelsøns vegne for En af hannem Kiøbt Skibspart derpaa Endnu Resterer udi Reede Penge 10 Rdlr	10	-	-
Dertil er udlagt			
Resten af de 20 rdlr som Enken Else Sørensd. udi klingende møndt til Sl. Melchior Pouelsøns Børn efter accordt skal betale og er Penge	10	-	-
Hvoemed Niels Pouelsøn for sin fordring fornøide skeed er			
8. Claus Sørensons fordring paa Anne Sørensdatter Cortsøns vegne efter obligation af Sl. Melchior Pouelsøn selv udgiven paa Penge 16 rdlr 4 mk 12 4/5 sk	16	4	12
Dertil er udlagt			
1 Huus Postil for	-	3	-
Udi Sænge og gang Klæder sampt Lintøÿ			
1 gl. Skibs underdyne for	1	-	-
1 graae Klædes Trøje for	-	2	-
1 Par gl. Skibs blaargarns Lagener og alle tre Sorter af Sl. Peder Melchiorsens efterladte gods	-	3	-
Udi Mæssing og Jærnfang			
1 gl. lÿse stage for	-	-	8
1 gl. Spade for	-	1	8
Udi Trævahre			
1 gl. Halv Sængested	-	1	8
1 Lidet gl. Bord for	-	1	-
1 Lidet ægge Kar for	-	2	-
3 gl. øel Tønder for	-	-	12
2 gl. øel Halv Tønder for	-	-	8
2 gl. fierdinger for	-	-	4
3 Eege Plancker stk Vurderet for 7 Mk er	3	3	-

1 1/2 graas smaae haar Knapper for	-	-	12
1 Blaae buged Krus	-	1	-
Hos Enken Else Sørensdtr. Cortsøn udi Reede Klingendes Mjynt for Eendeel Creaturer og boehave som hun af de forhen Registrerede og Vurderede Boens Midler formedelst dend ac- cordt som imellem hende og hendes Sl. Mands Børn opretted her for til indført findes efter Vurderings Njyder og betaller Nembl. disse efterfølgende			
1 gl Sort Hæst 18 aar gl.	1	2	-
1 Sort Brun Hoppe 14 aar gl for	1	3	-
1 Sort Hielmed Koe 13 aar gl for	2	-	-
1 Sort Røged stud med 2de Korte Horn som er vurderet for	2	4	-
1 gl. Vogen med sin Behør for	1	-	-
1 Furre Sængested for	-	5	-
Hvilche foreskreven giøe Betaling for ovenmelte Anne Sørensdtr. fordring af Summa 16 Rixdl 4 Mk 12 sk	16	4	12
9. Fordrede Søren Pedersen udi Vester Sogn 2rdlr, Men som arfvingerne derom var u Videndes hand og dend atter forelige (?) ikke endnu Lovmæssigen haver beviist Kand hannem da derfor ingen udlæg giøres			
10. Jørgen Svendsen udi Vester Sogn hans fordring 2 mk 12 sk	-	2	12
Dertil er udlagt			
1 gl. fure bord med 2de skuffer og skab under som udi dend gaard Kiersten Melchiorstr. paaboer findes og der Registeret og Vurderet for	-	2	-
1 Salt Ballie for	-	-	12
Er saa Hermed hannem givet udlæg for hans fordring Penge 2 mk 12 sk	-	2	12
11. Fordrede Skifte Forvalteren for Stemplet Papir til dette Skiftebrev.	2	-	-
for skifte Salaria af de Beholdne Midler	6	3	-
For skifte Brevet at forfærdige og gienpart der af at udskrive med det der til forbrugtt Slett papir tilsammen Penge	10	4	-
Udi alt 19 Rixdlr 1 Mk	19	1	-
Der til udlagt			
1 Sort stud vurderet for	3	-	-
1 Sort Røged Dito Vurderet for	2	4	-
1 Stor Kaabber Kiædel	6	-	-
1 Mindre Dito	2	1	8
3 Store Tin fade vurderet for	2	3	15
3 Tin tallerchener vurderet for	-	3	-
1 (?) for	-	2	-
1 skibspompe	-	1	-
5 stk Eege bord vurderet for tilsammen	-	3	12
3 stk Eege bord for	-	1	2
1 gl Æge bielche	-	1	8
1 Tÿck furer bord for	-	1	-
3 stk Dito for	-	1	8

1 gl skarve øxe for	-	-	6
De samme Summa hen føres da fra de 2 rd 2 mk 12 sk udi dend Kaaber Kiedel til Kongl. skatters afbetaling her for til udlagt og Over blevne Penge	-	-	4
Saa og hos Povl Melchiorsens overskud fra Hans Fædren- de arf	-	-	1
Hvilke foreskrevne Sorter gjør udlæg for ovenm.te. penge Vurderingsmændene for deres u-mage ved forseigling Re gistrering og Vurdering	19	1	-
Dertil udlagt	1	-	-
Een Malm grøde Vurderet for	1	-	-
Summa paa foranførte Giæld og fordringers afbetaling Penge 112 Rdlr 5 Mk	112	5	-

Efter at ald gielden Saaledes som foran indført Findes er afbetalt og Een hver af
Creditorerne for sin fordring udi Sterfboens løsøre og Effecter udlæg skeed ondtagen de øvrige
Registrerede og Vurderede Beholdne Midler saa Vel som udi Reede Penge
Penge udi Aalborg staaende som jordegods Eiendommer med Creaturer og Bohave her paa Landet
Værende sig tilsamme - Penge

635 5 13

Deraf Njder Enken Else Sørensdtr. Cortsdaatter efter forhen sluttede og indført Accordt med de
andre dend Sl. Mands Melchior Povelsens arfvinger alle de penge viste og u-viste som Endnu i
Aalborg er bestaaende til Rest af dend arf som hende efter hendes Sl. Broder fordem Velagtbare
Peder Sørensen Cortsen Borger og Handelsmand udi Aalborg i Hendes Sl. Mands levende Live er
tilfalden og beløber sig de viste Midler deraf efter Registrerings videre udviisning her før til

302 1 7

Dets foruden nyder hun iligemaade fri uden nogen betaln. dend tolfte part boels jord og Eiendom
udi Piilgaarden kaldet som her for til iblandt Sterfboens Midler er anteigned og Vurderet for - Penge
16 rixdlr.

Hvilche med de forrige 302 1 mk 7 sk

Gjør i alt Summa 318 1 7

Naar da samme 318, 1, 7 Vorder fradraget de for til Specificerede beholdne Midler vorder igien
tilbage for de øvrige Arfvinger og kommer til deehling imellem dend Sl. Mands børn alleene -
Penge

317 4 6

Hertil og skal anføres de Penge som Enchen efter forbemt. Accordt til Melchior Povelsens børn
strax skal betale Nembl. Reede penge

20 - -

Er saa hermed de Beholdne Midler som iblant Samptl. Sødskende efter Loven skifted og deeled
Vorder

337 4 6

Deraf tilkommer Sønnen Christen Melchiorsen

1 Broder Loed 84 2 9 1/2

Sønnen Povel Melchiorsen 1 Broder Loed 84 2 9 1/2

Daatteren Johanne Melchiorsdaatter 1 Sødster Loed 42 1 4 3/4

Daatteren Kiersten Melchiorsdaatter 1 Sødster Loed 42 1 4 3/4

Daatteren Else Melchiorsdaatter 1 Sødster Loed 42 1 4 3/4

Daatteren Dorethe Melchiorsdtr. 1 Sødster Loed 42 1 4 3/4

Christen Melchiorsens Loed bestaaende udi efterføl-
gende dend Summa 84 rdlr 2 mk 9 1/2 sk

84 2 9 1/2

Udi det Halve boels Huus og Eiendom med tilligende agger og Eng som Hans Sl. Fader sidst beboede udi Nye Matricul ansatt for 5 skp 1 fj 1 alb Vurderet for 140 Rdlr er udlagt 2 skp 2 fj 2 alb af Værdie	70	-	-
Udi Sæden af alle slags Korn efter Proportion af Eiendommen udlagt ligeleedes dend halvedeel ansatt og Taxeret for	5	1	6
Udi dend Skude som ligger ved Aalborg vurderet 5/9 part deraf for 33 rd 2 mk udlagt	11	-	11
Deraf Erlægger hand fra sig til sin Søster Dorethe Melchiorsdtr udi penge	1	5	6 3/4
og til hans Søster Else Melchiorsdaatter	-	-	- 3/4
Hvorefter da udlæged for hans broder Loed andrager sig til ovenm.te 84 Rdlr 2 mk 9½ sk	84	2	9 1/2
Povel Melchiorsens Broder Loed 84 Rd 2 mk 9 1/2 sk	84	2	9 1/2
Dertil udlagt			
Udi det Halve boels Huus og Eiendom med dets bygninger Ager og Eng af Sl. Melchior Pouelsen for nogen tiid siden beboed udi Nye Matricul ansatt for 4 skp 1 fj og Vurderet for 106 rdlr 4 mk Udlægges Hannem 2 skp 1 1/2 alb Værdie efter foregaaende vurdering	53	2	-
Udi dend 6te part boels jord og Eiendom Skovensgrd. kaldet tilfalder ham dend deel Stærftboen Vedkommens og her for til er Vurderet for	7	-	-
Udi dend skude som ligger Ved Aalborg Vurderet 5/9 part deraf for 33 rd 2 mk udlagt	11	-	11
Udi Creaturer			
1 Sort brun Hest plag 3 aar gl for	3	-	-
2de faar for	1	-	-
1 Gasse	-	1	-
Udi Gangklæder og Lintøÿ			
1 Kalemandkes brøstdug hans Sl. Broder Peder Melchiorsen forhen tilhørende for	-	1	8
1 Par brune Nye hiemgiort strømper for	-	1	8
1 Par Sorte uldne Ditto	-	1	8
1 Par brune Klædes buxer	-	1	12
2de hals Klude for	-	-	8
2de gl. Hørgarns skiorter	-	-	8
1 Par gl. beenfoer	-	-	8
Alt sammen af hans broders Sl. Peder Melchiorsens efterladte goods.			
Udi Jærnstang Blick og Steentøÿ			
1 Liden hammer	-	-	6
Noged gl. Spild Jern i en Fj	-	2	-
1 Kiædel Jern loe	-	1	-
1 Blich daase for	-	-	8
1 (?) flaske	-	-	4
1 steen fad for	-	-	8
3de Hollandske steen tallerchener á stk 3 sk er	-	-	9
2 Hollandske Fade af de som udi dend halve boel paa Marchen			

kaldet forefandtes for	-	-	12
1 Thee Potte for	-	3	-
Trævahre og andet			
2de skibs Raar for	-	4	-
5 stk ægge Træ for	-	2	-
1 skab med 2de dørre for	-	1	8
1 halv Sengested med dreiede stolper og 2de dørre for Vurd. for	-	4	-
1 gl Æge Kar for	-	1	8
1 gl. kiste med Laas og Nøgel for	-	4	-
Alle disse 4re sidste Sorter udi samme gaard paa Marchen kaldet forfandtes og Registreret			
1 Øel tønde for	-	2	-
1 gl Bagge td med et Bund	-	-	8
1 deign Ballie for	-	-	12
Udi dend bæste Vogn med hans Sødstre Else og Dorethe udlagt dend 3die part af Værdie	1	-	-
2 Sider flesk	1	3	10
Noged gl Kabelgarn paa en Kostvinde for	-	1	8
Deraf Regner hand fra sig som er overskud fra dend fulde Broderlod til skifte forvalteren	-	-	1
Til begge sine Sødstre Johanne og Kiersten Melchiorsdtr.	-	-	1 1/2
Beløber saa alt det foranførte og udi hans Loed udlagte goeds og Løsøre sig tilsammen dend fulde Summa	84	2	9 1/2
Johanne Melchiorsdtrs Sødster Loed 42 rdlr 1 mk 4 3/4 sk	42	1	4 3/4
Dertil udlagt			
Udi det Halve boels Huus og Eiendom paa Marchen Kaldet som Hendes Sl. Fader først iboede med tilliggende Agger og Eng udi Nye Matricul Ansatt for 4 skp 1 fj tilkommer hende 1 skp 3/4 alb af Værdie efter Vurd.	26	4	-
Udi dend Skude som ligger Ved Aalborg Vurderet 5/9 part deraf for 33 rdlr 2 mk udlagt	11	-	10
Udi levendes qvæg og Creaturer			
1 Sort Hielmed Koe 10 aar gl for	2	5	-
1 faar for	-	3	-
1 Ungt Svin for	-	1	8
1 Gaas for	-	1	-
Udi Trævahre og Andet Løsøre			
1 gl furer bord med 2de skuffer under for	-	3	-
1 Hollands steenfad for	-	-	6
Begge deele forefunden og Registreret i samme gaard eller halve boel paa Marchen Kaldet			
2 Par gl. Sorte Strømper hendes Sl. Broder Peder Melchiorsen forhen tilhørende	-	-	12
Annammer saa for Resten hos sin Broder Povel Melchiorsen Hvilche ovenskrevne jordegoeds og Løsøre gjør fuld betahling og udlæg for hendes tilfaldne Sødsterlod 42 rd 1 mk 4 3/4 sk	42	1	4 3/4
Kiersten Melchiorsdtrs. Sødsterlod 42 Rd 1 mk			

4 3/4 sk	42	1	4 3/4
Dertil udlagt			
Udi det Halve Boels Huus og Eiendom paa Marchen Kaldet som hendes Sl. Fader først iboede med tilliggende Ager og Eng udi nye Matricul ansatt for 4 skp 1 fj tilkommer hende 1 skp 3/4 alb af Værdie efter Vurderingen	26	4	-
Udi Creaturer			
1 Sort Hielmed Koe for	1	5	-
1 faar for	-	3	-
1 ungt Svin for	-	1	8
Udi Trævahre, Steentøÿ og Mæssing			
1 Gl. furer Sengested for	-	3	-
1 gl. fure foldbench med Kandheld over for	-	4	8
1 gl Eege Kar for	-	2	-
2de Mæssing Lÿssetager for	-	3	8
2 Hollandske Steenfade	-	-	12
Alt sammen værende og Registreret udi sidst boende Halve boel paa Marchen Kaldet			
Lintøÿ			
1 Hørgarns skiorte hendes Sl. Broder Peder Melchiorsen forhen tilhørende for	-	1	8
Jærnfang			
1 af de mindste Spader for	-	1	8
1 Psalme bog for	-	1	-
Dernest føres Hende Hermed til betahling og udlæg de Creaturer og Løsøre som hendes Sl Fader efterlod sig udi samme Halve boel paa Marchen Kaldet da hand det qviterede og hun igien siden til sin (?) og brugelighed antog efter hendes egen beretning da af Værdie som følger	5	2	-
2de gl. Hæster for	2	-	-
1 gl. Koe	1	2	-
1 Liden Qvie for	1	2	-
Endelig annammer hun hos sin Broder Povel Melchiorsen Hvilched ovenskrevne Jordegods og Løsøre gjør fuld betahling for dend hun efter hendes Sl. Fader tilfaldende arveparts Sødster Lod 42 rd 1 mk 4 3/4 sk	42	1	4 3/4
Else Melchiorsdtrs. Sødster Loed 42 Rdlr 1 mk 4 3/4 sk	42	1	4 3/4
Dertil Udlagt			
Udi det Halve boels Huus og Eiendom som hendes Sl. Fader sidst iboede med tilhørende agger og Eng udi Nye Matricul ansatt for 5 skp 1 fj 1 alb tilfalder hende 1 skp 1fj 1 alb af Værdie efter Vurderingen	35	-	-
Udi Sæden af alle slags Korn Efter proportion af Eiendommen udlagt ligeledes 1/4 part af Værdie efter Vurderingen	2	3	11
Udi Creaturer			
1 Rød Koe for	2	3	-
1 Sort qvie Kalv	1	-	-

2 faar	1	-	-
Steentøy			
3 Hollandske Steen tallerchener á 3 sk er	-	-	9
Hos sin Broder Christen Melchiorsen annammer hun	-	-	- 3/4
Hvilchet oven melte jorde Gods og Løsøre gjør den fulde Summa 42 Rd 1 mk 4 3/4 sk	42	1	4 3/4
Dorethe Melchiorsdtrs. Sødster Lod 42 Rd 1 mk 4 3/4 sk	42	1	4 3/4
Der til udlagt			
Udi det Halve boels Huus og Eiendom som hendes Sl. Fader Sidst iboede med tilligende Agger og Eng udi Nye Matricul ansatt for 5 skp 1 fj 1 alb tilfalder hende 1 skp 1 fj 1 alb af Værdie efter Vurderingen	35	-	-
Udi Sæden af alle Slags Korn			
Efter Proportion af Eiendommen udlagte ligeledes 1/4 part af Værdie efter Vurderingen	2	3	11
Udi Creaturer			
1 Rød Kalv for	-	5	-
1 faar for	-	3	-
1 Væder for	-	2	-
Jernfang og Steentøy			
1 Jern Gryde for	1	-	-
1 Hollandsk Steen tallerchen	-	-	3
Hos sin Broder Christen Melchiorsen annammer hun	1	5	6 3/4
Hvilchet ovenskrevne jordegods og Løsøre med den Eene Rixdlr fem Mk 6 3/4 sk gjør fuld betahling og udlæg for hendes Sødster loed 42 Rd 1 mk 4 3/4 sk	42	1	4 3/4

Efter at Stærfboen Saaledes Som for skrevet staar var Registreret og Vurderet, Enchen med Samptl. de andre Arfvinger udi de u-myndiges formynders og hendes Lavværges overværelse om Een hvis penge af Sterfboens Midler at nyde for Eene, Een fore at Creditorerne for deres Loven og fordring fornøjelig betahling og udi Sterfboens Løsøre udlæg skeed og Redelig imellem Samptl. Sødskende ud af de øvrige Midler fuldkommen skifte og deeling forretted, bleve da Samptl. Arfvinger af Skifet Forvalteren tilspurt om de vidste meere at forevise og angive denne Sterfboe tilhørende, det da kunde vorde udi Skifte forretningen indført og Een have des at nyde sin deel efter Loven, Eller og om de havde Noked ofver denne Skifte forretning at paaklage og besværg, Hvortil de Samptl. Svarede at eÿ Vidste meere denne Sterfboe vedkommende at angive End som allerede udført var, Eÿ havde noged i Ringeste maade at besværg sig over skifteforvalteren og hans forretning, men ere dermed i alle maader vel fornøiede Lovede og forsichrede der hos saa vel Enchen og hendes Lauværg som de Mÿndige og u-mÿndige Arfvingers formÿnder at holde Skifte forvalteren i alle maader Angerløs for denne Sterfboes Midler og Een hver deres arveloed saa og fornøjelig og tilbørlig afkald der for naar forlanges ham at forskaffe. At saaledes alle ting Rigtig omgaaed og Passeret ere Bekrefter Vi samptl. med Vores Henders underskrift og hos trøgt Zignette.

Datum Læssøe ut supra

N. Suensøn	Niels Svendsøn	Claus Sørensen	Else ESDC Sørensdatter	Cortsdatter
Paa egne og Mÿndlings vegne			Som Enkens Lavværg	
Christen Melchiorsen			Laurs Andersøn i Lund	
Kiersten KMD Melchiorsdt			Povel Melchiorsen	

Christopher Andersen paa Egen og Mjndlings Vegne

Morten Nielsen Brems og Maren Nielsdatter Putten

Anenr. SØ-242 og SØ-243

Morten Nielsen Brems blev født i Hals sogn, men hvornår ved jeg ikke. Han var søn af Niels Brems. Moderens navn var muligvis Anne Brems.

Han blev gift i Vesterø kirke d. 15. december 1667 med Maren Nielsdatter Putten.

Maren Nielsdatter Puttens dåb kendes ikke, da hun er døbt før 1646. Hun var datter af Niels Lauridsen Putten.

De fik ihvertfald et barn sammen.

1 - Margrethe Mortensdatter Brems (SØ-121) Hendes dåbsdato eller år kendes ikke. Hun blev gift med Christen Melchiorsen Cortsen (SØ-120)

Læsøs gamle jordbøger

I gennemgangen af Morten Nielsen Brems og senere ved andre af min aner, henviser jeg flere gange til nogle gamle jordbøger, matrikler og kop & kvægskatslister. Jordbøgerne findes i Viborg Bispearkiv pakke nr. C2-275 på Landsarkivet i Viborg. Jeg har benyttet følgende år, 1650, 1651, 1652, 1653, 1655, 1662, 1663, 1671, 1679 og 1683. Matriklerne de findes på Rigsarkivet. Her har jeg benyttet mikrokortudgaven Z5-2 og Z9-2 fra årene 1664 og 1688. Kop & Kvægskatslisterne er fra årene 1682 og 1684. Disse har jeg i kopiform fra Lokalhistorisk arkiv på Læsø.

Med denne række er det muligt at følge sine aner tilbage i tiden. For jordbøgernes vedkommende ser det ud som om at de fra gang til gang har benyttet den samme rækkefølge, hvilket virker naturligt. Det var sådan, at de efter hver af de årlige opgørelser skulle sende jordbogen til Domkapitlet i Viborg, som havde den som grundlag for udskrivning af landgilden. Dog må der være sket et eller andet imellem jordbogsoptællingen i 1655 og den i 1662. I 1662 optællingen er der benyttet en anden rækkefølge, men den bruges så i de følgende år. For mig at se må det være Den Nordiske krig i årene 1657-1660 der har ødelagt det administrative apparat.

Muligvis fik de flere børn sammen. Men Morten Nielsen Brems må have været gift en gang før. I jordbogen fra 1679 i Hals sogn står Morten Nielsen Brems opført således "Morten Brems og Hans søn Niels Brems" med en landgildeydelse på 2 mk 2 sk. Denne jordbog er optegnet 12 år efter at Morten Nielsen Brems blev gift med Maren. Det er utænkeligt at et barn på 11-12 år blev opført i en jordbog.

Her ses Morten Brems og Hans søn i jordbogen 1679

I Kop & Kvægskatslisten fra 1682 står "Morten Nielsen Brems og Hans Hustrue, 1 Søn, 1 Hoppe, 1 Koe, 2 kalvve 4 Faaer" hvoraf han i skat skulle betale 1 mark 2 skilling. Der nævnes ingen datter. Enten havde hun været ude og tjene, eller hun havde endnu ikke opnået den alder der var grænsen for skattebetaling.

Jeg laver lige et spring tilbage i tiden. Tilbage til den første gang jeg med sikkerhed har fundet Morten Nielsen Brems i jordbøgerne. Det var i 1662, hvor han står opført med "Anne Brems, Morten Brems og Laurits Brems it Boel, skylder Salt - 1 Tønde. Giffuer gesteri penge 1 dr 4 sk.

Angiffver sig at kand saa biug - 2 Tønder, over 1 Tønne Rug”

Disse to, Anne og Laurids må være Mortens søskende. I tidligere jordbøger stod “Niels Bremses arvinger”

I jordbøgerne tilbage fra 1650 findes der en Morten Nielsen, men om det er den samme kan ikke siges med sikkerhed.

Morten Nielsen Brems døde imellem d. 19. februar 1686, hvor han var indstævnet for Læsø Birketing for manglende betaling af landgilde, og d. 2. maj 1690 hvor det igen er galt med betalingen af landgilden, men her står “Sal. Morten Nielsen Brems arvinger”.

Hvad der herefter skete med Maren Nielsdatter Putten ved jeg ikke på nuværende tidspunkt.

Der findes intet skifte efter nogen af dem.

Morten Nielsen Brems blev formodentligt begravet i Hals sogn. Den gamle kirke er for længst væk. I stedet står der en sten til minde om Hals kirke. Mindestenen ses her på billedet

Laurids Lauridsen Hyllebusk og Anne Lauridsdatter

Anenr. SØ-250 og SØ-251

Laurids Lauridsen Hyllebusk blev født i Byrum sogn, nærmere betegnet i Krogbech. Hans fødselsår kendes ikke da han er født før den bevarede kirkebogs start.

Han var søn af Laurids Lauridsen Krogbech og Maren Jensdatter

Laurids Lauridsen Hyllebusk blev gift d. 4. december 1687 i Vesterø kirke med Anne Lauridsdatter. I kirkebogen står der "Laurids Lauridsen ved Krogbechen og Anne Lauridsdatter"

Anne Lauridsdatter blev døbt d. 24. januar 1664 i Vesterø kirke

Fadderne var :

Laurids Jonsen paa Dyrodden, Poffuel Poffuelsen, Else Jonsdatter, Maren Pedersdatter Sandt og Maren Poffuelsdatter.

Anne Lauridsdatter var datter af Laurids Poulsen ved Hyllebusken og Maren Jonsdatter, Navnene Joensdatter og Jensdatter brugtes i flæng. Så Anne Lauridsdatters mor findes også med navnet Maren Jensdatter.

Laurids Lauridsen Hyllebusk og Anne Lauridsdatter fik følgende børn, som alle blev døbt i Vesterø sogn.

- 1 - Laurids Lauridsen, døbt d. 7. marts 1688, og blev begravet d. 29. juni 1698
- 2 - Laurids Lauridsen, døbt d. 31. august 1690
- 3 - **Maren Lauridsdatter Hyllebusk (SØ-125), døbt d. 20. november 1692. Hun fik senere sønnen Niels Hyllebusk udenfor ægteskab**
- 4 - Poul Lauridsen, døbt d. 22. november 1696. Han blev gift med Kirsten Bertelsdatter

Laurids Lauridsen og Anne Lauridsdatter har helt tydeligt fulgt den levevis der var meget almindelig på Læsø, at et par bosatte sig hos pigens forældre. Det er på den måde, at Laurids Lauridsen først kan ses med tilnavnet Krogbech, og efter giftermålet med tilnavnet Hyllebusk.

Laurids Lauridsen Hyllebusk ses flere gange ved Læsø Birketing. Første gang er d. 29. juni 1688, hvor han er indkaldt som vidne, sammen med sin bror Mads Lauridsen i Krogbech, i den kendte sag fra Læsø, hvor øens Birkedommeren Mads Hansen Brun sammen med Landforvalterens tjener Jacob Arentz dræbte en soldat. Denne udåd foregik i den tidligere landforvalter og tidligere tolder Niels Henrichsens gård på Ebben.

Følgende viser hvad de var pålagt som vidner i denne sag : "For at de kan forklare angaaende de ord, som Maren Sørensdatter og Frantz Voght om den døde soldat haver sagt"
Hvad Laurids Lauridsen Hyllebusk præcis sagde fremgår ikke af tingbogen.

Næste gang vi møder Laurids Lauridsen Hyllebusk ved Læsø birketing er fredag d. 25. januar 1689, hvor han er en blandt flere der skal give en mand, Niels Villadsen, et godt skudsmål.

I året 1690 var Laurids Lauridsen Hyllebusk nævnt flere gange i tingbogen. En enkelt gang som vidne, og flere gange som tinghører, eller med andre ord, en af storkemændene.

Fredag d. 26. januar 1694 er Laurids Lauridsen Hyllebusk atter nævnt i tingbøgerne. Dette spring fra 1690 til 1694 skyldes at tingbøgerne mangler i perioden fra d. 24. oktober 1690 til d. 17. august 1693.

Her optræder han på vegne af sin bror Jens Lauridsen Krogbech.

“For retten fremkom Laurids Lauridsen Hyllebusk paa Jens Lauridsens vegne ved Krogbechen og beviste ved kaldsmændene Morten Mortensen og Niels Mortensen ved ed med oprakte fingre efter loven det de med 8 dages kald og varsel og svar til i dag havde hidstævnet Christen Lauridsen imod spørgsmål, sag og dom, angaaende en baad, som forleden samme Jens Lauridsen skulle have mistet ved fiskeri.....” Efter en del spørgsmål og svar frem og tilbage blev sagen udsat i 8 dage. Efter endnu flere udsættelser blev Christen Lauridsen i den sidste ende frifundet.

Samme tingdag d. 26. januar “For Retten fremkom Laurids Lauridsen ved Hyllebusken, der ved kaldsmændene Morten Mortensen og Niels Mortensen havde indstævnet Sal. Jens Andersen Gajs efterlevende Maren Pedersdatter. Ydeligere stævnedede han Sal. Lars Larsen Andersens arvinger angaaende gjældssag og videre efter Obligation”

Fredag d. 23. februar 1694 var Laurids Lauridsen Hyllebusk atter indkaldt som vidne, sammen med mange andre, i en sag mod to mænd, Laurids Knudsen og Morten Knudsen :

“Mod vidnesbyrd at paahøre, spørgsmål og dom angaaende deres om nattetide undvigelse fra Landet, som de sig den næst afvigte 8. februar havde foretaget med mere, og videre deres forholdelse, som imidlertid dem i retten skal vorde fremført”

Efter at flere vidner var kommet med deres udtalelser var det Laurids Lauridsen Hyllebuskes tur :
“Efter des beskaffenhed, at Anno 1693 haver Laurids Knudsen faret med ham for Dreng en to rejser, og han har faret med ham som smak-dreng. Laurids Knudsen var en fattig Dreng, han har været tro og oprigtig, undtagen hvis han i sin drukkenskab haver bagaaet, nemlig ikke tyveri eller utroskab, men clammeri angaaende. Da saa Laurids Lauridsen havde formanet ham, havde han bedt Laurids Knudsen om, at han ville tage ham igen. Hvis ikke, da ville han hænge sig. Hvortil Laurids Lauridsen havde svaret, at han var under Guds beskjemelse og Laurids Knudsen ej kunne saa. Hvorefter Laurids Knudsen saaledes udædsket begyndte at læse Fadervor, du som er i himlen, helligt werde dit navn. Amen. Saa i dette navn nu er jeg beredt at ville dø. Om morgenen efter tilspurgte Laurids Lauridsen ham, om han var saa lystig som i aftes, hvortil han svarede, Jo, hvorfor ikke, Gud ske lov, vi haver jo ingen bræk, og er i behold. Og videre tilspurgte Laurids Lauridsen ham, om han ikke vidste hvad han i aftes begaaede, hvortil han svarede , Nej. Han var ganske drukken og efter spørgsmål svarede, at han gav Laurids Knudsen resten af hans hyre, en hel Slet daler.....”

Dette var så Laurids Lauridsens vidneudsagn, delvis i referat. Den videre sag har ingen interesse i relation til denne slægtsbog.

Fredag d. 21. december 1694, er det Laurids Lauridsen Hyllebuskes tur til at blive stævnet :

“For Retten fremkom Hans kong. Majestæts Landfoged, Inspecteur og Tolder mons. Berendt Fallenkamp, der paa Jens Pedersens vegne ved Hyllebusken ved kaldsmændene Lars Bertelsen og Anders Larsen havde ladet indstævne Laurids Lauridsen Hyllebusk imod dom for hans flæsk og varer, han haver indtaget i sin skude for Jens Pedersen at skulle gøre leverantz paa udi Kjøbenhavn til kjøcheninspecturen Christen Nielsen, som ej skulle være sket, og betinger sig urrettesættelse og næste søgnedag efter jul.”

Denne sag blev genoptaget fredag d. 15. februar 1695.

Fredag d. 18. januar 1695 var Laurids Lauridsen Hyllebusk indvolveret i en handel med jord :
“For retten fremkom Hans kongl. Majestæts Landfoged, Inspecteur og Tolder mons. Berendt Fallenkamp og paa de velædle hæderlige Hr. Capitels Herrer ved Domkirken udi Viborg, deres vegne skødede og afhændede til Laurids Lauridsen ved Hyllebusken og Else Hansdatter de to parter af Bertel Andersens jord udi Vester Sogn, hvilke 2 parter udi “Bertel Andersens” Laurids Lauridsen og Else Hansdatter skal have, nyde, bruge og beholde fri for alle restancer, til dem og deres arvinger til evindelig arv og ejendom.....”

Fredag d. 15. februar 1695 blev den tidligere sag imellem Jens Pedersen og Laurids Lauridsen Hyllebusk genoptaget

“Mons. Fallenkamp paa Jens Pedersens vegne efter loven gjorde stævnamaal over Laurids Lauridsen ved Hyllebusken sættede i rette og formente, at Laurids Lauridsen som Jens Pedersens varer haver efter fore annammet, som sig kan bedrage til 88 Sd 3 Mk forpligtig er og bør at betale inden 15 Dage fra dato med processens bekostning eller lide namb efter loven, og der paa var dom begærende. Jens Pedersens messive blev læst af dato 5. december 1694. Laurids Lauridsen mødte i retten og sig erbød til sit svar i dag 8 dage derpaa at fremlægge. Jens Pedersens messive ad 5. december 1694 blev læst”

Fredag d. 22. februar 1695 blev sagen så genoptaget :

“For Retten fremkom Laurids Lauridsen og imod Jens Pedersens ved tinget fremlagte sit skriftlige underskrevne indlæg af 22. februar 1695, som en resolution fra køkkeninspectorens Fuldmægtig af dato 3. juni 1694, saavel en attest fra Biørn Hansen af dato 25. juni 1694, og endog en fra samme mand tilskikket messive under 31. juli 1694, som blev læst og paaskrevet”

Fredag d. 1. marts 1695 blev der så afsagt dom imellem Laurids Lauridsen Hyllebusk og Jens Pedersen :

“Eftersom Laurids Lauridsen ved køkkeninspectorens fuldmægtiges meddelte attest og resolution beviser, at han det medhavende Jens Pedersens flæsk haver til levering efter medskikkede memorials indhold, sig præsenteret og ej der formedelst dets mafverheds skyld, haver kunnet vordet klargjort, men altsaa det igjen har maattet tilbageført. Og det videre efter Jens Pedersens begæring som han sig paraabte, til forhandling udi Norge medtaget, og det dog ej saa hurtigt har kunnet gjort i penge, men til forgangen ting oplyst, at han til hans forderligste omkostninger til Norge, som af Biørn Hansens der paa givne messive af Dato, Ringe den 31. juli 1694, kan formenes, da efter slig beskaffenhed ikke ses af retten, at Laurids Lauridsen nogen namb eller indvurdering udi hans bo for samme være at kunne lide, førend han sin fulde rejse på Norge fuldender, og han pligtig at være uden al forholdning enten Jens Pedersen sit eget flæsk igen at tilstille eller og rede penge derfor efter muligste forhandling at erlægge, som han ved nøjagtig attest for det købte haver at fremlægge, for hvad derfor haver kunnet gjort opgjæld og hvor vægtigt, og Jens Pedersen imod saadan rigtigheds erlangelse at erstatte Laurids Lauridsen sine bilag og tilbørlig foraarsagede omkostninger, og denne processes omkostninger ophæves paa begge sider”

Fredag d. 29. marts 1695 var det så Anne Lauridsdatters tur til at møde for birketinget :

“Laurids Lauridsens hustru ved Hyllebusken begærede her for Retten 4 Mænd til at have og dielle noget jord imellem hende og Poul Andersen i Bertel Andersens Have.

Da blev her af tinget udmeldt : Laurids Poulsen i Storhaugen, Poul Jensen, Svend Bendsen i Sandet og Laurids Søffrensen, at de paa tirsdag førstkommende møde paa aastedet at lige og diele samme jord imellem dem”

Den efterfølgende sag er en af de mere omfangsrige. Men jeg har alligevel valgt at gengive den i sin fulde længde, da den fortæller noget om Laurids Lauridsen Hyllebuskes vilkår som skipper.

Fredag var den faste tingdag, men onsdag d. 24. juli 1695 blev der afholdt en gæsteret imellem “Velemeldte Hr. Amtsforvalter paa den ene og skipper Laurids Lauridsen paa den anden side hans til hr. Amtsforvalter bortfragtede skude angaaende.....”

“For retten fremkom edle hr. Amtsforvalter Petter Klein af Aalborg, hans tjener og fuldmægtig Mogens Lassen og beviste ved tvende personer Laurids Lauridsen og Biørn Nielsen begge af Læssøe, som selv kristeligen ved ed med opragte fingre efter loven afhjemlede og bekræftede lovligen til i dag thi slet med gæsterets stævning at have hidstævnet skipper Laurids Lauridsen ved Hyllebusken imod spørgsmaal og dom samt de tvende skippers efter syn og forklaring over hans sig paaberaabende Fokkemastes brystfældighed, for retten at anhøre angaaende hvad forklaring, som han med haand og mund udi Aalborg med hr. Amtsforvalter gjort og indgaaet haver, tvende rejser med sin for omrørte skude fra Sæby med favn ved og til Kjøbenhavn at skulle gjøre, og hr Amtsforvalteren efter saadan forklaring og skipper Laurids Lauridsens indgaaelse videre til køkkeninspecteuren udi Kjøbenhavn til Hans kgl. Majestæts fornødenhed have tilsagt straksen at overskikke, som skipper Laurids Lauridsen og alt saa efter løftet og sluttelig forening imod den af ham selv begjærte fragtes erlægelse, som er ni March af hver favne eichelved, han fører billigen skal kunne tilkomme straks uden nogen udflugt eller forvending.

Det bemeldte Mogens Lassen paa sin principals vegne, hr Amtsforvalters vegne formener efter loven og rettens kjendelse at vorde tilfunden, saavel som hans her over foraarsagede bekostning med vogn, baadleje og fortøjring samt processens bekostning at erstatte.

I lige maade og afhjemlede bemeldte kaldsmænd at have hidstævnet de tvende skippere Søfren Pedersen Hulbech og Mads Nielsen Ambrusen for deres besigtelse og forklaring om samme fochemasts brystfældighed at gjøre og for retten at tilstaa, hvorledes de den befunden haver, og imod spørgsmål at svare.

Skipper Laurids Lauridsen var efter citeringen mødt udi retten og samme indcitering i alle maader tilstod.

De tvende indciterede skippere Søfren Pedersen og Mads Nielsen, som efter derom til dem igaar den 23. juli ved Birkefogden gjorde befaling for hr. Amtsforvalteren, edle Petter Klein, paa Hans kgl. Majestæts og rettens vegne var udi Alsdybets at efterse, syne og forfare paa skipper Laurids

Her ses et udsnit “Kort over Øen Lessøe, under det kongelige Videnskabers Societets Direction, optaget Aar 1786 af J.Elling”

Alsdybets som er omtalt i sagen mod Laurids Lauridsen Hyllebusk ses nederst på kortet.

Øverst i højre side ses “Hyllebusken”

Lauridsens der samme steds beliggende skude, dens fochemast, endrægteligen for retten fremstod, foregav og forklarede, at samme fochemast udi stort omend trent est borte eller halvanden var radden. Og ikke de syntes videre skade eller bræch at have. Birkefogden tilspurgte de tvende skippere, om samme mast ikke enten kunne sinkes eller og, saaledes som den er, til flere rejser tilendebringes at tjene. Hvortil de svarede, saaledes som hun nu er, kan han ikke sig til nogen forsichelig nytte segle med den. Mener hvad sig angaar med at sinke, kunne de ikke, formedels hvad bræk hun for inden kunne have, som for dem kunne være usynlig, vidste de ikke derom at kunne sige. Saa som umuligt er, kort noch selv som hun nu er, og om den blev forkortet, ikke at tjene, men paa det, Laurids Lauridsen dermed ikke skulle blive forlagt, om de gaar vel ikke kan tjene, erbød sig Mads Nielsen paa amtsforvalterens skyld ham en ny fochemast for betaling straks at overlade, som er bestaaende udi en spyr og utilhuggen, som ligger hjemme ved hans gaard, om den kan tjene.

Hvorefter Mogens Lassen sættede udi rette og formente efter før inførte stævnamaal og protestation,

at Laurids Lauridsen pligtig er og bør sit løfte, som han med haand og mund til hr. Amtsforvalter giort og indgaaet haver, at fuldbyrde, at de tvende rejser nu straks saa snart muligt ved Guds bistand ske kan, til Kjøbenhavn at foretage og sig til Sæby at forføje, og var der at annamme, som straks skal være i parat og uden ophold hannem at blive tilstillet, saafremt Laurids Lauridsen ikke vil indstaa, hvis præentioner, som hr. Amtsforvalter eller kjøkkeninspecteuren udi Kjøbenhavn over des ophold og skadelidelse samt bekostning eer tilføjet som de derpaa enten vil eller kan have, hvorpaa Mogens Lassen med processens bekostning var dito dom begærende.

Laurids Lauridsen til hr. Amtsforvalterens fuldmægtig mons. Mogens Lassens tiltale svarede først for sin fochemasts udygtigheds akyld, saavel og sit anchor, som er brystfældigt, io ganske udygtigt, hvorfor han formener sig ej for nogen aaben strand og ren at kunne bjerge, og ikke heller have vidst, at sign. Petter Klein hannem den fragt ville give, før end nu da jeg med stor forundring maa høre udi hans stævnamaal, mit skibsrums, at ud af hannem til videre at være befragtet, men nogle gange af hannem til mig derom at have talt, men densidste gang vi talte derom, da kunne vi derom ikke accordere, hvor udover med det samme skiltes ad, og han mig ingen fragt da tilsagde. Da formener jeg, at vi da io var skilt ad. Om nu sign. Petter Klein ville give mig det samme og det begærte, saa kan jeg ikke nu gjøre det, thi jeg haver andre forretninger. Thi mit skibsrums maa først repareres, men om Gud giver lyche, og vi da lod accordere, saa kan han vel faa hende for nogen anden eller om hr. Amtsforvalters Fuldmægtig haver fra mig nogen kontrakt eller skriftligen at fremvise, som jeg haver underskrevet, og det der med bevises, som han forhen haver indført, da erbyder jeg mig min udgivne haand og løfte at efterkomme, men hvis ikke, da formoder han at raade for sit skibsrums og gaa, hvor han vil. Og ydermere om paatrænges, da erbyder han sig sin ed derpaa at aflægge, at der ej nogen fragt imellem dem at være sluttet, hverken med mund eller haand og ej skriftlig.

Imidlertid skipper Laurids Lauridsens indførte, Mogens Lassen svarede først fochemasten angaaende, saa haver Mads Nielsen sig erbudet en spir til en fochemast hannem straks at overlade, og anchoreret efter hans egen beretning for amtsforvalteren noch kunne tjene, og sig dermed fremhales, saa skuden ikke af des aarsage kan forelægges eller amtsforvalter forhindres. Hvad sig reparationen er angaaende, saa synes det sært og synderligt, at han til hr. amtsforvalter bortfragte ville, naar den ikke var saaledes, at han sit løfte med den kunne fuldbyrde, thi ellers synes at ligesom han accord alleneste udi tale ville indgaa, men ikke udi gjerningen, ej heller befindes skibsrumsmet saa aflægs, han io noch samme de tvende rejser, som han udlovet haver at fuldbyrde.

Hvad sig den post anbelanger nu accord enten videre eller anderledes at skulle gjøres, da synes ikke ellers mulig at være den forbigangen tid igen at tilbagehente eller omleve, thi den accord, som er, er dog medindgangen, med haand og mund giort, og indgaaet, haver derved, at skulle forblive og havendes ansagelse for Sæbye eller andre ladningspladser ikke nu at være værre eller slettere end den tid, han sig dertil befragtet haver. Og ellers formenes at være saa gyldig, hvad man gjør med haand og mund, som ved brev og sigelse udi de sager, som indbyrdes og af ærlige folk imellem handles paa tro og love. Det og vel formodes, at Laurids Lauridsen det og kunne godtgjøre, at Amtsforvalteren nogen tid haver nægtet hannem ved slutning de 9 Mark for faunen til fragt, som han selv haver begæret, og ej heller skal kunne tænkes, at Amtsforvalteren skulle være sindet at tiltale Laurids Lauridsen for denne ting, som han skulle være uskyldig og ikke selv frivilligen indgaaet og giort haver, hvilket og Amtsforvalteren hans paastaaende alt saaledes ved ed udi hans skrivelse til mons. Fallenkamp bekræftige, hvorfor af Mogens Lassen ikke eragtet vidtløftigen til Laurids Lauridsens indførte at svare, men var endnu som tilforn dom begærende.

Laurids Lauridsen referer sig til sit forhen indførte svar og endnu begærer sin Sajteparti at se eller ogsaa sig imod hr. Amtsforvaltere Petter Kleins paasigelse sig erbyder til ed sig derudi at have være

bevist, at Petter Klein hannem den fragt ville give, før nu han det af hans messive formener og af hannem nu ej kan efterkommes.

Mogens Lassen tilsvarede og tilspurgte Laurids Lauridsen om han ikke selv af Amtsforvalteren har begæret 9 March for faune ved at føres, og efter at han de 10 March haver begæret, om ikke hr. Amtsforvalteren da strax samme tid har forfattet skrivelse til kjøkkeninspecteuren som videre den skulle have. Imidlertid han var hos hannem og der ved lod ham vide, hvorledes han med vedkommende skipper Laurids Lauridsen var accorderet, og om ni March for favnen at føre.

Hvortil Laurids Lauridsen svarede, at han begærede ni March. Da sagde Amtsforvalteren, bevar mig Gud, halv niende maa alt være noch, og svarede saa Laurids Lauridsen Nej, at han ingen kunne ringere føre og hr. Amtsforvaltere tav stille og blev ved med at skrive en messive til kjøkkeninspecteuren. Hvad den omfattede, vidste han ikke.

Parterne blev tilspurgt, om de noget eller videre udi sagen enten at foregive eller imod at svare, hvorpaa de svarede samtlige Nej.

“Hvorpaa af retten blev saaledes afsagt “ :

“Eftersom Laurids Lauridsen ikke kan benægte, at han io af Amtsforvelteren edle Petter Klein til fragt af hans skude have begæret ni March for hver favn eicheltved, og for hannem tvende rejser at gjøre, som hr. Amtsforvalteren ved sin skriftlige ed bekræfter, saaledes med hannem at være foraccorderet, om end skjønt der ikke skriftlig contract derom imellem dem at være oprettet, og enhver efter lovens 5. bog 1. cap. 1. art., pag 667 er pligtig at efterkomme, hvad han med haand og mund lovet og indgaaet haver, hvorfor ikke ses, at skipper Laurids Lauridsen for hr. forvalters tiltale at kunne befries, men tilfindes pligtig at være de tvende paaraabede rejser, som han udlovet haver, til ende at fuldgøre, og sig straks saa snart han have vind, til Sæbye med skuden at begive, og der Amtsforvalters ved at indtage, og til Kjøbenhavn til Kjøkkeninspecteuren at levere, hvor han efter forening nyder for hver favn egeved ni March. Og saa fremt skipper Laurids Lauridsen ikke dommen efterkommer, væres enten tager anden fragt eller og sig paa andre steder begiver, da at betale hr. Amtsforvalteren alt hvad hans forsømmelse og bekostning, som baade hannem og kjøkkeninspecteuren derved tilføjes.

Og hvis Laurids Lauridsens fochemast ikke kan tjene at sinke eller saaledes passere, som den er, da Mads Niensens spir at antage og samme indsætte lade, og Laurids Lauridsen betaler hr. Amtsforvalter denne processes billigt anvendte bekostning inden trede solemærker eller lider namb efter loven.”

Som det ses af afgørelsen måtte Laurids Lauridsen Hyllebusk i gang med at reparere sin mast, og derefter tage turen til København.

I 1696 var Laurids Lauridsen Hyllebusk også flere gange nævnt i forbindelse med sager ved Læsø Birketing. Han optræder på vegne af andre og er også selv part i nogle sager. den første af den slags de fredag d. 5. juni :

“For retten fremkom Povel Jensen og paa Mads Lauridsen og Maren Lauridsdatters veigne ved Krogbechen lod læsse et shiøde af Lars Larsen ved Hyllebusken udgifven paa hans broder lod ved Krogbechen efter hans Sal. foreldre som han arfueilig til falder er af Dato 8. Februari Ao 1693 som blev læst og paa schrefven”

Laurids Lauridsen Hyllebusk må også møde for tinget d. 24, juli, d. 4. september og igen d. 16.

oktober 1696 i en sag hvor han skylder 22 Sdr 8 sk efter en dom fra april måned 1695.

Laurids Lauridsen Hyllebusk døde før d. 8. september 1702. Det ses af tingbogen for den dag, hvori står :

“For Retten fremkom Anne Larsdaatter Sal Lars Larsen ved Hyllebuskens efter Lefuerske og beviste med Kaldsmænd Peder Mortensen og Søren Larsen i Kochvad de Hiemlede ved Eed med opragte fingre efter Loven til i dag at have hidcitteret Anne Nielsdatter Vinter i mod dom og sag angaaende efter for beschrefnede dom af Dato 15 Aprilis 1692.....”

Her ses en del af sagen i tingbogen d. 8. september 1702

Laurids Lauridsen Hyllebuskes død kan måske også ligge før d. 10. februar 1702. Den dato er Anne Lauridsdatter Hyllebusk, sammen med mange andre, indstævnet til Læsø Birkerting for manglende indbetaling af landgilden “Anne Laursdaatter Hyldebush og interesserede af Bertel Andersens 1 Sdr 1 Mk”

Hvis Laurids Lauridsen Hyllebusk havde været i live er det meget tænkeligt at det var ham der var blevet stævnet i stedet.

Laurids Lauridsen Hyllebusk der som tidligere nævnt var skipper, må være død på havet, da han begravelse ikke findes indført i Vesterø sogns kirkebog.

Det har heller ikke været muligt at finde Anne Lauridsdatters begravelse. Hvor lang tid hun levede, om hun blev gift igen og hvad der ellers skete med hende må fremtiden forhåbentlig vise.

Der er ingen skifter bevaret efter Laurids Lauridsen Hyllebusk og Anne Lauridsdatter

Anders Dinnesen og Anne Sørensdatter

Anenr. SØ-252 og SØ-253

Det er ret begrænset hvad jeg ved om datoer og årstal for dåb, vielse og begravelse for Anders Dinnesen og Anne Sørensdatter. De må være blevet gift før de fik sønnen Søren Andersen der blev født ca 1656. Regnet ud fra dette årstal, er det nok ikke helt forkert vurderet at de selv må være født ca 1626-1636.

Anders Dinnesen var med stor sikkerhed søn af Dinnes Lydichsen fra Hals sogn, og Anne Sørensdatter var muligvis datter af Søren Andersen ligeledes fra Hals sogn.

Ved, som tidligere nævnt, at følge personerne i de gamle jordbøger kan man ofte få et billede af de familiære forhold. I tilfældet med Anders Dinnesen har jeg bla. brugt jordbøgerne fra 1663, 1671 og 1679.

Jordbogen 1663 - Hals sogn - et boel - Laurids Danielsen, Dynnises kone og Laurids Lydichsen i fællig

Jordbogen 1671 - Hals sogn - et boel - Laurids Danielsen, Laurids Lydichsen og Dynnis Lydichsens arvinger

Jordbogen 1679 - Hals sogn - et boel - Laurids Danielsen, Laurids Lydichsen, Anders Dynnesen og Laurids Brems.

Laurids Brems ses også i andre jordbøger at være i fællig med Dynnis Lydichsens kone. Jeg tror at Laurids Brems må være gift med en søster til Anders Dinnesen.

Teorien om at Anne Sørensdatter er datter af Søren Andersen, er mere spinkel. Det er en fremtidig

opgave for mig at søge mere information i den retning.

Anders Dinnesen og Anne Sørensdatter fik følgende børn, som alle må være døbt i den nu hedengangne Hals kirke. Navnene på børnene har jeg fra skiftet efter Anne Sørensdatter, som jeg vender tilbage til senere.

- 1 - Dinnes Andersen, der blev gift med Barbara Larsdatter
- 2 - Mads Andersen, der blev gift med Else Jensdatter. De var forældre til den i flere omgange omtalte Anders Madsen Langstræde
- 3 - **Søren Andersen Langstræde (Sø-126) Han blev født ca. 1656, og blev senere gift med Anne Svendsdatter (Sø-127)**
- 4 - Knud Andersen
- 5 - Anders Andersen, der bosatte sig på Fæmø
- 6 - Margrethe Andersdatter, der blev gift med Niels Lydersen
- 7 - Anne Andersdatter
- 8 - og atter en Anne Andersdatter

Anders Dinnesen kan følges i en lang årrække i de gamle jordbøger for Hals sogn. Disse efterfølgende uddrag fra jordbøgerne må ikke forveksles med de tidligere nævnte efter Anders Dinnesens far.

Første gang han findes er i året 1651, hvor han er i fællig med "Peder Knudsens quinde". Herefter følger samme fælligskab i jordbøgerne fra 1652 (Peder Knudsens quinde), 1653 (Peder Knudsens arvinger), 1655 (Peder Knudsens quinde), 1662 og 1663 (Peder Knudsens quinde), 1671 (Peder Knudsens Kone), 1679 (Peder Knudsens datter) og endelig i 1683 (Peder Knudsens datter)

Ofte var et fælligskab lig med familieskab på en eller anden måde. Men det var ikke tilfældet med Anders Dinnesens fælligskab med Peder Knudsens arvinger. Det ses af et dokument der ligger i Viborg Bispearkiv (C2-275) med følgende overskrift "Efterskreffne Gotz skal Stedes - Hals Sougenn" Dokumentet er fra 1652.

"Anders Dynesen 2 parter aff en gaard Hand fick aff Peder Knudsens Arffuinger Udi giæld"

Her ses hvordan det ser ud på originaldokumentet

Det var altså et tilgodehavende der førte til dette fælligskab.

Anders Dinnesen døde imellem d. 4 december 1696 og d. 2. juni 1709.

D. 4. december 1696 var Anders Dinnesen stævnet ved Læsø Birketing, som følge af et skiftebrev af d. 9. november 1695 efter sønnen Mads Andersen. Anders Dinnesen blev indstævnet af Bertel Laursen Gaarden, der havde ægtet Mads Andersens enke Else Jensdatter. Anders Dinnesen er repræsenteret ved sønnen Søren Andersen. Striden drejer sig om 70 sletdaler som Anders Dinnesen ikke vil betale til boet.

D. 2. juni 1709 var dagen der blev foretaget skifte efter Anders Dannesens hustru Anne Sørensdatter. Ifølge skiftet var Anders Dannesen død på det tidspunkt. Så indtil videre er det indenfor dette tidsrum han døde. Der findes ingen skifte efter ham.

Det omtalte skifte efter Anne Sørensdatter findes i Læsø Landfogeds skifteprotokol (C2-276).

Fra skiftet får vi følgende at vide om den gård de beboede i Hals sogn :

“Gaarden som den nu forefindes bestaaendes udi 4 Lengde som er 40 fag Hus meget brøstfeldig paa tømmer og tag og Sandflugten overgaaen mesten med Jorden underliggende med sin grøde bestaaende i 4 skipper Rug Sæde 15 skiæpper Biug Sæde og 7 skipper aur Sæde med sin høbiernings tilligende som det nu forefindes Vorderet tilsammen for 90 sletdaler

Om sønnen Søren Andersen (Langstræde) er der følgende fordring, som også siger lidt om hans rolle de sidste tre år : “for hans daglig opvartning og udi høste slet i 3 aar”

Der blev en pæn arv til de efterlevende. det ses af nedennævnte:

Sønnen Søren Andersen en broderlod penge	17 Sdr 2 Mk	8 4/13 Sk
Knud Andersen en broderlod	17 Sdr 2 Mk	8 4/13 Sk
Sal Dannes Andersens arvinger en broderlod	17 Sdr 2 Mk	8 4/13 Sk
Anders Andersen en broderlod	17 Sdr 2 Mk	8 4/13 Sk
Bertel Larsen i Gaarden hans stedsøn Anders		
Madsen en broderlod penge	17 Sdr 2 Mk	8 4/13 Sk
Margrethe Andersdatter en søsterlod	8 Sdr 3 Mk	4 2/13 Sk
Ældste Anne Andersdatter en søsterlod	8 Sdr 3 Mk	4 2/13 Sk
Yngste Anne Andersdatter en søsterlod	8 Sdr 3 Mk	4 2/13 Sk

Her ses indledningen til skiftet efter Anne Sørensdatter.

Ved et skifte blev der først opgjort hvilke værdier der var i boet, og derefter blev gælden opgjort. Differencen blev så delt imellem arvingerne. Men som vi har set ved andre skifter, er der også en oversigt over hvad hver arving fik for deres penge. Sønnen Søren Andersen (Langstræde) fik bla. :

“Søren Andersens lod som bestaaer udi efterfølgende -Udi ejendommen som den nu forefindes med sin grøde vurderet for 90 Sdr derudi, 6 Sdr 3 Mk 8 8/13 Sk”

Ved det tidligere skifte efter samme Søren Andersen (Langstræde) var der bla. omtalt en jordlod i Hals sogn. Det må være den han her fik ved skiftet efter sin moder.

Svend Jensen Smed og Kirsten Lauridsdatter

Anenr. SØ-254 og SØ-255

Svend Jensen Smed blev døbt i Vesterø kirke d. 27. maj 1652.

Faddere ved dåben var :

Hans Peitersen, Jon Marchorsen, Else Marchorsdatter. De to sidste faddere kan ikke læses pga en stor plet i kirkebogen.

Svend Jensen Smed var søn af Jens Lauridsen Smed og Johanne Jensdatter

Han blev gift i Vesterø kirke d. 8. februar 1674 med Kirsten Lauridsdatter.

Kirsten Lauridsdatter blev døbt i Vesterø kirke d. 20. januar 1650.

Faddere ved dåben var :

Jens Laurissen, Niels Lauridsen Kokier, Anne Lauridsdatter, Anne Jensdatter og Kirsten Andersdatter.

Hun var datter af Laurids Lauridsen Melchiorsen og Maren Andersdatter.

Svend og Kirsten fik følgende børn, der alle blev døbt i Vesterø kirke :

- 1 - Jens Svendsen, døbt d. 22. november 1674
- 2 - Lauridtz Svendsen, døbt d. 27. august 1676
- 3 - **Anne Svendsdatter (SØ-127), døbt d. 27. oktober 1678, hun blev senere gift med Søren Andersen Langstræde (SØ-126)**
- 4 - Jørgen Svendsen, døbt d. 7. november 1680. Han blev gift med Kirsten Jørgensdatter.
- 5 - Margrethe Svendsdatter, døbt d. 12. november 1682. Hun blev gift med Niels Andersen Haugtorn
- 6 - Laurids Svendsen, døbt d. 24. maj 1685

Svend Jensen Smed støder vi første gang på i jordbogen fra 1679, hvor han besidder et boel i fællig med Jens Jensen Smed og Biørn Bertelsen.

Samme boel var i 1671 jordbogen i fællig imellem samme Biørn Bertelsen og Jens Lauridsen Smed.

I Kop & Kvægskatslisten fra 1682 finde vi Svend Jensen :

“Svend Jensson og H. Hustrue 2 hæster, 2 Kiøer, 2 Faaer” hvor han skal betale 2 mark 2 skilling. Der er ikke angivet nogen børn.

Kop & kvægskatten var en ekstraskat, hvor kopskatten var en personskat for alle over 15 år.

På samme liste står Svend Jensens bror Clemmen Jensen opført som den næste.

I 1683 jordbogen er samme boel i fællig imellem de to brødre Svend Jensen og Clemmen Jensen.

Fra jordbogen 1683

I Kop & Kvægskatten for 1684 finder vi igen Svend Jensen hvor han står opført uden børn, men med samme besætning som i 1682.

Svend Jensen Smed finder vi også i Læsø Birks tingborg, fredag d. 23. oktober 1685 :
“Jens Erlandsen, borger fra Aalborg, stævner Svend Jensen Smed i Vesterøe Sogn angaaende en gieldspost der ikke er betalt.”

Der indkaldes nogle uvildige domsmænd, hvorefter sagen forliges “Svend Jensen lover at betale pengene til modparten i Aalborg til Mikkelsdag 1685” (Det må være Mikkelsdag 1686, for Mikkelsdag er den 29. september)

Hvis det var den 29. september 1686, at Svend Jensen skulle betale sin gældspost, så nåede han det ikke !

Han blev begravet d. 25. juni 1686 i Vesterø kirke. Der er ikke bevaret noget skifte efter ham.

Svend Jensen Smeds hustru, Kirsten Lauridsdatter blev ikke gift igen. Hun måtte selv klare gård og opdragelsen af børnene.

Kirsten Lauridsdatter finder vi også flere gange nævnt i Læsø Birks tingbøger. Første gang er det i en familiestridighed.

Fredag d. 13. september 1689 : Her blev Clemmen Jensen og hans hustru stævnet for slagsmål, som Clemmen Jensens hustru haver gjort paa Sal. Svend Smeds hustrues søn Laurids Svendsen. Kirsten Nielsdatter, der var Clemmen Jensens kone vedgik at hun slog Laurids Svendsen så han faldt omkuld til en væg.

Nogle synsmænde synede drengen, hvor de fandt tvende hul oven udi hans hoved. - Sagen blev udsat 8 dage.

Dommen faldt d. 20. september 1689 : “at eftersom Kirsten Nielsdatter selv stod for retten og bekjendte, at hun havde slaget til Laurids Svendsen, da vidste jeg ikke rettere derudi at kiende end Kirsten Nielsdatter bør for samme slag bøde sine 3 lod sølv efter loven” (Lod er en vægtenhed der svarer til 15, 5 gram. Jeg kender ikke datidens sølvpriser, så det er svært at vurdere om de er en lille eller stor bøde hun fik)

Fredag d. 17. januar 1690 er Kirsten Lauridsdatter atter med i en sag ved Læsø Birketing. Her stævner hun Jens Jensen Smed, Jørgen Jensen i Sundet og Jens Madsen i en sag om et oksehoved vin, som de sammen havde bjærget i land. (Oksehoved er en rumenhed for vin, som svarer til 231,84 liter pr oksehoved.)

De tre indstævnedede kommer med deres indvendinger, hvortil Kirsten Lauridsdatter svarede “at selskabet lagde vel samme vin i hendes hus, men hendes mand levede omtrent for 5 aar siden, men hun eller hendes mand ikke har lovet at svare dertil, om det imidlertid kan være udvist. For det ligger endnu paa stedet, som de lagde det. Hvad derudi er ved hun ikke.....I sidste ende fordrer hun af 4 mark 4 skilling af hver.

Sagen optages til dom 14 dage senere.

Samme tingdag stævnedede Kirsten Lauridsdatter også Poul Andersen (Hyllebusk) angående en gældssag, hvor Poul Andersen afkræves 1 rigsdaler. Poul Andersen nægtede. “Kirsten Lauridsdatter paaberaabte sig registreringen på skiftet (det må være skiftet efter Svend Jensen Smed) og begærede en udsættelse så hun kunne indkalde vidner.

Fredag d. 14 februar 1690 blev der afsagt dom i den første af de to sager som Kirsten Lauridsdatter havde anlagt ved Birketinget.

Der var kommet 2 mænd mere under anklage. Det var Hautorn Andersen og Laurids Nielsen i Gyden. Dommen lød, at alle undtagen Jens Jensen skulle betale inden 15 dage.

Der ses ikke videre i sagen imellem Kirsten Lauridsdatter og Poul Andersen. Der blev måske indgået et forlig.

Fredag d. 5. september 1690 blev kulminationen på en stridighed imellem Kirsten Lauridsdatter, Clemmen Jensens Kirsten Nielsdatter og Barbara Sørensdatter.

“Efter langvarende stridighed og uenighed mellem Svend Jensens hustru Kirsten Lauridsdatter, Clemen Jensens Kirsten Nielsdatter og Birgitte Sørensdatter efter herom indførte klage, syn, vidner og kontrakter, at de skulle leve fredelig og rolig med hverandre, og dog høres, ses og fornemmes at deres forhold kontinuerer, Gud til forstyrrelse og deres naboer til ond eksempel. Da på det slig forhold imellem dem må efter komme til rolighed, og sådan unyttig klammer og travers med hvarandre ej herefter mere skulle påføres, og efter allerede foran mødte vidners ord, for slige ulemper at forhindre tilfinder jeg sal. Svend Smids hustru at betale 2 Rd, Birgitte Sørensdatter 2 Rd Clemen Jensens hustru 1 Rd og samme mult til Kirchen og Guds hus´s forbedring som er deres rette sogns kirke i Vester sogn på Læssøe og det til kirkeværgen at erlægge og betale, efter derpå givende bekostning at betale til Jørgen Andersen på sin principals vegne, nemlig Kirsten Lauridsdatter 2 rd 2 mk 8 sk, Birgitte Sørensdatter 2 mk 8 sk og Kirsten Nielsdatter 20 sk, og det inden 15 dage.

Kirsten Lauridsdatter døde kort efter denne episode. Hun blev begravet d. 25. januar 1691 i Vesterø kirke. Der er ingen skifte bevaret efter hende.

Men der var et skifte, det ses bla. af Læsø Birks tingbog d. 12. januar 1694 :

“For retten fremkom Bertel Biørnsen og Mikel Clausen på egne og medinteresseredes vegne og formynder for Svend Jensen Smeds børn, deres vegne, og lovbød samme bemeldte Svend Smeds børn tilfaldende arveparter, som er bestaaende i rede penge og løsøre, alt så vidt rørendes er, intet undertagendes i nogen maader. Om nogen godtfolk samme rørendes gods vil købe for penge, saavel som Huus og Eiendommen til leje at antage, ja endog de rede penge til at forrente ville antage, imod nøjagtig forsikring eller pant kan de det gjerne bekomme og sig derom at anmelde. Og tager i dag første ting til samme godsdes opbydelse og tilbydelse.

Her til højre ses et billede af en del af Museumsgården på Læsø.

Tangtaget var typisk for øens huse og gårde igennem flere hundrede år.

Når man ser “Huus og Eiendom” omtalt som i arvesagen efter Svend Jensen Smed, så var der tale om et hus med tangtag.

Men det var nok ikke så velholdt som Museumsgården.

Billedkilde : Eget foto

Endnu i 1695 var Svend Jensen Smed omtalt i Læsø Birks tingbøger - 9 år efter sin død !

Fredag d. 19. juli 1695 - Kgl. Majestæts Landfoged mons. Bernt Fallenkamp fremlagde sit skriftelige underskrevne indlæg og sigelse mod Kirsten Nielsdatter og Clemen Jensen på Kgl. Majestæts vegne, mons Fallenkamp paa vegne Sal. Svend Jensen Smeds og hans og Clemen Jensens paaboede ejendom angaaende af dato 12. juli 1695, som blev læst og paaskreven, og Clemen Jensen og Kirsten Nielsdatter blev forelagt til i dag 8 dage at møde, om de enten vil eller

kan have noget derimod at svare.

Fredag d. 26. juli 1695, Anders Christophersen fremlagde en skriftlig attest med trede mænds hænder underskrevet af dato 22. juli 1695, hvormed han beviste, at Jørgen Andersen, Hesselbergs fuldmægtig haver givet sal. Svend Smeds hustru rigtig quittering for anno 1689 den 24. december for fem års resterende rytterhold (?) og et års kornskat, og for alt saa vidt hun samme aar resterede end efter lægdsedlens formelding, som og der på findes paaskreven, hvilken blev læst og paaskreven.

Sidste gang Svend Jensen Smed er nævnt i Læsø Birks tingbøger er d. 23. august 1695. "Der afsagdes dom mellem Landfogden mons. Fallenkamp på kgl. Majestæts øvrighed og paa sal. Svend Smeds børns formynderes vegne paa den ene og Clemm Jensen paa den anden side saaledes" Sagen endte med en dom over Clemm Jensen, at han havde ladet hus og ejendom gå i forfald pga gældssættelse.

*Her ses Vesterø Sdr. kirke, hvorfra Svend Jensen
Smed blev begravet i 1686, og hans hustru Kirsten
Lauridsdatter i 1691.*

Laurids Sørensen og Anne Nielsdatter Thuren

Anenr. SØ-456 og SØ-457

Laurids Sørensen blev døbt i Vesterø kirke d. 2. juli 1653

Fadderne ved dåben var :

Hans Peitersen Degn, Biørn Bertelsen, Niels Jørgensen, Anne Hansdatter og Else Lauridsdatter.

Han var søn af Søren Lauridsen Smed og Anne Lauridsdatter der ikke var gift, men trolovet da de fik Laurids.

Laurids Sørensen blev gift i Vesterø kirke d. 24. oktober 1675 med Anne Nielsdatter Thuren.

Anne Nielsdatter Thuren blev døbt i Vesterø kirke d. 19. august 1655.

Faddere ved dåben var :

Niels Joensen, Simon Jørgensen, Maren Nielsdatter Karen Pedersdatter og Beritte (?)

Hun var datter af ung Niels Andersen i Thuren og Margrethe Nielsdatter

Søskende med samme navn.

Her ser vi Niels Andersen betegnet "ung". Det betyder at han har en bror med samme navn, hvilket ikke var ualmindeligt på den tid. Den ældre bror, med samme navn, vil i de fleste tilfælde blive betegnet "store" Niels Andersen, enkelte gange ses også betegnelsen "gl."Niels Andersen. Når det drejer sig om to søstre med samme navn, er den typiske betegnelse "yngste" og "ældste"

Laurids Sørensen og Anne Nielsdatter Thuren fik følgende børn, der alle blev døbt i Vesterø kirke.

- 1 - Søffren Lauridsen, døbt d. 5. december 1675
- 2 - Anne Lauridsdatter, døbt d. 2. december 1677
- 3 - Niels Lauridsen, døbt d. 16. maj 1680
- 4 - Jonas Lauridsen, døbt d. 13. maj 1683
- 5 - **Elias Lauridsen (SØ-228), døbt d. 14. juni 1685, der blev gift med Anne Aronsdatter (SØ-229)**
- 6 - Margrethe Lauridsdatter, døbt d. 10. juni 1688
- 7 - Anders Lauridsen, døbt d. 17. august 1690
- 8 - Mogens Lauridsen, døbt d. 25. november 1694. Han blev gift med Maren Sørensdatter, og senere Anne Pedersdatter.

Laurids Sørensen var en flittig gæst ved Læsø Birketing. Der følger her en del uddrag af de sager han var involveret i. Det kan være med til at tegne et billede af Laurids Sørensen, hans familie og den tid de levede i.

Første gang vi møder ham er med et vidneudsagn, fredag d. 22. maj 1685

Han forklarede "at i dag 14 dage stod han i arbejde hos Landfoged Niels Henrichsen. Da kom

Kirsten Lauridsdatter kjørendes paa hendes vogn der til gaarden, og meddelte at være slaget af Anne Nielsdatter Augis og hendes døtre.....

Anne Augis svarede bla. "Laurids Sørensen er søskendebarn til Svend Jensen....."

Denne Svend Jensen er den tidligere, i denne bog, omtale Svend Jensen Smed, der var gift med ovennævnte Kirsten Lauridsdatter. Laurids Sørensen og Svend Jensen var søskendebørn på følgende måde. Laurids' far Søren Lauridsen Smed var bror til Svend Jensens far Jens Lauridsen Smed. Den fælles stamfader var Laurids Sørensen Smed, men disse vender jeg tilbage til senere.

Fredag d. 5 juni blev der idømt bøder til en række personer, der tidligere havde undladt at betale andre bøder, bla. Laurids Sørensen som havde en bøde fra en dom d. 9. maj 1684. Hertil svarede Laurids Sørensen - Han bad om mildhed, "formedelst hans armod og fattige hustru og mange smaa børns skyld"

Det efterfølgende uddrag der er fra torsdag d. 18. marts 1686 har en noget speciel karakter. Deri omtales en kårde, fægtning og andre voldsomheder. Det var hverken første eller sidste gang det gik så voldsomt til på datidens Læsø. Her følger et uddrag :

"For Retten fremkom Niels Hansen i Østerby, han havde indstævnet Laurids Sørensen i Vesterø sogn angaaende, hvad der var passeret den 12. marts 1686 mellem Niels Hansen og Laurids Hansen Clemens Jensen, som vi tidligere har mødt ved Læsø Birketing, forklarede, at den 12. marts 1686 var han i Klitgaard (Fogedgården) hvor der opstod en diskussion mellem Niels Hansen og Laurids Sørensen. Efterhånden kom det så vidt, at der blev fægtet, idet Niels Hansen havde en kårde, som han 2-3 gange stak ud med mod Laurids Sørensen, hvorefter han gik bort, idet han trak sin kårde ud og ind i balgen. Imidlertid tog Laurids Sørensen fat i kården og brød den i stykker. Da dette var passeret, sagde Claus Sørensen Bov, at Laurids Sørensen skulle betale den. Hertil sagde Laurids Sørensen "Drages til minde, Claus Sørensen truer mig" Da sagde Claus Sørensen "Ikke paa anden maade end ved hug og slag".

Noget derefter rejste Peder Jensen sig fra bordet og greb fat i Laurids Sørensen og Claus Sørensen Bov. Peder Jensen førte Laurids Sørensen ud af døren. Hvad der skete med Laurids Sørensen, ved han ikke, udover at Claus Sørensen slog efter ham i døren med et spanskrør. Om han ramte, ved han ikke."

De andre vidners udsagn mindede om Clemens Jensens udsagn. Ved omtale af Peder Jensen der smed Laurids Sørensen ud er der fra et af vidnerne en lille tilføjelse : Så rejste Peder Jensen Smed sig op og rev sin kjortel op : "Vil de andre ikke, så vil jeg" og tog dermed udi Laurids Sørensens hår, så hans halsklud blev revet af halsen....."

"Et af vidnerne fortalte hvordan kombattanterne var endt i Klitgaard, han forklarede at den paagældende dag efter at tinget var afsluttet og enhver mand var gået til sit, kom Laurids Sørensen Vester sogn ind i den lille stue i Klitgaard" "

Der blev ført flere vidner, og til sidst blev domsafsigelsen udsat 8 dage.

Dommen lød :

"Og saa som erfares, at fornævnte Niels Hansen og Laurids Sørensen søgte med hverandre at begynde klammeri den 12. marts sidst afvigte, men dog ikke komme til nogen slagsmål, og hvorvel de synes begge hver for sig at have retten mod dem, saa ervortes de dog efter førte vidner lige udi samme klammeri at have været. Da bør fornævnte Niels Hansen og Laurids Sørensen for deres forseelse hver med afbedelse hos velbaarne hr Forvalteren, for hvem det er anklaget at indstille, og der foruden med straf paa nogle dages tid udi fængsel paa vand og brød anses, hvorved arresten

Niels Hansen angaaende ophæves.

Angaaende Claus Sørensen om hvem vidnerne har vidnet, at han samme tid haver truet Laurids Sørensen med nævehug og slag saa bør stille fornævnte Laurids Sørensen borgen, at han i sin måde kan være sikker og fri”

Her tænkte Laurids Sørensen ikke i tide på sin fattige hustru og sine små børn !

Laurids Sørensen var også i forbindelse med Birketinget i 1687, men i forhold til de tidligere nævnte sager var disse forhold ganske uskyldige. Han bliver tilbudt køb af et boel i Vesterø sogn, og han indstævnedes, fredag d. 22. juli 1687 Kirsten Lauridsdatter i Vester sogn med laugværge, Karen Sørensdatter med laugværge og Jens Jensen og Clemmen Jensen imod opkrævelse at efterkomme dom af 3. februar 1665. Hvad der videre skete vides ikke.

I 1688 finder vi atter Laurids Sørensen ved Birketinget flere gange. Fredag d. 23. marts kræves han af Niels Henrichsen for gæld. Det drejer sig om nogle vinter-penge for en baad. Gælden var fra 25. januar 1680.

Fredag d. 30. marts var Laurids Sørensen indstævnet sammen med mange af øens beboere for resterende landgilde. Laurids Sørensen skyldte 1 rigsdaler 3 skilling.

Apropos, landgilde og hvad Laurids Sørensen beboede, tager jeg et spring til Matriklen 1688. Her i ses at Laurids Sørensen beboede et boel i fællig med Niels Nielsen, Anne Ofuis og Maren Pedersdatter. Hartkorn gammel matrikel 1 tønne, nye matrikel 7 skp 1 fjk, som de er fælles om. Den nævnte Anne Ofuis, som hedder Anne Nielsdatter Ofuis, var som Laurids Sørensen en flittig gæst på Læsø Birketing. I en senere sag er de to “røget i totterne på hinanden”

Tilbage til tingbøgernes fortællinger.

Fredag den 29. juni 1688 er Laurids Sørensen indkaldt i den kendte drabssag, hvor Birkedommeren Mads Hansen Bruun og Landforvalterens fuldmægtig Jacob Arentz er sigtet for at have myrdet en soldat. Laurids Sørensen er med som “ekspert”, ihvertfald med en af hans egne sager in mente.

Fra sagen :

“.....Mads Bruun hertil svarede, aldrig skal befindes eller ham overbevises, at han de sting på det døde menneskes klæder eller krop haver gjort, men Jacob Arentz´s kårde, som og i lige maade her ved retten findes, og er en treslindet kårde.”

Så blev begæret af Caspar Hansen, at dommeren vil udnævne 4 mænd her af retten, som kunne se paa kaardene og hullerne om de kan stemme, saa deraf kan dømmes, med hvilken kaarde de samme hullerne var gjort.

Udnævntes Søren Jensen i Hals sogn, Laurids Sørensen i Vester sogn, Jens Bertelsen i Hals sogn og Anders Laursen i Vester sogn.

De erklærede, at de ikke kunne se nogen forskel på, med hvilken kaarde hullerne var gjort. - (Det virker næsten ironisk at Laurids Sørensen var udnævnt, han var selvfølgelig vigtig at have med hvis brudstyrken skulle vurderes !)

Senere paa året, fredag d. 10. august, var det atter galt med betalingen af Laurids Sørensen landgilde. Beløbet er ikke oplyst. Men det var han ikke ene om. En stor del af øens beboere skyldte også

Fredag d. 28. september 1688 har Laurids Sørensen indstævnet Karen Sørensdatter fordi han har

pantsat en økse for 4 kander øl, som Karen Sørensdatter skyldte Hans Boiesen. Nu vil Laurids Sørensen have sin økse eller betaling derfor. Sagen bliver optaget til dom 8 dage senere. Men der findes intet om denne sag senere. De har måske indgået et forlig.

Fredag d. 24. maj var Laurids Sørensen indstævnet for Læsø Birketing sammen med sin hustru Anne Nielsdatter. De var blevet stævnet af Berette Sørensdatter, der var datter af den tidligere nævnte Anne Nielsdatter Ofuis (omtales også med navnet Augis) og afdøde Søren Bertelsen Thuren. Stævningen gjaldt "Vidnesbyrd at paahøre, skøns mænd at og imod dom anlangende ugudens ord"

Maren Nielsdatter i Thuren og Anne Ofuis var indstævnet som vidner.

Maren Nielsdatter vidnede : "at forleden tirsdag 8 dage om morgenen gik Laurids Sørensen barn og gjente nogle giæs foran huset med en kiep i sin haand, som var Birgitte Sørensdatters giæs. Saa sagde Birgitte Sørensdatter til Laurids Sørensens hustru Anne Nielsdatter : "De burde at holde tilbørlig løcke i deres diger, som andre folk gik der". Anne Nielsdatter svarede og sagde : Fall Birgitte halt din mund, din morder du er. - Birgitte Sørensdatter trende gange spurgte Anne Nielsdatter om hun kaldte hende en morder og en qveler, hun svarede ja, det est du. Imidlertid disse ord faldt, stod hun Maren Nielsdatter i huset hos Anne Nielsdatter.....

Hvorefter Laurids Sørensen paa sin hustrus vegne tilspurgte Maren Nielsdatter om hun saa Laurids Sørensens barn at giøre Birgitte Sørensdatters giæslinge eller andre creaturer nogen skade, end ydermere om Laurids Sørensens hustru samme tid, da dette passerede var af hendes hus, og om hun Maren Nielsdatter kan med god samvittighed sige noget.....

Laurids Sørensen endnu foregav med formening "at ikke Maren Nielsdatter med nogen billighed haver slig årsag til sligt vidnesbyrd at aflægge. Eftersom skal befindes, at fornævnte Maren Nielsdatter efter snak og tale skal være berygtet, og erbyder Laurids Sørensen sig og hans hustru ved ed at benægte aldrig at have skældet Birgitte Sørensdatter, langt mindre med noget utilbørligt mod hende, enten paa mand, quinde eller børn, hvorfor han vil formode Maren Nielsdatters vidnesbyrd paa hans hustru i saa maade ikke bliver anvendt"

Sagen slutter her, hvad det endte med kan vi kun gisne om.

Fredag d. 7. juni 1689 var Laurids Sørensen atter på Læsø Birketing. Denne gang på vegne af "Velfornemme mand Ifver Knudsen i Aalborg", der havde et tilgodehavende hos sal. Laurids Lauridsens Melchiorssens hustru og arvinger, som Laurids Sørensen skulle søge at få.

Dommen faldt fredag d. 28. juni, hvor det blev fastslået af Ifver Knudsen havde 50 sletdaler 2 mark tilgode. Denne sum skulle betales inden 15 dage.

I dette år optræder Laurids Sørensen flere gange som stokkemand, dvs. tinghører. Der var fast 8 stokkemænd ved Birketinget. De blev udpeget for en periode, hvorefter de blev afløst af andre.

Fredag d. 20. september og d. 27. september 1689 var Laurids Sørensen igen i ilden ved Birketinget, hvor han var indvolveret i en sag med Landforvalteren. Sagen endte med at Laurids Sørensen skulle betale et halvt lod sølv for en udeblivelse !

Fredag d. 4. oktober møder Laurids Sørensen igen på Birketinget. Han møder i anledning af udeblivelsesbøden. Han siger at den maa tilgives ham. Jørgen Andersen, Landforvalterens fuldmægtig, svarede : "At der ikke er grund til frifindelse."

Det bliver endnu engang fastslået, at han havde været lovligt stævnet og at han med "modvillig forsæt" havde optraadt "som rettens foragter", og derfor bør lide efter loven.

Allerede fredag d. 11. oktober optræder Laurids Sørensen igen som stokkemand. Det var altså ingen hindring, at han var idømt en bøde eller straf.

Fredag d. 6. december 1689 var det slut i denne omgang med Laurids Sørensen som stakkemand. Det skyldes at han i stedet tog plads som indstævnet. det var Landforvalterens fuldmægtig Jørgen Andersen, der havde stævnet Laurids Sørensen.

Sal. Melchior Nielsens enke Maren Bertelsdatter var et af vidnerne. Hun fortalte : “den 21. november var Laurids Sørensen inde i mit hus. Imidlertid indkom Anders Haugtorn. Da sagde Laurids Sørensen til Anders Haugtorn, hvorfor han ikke ville sige ham det, han spurgte ham til om. Da svarede Anders Haugtorn : “Jeg haver sagt Eder det en gang”. Laurids Sørensen :” Det skal du betale med hug og slag, hvor han fandt ham inden år og dag.....”

Anders Haugtorn forklarede de ord som Laurids Sørensen ham spurgte udi Anne Augis´ lade, om han havde set Nielses hest, hvortil han svarede, at han saa ham ved Vester Strand

Laurids Sørensen svarede : “Uanset om saa er, om jeg haver de ord sagt, som vidner have vidnet, da er det mig ganske ubevidst om saa sket er. Da er det sket udi min drukkenskab, samme tid som jeg sad i lav med Jørgen Andersen som han spenderede paa mig”.

Det var noget af en indrømmelse - drukkenskab ! Samme dag var der atter en sag mod Laurids Sørensen hvor han pludselig igen tænker på kone og børn !

Jørgen Andersen har anlagt sag mod Laurids Sørensen til dom for hans for hans kop og ildstedsskat, som han er i restance med for 2 rigsdaler. Om han ikke bør straks at betale eller lide efter loven. Laurids Sørensen svarede og forment, at han nok for den skat skulle være forskånet efter præstis mandtal af årsag, han er en fattig mand og sidder med et hus fuld af små børn og ej haver nogen efter forordningen formue. Derfor at frikendes. Sagen blev udsat i 8 dage

Samme dag er Laurids Sørensen også indvolveret i en tredie sag. Her holder han sig heller ikke tilbage med skældsord mod andre, ligesom han tilsyneladende er foregangsmand i at stoppe et bådtyveri.

Fredag d. 13. december er Laurids Sørensen tæt på at blive fungerende dommer ved Birketinget. Men det får Landforvalterens fuldmægtig Jørgen Andersen sat en stopper for : Den fungerende dommer Niels Lauridsen begærede at Laurids Sørensen at sidde udi hans sted udi en sag, som han - Niels Lauridsen - har med Jørgen Andersen at bestille. Hvortil Jørgen Andersen svarede, at Laurids Sørensen havde allerede indviklet sig udi en sag, som lader sig anse er velfærd angaaende. Tilmed kender han ikke suficant til at sidde og dømme udi retten.....

Vi er nu fremme ved året 1690, som blev et år i stil med 1689, Laurids Sørensen var atter en flittig gæst. Han startede allerede d. 10. januar med at få en dom angående den tidligere sag om kop og ildstedsskat. Laurids Sørensen blev dømt til at betale.

Fredag d. 31. januar er Laurids Sørensen først indkaldt som vidne i en sag, og dernæst selv stævnet sammen med Clemen Jensen Smed. Laurids Sørensen stævnes af Niels Nielsen Jørgensen for 5 mark og Clemen Jensen af samme for 7 mark 10 skilling. Sagen drejer sig om noget jern og noget vådt korn. Når der er tale om vådt korn, må denne sag være en udløber af en af de mange strandinger der igennem mange hundrede år er sket ved Læsøs kyster.

Fredag d. 14. februar 1690 har Fuldmægtig Jørgen Andersen indstævnet en del vidnespersoner, hvor iblandt Laurids Sørensen var. De tiltaltes for deres undtvillige optræden imod loven Et af vidnerne, Bertel Melkvorsen forklarede : “at nu forleden mandag var han og Mads Boyesen

tillige med Laurids Sørensen udi min søsters Maren Melkvorsdatters hus. Den tid vi straks gik derfra, kom vi med Laurids Sørensen i hans hus, og Laurids Sørensen bad, at vi ville blive hos ham, saa længe han lod hente noget brændevin, som han ogsaa gjorde.

Imidlertid blev vi siddende hos ham noget længere. Saa som vi sad, gik Laurids Sørensen ud, og jeg gik straks efter ham. Da begyndte nævnte Laurids Sørensen at danse og løbe omkring i hans ilders. Imidlertid tog han et hjul og løftede over en mellemvæg imellem hans og Maren Nielsdatter, tillige en pilestub og noget andet småtøj. Derefter gik vi ind i stuen med Laurids Sørensen.

Da saa vi, at der stod en økse ved hans seng, som var Mads Boyesens, som han havde med sig. Da vi kom ind i Laurids Sørensens hus, tog Laurids Sørensen samme økse, løb ud i gaarden med den, og dog saa jeg ikke, at han gjorde nogen skade derinde, men kom dog ind i stuen med samme økse igen, og jeg ved ikke mere i denne sag” - sluttede Bertel Melkvorsen.

Mads Boyesen vidnede : “undtagen den tid jeg stod udi Laurids Sørensens ilders, da raabte Maren Nielsdatter, at jeg skulle lade hende ud, her ligger saa meget for min dør, at jeg ikke kan komme ud. Saa gik jeg hen og tog fra døren, hvad som Laurids Sørensen havde udkastet”.

Laurids Sørensen forklarede : “at Mads Boyesen haver været med i denne lystighed at indkaste et og andet småtøj udi mit ilders. Hvad hjulet angaaer, er det sidste jeg har kastet derover. Det havde jeg gjort i den mening, at jeg kunne have brudt det i stykker”.

Sagen blev udsat i 8 dage.

Fredag d. 21. februar 1690 blev ovennævnte sag genoptaget. Her får vi ydeligere nogle indtryk af Laurids Sørensen og hans væremåde.

Vidnet Anne Augis forklarede : ”at den 10. februar under aften, da kom jeg ind til Maren Nielsdatter. Da laa der et hjul og nogle store stykker træ med andet smaa træting. Saa kom der nogle slag paa stuedøren, siden jeg var indkommen. Saa saa jeg ud af et lidet hul paa stuedøren. Da kastede Laurids Sørensen over mellemvæggen med en øse. Saa kastede han den bagefter til stuedøren, og den gik i 2 eller 3 stykker. Saa løb han af hans stue og bukkede sig ned og tog noget. Saa raabte hans kone i stuen, som hun var, og bad Bertel Melkvorsen, han skulle for Guds skyld holde paa ham. Saa tog han ham bagover hans arme og holdt sammen, og ej jeg saa eller hørte Mads Lauridsen enten ved ord eller gjerning gjorde noget. Endnu forklarede hun, at Laurids talte og sagde :”Nu skal du faa dit geldehorn.....”

Et tredie vidne forklarede på samme måde som de andre vidner.

Jørgen Andersen, der var landfogedens fuldmægtig begærede at Laurids Sørensen bør bøde straks efter loven. Samtidig tilspurgte han de 8 stokkemænd, om Laurids Sørensen ikke staaer og gir ulyd i retten, hvortil de 8 stokkemænd svarede, “de hørte brugt nogle ord og ingen uhøflige ord”

Laurids Sørensen forklarede sig ogsaa i retten. Han var uenig i vidnernes udlægning, og han slår igen på at han er en fattig mand :”eftersom han var en fattig mand, og ikke formaade nogen tjener at have i hans hus videre end som min hustru og smaa umyndige børn, i dette min sag, vidne til bevis, begærer derpaa dommers kjendelse”

Hvordan denne ovennævnte sag endte vides ikke. Der er ikke mere om den i tingbogen. Men når man ser Laurids Sørensens opførsel, som må siges at være vidnefast, kan det undre at han senere igen optræder som stokkemand ved Birketinget, og i en anden sag som vurderingsmand for landfogeden. Men denne betragtning er jo heller ikke set med datidens øjne.

Laurids Sørensen blev atter en gang stævnet for en udeblivelse, hvor han skulle vidne i en sag der omhandlede en vejstrid. Da han endelig møder for retten, er det med følgende forklaring :

”angaaende den omtvistede vej mellem Anne Augis og Kirsten Lauridsdatter, som jeg sidste dag var forhindret for Guds strenge vejrlig min jagt at bjerge. derfor ikke kunne komme at aflægge vidnesbyrd.....”

Den sidste indførsel i tingbogen fra 1690 skete d. 31. oktober. Herefter er der et spring, hvor tingbøgerne ikke er bevaret, før vi når frem til næste bevarede tingbog der startede d. 17. august 1693.

Vi finder selvfølgelig også Laurids Sørensen i tingbogen fra 1693. Tingbogen starter med at Laurids Sørensen er en af stökkemændene. Ellers er det som vidne og stævningsmand vi møder ham, frem til d. 1. september hvor han bliver indstævnet af Jørgen Lauridsen, angående "det løfte han havde gjort og sluttelig forening, som han til borgen den næst afvigte 8. august med dem gjort og indgaaet haver"

Christen Jørgensen fortalte :”at tirsdagen den næst afvigte 8. august kom han ind til Laurids Sørensen. Hvad ærinde han havde, han nu ikke egentlig vidste, men noget efter, han der indkom kom Jørgen Jensen derind, saavel og lidet derefter Jørgen Lauridsen. Og som de nu var samlede, beklagede sig Laurids Sørensen, at han sin jagt ej havde hjemført, for skuden saa stod ude ved Nør Rendt og ikke selv var mægtig den atter at faa af steden eller den til Landet forskaffe ved sin egen hjælp at erlange, og begjærede derfor, at Jørgen Jensen og Jørgen Lauridsen sammen den til Landet forskaffe ville, hvorfor han dem ville give hans 6. part af fornævnte skude, og Jørgen Lauridsen og jeg selv sin 6. part at beholde, som han til Laurids Sørensen havde afstaaet, dog ingen betaling derfor havde faaet, hvortil begge Jørgener synes ikke at være resolverede, men efter at Laurids Sørensen nogle gange det videre begærede, bleve de dertil sindede. Dog bad Laurids Sørensen dem begge, at de begge ville indgaa og sig derpaa des bedre betragte, at de ville den halve skude udi alt saaledes antage for den til Landet at forskaffe, hvorefter de paa stedet klokken noget før 10 formiddages blev forenede ved haandsrækning og fuld forening, saaledes at Jørgen Lauridsen og Jørgen Jensen ham samme skude her vestern til Landet at skulle forskaffe, og naar de med den kom saa nær mod Landet, skulle Laurids Sørensen komme til stranden og selv staa der, hvor de belejligst hende kunne faa til landet, og naar de den saa til Landet havde forskaffet, skulle se for samme deres umage og eventyr med de to parter, som de selv havde, have af samme skude alt, som dem derfor forundt, des halve oppe og nede, og Laurids Sørensen derefter haver beholden halve part af fornævnte skude selv at skulle udrede med al sin behøring og alt, hvad der kunne mangle, og begge Jørgener i lige maade deres halve part selv at udrede med sin behøring og enhver paa begge sider at staa deres eventyr dermed, og dermed udi alt saaledes imellem dem at skulle være skikligt og saaledes holdes og efterkommers skulle i alle maader, og Christen Jørgensen vidste ikke videre derom at give forklaring, eftersom samme det klarlig noch udviser sig selv, men Laurids Sørensen ikke var drukken eller beskænk”

Nu kommer der et indslag der ikke i fuld omfang vedkommer denne sag. Det er Birgitte Sørensdatter, som vi tidligere har mødt i forbindelse med retssager ved Birketinget. Hun mødte uden stævnemaal og forklarede :

“at om onsdagen den 9. august nu næst afvigte kom Laurids Sørensen ind til deres, begærede brændevin for 1 skilling. Da spurgte Birgitte Sørensdatter Laurids Sørensen ad, hvad han gik i hans bare ben for saa dags. Da svarede han, at han havde ligget til nu. Dertil løb jeg ogsaa i aftes efter mine børn, lod som jeg ville slaa dem. Da kunne jeg ikke lange dem. Da kastede jeg mine yderbukser fra mig. Nu havde der nogen taget bukserne fra mig og gemt dem. Da svarede Birgitte Sørensdatter ham, at han fik dem vel igen. Jeg skulle intet klage mig, kunne jeg faa dem igen, til de kom med skuden af Nør Rendt. da sagde Birgitte Sørensdatter til ham, hva´ er fat, at du ikke er med dem efter skuden. Da sagde han, at begge Jørgener skulle have den 6. part i den halve part af nævnte skude for at bringe ham den til Landet og sagde Laurids Sørensen, at begge Jørgener havde halvparten af hende og han selv den halve part, og vidste ikke videre i denne sag.

To andre vidner berettede : “at de tirsdag den 8. august efter Jørgen Lauridsens og Jørgen Jensens begæring var hos Laurids Sørensen i hans hus og tilspurgte ham, om han ville holde den forening, som de om dags tilforn havde haft imellem hinanden om skuden, og for det andet, om han ville lægge sine skilling hos deres til skudens reparering og den paa land at forskaffe. Om han ville give dem det skriftligt, eller de foraarsages at lade ham stævne, hvortil Laurids Sørensen svarede, at han holdt dem ikke bedre end hundredreng, uden de gav ham lovlig kald og varsel, og sagde ydermere : her ligger en kontrakt paa stemplet papir. Den skal de næst Guds hjælp efterleve, og foreviste dem ny sølver, og de kunne da se, at det var i hans drukkenskab.....

Mads Boyesen vidnede : “at den 8. august næst afvigte kom ind til Laurids Sørensen samme dag, de havde gjort forening om skuden, og da sagde til Laurids Sørensen, om han hørte at Jørgenerne skulle nu have halve skuden, hvortil Laurids Sørensen svarede :”Ja, at det var sandt, at de nu skulle have det halve af skuden”

Laurids Sørensen svarede : “at om sligt er passeret, da er det aldrig paa rette maade begaaet, efter som han er en fattig enfoldig mand, og da ydermere sket i hans drukkenskab, og aldrig haver været med min hustrus minde, som burde at være sket efter loven. Og jeg mener ikke enten Jørgen Jensen eller Jørgen Lauridsen ladet mig tilspørge, om jeg om morgenen efter ville benægte eller vedgaae slig løfte, men straks om morgenen udsejlet med en del karle ud til skuden, at de den samme dag endda i land sejlet.....”

Laurids Sørensen vil betale deres umage med rede penge efter gode mænds sigelse. det var hans svar.

Dommen faldt fredag d. 15. september 1693, og Laurids Sørensen tabte. Han måtte afstå de lovede parter i hans skude til Jørgen Lauridsen og Jørgen Jensen.

Samme dag som dommen faldt, var Laurids Sørensen allerede indblandet i en ny sag, hvor han krævedes for 3 sletdaler 7 mark, som han havde fået uden at yde det aftalte.

Dommen faldt d. 24. november, og atter tabte Laurids Sørensen. Beløbet han skulle betale tilbage blev nedsat til 2 sletdaler 2 mark.

Disse tidligere, og følgende, tingbogsuddrag skulle bruges til at give et mere nuanceret billede af Laurids Sørensen, Anne Nielsdatter og det liv de levede på den tid. Jeg synes at uddragene til fulde har opfyldt dette formål. der tegner sig efterhånden et billede af Laurids Sørensen som en drikkædlig mand, der ikke helt har styr på sin økonomi og dagligdag. Alligevel ses han flere gange som tingsvidne og optræder for retten på andres vegne.

Fredag d. 13. april 1694 var Laurids Sørensen atter indvolveret i en sag. Ellers havde året 1694 ikke budt på de store sager for Laurids Sørensen. Hans berøring med Birketinget havde været som stokkemand, vidne og som repræsentant for andre. Men nu var han så tilbage i sin gamle “rolle”, hvor han igen skyldte penge væk.

Sagen forløb således : “For retten fremkom Jørgen Pedersen paa Louskoubacken og lod opbyde og Laurids Sørensen tilbyde en rød skarlagens ulden trøje, som han af ham i pant for penge havde, og den ej fra ham havde villet indløse efter nye løfter. Og som rum tids forbigaaelse endog han derom tilforn beskikket er ved tvende Dannemænd, og dog ikke Jørgen Pedersen efter løfte sine penge forskaffet, som han nu højlig behøves, og hans lejlighed eller vilkaar er dertil efter denne længe, at Laurids Sørensen bør samme pant derpaa indløse ville straks, ellers nødes Jørgen Pedersen til den udi næste eftermiddag at sælge til hvem som penge derfor ville give, og hvis den ikke til pengene kan tilstrække, Laurids Sørensen kan det øvrige erlægge. Og var Jørgen Pedersen tingsvidne begærende.”

Resten af året må betegnes som anderledes end de foregående. Når Laurids Sørensen var i forbindelse med birketinget, var det som tidligere skrevet som stökkemand, vidne og som repræsentant for andre. Bla. ses han i en sag som synsmand.

Fredag d. 1. marts 1695 var Laurids Sørensen indstævnet pga manglende indbetaling af kirkepenge. Beløbet han skyldte var 5 mark 5 skilling.

Fredag d. 20. september 1695 var Laurids Sørensen igen på Læsø Birketing. Denne gang som den forurettede.

“.....havde ladet indstævne Anne Sørensdatter imod vidner at anhøre og spørgsmål at svare angående, hvad overlaster og slagsmål hun haver øvet på Laurids Sørensen onsdagen d. 11. september og paa hans børn, saavel som hustru i hans eget hus”.

Efter stævneaalet saaledes afhjemlet var, for retten fremkom Laurids Sørensen læse ny klage over Anne Sørensdatter, at hun haver først overfaldet hans barn Jens Larsen til Niels Nielsen Himmerig, dernæst overfaldet samme barn nogle dage efter i hans eget ilders, saavel som ham selv med en vandspand, som han nu her for retten foreviste og beskyldte Laurids Sørensen Barbara Enevoldsdatter, som og var i hans hus og fulgte med Anne Sørensdatter, ikke derfor at kunne stedes til vidne.

“.....for retten fremkom de tvende synsmænd Lars Bertelsen og Niels Christensen, og forklarede, at de onsdagen d. 11. september efter hr. Landfogeds befaling var udi Fogedgaarden og der synede Laurids Sørensen, hvor han befandtes at have i hovedet et oben hoel og skade, og blodig var han udi ansigtet saa vel som over klæderne af samme saar, og sagde Laurids Sørensen, at det var gjort med en vandspand af Anne Sørensdatter.....”

Niels Nielsen Himmerig vidnede : ”at ungefær nogle dage til forn førend dette med Laurids Sørensen skete, da kom hans dreng løbende ad Anne August´ dige ned til Niels Himmerigs og imidlertid kom Anne Sørensdatter gaaende fra Skovens Hauge og ned til hans skændede hun paa drengen, for han løb paa diget. Drengen kom hen til hans kone, og hun gik ind med ham, og Anne Sørensdatter kom til Niels Nielsen i hans mødding og snakkede med ham, og sagde, hun ville ind til hans kone og tale med hende om plovfæled.....”

Maren Albretsdatter vidnede : “.....da kom Laurids Sørensen dreng ind til hende og købte for noget seb, og imidlertid kom Anne Sørensdatter derind og satte sig ved enden af bordet og slog drengen to slag med hendes haand, for han løb ad deres dige, og derpaa drengen for ud og løb sin kaas, men ikke han græd.”

Dernæst for retten fremkom Margrethe Nielsdatter, Laurids Sørensen hustrus moder, hun vidnede : “At i onsdags 8 dage som var d. 4. september, kom Anne Sørensdatter da ind til Laurids Sørensen og gjendte barnet, bitte Jonas (det tidligere omtalte barn Jens, må være en fejlskrivning for Jonas) i stegerset og slog ham to slag med kjæpen, som hun havde i haanden, saa kom Anne Nielsdatter, som var hendes datter ind, og ville tage Anne Sørensdatter fra drengen, og imidlertid kom Laurids Sørensen ind efter og sagde til Anne Sørensdatter, at hun skulle gaa ud, og som han da kom imellem, slog Anne Sørensdatter efter Anne Nielsdatter med haanden og ramte Laurids Sørensen under hans kind. Saa sagde Laurids Sørensen til sin hustru : “Det fik jeg for din skyld.” Saa tog Anne Nielsdatter en spand vand og slog paa Anne Sørensdatter, for hun kunne faa hende ud. Saa løb Anne Sørensdatter ud, og lidt efter kom hun ind igen og sagde, hun var bleven af med hendes

hus, og slog Anne Sørensdatter Anne Nielsdatter i hovedet med hendes haand, og Anne Nielsdatter havde barnet paa armen. Saa kom Laurids Sørensen ud af stuen den tid, hvor baade de var i klammeri. Saa tog han sin kone og førte hende fra Anne Sørensdatter ind i stegerset. Saa fulgte Anne Sørensdatter med. Saa sagde Laurids Sørensen til Anne Sørensdatter, at hun skulle gaa sin kaas. Saa svarede Anne Sørensdatter, nej, at hun ikke gik saa ud. Saa vendte han sig fra Anne Sørensdatter. Saa tog Anne Sørensdatter en spand og slog til ham i hovedet med, saa blodet sprang ud efter, og han faldt ned paa næse og mund og blev liggendes, som han var død, og han fik til live igen. Saa løb Anne Sørensdatter ind til deres eget, og Laurids Sørensens barn ud bag efter i gaarden og skreg, og ej vidste andet end hun have slaget deres fader død.”

Laurids Sørensens hustru Anne Nielsdatter vidnede som sin moder, med den undtagelse at hun ikke kunne huske de tvende slag.
Sagen blev dermed udsat i 8 dage.

Vi er nu fremme ved den næste tingdag, fredag d. 27. september 1695 hvor sagen blev genoptaget. Den første der vidner er Barbara Enevoldsdatter : “...at i onsdags 8 dage, da kom Anne Sørensdatter ind til sit eget hos sin moder og var overslagen med vand og hendes tøj var af hovedet, kæde og hue. Saa spurgte vidnet Anne Sørensdatter ad, hvem hende saaledes havde mishandlet. Da sagde Anne Sørensdatter, at Laurids Sørensens kone Anne Nielsdatter havde gjort det, for hun ville gaa ind og klage hendes børn, for de havde slaget hende med sten den tid, hun var til kirchen. Og sagde hun var af med sin lue. Den skulle Barbara Enevoldsdatter gaa ind og lede op. Saa gik hun og saa straks ind til Laurids Sørensen, og da kom Anne Nielsdatter med hendes barn paa armen, og mødte hende i deres søndre dør, og Laurids Sørensen stod bag til deres stuedør i ilderset, og bukkede sig ned. Om han towet sig eller ikke, vidste hun ikke, og imidlertid ledte hun efter huen, men hun ikke fandt den. Kom saa efter Anne Sørensdatter, som endda stod inde paa gulvet med barnet paa armen. Saa sagde Anne Sørensdatter til Anne Nielsdatter, at hun ville have sin hue, som hun tog af hende. Jeg tog ikke din hue af dig, svarede Anne Nielsdatter. Gik saa vidnet hen til stegerset, og der fandt hun. Da kom Laurids Sørensen med Anne Sørensdatter trækkende i hovedet hen bag til deres stuedør. Herind skal du. Saa sagde Anne Sørensdatter, er her ingen der kan redde mig og drages til minde. Saa kom vidnet imellem og sagde, Var jer selv, hvad i gør. Saa tog han vidnet og dragtes med det og sagde, herud skal du. Saa for vidnet ud af deres nor dør, og som vidnet ville gaa ud, saa hørte det et svær tumult og saa sig tilbage. Da saa hun Laurids Sørensen laa paa gulvet i ilderset og en spand vand trillede fra ham paa gulvet. Saa rejste han op igen, og saa han blødte. Kom saa med en spand og tog fat paa Barbara Enevoldsdatter og hofde ad hende med spanden. Saa sagde hans kone, Nej Gud skal du ikke røre hende. Saa rev han hendes ene handske af, og hun kom fra ham”. Vidnet blev tilspurgt om hun ikke vidste, om Anne Sørensdatter havde gjort ham det blodige saar, hvortil hun svarede, at hun ikke vidste det, om Anne Sørensdatter gjorde det eller hvem, der gjorde det. Og ikke vidste enten om Anne Sørensdatter var inden huset, eller uden huset, eller hvor hun var.

Laurids Sørensen havde disse kommentarer til ovennævnte vidne. “.....og formener, at hendes vidne ikke er ret, thi hun havde fulgt Anne Sørensdatter baade ind og ud i hans hus fremskeds og tilskeds og formente, hun er et uvilligt vidne og er Anne Sørensdatters moders tjenestepige.”
Sagen blev atter udsat 8 dage. Men den kom først for Birketinget igen d. 11. oktober 1695.

Landfogeden Berent Fallenkamp afsagde dommen. “...hvorved bevises hvad slagsmaal og overlast Anne Sørensdatter haver den 11. september sidst afvigte, begaaet og øfvvet imod og paa Laurids Sørensen udi hans eget hus, sættes saa korteligen i al dom i rette paa Hans kgl. majestæts vegne og Laurids Sørensens vegne forment, at Anne Sørensdatter for saadan forsættelig grove gerning, gjorde

skade og overlaster bør for det første at lide efter lovens 6. bog, 9. kap. 2. art. at bøde sine 3de 40 lod sølv. - Dernæst for det andet at bør at bøde efter lovens 6. bog, 7. kap, 8. art sine trede 6 lod sølv. - Og for det tredje bør efter loven 6. bog 7. kap 10. art at betale Laurids Sørensen badeskærløn, ophold, tidsspilde, forsømmelse og kost samt en billig penge for lyde efter dannemænds sigelse med sagens anvendte bekostning at betale, hvorpaa Hans kgl. Majestæts birkefoged lovmæssig og endelig dom efter lovens bedste anledning er begærende.

Niels Andersen, der var Anne Sørensdatter repræsentant udbad sig 8 dages betænkningstid.

Fredag d. 18. oktober kom Niels Andersen så med et skrifteligt indlæg, som Berent Fallenkamp skulle bruge 8 dage på.

Fredag d. 25 oktober kom Berent Fallenkamp så med sit modsvar, som Niels Andersen også skulle bruge 8 dage på.

Fredag d. 22. november 1695 kom den endelige dom, efter de mange skrivelser imellem Berent Fallenkamp og Niels Andersen. Dommen lød som tidligere skrevet.

I Amts og Amtsstueregenskaberne findes "Uvisse indkomsters regnskaber fra 1691-1728" (Rigsarkivet film nr. 37249 og 37250), som var et regnskab som Læsø Landfoged skulle føre. Heri findes i relation til den sidste sag imellem Anne Sørensdatter og Laurids Sørensen :

Regnskab for Anno 1696 - 16. Post

"Efter vitløftig dog ubeviiselig forklaring saavel udi nestforrige som dette Aars Regnskab, skal forbemt. Aar 1695 Een Qvinde ved Navn Anne Sørensdatter vere indkommen i Laurids Sørensens Eget Huus og med usømmelig slag og haard medfart Hannem tillige med Kone og Børn overfalden med viidere, Hvorfor Hun saavel til Hiemtinget som til Landstinget skal vere tildømt at Bøde for Huusfred, efter Loven trede Førgetiuge Lod Sølf, hvoraf kongl. Maj.sts. anpart Kand vere 40 Rdlr, Men som for samme Bødder i henseende til Qvindens uformuenhed, intet skal have veret at bekomme eller noget udi Ringeste maade deraf hans kongl. Maj.st er til indtægt ført, og Landfogden ikke nogen Beviis om dessens rigtighed har Produceret, Saa behøves derom endnu meere en Forklaring, og tilstreckelig Beviis, til Cummerce Collegies Decision."

Denne sag om bødefregningen ligger uden for denne bogs rammer. Men for interesserede er der mere at hente i de dokumenter, for Anne Sørensdatter lavede mange krumspring for helt at slippe for at betale den.

Denne sag var meget omfattende. Den var også omkring landstinget i Viborg. Men det ændrede ikke noget for udfaldet. Det blev det samme. I tingbogen fra 1696, fredag d. 17. april er landstingsdommen og forløbet der omkring indført i Læsø Birks tingbog.

Herudover optrådte Laurids Sørensen, sædvanen tro, også en del gange på Birketetinget. Dog ikke med egne sager, men på vegne af andre, eller som tinghører.

Laurids Sørensen døde i 1702 og blev begravet i Vesterø d. 11. april. I kirkebogen stod "Laust Søfrensen Lang, 49 aar gammel". Hvorfra navnet Lang kommer, det ved jeg ikke.

Der findes intet bevaret skifte efter Laurids Sørensen, men med de mange optrædener i Læsø Birks tingbøger har vi også et rimeligt kendskab til ham.

Efter sin død blev Laurids Sørensen også omtalt i tingbøgerne. Det var hans enke Anne Nielsdatter der havde forset sig imod loven.

“Løver Dagen dend 30. september 1702”. Denne dag blev Laurids Sørensen enke Anne Nielsdatter stævnet ved Læsø Birketing : “.....til i dag at have hidcittered Sal. Lars Sørensens Enche Anne Nielsdatter mod dom for hvis træe Som hun hafde ophuged og udi Hendes gaard befandtes.....”
“Denne sag ligeleedes blef op sat til fredag 8te dage.”
Der findes ikke mere om denne sag.

Her ses sagen som den er gengivet i tingbogen d. 30. september 1702

Anne Nielsdatter levede endnu en del år. Hun døde i 1720, og blev begravet d. 1. januar 1721. “Lars Søfrensens enke - 67 aar gammel”
Der er intet skifte bevaret efter Anne Nielsdatter.

Søren Bertelsen Rimmen og Ingeborg Andersdatter

Anenr. SØ-460 og SØ-461

Søren Bertelsen blev født ca. 1609, formodentligt i Gammelgaard i Vesterø sogn. Vesterø sogns kirkebøger starter først i 1646. Det er derfor ikke muligt at komme fødslen nærmere.

Han var søn af Bertel Nielsen i Gammelgaard. Navnet på Søren Bertelsens mor kender jeg ikke.

Søren Bertelsen Rimmen var gift 2 gange. Den første kone kender jeg ikke navnet på. Hun blev begravet i Vesterø kirke d. 8 februar 1664. Hun blev 72 år. I kirkebogen stod "Sørens hustrue paa Rimmen"

Søren Bertelsen blev gift anden gang med Ingeborg Andersdatter. De blev viet i Vesterø kirke d. 29. januar 1665.

Ingeborg Andersdatter blev født ca 1643. Jeg kender ikke hendes forældre.

Søren Bertelsen og Ingeborg Andersdatter fik følgende børn, der alle blev døbt i Vesterø kirke

- 1 - Bertel Sørensen, døbt d. 26. december 1665. Han blev gift med Maren Larsdatter
- 2 - Karen Sørensdatter, døbt d. 6. oktober 1667. Hun blev gift med Michel Christensen.
- 3 - **Poul Sørensen (Gammelgaard) (SØ-230), døbt d. 6. august 1671. Han blev gift med Maren Lauridsdatter (SØ-231)**

Søren Bertelsen ejede et boel i Vesterø sogn, kaldet Gammelgaard. dette boel overtog han fra sin far Bertel Nielsen Gammelgaard. I jordbogen fra 1663 havde Bertel Nielsen det i fællig med Niels Lauridsen.

I jordbogen fra 1671 er samme boel i fællig imellem Niels Lauridsen, nu med tilnavnet Smid og Søren Bertelsen paa Rimmen.

Fra jordbogen 1671

Følger vi boelet videre i jordbøgerne og matriklen fra 1688 ses følgende ejerskaber :

Jordbogen 1679 : Niels Lauridsen Smid og Søren Bertelsen

Jordbogen 1683 : Niels Larsen Smed og Søren Bertelsens kone

Matriklen fra 1688 : Jens Jensen, Niels Larsen Smed og Ingeborg Andersdatter.

I Matriklen er følgende hartkorn angivet. "Selvejer, Gammel Matricul 1 tønne - Nye Matricul 1 tønne 2 fjk 2 alb."

Som det ses af ovennævnte døde Søren Bertelsen før sin kone. Han blev begravet i Vesterø kirke d. 13. oktober 1674, 65 år og nogle måneder gammel.

Der findes ingen skifte bevaret efter Søren Bertelsen, så jeg ved ikke hvor mange børn han fik i alt. Det er jo meget sansynligt at han også fik nogle børn i sit første ægteskab.

Ingeborg Andersdatter levede efterfølgende i mange år. Vi støder på hende i Læsøs tingbøger. Første gang er i tingbogen fra 1686. Den ældste af Læsøs bevarede tingbøger er fra 1685. Efter 1686 er der et spring frem til 1695, før vi igen møder Ingeborg Andersdatter. Herunder ses de sager hun var part i :

Fredag d. 30 juli 1686 : Laurs Bertelsen har stævnet Ingeborg Andersdatter og Maren Jensdatter i Vester sogn. Angående, hans digejord som de har opgravet. Der blev bla. ført følgende vidner, Christen Michelsen, Bertil Joensen, Karen Lauridsdatter og Margrethe Lauridsdatter Sagen er blevet udsat, men den ses ikke siden at være genoptaget.

Fredag d. 18 januar.1695 : For retten fremkom Mons. Hesselberg, som ved kaldsmændene Knud Larsen og Lars Knudsen havde ladet indstævne Ingeborg Andersdatter med hendes lavværg for 3 skæppe byg á 1 mk er 3 mark imod dom, som han og til rettens påkjendelse med omkostning henstillede.

Ingeborg Andersdatter mødte udi retten og tilbød sin korporlige ed, at hun ej udi ringeste måde det fore søgende til Mons. Hesselberg at være skyldig.

Samme dag : Søren Sørensen, Anne Biørnsdatter, Bertel Søfrensen, Karen Søfrensdatter, Niels Hansen, Lars Andersen, Ingeborg Andersdatter, og alle endrægtligen - undtagen Anne Biørnsdatter og Karen Søfrensdatter, som ikke mødte - ved højeste ed med oprakte fingre efter loven vandt og foregav ord til ord i alle måder, som Michel Christensen derom vidnet haver, og var aldeles intet anderledes bevist i nogen måder undtagen deres skriftlige klage.

I den originale tingbog mangler der nogle sider, hvorfor det kan være svært at finde mening i dette stykke, men sagen fortsætter d. 15 februar.

Fredag d. 15 februar 1695 : For retten fremkom Hans kgl. Majestæts landfoged, inspektør og tolder mons. Fallenkamp, som ved kaldsmændene Lars Bertelsen og Anders Larsen havde ladet indstævne efterskrevne Bertel Hansen, Bertel Biørnsen, Povel Søfrensen, Anne Biørnsdatter, Jens Nielsen, Michel Christen Cortsen, Povel Povelsen, ---(?) Hansen, Bertel Søfrensen, Ingeborg Andersdatter, Karen Søfrensdatter og Peder Jørgensen for deres klage over Søfren Søfrensen af dato ---(?) 1695 at vedstå og bevise.

I lige måde er indkaldt ved lovlig stævne Søren Søfrensen samme klage at anhøre og imod dom. Hvorefter fremlagde mons. Fallenkamp samme skriftlige underskrevne klage af den 2 januar 1695, som blev læst og påskreven. Og derhos fraæskedes de indstævnte, at de ikke samtlige mødte, og blev i denne sag saa indført for deres klage, til i dag 8 dage af retten forelagt, til at møde, og Søfren Søfrensen da og at møde, om han enten vil eller kan have noget derimod at svare. Klagen må dreje sig om, at Søfren Søfrensen på en eller anden måde har et hverv at udføre for landfogeden.

Fredag d. 22 februar 1695 : Tvende vidner i den sag mod Hesselberg erbød sig udi retten deres vidnesbyrd at erlægge, såsom de ikke efter indstævning formedelst vind, vand og vinters hårdhed har kunnet møde hos birkefogeden med tiltagen domsmænd for billig at eragte, at deres vidne aflægge, og det udi rettens nærværelse, og mons. Hesselberg -- og ved tinget her i fogedgaarden er tilstede, mødte villigen for retten efter derom af rettens betjente til ham gjorde varsel - således som det sig indeholder, hvor da birkefogeden, efter at forklaring over eden vidnerne var forelæst, var en efter anden til vidne antaget, hvor så for retten fremkom.

Anne Biørnsdatter og ved helgens ed med oprakte fingre efter loven vidnede og foregav, at juledag hen efter aften, som hun var til Ingeborg Andersdatter, da et tag ud på natten indkom Søfren

Søfrensen, og da kom han og Bertel Hansen i tvistion om nogle skillinger, og så sagde Bertel Hansen til Søfren Søfrensen "han skjøtte sig ej om en landflache og en lusse kofte". Birkefogeden tilspurgte vidnet, om Hesselberg ikke i nogen måde samme tid var omtalt, hvortil hun svarede : Nej, at Hesselberg ikke var omtalt eller nævnt. Og ikke hun vidste videre i denne sag. Dernæst for retten fremkom Karen Søfrensdatter, der forklarede, at Søfren Søfrensen juledag ad aften noget ud på natten kom hid ind til hendes moder (?) Ingeborg Andersdatter. Da kom Søfren Søfrensen og Bertel Hansen i trætte om nogle skillinger. Da sagde Bertel Hansen, at han ikke ville lade sig frissere af en landflakker og en lussekofte, og det sagde han til Søfren Søfrensen, men Hesselberg ikke i nogen måde var omtalt derudi, Og ikke hun vidste videre derudi at vinde.

Efter forelagde lovdag i den sag mod Søfren Søfrensen og de klagende, hvor de samtlige samme deres klage over Søfren Søfrensen under deres hænder haver indgiven, for retten fremkom nemlig, Bertel Hansen, Bertel Biørnsen, Michel Christensen, Niels Hansen, Peder Jørgensen, Bertel Søfrensen, Jens Nielsen, Povel Povelsen, Povel Søfrensen, Anne Biørnsdatter, Ingeborg Andersdatter og Karen Søfrensdatter, som inden ting og ret deres over Søfren Søfrensen gjorde klage i alle måder tilstod, og videre gestendig vil være udi, når behov gjøres. Søfren Søfrensen der imod svarede, at de bør det lovligen bevise eller lide efter loven for utilbørlig og usandfærdig beskyldning og klage, hvilket Søfren Søfrensen henstillede til rettens lovmæssige og forsvarlige kjendelse, og han var derpå dom begjærende. Fallenkamp efter forelagte klage og de vedkommendes tilståelse her for retten satt udi rette og formente, at Søfren Søfrensen bør anses og lide efter loven, som vedbør. Hvorpå han med forårsaget bekostning var dom begærende. - Sagen fik dermed lidt mere mening.

I disse sager er der flere navne som tidligere er nævnt. Bertel Sørensen, Karen Sørensdatter og Poul Sørensen er de 3 børn, som Ingeborg Andersdatter fik med Søren Bertelsen. Den nævnte Anne Biørnsdatter er Poul Sørensen første kone. Michel Christensen blev d. 26. januar 1696 gift med Karen Sørensdatter.

Ingeborg Andersdatter døde i 1723, og blev begravet d. 7. marts på Vesterø kirkegaard. Hun var da 80 år. Der findes intet skifte efter hende, hvilket må skyldes hendes høje alder. Hun må have levet på aftægt de sidste år hos et af sine børn.

Laurids Poulsen Gyden og Johanne Pedersdatter

Anenr. SØ-462 og SØ-463

Laurids Poulsen blev døbt d. 29. juli 1660 i Vesterø sogn. Navnet mangler ganske vist i kirkebogen, men aldersmæssigt passer det med den angivelse der var ved hans begravelse. Der foruden er der også andre ting der passer. Disse ting, bla navne, vender jeg tilbage til.

Faddere ved dåben var :

Hans Pedersen, Jens Lauridsen Melchiorson, Anders Lauridsen Melchiorson, Anne Nielsdatter og Anne Lauridsdatter.

Han var søn af Poul Lauridsen Melchiorson og Else Christensdatter,

Laurids Poulsen blev gift to gange. Den første gang var det med Johanne Pedersdatter der var fra Gyden i Byrum sogn. De formodes at være blevet gift i Byrum kirke, men jeg ved ikke hvornår.

Johanne Pedersdatters fødselsår kendes ikke. Hun var datter af Peder Pedersen i Gyden i Byrum sogn. Hendes mors navn kender jeg heller ikke.

Laurids Poulsen og Johanne Pedersdatter fik flere børn, hvor jeg med sikkerhed kender navnene på fire af dem. De må alle være født og døbt i Byrum sogn.

- 1 - Laurids Lauridsen Gyden. Han blev født ca 1693. Det ses ved hans begravelse i Byrum d. 8. januar 1773, han blev 80 år. I skiftet efter ham er nogle af arvingerne hans søsters døttre Anne og Johanne Poulsdatter. Han blev gift med Bodil Albretsdatter.
- 2 - **Maren Lauridsdatter (SØ-231), hun blev født ca 1698, igen regnet ud fra hendes alder ved hendes begravelse. Hun blev gift med Poul Sørensen Gammelgaard (SØ-230)**
- 3 - Poul Lauridsen
- 4 - Else Lauridsdatter Gyden, Hun blev født ca 1699, hvilket ses ved hendes begravelse d. 19. marts 1760 i Vesterø. Hun blev 61 år.

Laurids Poulsen ses flere gange i de gamle tingbøger.

Første gang er fredag d. 19. november 1686 : "Laurids Poulsen Melchiorson i Gyden (her har han fået tilføjet et navn der tydeligt stammer fra hans far.) har stævnet Jens Lauridsen i Gaarden "Om nogen deraf vil købe en 1/6 part boel hus, jord, ejendom i det boel kaldet "Gaarden", som sal. Peder Pedersen i Gyden havde arvet efter sin søster.

Ingen gjorde genmæle. Der begæres tingsvidne"

Fredag d. 26. november 1686 fortsatte denne handel :

"Jens Lauridsen i Gaarden møder paa Giertrud Lauridsdatters vegne og lod læse en købekontrakt af 26. januar 1686 formeldende, at jeg, Laurids Poulsen Melchiorson, med fri villie og velberaadet hu, samt min kjære hustru Johanne Pedersdatters villie og samtykke have solgt og afhændet, sjette parten af det hel-boelshus og jord i Byrum sogn kaldet "Gaarden", som min hustrus fader Peder Pedersen efter sin sal. søster Else Pedersdatter var arveligen tilfalden. den nævnte sjette part overdrages herefter til Giertrud Lauridsdatter"

I 1694 var Laurids Poulsen ved Læsø Birketing flere gange i samme sag.

Fredag d. 16. februar 1694 : “For retten fremkom Laurids Søfrensen paa Laurids Poulsens vegne og havde ved kaldsmændene Peder Thuren og Morten Mortensen indstævnet Søfren Jensen Cortsen imod vidnesbyrd spørgsmaal, sag og dom angaaende en baad, som Laurids Poulsens sal. Velfader halvparten var tilhørig. Stævningsmændene havde yderligere stævnet Laurids Lauridsen i Gaarden og Laurids Jensen i Gyden alle for deres sandhedsvidne at aflægge og til spørgsmaal at svare om samme baad”

Hvorefter Laurids Lauridsen for retten fremkom og foregav at for en 17 aar siden hørte han, at Peder Pedersen i Gyden (Laurids Poulsens sal. Velfader) nogle gange beklagede, at Søfren Cortsen havde draget fra Landet med den ham tilhørende partsbaad, og baaden først kom tilbage efter en længere aaring.”

Jens Lauridsen (Skrivefejl, det må være Laurids Jensen i Gyden) fremstod for Retten og vidnede i alle mader som Laurids Lauridsen før hannem forklaret haver.”

Hvorefter Laurids Søfrensen var tingsvidne begærende, og derefter sag til doms efter videre stævnamaal agter at erlange”

Samme sag fortsatte fredag d. 16 marts 1694 : “For retten fremkom Laurids Søfrensen paa Laurids Poulsens vegne.....” Sagen fortsatte på samme måde som sidst, bla “Laurids Poulsen formente, at Søfren Cortsen pligtig er og bør hannem halvparten af en baad, som hans Velfader var tilhørig.....” og ”samme baad som var utilbørlig hensat ved Hals Barre, de ville baaden hæve, bjerge segl, redskaber saavidt deraf bruges kunne.....”

Sagen udsattes atter.

Sagen tog sin afslutning fredag d. 30. marts 1694 : “For retten fremkom Laurids Jensen i Gyden paa egne og Svend Nielsens vegne og foregav, at de haver imellem Laurids Poulsen og Søfren Cortsen for billig ernenytte : “Søfren Cortsen til Laurids Poulsen at betale 5 Slet daler for hans Velfaders tilhørende parts baad.”

Laurids Poulsen var også ved Læsø Birketing flere gange i både 1695 og 1696. Det var i den sag som jeg har omtalt ved Melchior Poulsen (Sø-240), hvor de fire søskende mødtes ved retten, pga skiftet efter deres forældre.

Laurids Poulsen i Gyden optrådte flere gange ved birketinget som stokkemand, hvilket er det samme som en tinghører. Bla. i 1702 hvor han i en lang periode havde en af disse poster. Der var i alt 8 stokkemænd foruden Birkedommeren.

Laurids Poulsen blev som tidligere nævnt gift to gange. Det har ikke været muligt at finde hans første kones, Johanne Pedersdatters, begravelse. Det kan skyldes at hun døde i Byrum før den bevarede kirkebogs start i 1720. Hans anden kone kender jeg ikke navnet på. I skiftet efter Laurids Poulsen, som jeg vender tilbage til, er der en tom plads hvor hendes navn skulle stå. Beviset for at han var gift to gange findes ligeledes i skiftet. Det ses af følgende passus : Det er i en omtale af datteren Else “som hendes Stifmoder og medarvinger”

Laurids Poulsen boede først i Byrum sogn, nærmere betegnet i “Gyden”, men han døde i Vesterø sogn. Denne flytten fra det ene sogn til det andet kan skyldes hans giftermål. På Læsø var det meget normalt at nygifte tog ophold ved konens forældre. Det skete jo også i Laurids Poulsens første ægteskab, og jeg tror, uden at kende hans anden kone, at der var årsagen til at han flyttede til Vesterø sogn igen.

Laurids Poulsen døde i 1733 og blev begravet i Vesterø d. 11 oktober - "73 år og nogle måneder"
 Der findes et skifte efter ham i Læsø Landfoged Skifteprotokol (C2-280), dateret d. 6. februar 1734.
 Skiftet følger her i sin fulde længde :

Skifte Forretning efter Sal. Lauridz Poulsen Som boede og døde i Westerøe Sogn paa Læsøe

Anno 1734 Dend 6te February Indfandt Sig Paa kongl. Mayst. Rættens og Sin Principals Høystbemelte Hans kongl Maysts Land og Skiftes Forvalter Sr. Niels Sørensens Vegne Otto Severin som fuldmægtig, tillige med 2de Wurderings Mænd nafnlig Laurids Jenssøn Dommerensgaard og Poul Berthelssøn udi Sal. Laurids Poulssøns sidst i boende Huus og Waaning udi Wester Sogn alt for at holde Registrering og Wurdering efter Loven over alt hvis bem.te dend Sal. Mand sig af gods og Midler kand have efterladt, og var ald lovnid bortskyldig giæld sampt denne forretnings bekostning vedbørlig er vorder afbetalt da udi det overblevne Skifte og deling forfatte imellem merebem.te dend Sal. Mands efterladte Enke nafnlig (tom plads hvor navnet skulle stå)

Her ses den tomme plads, hvor enkens navn skulle stå

og igien levende Børn og Livsarvinger som er disse efterfølgende 1 Søn Laurids Laurssøn gift og bosiddende udi Byrum Sogn her paa Landet 1 Ditto nafnlig Poul Laurssøn her sammesteds udi Wester Sogn værende 1 Daatter Maren Laursdaatter gift med Poul Sørenssøn i Gl.gaaerd her i Wester Sogn og endelig 1 Daatter Elsse Laursdaatter Hvilke ovenskrefne arvinger alle i dag her paa Sterfboen var til stede Enken med sin Laugværge Biørn Laurssøn Bech, Laurids Laurssøn og Poul Laurssøn selv myndige Poul Sørenssøn Gl.gaaerd Paa sin Huustrues Maren Laursdaatters Vegne og Elsse Laursdaatter under sin Broder Laurs Laurssøns formynderskab. Og er da udi samptl. ovenskrevne deres overværelse Sterfboens midler Registreret og Wurderet sampt i alle maader Saaledes Forrettet som Følger :

Af Guld, Sølf, Reede Penge Kaabber, Thin, Messing fandtes ikke noget

Jernfang	Rd	Mk	Sk
1 g. Spade for	-	3	-
1 Staalgrøde for	-	3	8
1 Økse for	-	-	12
1 gl. Hoelee for	-	1	4
1 gl. Segl for	-	-	8
1 jerngreb for	-	1	4
Thrævahre			
1 gl. fyrrre Bord for	-	1	-
1 Bæuch for	-	-	6
1 foldbæuch med kandhiel	-	2	-
1 halvkiiste med jernbeslag Laas og Nøgle for	2	-	-
1 Øel halvtønde for	-	1	-
3 Melche bøtter á 3 sk er	-	-	9
1 Flød bøtte for	-	-	4
1 Malchespand for	-	-	6
1 Liden æege for (?)	-	1	-
1 Æege tønde for	-	-	12
1 Wogn med behørig Redskabber for	2	-	-

Dend Salig Mands gangklæder

1 gl. Sort kledes kledning Wurd. for	1	2	-
1 graae Wadmels stachee trøye og buxser for	-	4	-
1 Sort foeret Hue for	-	-	8

Sængeklæder

Foruden Enchens Sæng som hende med arvingernes Villie og alt efter Coustyme her paa Landet tillagt og derfor ikke Wurderet. Dernest 1 graae Vadmels

underdyne med Sorte Striber udi for	1	-	-
1 Sængeklæde med røde og hvide Striber for	-	1	8
2de Hoved puder med Waar á 1 mk 4 sk er	-	2	8
1 par Hørgarns lagner for	-	4	-

Creaturer

1 Sort hest 4 aar for	4	2	-
1 Ditto graae 16 aar for	1	2	-
1 Koe 8te aar for	2	2	-
2de gl. Faar á 2 mk er	-	4	-
1 gaas og 1 gasse á 1 mk er	-	2	-

Her til venstre ses et motiv fra en af staldene på Museumsgården på Læsø.

Måske stod Laurids Poulsen Gydens "Creaturer" i lignende omgivelser.

Huus og Eiendomb

1/6te part Boel med tilhørende 9 bindinger Huus ansadt til Hartkorn 1 skp 2 fj 1 1/6 alb. Wurderet for	40	-	-
Rugsæd 1 halv tønne Wurderet for	1	2	-
Er saa med dette anførte Summa Summarum			
Paa dende gandske Sterfboes midel denne	62 rd	4 mk	1 sk

Hvorpaa blev da efter paaæskning angivet efterskrevne - Bortskyldig gield

1. Dend Sal. Mands Yngste daatter Elsse Laursdt. fordrede efter regning for reede pænge som hun tiid efter anden sin Sal. Fader Laurids Poulsøn i levende live selv efter begiering Laandt og forstragt haver som og hvis Reede pænge hun og til Lægems jordefærd begravelse udlagt haver bedragende sig i alt til - pænge 17 rd 4 mk 13 sk - som hendes Stifmoder og medarvinger i alle maader tilstaaende rigtig i alle maader at være, hvorfor hun Formodede af Skifte Rættten at nyde udlæg udi Eiendommen, at hun paa disse sine reede pænge skulde skeep nogen forlis, hvilken hende dog med En-

Rd Mk Sk

kens og medarvingers Concentil og blev forsikret at nyde udlæg for	17	4	13
2. Christen Melchiorssøn Fordrede som dend Sal. Mand ham for Tobach var bleven skyldig penge	-	5	-
3. Sal. Poul Poulssøn fordrede Ved sin Svigersøn Joen Sørenssøn For korn som dend Sal. Mand af hende havde bekommet pænge og andre Vahre	2	5	4
4. Anne Berthelsdaatter Sal. Laurids Jenssøn Kragis Enke Fordrede For reede pænge	3	-	8
5. Laurids Madssøn Skomagger udi Býrums Sogn for 1 par Støfler at gjøre Læret dertil at bevende tilsammens efter accord med hannem Selv	-	3	-
6. Biørn Laurssøn Rimmen For reede pænge hand den Sal. Mand laant haver fordrede	-	4	-
7. Margrethe Albretsdaatter For laandte pænge	-	5	-
8. Maren Albretsdaatter Huuset For Malt som Enken af hende havde bekommet fordrede	-	2	8
9. Dend Sal. Mands Søn Laurids Poulssøn (skrivefejl i protokollen) For hvis dend Sal. Mand ham selv var skyldig 3rd 2 mk nok betalt for hannem til Søren Juel udi Aalborg pænge 1 rd 2 mk tilsammens hans fordring bedrager sig til	4	4	-
Biørn Laurssøn paa Enkens vegne Paastoed til hendes begravelses bekostning lige imod denne sin Sal. Mands hvorpaa billiger var anvendt 6 rd 4 mk sampt og een liden Discretion efter boens tilstand som kand ansees efter Loven for een ringe Morgengave, attester Skifte-Rættens sampt dend Sal. Mands Børns egen villie som hermed og af Skifte-Rættens alt i henseende dessen Lovmessighed arvingernes Concentage hende blev bevilget, først til sin Begravelses bekostning 6 rdl 4 mk dernest til Morgengave 4 rdl som hun udi Boen nyder udlæg for Nembl.	10	4	-
Registreringens bekostning			
Eet Arch stemplet papier til denne forrætnings beskrivelse i andledning			
Hans Maj.sts Lov hvortil fordres	-	3 mk	-
Skifte Forvalterens Salario	4 rd	-	8 sk
Hans Tiener i anledning af L:	-	1 mk	8 sk
Vurderings Mændene fornøyer Enchen Selv, bliver saa i alt	4	5	-
Summa Summarum Paa dend gandske Sterfboes gield og besværing fra pag. 8te. Hidtil angiven er Penge	43 Rd	1 Mk	1 Sk
Til Dessen Afbetaling er da siden de ihenseende til Enchens og arvingernes tilstaaelse hver for sig af Creditorerne udi Sterfboens midler skeed udlæg og fornøyelse .			
1. Elsse Laursdaatters fordring forhen anført er penge 17 Rdl 4 Mk 13 Sk Dertil udlagt udi dend 1/6 part Boels Huus og som er Vurderet for 40 rdl derudi Værdie for	17	4	13
2. Christen Melchiorssøns fordring er 5 mk Dertil udlagt 1 Spade for 3 mk 1 Økse for 12 sk er 3 mk 12 sk 1 Høelee For 1 mk 4 sk Som gjør ham betalt for	-	5	-
3. Sal Poul Poulsøn Enchens fordring bedrager sig til Summa 2 rdl 5 mk 4 sk			

Dertil udlagt udi Huus og EiendombVærdie For	2	5	4
4. Anne Berthelsdatters fordring er 3 rdl 8 sk			
Dertil udlagt 1 Kiste med Laas og Nøgl for 2 rd			
1 gl graae Hæst Vurd. for 2 rd 2 mk derudi 1 rd 8 sk			
Hvormed hun udlæg skeed er for pænge	3	-	8
5. Laurs Madssøns fordring er 3 mk			
Dertil udlagt			
1 jerngreb For 1 mk 4 sk			
1 Fyre bord For 1 mk			
1 æege Tønde For 12 sk			
Som gjør ham betalt for Penge	-	3	-
6. Biørn Laurssøn Rimmen for Reede Laandte pænge - 4 mk			
Udlagt			
1 grøde For 3 mk 8 sk			
1 Segl For 8 sk			
Hvilchet gjør hans fordring af betalt for	-	4	-
7. Margrethe Albretsdatters fordring - 5 mk			
Dertil udlagt			
1 Foldbæench med kandhield over for 2 mk			
1 Lidet Skibs skrin Vurderet for 1 rd derudi 3 mk			
Som gjør betaling for	-	5	-
8. Maren Albretsdatters fordring er pænge 2 mk 8 sk			
Dertil udlagt Thrævahre			
1 Bæench for 6 sk			
1 Lidet æege Kar For 1 mk			
1 Malchespand For 6 sk			
1 gl Hæst forhen Vurderet for 1 rd 2 mk derudi 12 sk			
Hvormed hun er betalt For	-	2	8
9. Laurids Lauridssøns ford. 4 rd 4 mk udlagt			
1 Sort Klædes kiol og buxer for 1 rd 2 mk			
1 Lidet Skibs skrin for 1 rdl derudi 3 mk			
1 flødbøtte for 4 sk			
1 Vogn for 2 rd			
1 Sort graae Hæst for 1 rd derudi 12 sk			
2 de Faar for 4 mk Hvormed hand har sit fulde udlæg For	4	4	-
10. Enchens Begravelse 6 rd 4 mk			
Dertil udlagt			
1 Hæst For 4 rd 2 mk			
1 Koe for 2 rd 2 mk			
Som giver betaling for	6	4	-
11. Registrerings Bekostningen 4 rd 5 mk			
Dertil udl. udi Huus og Eændomb Værdie for	4	5	-
Summa Summarum Paa disse Udlæger er	43 rd	1 mk	1 sk
Som fra dend gandske Boes midler 62 rd 4 mk 1 sk afgaar bliver			
saa igien Til Dehling imellem Enchen og arvingerne dend Summa	19 rd	3 mk	- sk
Deraf tilfalder Enchen paa sin Hovedlod dend halve part som er penge	9 rd	4 mk	8 sk

Dernest hendis Morgengave	4 rd	-	-
Sønnen Laurids Lauridssøn en broderlod	1	5	8
Poul Lauridssøn ligeledes	1	5	8
Daatteren Maren Laursdaatter	-	5	12
Elsse Laursdaatter		-	<u>5</u> <u>12</u>
	19	3	-

Enchens Hovedlod er penge og Morgengave 13 rd 4 mk 8 sk

Bestaar udi efterfølgende i dend 1/6 part Boels Huus og jord for hen

Vurderet for 40 rd derudi Værdie For 12 rd 2 mk 15 sk

Rugsæden 1/2 tønne Vurderet for

1 rd 2 mk derudi Værdie For - 4 -

Thrævahre 1 Øel halv tønne For - 1 -

3 Melche Bøtter á 3 sk er - - 9

Creaturer 2de gl. gies á 1 mk er - 2 -

Som gjør fuld betaling for hendes hovedlod 13 4 8

Laurids Laurssøns Broderlod er penge 1 rd 5 mk 8 sk

Dertil udlagt

1 graae Vadmels underdýne Vurderet for 1 rd derudi - 3 mk -

Udi Huus og Eiendomb Værdie For 1 2 8

Som gjør ham betalt for hans broderlod 1 5 8

Poul Laurssøn tilkommer paa sin broderlod 1 rd 5 mk 8 sk udlagt

1 Stochen graae Vadmels trøye og buxer f : - 4 mk -

1 Sort Foeret hue for - - 8

1 graae Vadmels underdýne Vurderet for 1 rd derudi - 3 -

1 Sængeklæde for - 1 8

2de hovedpuder med vaar for - 2 8

Har han sit fulde udlæg for 1 5 8

Poul Sørenssøns Hustrue Maren Laursdaatters Sødsterlod er penge 5 mk

12 sk

Dertil udlagt

1 par Lagner for 4 mk

Udi Huus og Eiendomb Værdie for 1 mk 12 sk

Har dermed udlæg for - 5 12

Elsse Laursdaatters Sødsterlod 5 mk 12 sk udlagt udi

1 Halv tønne Rugsæd Værdie for 4 mk

Huus og Eiendomb Værdie for 1 mk 12 sk

Hvorned hun har fuldkommen udlæg for hendes Sødsterlod - 5 12

Summa Paa forskrevne hovedlodder er 19 Rd 3 Mk

Naar disse vorder tillagt dend før til anførte gields Summa 43 rd 1 mk 1 sk udkommer igien af

begge dend gandske Sterfboes Midel som er pænge 62 rd 1 mk 1 sk.

Da alle Ting med Lovlig Skifte og Deeling her i Stærbboen saa vel til Creditorer som arvinger af Boens Masse var forretted som for anført findes, toeg Skifted der med i ald Kiærlighed en god Ende paa alle Sider, og lovede enhver saa vel Creditorer som arvinger og Formyndere at holde Skiftes-Forvalteren og Hans Arvinger i alle optænkelige Maader og for alle og enhvers tiltale angerløs og uden ald ansvar i alle Tilfælde for Hans Behandling her ud inden. Detz til Bekræftelse haver de Skifte-Brevet tillige med Skifte Forvalteren egenhændigen underskrevet og forseiglede. Actum ut supra

Paa Skifte Rettens Vegne - N. Sørensen (LS) Som Enkens Lauvæрге Biørn Larsen Bech (LS)

Paa egne og sin Søsters Vegne Lars Lauridsen (LS) Poul Lauridsen (LS)

Poul Sørensen Glgaard (LS)
Vurderings Mænd Lars Jensen Brun - Poul Berthelsen

Det var så skiftet efter Laurids Poulsen. Gengivet med den stavemåde og ordstilling der var brugt.

Som en afsluttende bemærkning efter Laurids Poulsen, kommer her en afskrift af jordbogen fra 1735 :

Wester Sogn - Laurids Poulsens Encke - Hartkorn 1 skp 2 fjk 2 1/6 alb - Aarlig Landgilde 2 Mark 11 2/3 skilling”

Fra jordbogen 1735

Søren Nielsen Bov og Else Bjørnsdatter

Anenr. SØ-476 og SØ-477

Hvornår Søren Nielsen Bov blev født ved jeg ikke, da der ikke findes nogle kirkebøger bevaret fra Hals sogn der rækker så langt tilbage. Han var søn af Niels Sørensen Bov. Moderens navn kender jeg ikke.

Søren Nielsen Bov blev gift sidst i 1690 eller i 1691 med Else Bjørnsdatter. Denne viden har jeg fra Læsø Birks tingbog fra 3. oktober 1690 :

Niels Laursen fremkom for retten paa Else Bjørnsdatters vegne, som han er formynder for og havde ved stævningmændene Melchior Laursen og Anders Laursen indstævnet Søren Nielsen i Bovet. anbelangende den uberøgtede quindsperson, Else Bjørnsdatter, hvilken Søren Nielsen lader sig ane, at han ville ægte efter hans ord og tale og mod dom.

Jørgen Andersen paa sin principals vegne og Søren Nielsen Bovets vegne satte i rette og forment, at Niels Laursen bør at bevise, at Søren Nielsen havde lovet Else Bjørnsdatter noget ægteskab, og begærer sagen at udsættes indtil hans hjemkomst her til landet. Formodes at dommeren ingen dom over ham at stede uden lovlig og rigtig bevises.

Niels Laursen til Jørgen Andersens indførte svarer, at han skulle bevise, at Else Bjørnsdatter have sagt i denne mands nærværelse, at Søren Nielsen haver lovet hende ægteskab, førend han kunne faa sin vilje med hende.

Niels Laursen paastaaer, at hun har været uberygtet for letfærdighed, og at han bør at ægte hende eller og derfor at lide efter loven. Han begærer dom

Dommeren optog sagen til dom om 6 uger, som formodes Søren Nielsen i Bovet nu ikke her i landet til hans beskyldte dom at afsige.

Desværre er der ikke bevaret tingbøger fra d. 24. oktober 1690 frem til d. 17. august 1693. Det har derfor ikke været muligt at følge denne sag videre. Men de blev gift. Det ses af et skifte fra Læsø Landfogeds skifteprotokol (C2-276), dateret d. 13. februar 1712. Det er et skifte efter Søren Nielsen Bovs bror, Peder Nielsen Bov. Heri står bla om arvingerne, "Broderen sal. Søren Nielsens børn, hans Enke Else Bjørnsdatter" Derefter følger navne og alder på børnene.

Else Bjørnsdatters fødsel og forældre er på nuværende tidspunkt ukendt.

Søren Nielsen Bov og Else Bjørnsdatter fik følgende børn, der alle må være født og døbt i Hals sogn.

- 1 - **Niels Sørensen (Bak) (SØ-238), født ca 1691, han blev gift med Karen Jensdatter Bach (SØ-239)**
- 2 - Else Sørensdatter, født ca 1694. Hun blev gift med Laurids Lauridsen Hyllebusk. Han var søn af den i denne bog tidligere omtalte Laurids Lauridsen Hyllebusk, og dermed bror til Maren Lauridsdatter Hyllebusk.
- 3 - Ingeborg Sørensdatter, født ca 1696. Hun blev gift med Mads Jørgensen
- 4 - Laurids Sørensen (Bov), født ca 1698. Han blev gift med Anne Larsdatter Lund.

Det har ikke været muligt at finde Søren Nielsen Bov i de gamle jordbøger eller i matriklen fra 1688. Det må betyde, at han først efter sit giftermål har fået sit eget hus eller gård. Det jeg ved om

Søren Nielsen Bov, har jeg fra tingbøgerne ved Læsø Birketing.

Fredag d. 14. februar 1690, Dom imellem Søren Nielsen i Bow og hans selskabs folk.

“Da vidste jeg ikke rettere at kende end at selskabets folk bør at betale til dette Søren Nielsen Bow, hvad han dem søger”

I dette uddrag ser vi udtrykket “hans selskabsfolk”, hvilket dækker over at Søren Nielsen Bov er skipper, og hans selskabsfolk enten er folk der er hyrede, eller at de har skuden i fællig. Denne oplysning stemmer fint overens med den tidligere, hvor han var væk og først kom tilbage til Læsø 6 uger senere.

Vi springer nu frem til 1695. Søren Nielsen Bov har i den mellemliggende periode kun været ved Læsø Birketing som stokkemand, og en enkelt gang var han indstævnet sammen med en del andre indbyggere i Hals sogn.

Sagen drejede sig om en mand der skulle have bevidnet et ærligt skudsmål.

Fredag d. 8. februar 1695, For retten fremkom Lars Nielsen i Himmerig, som ved kaldsmændene Niels Markorsen og Jens Larsen Aars havde ladet indstævne Mads Pedersen Himmerig, som selv tilstede var, ligeledes Albret Larsen for sig og sin fader, Lars Joensen, Niels Andersen, Søren Nielsen Bovet og Peder Pedersen.alle imod spørgsmål og dom, angaaende deres efterstaaende anparter udi den Danziger vin skib her for landet år 1685 strandet, som de fore resterer. Det Lars Nielsen for søger for som skipper for båden, derfor saa han bør mere billig skulle tilkomme, og hver igen for deres andel at svare med processens bekostning at erstatte. Hvorpaa Lars Nielsen var dom begærende.

Efter sagens beskaffenhed, som uvildige domsmænds vurdering udkræves, udmeldes og beordres og af retten efterskrevne : Søren Pedersen Hulbeck, Poul Albretsen, Poul Larsen paa Loungtet og Lars Hansen, som have parterne at imellem handle, baade paa omkostning og alt, og samme lægvurdering, saafremt de dem ikke tror enes, kan til næste ting at tilstaa afsige under deres faldsmaal.

Fredag d. 15. marts 1695, Dom imellem Lars Nielsen Himmerig paa den ene side og de indstævnte for det Dantziger vrag paa den anden side, saaledes :

Eftersom Mads Pedersen Himmerig, og Albert Larsen for sig selv og sin fader, såvel Lars Joensen, Søren Nielsen i Bovet og Peder Pedersen ikke noget imod samme anfordring til befrielse har svaret eller dem med betaling efter lovlige stævneindfund, og en del der foruden har betalt og Lars Nielsen tilfredsstillet, saa af en derpaa Niels Andersen meddelt kvittering af dato 7. marts 1695 kan ses, hvorfor indbemeldte tilfindes enhver deres anparter til Lars Nielsen at svare og betale med processens bekostning inden 15 dage under nam efter loven.

Ved skiftet efter Else Bjørnsdatter, som jeg senere vender tilbage til, ses følgende om hus og jord :

“Et Halv boel med Ager og Eng og anden tillæg, bestaaende af 20 Bindingers Huus udi Nye Matricul ansat for Hartkorn 5 skp ½ alb, Vurderet for 50 Rdl.

Nok En fierdepart boels jord som Mesten af Sanden er fordervet, og Kand derfor ikke for Nogen Vurderes.

Hals sogn og sandflugten

Hals sogn, som ligger i den østlige del af Læsø, var hårdest ramt af den sandflugt, der kom som en følge af at skoven blev forhugget, og brugt til brænde i saltproduktionen. I årsskriftet fra

Museumsforeningen for Læsø, 1995, findes der en artikel "100 års kamp mod sandflugten på Læsø" af Kirsten Stoklund Johansen. Denne artikel giver et godt indtryk af de vilkår som Hals sogns beboere måtte lide under.

Søren Nielsen Bov, var den der døde først. det ses af det skifte der blev afholdt efter Else Bjørnsdatter. Dette skifte der findes i Læsø Landfogeds skifteprotokol (C2-278) og er dateret d. 12. januar 1720. Hvornår præcis Søren Nielsen Bov og Else Bjørnsdatter døde, vides ikke pga de tidligere nævnte, manglende kirkebøger.

Skiftet efter Else Bjørnsdatter viste, at det var et bo med relativt store værdier. I boet var også børnenes fædrende arv. Denne arv blev i første omgang fordelt, og af det der blev til overs var der til hver af sønnerne en arv på 43 rigsdaler 12 1/2 skilling, og til hver af pigerne det halve, nemlig 21 rigsdaler 3 mark 6 1/4 skilling.

Fra skiftet efter Else Bjørnsdatter

Den sidste ting jeg synes der er interessant at nævne, er følgende citat fra skiftet : "Ligeleedes fremkom paa sin Mýndlings Else Sørensdatters veigne og fordrede dend Arf som hun efter hendes Sl. Fader er tilfalden og med hendes Sal. Moders Egen Haand af Dato 12. Juny 1719 beviises at være hende tilgode....."

Her ses det, at Else Bjørnsdatter åbenbart har kunnet skrive. Hvilket ikke var enhver beskåret på den tid.

Jens Sørensen Bach og Dorthe Andersdatter

Anenr. SØ-478 og SØ-479

Jens Sørensen Bach er født i Byrum sogn, men jeg ved ikke hvornår. Han var søn af Søren Lauridsen på Bachen eller som han også omtales "på Broen", hvilket må være et andet navn for den del af Bachen de boede på.

Jens Sørensen blev gift med Dorthe Andersdatter i enten Byrum eller Hals sogn. Årstallet kendes ikke.

Dorthe Andersdatter blev født ca 1642. Navnene på hendes forældre kender jeg ikke. Hun må være født i enten Hals eller Byrum sogn.

Jens Sørensen Bach og Dorthe Andersdatter fik følgende børn. Pga de manglende kirkebøger har det ikke været muligt at finde noget om børnenes dåb. Men de må alle være født og døbt i Byrum sogn.

- 1 - Søren Jensen Bach. Han blev gift med Anne Jensdatter
- 2 - Laurids Jensen Bach
- 3 - Else Jensdatter. Hun blev gift med Mads Andersen og senere Bertel Laursen i Gaarden. Else Jensdatters første mand Mads Andersen var bror til den tidligere nævnte Søren Andersen Langstræde.
- 4 - Maren Jensdatter. Hun blev gift med Niels Lauridsen Degn
- 5 - Margrethe Jensdatter. Hun blev gift med Poul Sørensen Lund
- 6 - **Karen Jensdatter Bach (SØ-239), født ca 1684, hun blev gift med Niels Sørensen Bak (SØ-238)**
- 7 - Maren Jensdatter.

Familien boede som før nævnt på Bachen i Byrum sogn. De boede i et boel som de havde i fællig med Jens Sørensens brødre. Dette boel havde de overtaget efter Jens Sørensens far Søren Lauridsen, hvilket ses af de gamle jordbøger.

I jordbogen fra 1663 er det "Sørren paa Brouen" der har boelet. I jordbogen fra 1671, er samme boel overtaget af de tre brødre Jens, Laurids og Svend Sørensen. I 1679 er det kun Svend og Jens der har boelet.

I Kop & Kvægskatslisten fra 1682, står der følgende om "Jens Sørensen paa Broen og Hans Hustrue" - Kopskat 3 mk 12 sk. - 1 Datter, 1 Hest, 1 Kalv og 2 Faaer, Kvægskat 3 mk 12 sk. I denne Kop & Kvægskatliste er broderen Svend Sørensen opført næst efter.

Jeg skrev tidligere, at jeg ikke vidste hvilket år Jens Sørensen Bach og Dorthe Andersdatter blev gift. Denne oplysning om at de i 1682 har opført en datter giver et fingerpeg. De børn der blev opført var over 15 år. Så det giver et giftermål der ligger omkring 1667.

I jordbogen 1683 står "Søren Sønnen paa Broen - 1 boel. Det må være Svend og Jens.

I Kop & Kvægskatlisten fra 1684, står der følgende om "Jens Sørensen og Hans Hustrue paa Broen" - Kopskat 3 mk 12 sk. - 1 Datter, 2 Hæster, 1 Koe og 2 Faaer, Kvægskat 1 mk 11 sk.

Igen er broderen Svend Sørensen opført næst efter.

I Matriklen fra 1688 står der følgende " Byrum Sogn - Seelfeiere nr. 91 Jens Sørensen og Suend Sørensen paa Bachen - Gammel Matricul hartkorn 1 tønne - Nye Matricul hartkorn 1 tønne, 3 fjerdingkar 1 album"

Her ses det navneskifte som jeg tidligere skrev om. Nu hedder det "paa Bachen", før hed det "paa Broen" Hvorfor det tidligere hed "paa Broen" ved jeg ikke. Navnet "paa Bachen" giver næste sig selv. Det er det område man i dag kan se i Byrums centrum, hvor bla kirken ligger. Kommer man til Byrum fra sydsiden kan man tydelig se den niveauforskel der er i området.

Jens Sørensen Bach og Dorthe Andersdatter finder vi også ved Læsøs Birketting. Jens Sørensen ses bla. som stokkemand og som vurderingsmand. Første gang han er part i en sag er d. fredag 29. juni 1694 hvor også Dorthe Andersdatter er medvirkende :

"For retten fremkom Anne Lauridsdatter i Himmerig, at eftersom Jens Søfrensens Hustrue paa Backen - Dorte Andersdatter - hun til i dag lovligen var hidstævnet vidnesbyrd at paahøre angaaende, nogen ubesindige og ubetænksomme ord, som af Anne Lauridsdatter udi hidsighed skal være udsagt imod Dorte Andersdatter. Det Anne Lauridsdatter i dag inden ting og ret faar bede Dorte Andersdatter om forladelse for, alt hvad hun I saa maade enten udi ord eller gerninger imod hende havde begaaet, og hun sin præntention ville lade falde, eftersom hun - Anne Lauridsdatter - ej udi ringeste maade havde Dorte Andersdatter noget at sigte eller for at skjælde, andet end al ære, dyd og godt, og hvis ord, som af hende var talt, erkendte hun sig ingen føje til at have haft, men var sket i ubesindig hidsighed, og saa længe hun har kjendt hende, har hun kjendt hende som en ærlig kone, baade i ord og gjerning med naboer og hjemboer, og lovede bemelte Anne Lauridsdatter her efterdags ej udi ringeste enten udi ord eller gjerning ved nat eller dag, hemmeligt eller aabenbarlig, noget uhøvisk imod Dorte Andersdatter eller nogen af hendes skal begaa eller tilføje i nogen maader, og hvis hun sig derimod skulle forbryde, den sag at være Dorte Andersdatter fri over for igen at paatale, og Anne Lauridsdatter da at vorde anset og lide for loven, som vedbør, hvorpaa Anne Lauridsdatter ragte Dorte Andersdatter haand for retten, som var til vedermaalsting, og var dermed villig og vel forligt i alle maader. Og Dorte Andersdatter var derpaa tingsvidne begærende".

Allerede fredag d. 6. juli var Anne Lauridsdatter og Dorte Andersdatter igen for retten.

"For retten fremkom Laurids Sørensen efter derom foregiven fuldmagt og myndighed paa Anders Christophersen og hans hustrue Anne Lauridsdatter, som selv her for retten tilstede var, deres vegne. Han havde ved kaldsmændene Anders Larsen og Lars Joensen indstævnet Maren Jensdatter med hendes lavvæрге vidnesbyrd at anhøre og vedermaal at svare angaaende nogle utilbørlige og ubeqvems ord, som hun den 13. maj imod Anders Christophersens hustru Anne Lauridsdatter, skal have øvet

I lige maade stævnes Jens Sørensens hustrue Dorte Andersdatter, med hendes lavvæрге imod spørgsmaal at svare, for hvad hun udi sagen ellers ydermere kan vorde tilført. Hvorom at vidne".

Den nævnte Maren Jensdatter er Jens Sørensens og Dorte Andersdatters datter. Udover de nævnte var der en del flere der blev indkaldt til at vidne.

Efter en del vidneudsagn, der alle har drejet sig om nogle udtalelser, som Maren Jensdatter har

fremsat om den gravide Anne Lauridsdatter, er det Dorte Andersdatters tur :

“Anne Lauridsdatter, som var selv ved retten til stede, at eftersom hun havde været foraarsaget at lade hidstævne Dorte Andersdatter imod spørgsmaal at svare angaaende nogle ord, som Anne Lauridsdatter skal være kommen for øre af Dorte Andersdatter at være udsagt, som skal være bestaaende ved en og anden løs tale, hvorfor Anne Lauridsdatter alleneste al tvistighed at forekomme, i den post tilspurgte Dorte Andersdatter, om hun havde sagt nogle ord paa hende eller om nogle af hendes, eller om hun havde befunden hende i nogen utrolighed eller nogen usandhed, hvortil Dorte Andersdatter, som var til vedermaalsting og inden ting og ret sig examinerede, svarede, at hun ej enten i ord eller gjerning havde sagt noget uterligt mod Anne Lauridsdatter, eller vist noget mod hende eller nogen af hendes i nogen maader, andet end som alt ære, dyd og godt, hvorfor paa Anders Christophersens og hans hustrues, Anne Lauridsdatters vegne Laurids Sørensen begærede tingsvidne”.

Fredag d. 20. juli 1694 begærede Laurids Sørensens dom over Maren Jensdatter. Dorte Andersdatter blev ikke senere nævnt i denne sammenhæng.

Vi skal nu frem til 1696 før vi igen møder Jens Sørensen som part i en sag ved Læsø Birketing.

Fredag d. 21. februar :

“For Retten fremkom Jens Søfrensen paa Bachen og beviste med Kaldsmænd Svend Pedersen og Morten Erlandsen begge her af Lessøe de hiemlede Ved Eed med opregte fingre efter loven til I dag at have Hidstefned Sal. Tammes Mortensens Hustrue Anne Søfrensdatter med hendes Lauverge for skøde og handel deres Erlangelse efter forhen Erhvervede dom og indvending og der for uden (?) som hand hende efter gifved har om hun ham (?) Skøde og forsikrer.

Anne Søfrensdatter blev I dag af retten fore lagt til I dag 8te dage at møde om hun om Hun Enten til eller Kand have noged Imod Jens Søfrensen at svare.”

Fredag d. 29 februar :

“For retten fremkom Peder Tommesen her af Byrum Sogn og I dag Paa Sin Moders Anne Søfrensdatters Veigne Sal, Tommes Mortensens efter lefuerske Inden ting og Ret med Haand og Mund Solte Skiøtte og afhendede fra sig og Sine arfvinger føede og u-føede en Søster Lod udi en Shude falden i arf efter hendes Broder Lars Søfrensen der nest Hendes Søster Lod udi Søfren Lauridsens Boel paa Bachen, Huus Jord og Eiendom efter Ind Vorderings Indhold af Dato 13 Juni Ao 1679 med alt sin Tilligelse som nu Tillige og af alder Tiid Tillige haver. Indted der af under tagendes I nogen maader og til Hendes Broder Erlig og Velagte Mand Jens Søfrensen paa Bachen Hand og Hands arfvinger føede og u-føede til Evindeligh arf og Eiendom u-paaancked u-paa keret og u-igenkaldende I alle maader.....”

Jens Sørensen Bach døde i Byrum i 1711. Der er et skifte efter ham i Læsø Landfogeds skifteprotokol (C2-276), dateret d. 13. februar.

Dette skifte er et af de få skifter hvori er registreret rede penge. Så kan man jo stille sig selv det spørgsmål, om det var en sjældenhed at der var rede penge i familierne, eller om der blot er tale om at der er nogen der er mere ærlige end andre ?

Herudover fandtes der både sølv- kobber- og messingting i boet.

“Huus og ejendom er anført paa følgende måde, “Huus og Jord med ald sin tilligelse i beregnet kunde have og 1/16 part i Svend Sørensens halfue Bolig i beregnet tilsammen Wurderet for 100 Rd”. Der var også en 1/6 part i en skude. Skuden var vigtig på datidens Læsø. Dels til fiskeri og dels til skudehandel, hvor sejladsen foruden til danske havne, også gik til udenlandske havne. I

skiftet ses også at der var hollandske stentallerkner, hvilket var meget normalt i skifterne på den tid. De var et af de mange beviser på udenlandsk handel.

Til deling imellem de efterladte, når boets gæld var opgjort, var der 177 Rdl 3 Mk 4 Sk. Hvilket må siges at være en pæn formue på den tid.

Dorte Andersdatter døde i 1725 og blev begravet d. 17. april i Byrum. Hun blev 83 år gammel. Der findes et skifte i Læsø Landfogeds skifteprotokol (C2-278), dateret d. 22. december 1725. Det er sjældent at se et skifte efter en afdød kvinde der nåede den høje alder af 83 år. De fleste levede de sidste år på aftægt. Men for Dorte Andersdatters vedkommende tyder det på at hun til det sidste på en eller anden måde har "haft fat i tøjlerne". Ifølge skiftet var Dorte Andersdatter sengeliggende i længere tid inden sin død, hvor hun blev passet af den yngste datter Maren Jensdatter.

Hus og ejendom er opgjort således :

"Huus og Eiendom 9/16 part Boel med paastaaende 30 bindinger Huuse, der foruden 1/8 part boel, "Knud Rasmussens" kaldet, interesseret med Anders Dinesens arvinger, ialt Hartkorn Nye Matricul 5 skp 3 fjk 1/8 alb, som paa skifte efter afg. Sal Jens Sørensen, selv den 13, februar 1711 efter disses videre udvisning udi alt er vorden vurderet for 100 Rd".

Den nævnte Anders Dinesen er tidligere omtalt i denne bog. Denne part jord "Knud Rasmussens" er nok den samme som blev nævnt i skifterne efter de også tidligere nævnte Niels Sørensen Bak, Dorte Andersdatters svigersøn og Søren Andersen Langstræde, Anders Dinesens søn.

Ved skiftet efter Jens Sørensen blev hus og ejendom vurderet for 100 Rd, men pga sandflugtens hærgen, er hus og ejendom nu kun vurderet for 33 Rd 2 Mk. Når man hører om sandflugtens ødelæggelser på Læsø, er det oftest Hals sogn der ligger mod øst og nordøst der er nævnt. Men her har vi et eksempel på at en gård i Byrum, som ligger i den sydlige del af øen, også er hårdt ramt.

I skiftet efter Dorte Andersdatter var der en del uenighed imellem arvingerne omkring noget af den fædrende arv, som stadig var i boet. Men problemerne blev løst, således at boets endelige overskud blev på 25 Rd 1 Mk 3 Sk. Hver søn fik en broderlod på 5 Rd 4 Mk 14 8/9 Sk, og hver datter en søsterlod på 2 Rd 5 Mk 7 4/9 Sk.

Poul Lauridsen Melchiorson og Else Christensdatter

Anenr. SØ-480 & 924 og SØ-481 & 925 - Anesammenfald og aneforskydning

Poul Lauridsen Melchiorsons fødselsår og dato kendes ikke. Han er født i Byrum sogn, som søn af Laurids Melchiorson og fru Kirsten. Hendes efternavn kender jeg ikke.

Poul blev gift første gang før 1646, muligvis i Vesterø sogn, med Ingeborg Pedersdatter.

Ingeborg Pedersdatters forældre, fødsel og dåb kender jeg intet til.

De fik et barn sammen.

1 - Peder Poulsen, døbt d. 25. april 1647 i Vesterø kirke.

Ingeborg Pedersdatter døde allerede i 1648 og blev begravet i Vesterø d. 8. august.

Poul Lauridsen Melchiorson blev gift anden gang ca 1648-49, formodentlig i Byrum, med Else Christensdatter.

Else Christensdatters dåb kendes ikke. Hun var datter af Christen Pedersen Cortsen i Byrum.

Poul Lauridsen Melchiorson og Else Christensdatter fik følgende børn.

1 - Dorthe Poulsdatter, døbt i Byrum ca 1649. Alderen har jeg fra hendes begravelse i Vesterø d. 4. januar 1698 - 49 år.

2 - **Melchior Poulsen (SØ-240), døbt i Byrum. Alderen kendes ikke, da det ikke er muligt at finde hans dåb og begravelse der ligger før Byrum sogns kirkebogs start.**

3 - **Laurids Poulsen (SØ-462), døbt d. 29. juli 1660 i Vesterø kirke. Der er ikke angivet noget navn, men det passer på den alder der er angivet ved Laurids Poulsens begravelse. Han blev gift med Johanne Pedersdatter (SØ-463)**

4 - Else Poulsdatter, døbt i Vesterø d. 23. august 1663.

Poul Lauridsen Melchiorson og Else Christensdatter fik muligvis flere børn. Disse 4 er alle nævnt i Læsø Birks tingbog d. 29. november 1695 i en sag om den fædrede og mødrede arv.

Poul Lauridsen finder vi også i de gamle jordbøger. I jordbogen fra 1683 finder vi ham besiddende et boel i Byrum sogn i fællig med Søren Jensen Cortsen. Samme ejerskab var der i jordbøgerne i 1679 og 1671.

I jordbogen fra 1663 var ejerne Poul Lauridsen og Jens Cortsens kone.

I jordbogen var Jens Cortsens navn stavet med "K". lige så ofte blev det stavet med "C"

I jordbogen 1662 var det Poul Lauridsen og Jens Cortsen.

Samme ejere var der i 1655. Men i 1653 var det Jens Cortsen og Christen Cortsen.

Poul Lauridsen Melchiorson ejede også et boel i Vesterø sogn. Dette boel havde han i fællig med

sin bror Jens Lauridsen Melchiorson. En tredje bror Laurids Lauridsen Melchiorson stod opført ved siden af med sit eget boel.

Poul og Jens Lauridsen Melchiorson ejede dette boel i en lang årrække. Ifølge de tidligere jordbøger ejede de det allerede i 1650 og helt frem til 1688, hvor de findes i matriklen. Her står de opført med følgende hartkorn, "Gammel Matricul" 1 tønne, og "Nye Matricul" 1 tønne 1 skp 1 fjk 1 alb. Disse besiddelser, som de tre brødre havde, havde de uden tvivl overtaget efter deres far Laurids Melchiorson.

Fra jordbogen 1650. Poul og Jens Lauridsen, og Laurids Melchiorson

I Jordbogen fra 1663 og frem har Jens og Poul Lauridsen Melchiorson også et inderste i fællig. Det er åbenbart et som de har købt, modsat de øvrige besiddelser som de har overtaget fra forældrene.

Poul Lauridsen Melchiorson finder vi også ved Læsøs Birketing. Han er flere gange en af tinghørerne, de såkaldte stokkemænd. Men han er også part i nogle sager. den første der findes er fredag d. 18. november 1687 :

"Niels Laursen i Skoven har indstævnet Poul Lauridsen Melqvorsen og hans Hustrue Else Christensdatter. Angaaende en hest som Poul Lauridsen har solgt til Niels Laursen, hvilken hest Niels Laursen igen har byttet efter aftale med hans kone, Else Christensdatter. "Og igen faaet en Hoppe og skulle have en Sletdaler til paa samme bytte. Baade Hest og Hoppe er Niels Laursen igen fraløbet"

Niels Laursen mener, at han skal have Hesten, hvor den findes. Niels Laursen formener, at sletdaleren skal tilbagebetales til ham.

Poul Lauridsen svarede, at han ikke benægter at have solgt hesten til ham for 7 Rd 3 Mk. Om Niels Laursen saa siden hen har byttet igen med hans Hustrue Else Christensdatter saa concenterer han heri. Else Christensdatter, Poul Lauridsens Hustrue svarede, at han har byttet med Hende og fik en brun Hoppe i stedet, som han selv tog med hjem til sin egen Gaard.

Der afsiges Dom : Resultatet bliver, at Niels Laursen skal beholde den Hoppe, som han har byttet sig til gennem Else Christensdatter, og hun skal give ham en Sletdaler.

Da Dommen er afsagt, tilbyder Else Christensdatter Niels Laursen den nævnte Sletdaler, men Niels Laursen vil ikke tage imod den.

Vi skal nu frem til fredag d. 14. februar 1690 før vi igen møder Poul Lauridsen Melchiorson ved birketinget. Denne gang er han indstævnet af Jørgen Andersen der var Landfogdens fuldmægtig. Han handlede på vegne af Biørn Jensen Gad.

Foruden Poul Lauridsen var yderligere 3 andre indstævnet. Alle var indstævnet angående :

"Deres forskrivning som er læst paa Skiftestedet efter Sal. afg. Margrethe Lauridsdatter paa Rimmen d. 20. Februar 1678Poul Lauridsen Melchiorson boende i Vester Sogn, at være skyldig efter hans forskrivning 8 Sletdaler med tilbørlig rente af Dato 25. Februar 1678....."

Fredag d. 21. februar faldt dommen :

"Poul Lauridsen bør at betale til Jørgen Andersen efter Fuldmagt 8 Sletdaler med paaløbne Renter"

Fredag d. 2. maj 1690 var Poul Lauridsen Melchiorson indstævnet sammen med mange andre Læsøboere for manglende indbetaling af landgilde for året 1689. Poul Lauridsen skyldte 1 Rigsdaler 2 Mark.

Fredag d. 26. september var den gal igen med landgildebetalingen hos Poul Lauridsen og mange andre. Denne gang skyldte Poul Lauridsen 2 Rigsdaler 2 Skilling.

Herefter ses Poul Lauridsen Melchiorsen og Else Christensdatter ikke mere i tingbøgerne. Tingbøgerne er desværre ikke bevaret i perioden fra d. 24. oktober 1690 til d. 17. august 1693. I tingbogen for 1695 d. 29. november er der nævnt en skiftedato efter dem. Denne dato er d. 31. januar 1694. Hvornår de døde vides ikke, og det omtalte skifte er ikke bevaret. I starten af omtalen af Poul Lauridsen Melchiorsen og Else Christensdatter nævnte jeg at de 4 børn mødtes på Læsø Birketing omkring dette skifte. Hvordan dette forløb var kan læses i omtalen af Melchior Poulsen tidligere i denne bog.

Niels Brems

Anenr. SØ-484

Det er ikke meget jeg ved om Niels Brems. Men han døde før 1650. Det ses af jordbogen fra 1650.

Niels Brems er også nævnt i et dokument, der findes i Viborg bispearkiv (C2-263) nr. 33, dateret d. 10. november 1629, hvor han var tinghører ved Læsø Birketing sammen med 23 andre Læsømænd

I jordbogen fra 1650 står der : 1 boel "Niels Bremses Arfvinger", hvoraf skal betales 1 tønne Salt og Penge 1 dl 4 Sk.

Fra jordbogen 1650

I jordbøgerne frem til og med 1655 står der på samme måde "Niels Bremses Arfvinger". I jordbogen fra 1662 har tre børn overtaget boelet. Disse 3 børn er

1 - **Morten Nielsen Brems (SØ-242), han blev gift med Maren Nielsdatter Putten (SØ-243)**

2 - Laurids Nielsen Brems

3 - Anne Nielsdatter Brems

Niels Bremses hustru døde i 1638 og blev begravet i Hals sogn. Navnet kendes ikke. Men i Hals sogns regnskabsbog ses at Niels Brems har betalt 1 rd i begravelsespenge for "Niels Bremses kvinde"

I samme regnskabsbog er der i 1599 nævnt en Laurids Brems der betaler 4 skilling i begravelsespenge for et barn. I 1594 blev der betalt 2 mark i begravelsespenge for en Else Brems. Måske Niels Bremses far og mor.

Selvom Niels Brems døde før 1650 er han omtalt i Læsø Birks tingbog fra 1690. D 21. marts : "Morten Andersen efter fuldmagt i dag til 3. ting lovbud ders hus, jord og eiendom.....udi Niels Bremses gaard"

Der var jo ikke gadenavne på det tidspunkt. Men man havde alligevel behov for at stedfæste huse og gårde, så gjorde man det på den måde.

Niels Lauridsen Putten

Anenr. SØ-486

Niels Lauridsen Putten blev født ca 1587. Hvor vides ikke, og hans forældres navne kender jeg heller ikke.

Hans alder er beregnet ud fra oplysningerne ved hans begravelse. Han blev begravet i Vesterø d. 25. marts 1677 - 90 år gammel.

Han blev gift omkring 1630-1632, måske i Vesterø kirke. Navnet på hans hustru kender jeg ikke. det eneste jeg ved er at hun blev begravet i Vesterø kirke d. 28. maj 1666, 76 år gammel, og demed født ca 1590.

Jeg kender kun navnet på 2 af deres børn.

1 - Laurids Nielsen Putten, født ca 1633. det ses af hans begravelsesoplysninger. Han blev begravet i Vesterø d. 29 november 1693 - 60 år gammel.

2 - **Maren Nielsdatter Putten (SØ-243), der blev gift med Morten Nielsen Brems (SØ-242)**

Niels Lauridsen i Putten kan vi følge i de gamle jordbøger. I jordbogen fra 1650 står der følgende, Vesterø sogn 1 boel "Niels Lauritssen i Putten - Salt 1 td - Penge 2 Mk 2 Sk"

Derefter optræde han i alle jordbøgerne frem til og med 1679, som er 2 år efter at han er død !

Her ses Niels Lauridsen Putten i jordbogen fra 1662

I jordbogen fra 1683 er boelet overtaget af sønnen Laurids Nielsen Putten.

Laurids Lauridsen Krogbech og Maren Jensdatter

Anenr. SØ-500 og SØ-501

Laurids Lauridsen Krogbechs fødselsår kendes ikke. Han var søn af Laurids Madsen i Krogbech. Hans moders navn kendes heller ikke.

Han var gift med Maren Jensdatter. Hendes oprindelse kender jeg ikke. Men kendskabet til hende stammer fra Læsø Birks tingbog fra d. 12. februar 1686, hvor sønnen Jens Lauridsen Brarum giver afkald på en broderlod efter Laurids Lauridsen ved Bechen og Maren Jensdatter.

Beviset for at Jens Lauridsen Brarum er bror til bla. Laurids Lauridsen Hyllebusk ses i et skifte i Læsø Landfogeds skofteprotokol (C2-280), dateret d. 9. januar 1737 efter pigen Maren Madsdatter ved Krogbechen. Hun var datter af Mads Lauridsen Krogbech, og i skiftet er hendes sal. farbrødre nævnt, og de var Laurids Lauridsen Hyllebusk og Jens Lauridsen i Brarum

Laurids Lauridsen Krogbech og Maren Jensdatter fik flere børn sammen, hvoraf nogle allerede er nævnt. Alderen på børnene kender jeg ikke, så det er ikke sikkert at de kommer i den rigtige rækkefølge :

- 1 - Laurids Lauridsen ved Krogbech
- 2 - Mads Lauridsen ved Krogbech
- 3 - Jens Lauridsen ved Krogbech/Brarum
- 4 - **Laurids Lauridsen fra Krogbechen, senere kaldet Hyllebusk (SØ-250), han blev gift med Anne Lauridsdatter (SØ-251)**
- 5 - Maren Lauridsdatter ved Krogbech

Set ud fra de gamle jordbøger så overtog Laurids Lauridsen sine forældres halve boel i Krogbech.

I jordbogen fra 1662 står der følgende :

“Laurids Madsens Kone Ved Krog Bech it hal Boel, skylder aarlig - Salt 1 Tønde, Gifuer gesteri penge 2 mk 2 Sk - Angaff Hendis Søn Laurids Lauridsen at de kand saa aarligen Biug 1½ Tønde, Rug 2 Skepper, Andre 2 Skepper - Angaff Sig ingen Eng Loed at Hafue”

I jordbogen fra 1663, “Laurids i Bechens Kone - 2 Sdr 2 Sk” Her kaldes stedet for Bechen, hvilket svarer til de ældste af jordbøgerne fra 1650-1655.

I jordbogen fra 1671 står der “Laurids Lauridsen Ved Krogbech” med et halvt boel

Her ses Laurids Lauridsen i jordbogen fra 1671

I jordbogen fra 1679 står Laurids Lauridsen ligeledes med et halvt boel i Krogbech. Hans landgildeydelse var 2 Dr 2 sk, hvilket også svarer til ydelsen på et halvt boel.

I Kop & Kvægskatslisten fra 1682 står der “Sl. Laurids Lauridsens Hustrue ved Krogbech”. Laurids

Lauridsen er altså død imellem 1679 og 1682. Nærmere kan jeg ikke komme det på nuværende tidspunkt. Hans hustru har tilsyneladende overtaget det halve boel. Endvidere står der : “2 Sønner, 1 Datter, 1 Hæst, 1 Hoppe, 1 Koe, 1 ung-nøed, 3 faaer 1 Væder”

I jordbogen fra 1683 står der “Laurids Lauridsens Kohne ved Krogbech - 1/2 Boel”

I Kop & Kvægskatslisten fra 1684 står der som i 1682 “Sl. Laurids Lauridsens Hustrue ved Krogbech”. den eneste forskel er at de to sønner ikke mere er opført her. De har enten fået deres eget, eller er i tjeneste et andet sted eller på havet.

I Matriklen fra 1688 har det ikke entydigt været muligt at se hvem der på det tidspunkt havde det halve boel i Krogbech. To steder i Byrum sogn står der Lars Larsens enke. Hvem der er den rigtige ved jeg ikke, men det kan tyde på at Laurids Lauridsens Krogbechs hustru fortsat besidder det 1/2 boel.

Det har ikke været muligt at finde Laurids Lauridsen Krogbechs hustrus begravelse, da Byrums kirkebøger først starter i 1720. Men at se ud fra en indførsel i Læsø Birks tingbog fra d. 5. juni 1696, må hun være død før d. 8 februar 1693.

Teksten i tingbogen :

“For Retten fremkom Povel Jensen og Paa Mads Lauridsen og Maren Lauridsdatters veigne Ved Krogbechen loed læsse et Shiøde af Lars Larsen ved Hyllebuschen udgifven paa Hans Broder Lod Ved Krogbechen efter Hans Sal Foreldre som hand arflig tilfalden er af dato 8. Februari Ao 1693 som blef lest og paaschrefven.”

Fra tingbogen d. 5. juni 1696

Laurids Poulsen Hyllebusk og Maren Jensdatter

Anenr. SØ-502 og SØ-503

Laurids Poulsen Hyllebusk blev født ca 1628, muligvis i Vesterø sogn. Hans forældre kendes ikke.

Han blev gift i Vesterø kirke d. 13. marts 1659 med Maren Joensdatter.

Maren Joensdatter blev født ca 1624, muligvis også i Vesterø sogn. Hendes forældre kendes heller ikke. Men hun havde flere søskende der boede på Læsø.

I et skifte i Læsø Landfogeds skifteprotokol (C2-279), dateret d. 1. oktober 1731 efter Else Nielsdatter der var gift med Erich Nielsen, er Maren Jensdatter og de af hendes søskende der havde fået børn, nævnt som arvinger.

Det var, Niels Jensen der var far til Else Nielsdatter, Margrethe Jensdatter der var gift med Laurids i Besgrøn, Else Jensdatter, Laurids Jensen, Mads Jensen og Maren Jensdatter der var gift med sal. Laurids Poulsen ved Hyllebusken, og deres datter sal. Anne Lauridsdatter der var gift med Laurids Lauridsen Hyllebusk.

I Læsø tingbog fra 1686 er der i en sag også omtalt en søster "Store" Maren Jensdatter der var gift med Niels Poulsen. Denne sag er gengivet senere i denne beskrivelse af Laurids Poulsen Hyllebusk og Maren Jensdatter.

Laurids Poulsen Hyllebusk og Maren Jensdatter fik kun et barn sammen.

1 - Anne Lauridsdatter (SØ-251), født d. 24. juni 1664 i Vesterø kirke. Hun blev senere gift med Laurids Lauridsen Krogbech/Hyllebusk (SØ-250)

Laurids Poulsen Hyllebusk findes i de gamle jordbøger tilbage fra jordbogen i 1653. Her har han et boel i fællig med Niels Poulsen. Dette boel var i jordbogen fra 1652 ejet af Anders Madsens arvinger. Denne Anders Madsen ses i jordbogen fra 1651 med tilnavnet Gad.

I jordbogen fra 1655 er Laurids Poulsen nu i fællig med Poul Poulsen. De svarer i landgilde de obligatoriske 4 Dr 4 sk som var ydelsen for et boel.

Her ses Laurids Poulsen og Poul Poulsen i jordbogen fra 1655

I jordbogen fra 1662 er det stadig Laurids Poulsen og Poul Poulsen der er i fællig. Der står "it boel, skylder aarlig Salt - 1 Tønde, giffuer gesteri penge - 1 Dr 4 sk. Angaff at kand saa Biug - 3 Tønder, Andre 1 Tønde - Ingen Engloed"

I jordbogen fra 1663 er det stadig Laurids Poulsen og Poul Poulsen der er i fællig om boelet, med en ydelse på 4 Dr 4 sk.

I den næste af de bevarede jordbøger der er fra 1671, var Laurids Poulsen nu i fællig med Niels Lauridsen Kokier. De er hver opført med halvdelen af boelet og svarer hver 2 Sdr 2 sk i landgildeydelse.

Det boel som Niels Lauridsen Kokier havde i jordbogen fra 1663 er nu overtaget af Poul Poulsen som nu benævnes Poul Poulsen i Kokier. Der må være tale om en "byttehandel", således at Poul Poulsen fik et helt boel alene og Niels Lauridsen Kokier overtog et halvt boel.

Året efter døde Laurids Poulsen. Han blev begravet i Vesterø d. 8. april 1672, 44 år gammel.
"Laurids Poffuelen ved Hyldebusken" som der står i kirkebogen.

Der er ikke bevaret noget skifte efter ham. men som det ses af den næste jordbog overtog hans kone deres halve part af boelet.

I jordbogen fra 1679 står der "Laurids Pouelsens Kone og Niels Lauridsen Kokier". Hver med et halvt boel.

I Kop & Kvægskatslisten fra 1682 står der følgende : "Sl. Laurids Pofvelsens Hustrue Ved Hylde Busken, 2 mark 4 sk - 1 Datter, i Hoppe, 1 Koe 2 mark (?)"

Fra Kop & Kvægskattelisten i 1682

I jordbogen fra 1683 står følgende : "Laurids Pouelsens Kohne og Niels Larsens Kohne - 1 Boel.

I Kop & Kvægskatslisten fra 1684 står der nøjagtigt det samme som i 1682. Men selve betalingen er slået sammen med Joen Nielsen i Gydens, således at de tilsammen skulle betale hhv 5 mark 4 sk og 2 mark og 2 sk.

Hvorfor de er slået sammen vides ikke med sikkerhed. Det kan måske hænge sammen med at Gydensgård og Laurids Poulsens gård lå i den samme have.

I Matriklen fra 1688 er det stadig de to enker der har boelet i fællig : Anne Nielsdatter og Maren Jensdatter (Jonsdatter) ved Hyldebusken - "Selveier no. 33 Vesterø sogn - Gammel matricul 1 Tønde - Nye matricul 7 skp 2 fjk 1 alb"

I tingbogen fra 1690 får man et indtryk af hvordan gårdene var placeret omkring de såkaldte haver. det er i en sag hvor Laurids Poulsen Hyllebuskes gård er omtalt.

Fredag d. 20. juni 1690 : "Jørgen Andersen har indstævnet Hans Nielsen, Laurids Madsen, Laurids Lauridsen, Willads Pedersen, Peder Nielsen Krag, Niels Biørnsen, Oluf Nielsen, Søren Nielsen, Ingeborg i Starbeck, Anne Nielsdatter Hautorens, Barbara og Karen Pedersdatter og Else Sørensdatter.Imod vidne og klage.....Margrethe Mickelsdatter for hendes klage og beskyldning at vedstaa.

Willads Pedersen forklarede om den nu omtvistede jord, som kaldes "Hvenet", hvorudi Willads Pedersen berette at hans fader og farfader og han nu derefter udi et halvt hundrede aar har boet med omliggende gaarde, nemlig : Niels Biørnsens gaard, Michel Pedersens gaard, Laurids Joensens i Starbeck, Søren Nielsen i Hvent, Laurids Winthers boelsjord, Anders Gaides boel, Niels Nielsens gresset, Laurids Poulsen ved Hyllebusken og Laurids Madsen ved Becken. Videre fæller derudi vidste han ikke, men der skal være et tingsvidne om samme jord for rum tid tilforhvervet af Sal. Anders Gaid, og flere dets indhold videre kan forklare"

Denne Anders Gaid, var den samme som Laurids Poulsen overtog sit boel efter iflg. jordbøgerne fra 1652/1653.

I sagen var der også nogle vidneudsagn. Maren Jensdatter, Laurids Poulsen Hyllebuskes enke sagde "paa hendes datters mands vegne forklarede hun, at hun har set at Anders Olufsens folk har hugget og gravet i bemelte jord paa en kort tid, men ved ikke om de har ret dertil eller ikke"

Det der er interessant i dette vidneudsagn er den følgende passus "paa hendes datters mands vegne",

hvilket viser at Laurids Lauridsen Hyllebusk og Anne Lauridsdatter på det tidspunkt var parthaver i boelet.

Fredag d. 26. september 1690 er Laurids Poulsen Hyllebusk igen nævnt i tingbogen. Det skyldes at hans enke er indstævnet for manglende betaling af landgilden, hvor hun skyldte 1 Rd 1 sk. Det var ikke første gang, at Maren Jensdatter var omtalt i Læsøs tingbøger. Fredag d. 22 januar 1686 var hun stævnet ved tinget sammen med Anne Juulsdatter ved Hyllebusken Jens Persen og sal. Niels Poulsens hustru Maren Jensdatter.

Der var indkaldt flere vidner. Det var Bertel Melchiorsen, Erich Nielsen, Margrethe Nielsdatter, Laurids Sørensen, Anne Sørensdatter, Jens Nielsen, Erland Christophersen og hans hustru Maren Andersdatter.

Sagen omhandlede "Noget Jens Pedersen frakomet sin Husbonds Gods"

Bertel Melchiorsen forklarede :

"Den 18. december om eftermiddagen var han hos Maren Jensdatter ved Hyllebusken, og imidlertid kom Jens Pedersen derind. Sidstnævnte og Maren Jensdatter fulgtes sammen ud i Køkkenet. Noget derefter gik Bertel Melchiorsen og Erich Nielsen ogsaa derud. Da stod Maren Jensdatter og Jens Pedersen i køkkenet, og her saa de et skrin staa i jorden og jorden var kastet af laaget, og Maren Jensdatter stod med spaden i hendes haand.

Her ses den velkendte læsø-

spade, som var et uundvær- ligt redskab for kvinderne i markarbejdet, og til tørve- gravning. Men foruden markarbejde brugte Maren Jensdatter den tilsyneladende ogsaa til at grave "skrin med".

- Billedet er en tegning "Læsøkvinder i festdragt og arbejdstøj" af F.C. Lund 1884 -

Billedkilde : Bogen Arbejde og kønsroller på Læsø af Bjarne Stoklund

Da spurgte de, hvad det var for et skrin. Hvortil Jens Pedersen svarede, "Det var sin husbonds gods, som der var udi" Saa tog Jens Pedersen skrinet og bar det ud paa en vogn og samme skrin var i skikkelsen som et vaageskrin med en lille hængelaas for, og vognen kørte en liden dreng ved navn Bertel Lauridsen i Gaarden.

Nogen tid efter kom Jens Pedersen løbende tilbage igen og ind i huset "og vognen faldt i trill" Han sagde til Maren Jensdatter, at skrinet havde været brudt. Han ville ikke modtage det. Hvortil Maren Jensdatter svarede, at det vidste hun ikke noget om. Havde nogen brudt det, maatte det være ham selv. "Her kommer det ikke ind i huset mere"

Saa kaldte Jens Pedersen Maren Jensdatter "Østen huset". Hvad de talte der om, hørte han ikke, men da de skiltes ad, sagde Jens Pedersen "Vil Maren Jensdatter ikke med det gode fly ham det andet gods, skulle han komme med Birkefogden. Saa maatte hun det endelig skaffe". Dermed tog Jens Pedersen afsted, og Maren Jensdatters søster, Store Maren Jensdatter sagde "hvad her er under, kan hun have for ildebrand" (brændsel).

Erich Nielsen forklarede "ord for ord" som Bertel Melchiorsen, undtagen "han hørte ikke, hvad ord de havde sammen østen til huset og heller, hvad Jens Pedersen sagde til hende, da de skiltes ad"

Margrethe Nielsdatter forklarede, at den 18. december sidste aar om aftenen var Jens Pedersen med Birkefogden hos nævnte Maren Jensdatter. Da hørte hun, at Jens Pedersen æskede noget gods af Maren Jensdatter "som var sin husbonds", og hun svarede og sagde, Nej hun havde intet. Saa fremviste Jens Pedersen en nøgle til en æske, hvorudi samme husbonds gods skulle være. Maren Jensdatter benægtede alt med et Nej. Saa sagde Jens Pedersen : "Da faar I at følge med mig op til min husbond, velbaarne hr. Ritmester" Hun svarede : "Ja, gerne hun ville have givet ham." Hun gik

saa ud østen til, og imidlertid raabte hendes datter Anne Lauridsdatter paa Jens Pedersen og sagde : “Lad min moder komme ind igen, saa skal I gerne faa eders husbonds gods” Dertil svarede Maren Jensdatter og sagde til sin datter :”Hold du din mund. Lad mig tale. Du har ingen forstand paa det du siger” !

Men da godset ikke blev givet, fulgtes Maren Jensdatter med Jens Pedersen og Birkefogden op til Ritmesteren, som da logerede hos hr. Johannes Paludan, og hun gik med, og da de kom til gaarden, var lyset slukket, og de var gaaet i seng. Jens Pedersen bankede nogle gange. Derpaa gik de tilbage igen og der kom ingen ud. Medens hun fulgtes med Maren Jensdatter, sagde hun til hende, “Hørte du noget, da beder jeg dig, du det ikke siger om, hvad Ane sagde til Jens Pedersen”

Laurids Sørensen forklarede, “at den 19. december sidste aar om aftenen, da bad Jens Pedersen udi velbyrdige hr. ritmesterens og birkefogdens nærværelse Maren Jensdatter ved Hyllebusken, at hun ville levere ham tilbage et parti gods af silketøj og andet, som han af sin husbonds havde betroet hende i gemme, hvilket Maren Jensdatter ved sin ed benægtede. Lidt efter fulgtes Jens Pedersen og Maren Jensdatter ad ud af stuedøren, og så kom sammen ind igen. Da sagde Jens Pedersen til hr. ritmesteren : “Gode husbond, giver mig respit, thi han kunne være fortrænget, da det kunne være andre steder”. Noget derefter sagde Jens Pedersen til sin Husbond : “Kom lidt med mig. Jeg skal vise ham stedet, hvor skrinet blev opdaget.”

Maren Jensdatter svor paa ny og sagde ved sin højeste ed, at havde Jens Pedersen gods i hendes hus, havde hun udleveret det.

Jens Nielsen, tjenende hos præsten Johannes Paludan, forklarede, at den 19. december om aftenen var han kørendes for hr. ritmesteren til Maren Jensdatter. Han forklarer ligesom sidste vidne, men forklarer yderligere, at han hørte Jens Pedersen sagde til Anne Lauridsdatter, at han havde givet hende adskilligt som hun kunne bruge til snøreliv, hvilke gaver hr. ritmesteren imidlertid hellere saa som pengegaver.

Anne Sørensdatter forklarede, at Jens Pedersen har givet Anne Lauridsdatter 1 1/2 alen Kass og 18 alen sort sers.

Erland Christophersen forklarer, at kort tid før jul kom Niels Poulsens hustru Maren Jensdatter hen til hans hus og havde da nogle stykker silke og florettesilke - baand med, som var sorte og gule, og som hun sagde, hun havde købt af Dorethe Poveltdatter.

Maren Andersdatter forklarede som Erland Christophersen.

Jørgen Andersen tilspurgte Jens Pedersen om han havde faaet alt sin husbonds gods tilbage igen, som han tidligere havde sat ind i Maren Jensdatters hus “under hendes luckelse”

Jens Pedersen hertil svarede, at der endnu af hans velbaarne husbonds gods hos Maren Jensdatter befinder sig : 2 stykker silketøj, 1 stok grøn Kass, ca 10 alen iallen (?), et stykke sort knipling af silke og adskillige baand og kniplinger, som Maren Jensdatter selv lagde i en æske og leverede ham nøglen til den.

Jørgen Andersen spurgte Jens Pedersen til hvem han havde leveret det foran omtalte skrin, som senere var gravet op.

Jens Pedersen svarede, at han havde leveret skrinet til Maren Jensdatter til forvaring, indtil han bad om at faa det tilbage. det var ikke hans ønske, at det skulle graves ned i jorden.

Maren Jensdatter var mødt i retten og forklarede, at hun havde ingen værg. Det gods, som Jens Pedersen havde haft hos hende, havde han faaet igen, og hvilke beskyldninger han end kan komme med over for hende i den anledning er usandfærdige, indtil han "lovligen det beviser".

Anne Lauridsdatter forklarede, at dersom "de havde begæret hus og hjem, havde hun svaret ja, paa det hun kunne frelse sin moder"

Herefter begærede Jørgen Andersen tingsvidne, og Maren Jensdatter begærede genpart.

Hvad den endelige afgørelse blev, vides ikke, da der ikke findes mere om denne sag i tingbogen. Men jeg synes at det alligevel er interessant læsning, da man får mulighed for at danne sig et lidt bedre indtryk af personerne, specielt i dette tilfælde Maren Jensdatter og hendes datter Anne Lauridsdatter som er med på min anetavle.

Maren Jensdatter døde i 1707 og blev begravet i Vesterø d. 11. september, 83 år gammel. I kirkebogen står der "en gammel quinde Maren Jensdatter ved Hyllebusken"

Der findes intet skifte efter hende, men det må antages at hun har boet på aftægt hos datteren Anne Lauridsdatter, og derfor ikke havde haft noget særligt af værdi.

Dines Lydichsen

Anenr. SØ-504

Dines Lydichsen var fra Hals sogn. Hvornår han blev født og hvem hans forældre var vides ikke. Han kone kendes heller ikke, men de fik en søn.

1 - Anders Dinesen (SØ-252). Han blev gift med Anne Sørensdatter (SØ-253)

Måske fik de også flere børn.

Dines Lydichsen, eller Lydersen som det også staves optrådte i en sag ved Læsø birketing d. 4 februar 1631. Det ses af et dokument i Viborg bispearkiv (C2-263). Han var en blandt 23 andre der skulle give et tingsvidne.

Her ses en del af dokumentet fra 1631, Dines Lydichsen ses i næstsidste linie i midten

Han døde i 1649. Det ses af Hals kirkes regnskabsbog for 1649 "For Dines Lydrichsens Begravelse i Kirken betales 10 Sldlr"

Det ser ud til at han er begravet inde i kirken. Det kan fint passe med opdagelser der senere er gjort i både Hals og Byrum kirke. Her fandt man ved udgravninger under kirkegulvene, en del gamle grave.

Dines, eller Dynes som det også staves, Lydichsen havde et boel i Hals sogn i fællig med to andre. Det ses af jordbogen fra 1650 : "Dynes Lydichsens Arfvinger, Anders Lydichsens arfvinger og Sørren Andersen - Salt 1 td - penge 1 dr 4 sk"

Denne Anders Lydichsen er sandsynligvis en bror til Dines.

I jordbogen fra 1651 er det de samme har boelet i fællig. I 1652 står der "Dynes Lydichsens Arfvinger og Niels Christoffersen" De samme er nævnt i jordbøgerne fra 1653 og 1655.

Af en eller anden årsag er Dynes Lydichsens arvinger ikke nævnt i jordbogen fra 1662, men i 1663 står der "Dynnises kone" og i 1671 er Dynes Lydichsen nævnt igen som før "Dynes Lydichsens arfvinger". Dette boel er i jordbogen fra 1679 nu i fællig imellem sønnen Anders Dynisen (Dinesen), Laurids Brems, Laurids Danielsen og Laurids Lydichsen.

Jordbogen fra 1679 var sidste gang at Dines Lydicnsen blev nævnt.

Jens Lauridsen Smed og Johanne Jensdatter

Anenr. SØ-508 og SØ-509

Jens Lauridsen Smed blev døbt ca 1615, formodentligt i Vesterø sogn. Han var søn af Laurids Sørensen Smed og Anne Nielsdatter.

Han blev gift før kirkebogens start i 1646 med Johanne Jensdatter.

Det har ikke været muligt at finde Johanne Jensdatters forældre, men hun blev født ca 1605.

De fik følgende børn der alle blev døbt i Vesterø sogn. Den første dåb er fra 1646, og det er derfor muligt at de har fået nogle børn før 1646.

- 1 - Jens Jensen, døbt d. 22. november 1646
- 2 - Jørgen Jensen, døbt d. 28. oktober 1649
- 3 - **Svend Jensen Smed (Sø-254), døbt d. 27. maj 1652. Han blev gift med Kirsten Lauridsdatter (Sø-255)**
- 4 - Clemit Jensen, døbt d. 29. september 1655

Der findes mange eksempler fra den tid, hvor de ikke var så præcise med aldersangivelserne. Jeg tror at der en vis usikkerhed om Johanne Jensdatters alder. Den alder jeg har opgivet er beregnet ud fra den alder hun havde da hun døde. Men som det ses, så har hun fået det sidste barn i en alder af 50 år. Det virker ikke sandsynligt.

Jens Lauridsen Smed findes i de gamle jordbøger fra Læsø. Allerede i den første af de bevarede jordbøger fra 1650 finder vi ham i Vesterø sogn med et halvt boel "Jens Lauritsen Smed, Salt 1 td., Penge 2 Dr 2 sk.", og ellers på samme måde, og med samme landgildeydelse frem til og med 1655.

I jordbogen fra 1662 står han for et halvt boel "Jens Lauridsen Smid it half boel. - Skylde Salt 1 Tønne - Gifuer gesteri penge 2 mk 2 sk - Angaff at kunde saa, Biug 1 Tønne, Rug 1 Tønne - Ingen Engloed"

I jordbogen fra 1663 og matriklen fra 1664 er Jens Lauridsen Smed ligeledes opført med et halvt boel.

I jordbogen fra 1671 har Jens Lauridsen Smed stadig sit halve boel, men nu havde han også en halvpart i et gresset i Vesterø sogn. Dette gresset havde han i fællig med Jens Madsen i Sundt. Min første tanke var at denne Jens Madsen måtte være Johanne Jensdatters far, som de havde arvet det efter. Men det er ikke tilfældet. Jens Madsen i Sundt blev begravet i 1689 og var da 79 år. Dvs. han blev født 1610, og dermed 5 år yngre end Johanne Jensdatter. Hvorfor Jens Lauridsen Smed pludelig fik dette halve gresset ved jeg ikke.

Jens Lauridsen Smed døde i 1671, og blev begravet i Vesterø d. 30. august, 56 år gammel. Der er ikke bevaret et skifte efter ham.

I jordbogen fra 1679 står der ved det halve boel "Jens Lauridsen Smeds kone", og på samme måde ved det før omtalte gresset er Jens Lauridsen Smeds kone i fællig med Jens Madsen i Sundt.

I Jordbogen fra 1683 har "Jens Lauridsens kone" stadig det halve boel, hvor imod det halve gresset nu er i fællig imellem sønnen Svend Jensen og Jens Madsen i Sundt.

I Matriklen fra 1688 er der følgende i fællig om det halve boel, Melchior Nielsen, Johanne Jensdatter og Jens Smed. De stod for hartkorn i gl. matrikel 2 skp 2 fjk 2 alb, og i den nye matrikel 4 skp 2 fjk 2 alb.

Johanne Jensdatter møder vi også i de gamle tingbøger, den første gang er d. 23. april 1687 hvor Johanne Jensdatter er indstævnet sammen med mange andre af Læsøs indbyggere for manglende indbetaling af landgilden. "Jens Lauridsen Smids Kone" skyldte 2 Rd 13 Sk

Fredag d. 7. januar 1687 : "Clemend Jensen til Jens Jensen, hans moder Johanne Jensdatter, og sal. Svend Jensens hustru Kirsten Lauridsdatter under lovbud hans paaboede 1/2 boels hus kaldet "Sal Laurs Sørensen" om nogen dennem det vil købe"

Fredag d. 30. marts 1688 var der igen problemer med indbetalingen af landgilden. Denne gang skyldte "Jens Lauridsen Smeds kone" 3 Rd 9 sk.

Fredag d. 2. maj 1690 skyldte "sal. Jens Lauridsen Smeds Kone" 1 mk 15 sk i landgildeydelse fra 1689, og igen d. 26. september "Jens Lauridsen Smeds Kone og Hendes Søn Jens" skyldte 2 rd 2 Sk. Der var ikke angivet for hvilket år. senere på samme liste "Jens Lauridsen Smeds Enke" 1 mk 14 sk

Fredag d. 31. august 1694 var Johanne Jensdatter atter omtalt i tingbogen. Igen ser det ud til at der er økonomiske problemer :

"For retten fremkom Jørgen Jensen og lod lovbyde og tilbyde 3de gl. Huuse, samt hvad Jord, som ham hos Johanne Jensdatter efter dom og indvurdering er udlagt. Om de vedkommende det Jord løse ville, kan de det bekomme. Og tager i dag hans første ting"

Fredag d. 8. februar 1695 kom der en fortsættelse af ovennævnte sag :

"For retten mødte Jørgen Jensen, som ved kaldsmændene Anders Larsen og Lars Joensen havde ladet indstævne Johanne Jensdatter med hendes lavværge for ergangen dom og indfordring at høre oplæse, og til erhvervelse at udlagte Huus dernæst til selvejerdoms erlangelse paa udlagte Huus og Jord. Og fremlagde Jørgen Jensen samme dom afsagt d. 24. februar 1693 samt til vurdering den 30. maj 1693, som blev læst og paaskreven, og som derpaa dom begærede.

Johanne Jensdatter mødte ikke, og blev af Retten til i dag 8 dage forelagt at møde, om hun noget derimod enten vil eller kan have at svare."

Johanne Jensdatter mødte åbenbart ikke, for der ses ikke mere om denne sag. De to domme der er nævnt fra 1693, kan desværre ikke findes, da tingbøgerne for denne periode ikke eksisterer mere.

Johanne Jensdatter døde i 1706, og blev begravet i Vesterød d. 1. juli, 101 år gammel. Det var en høj alder, måske også for høj i relation til det jeg tidligere skrev om at hun fik sit sidste barn da hun var 50 år.

Der er ikke bevaret noget skifte efter hende, men det må antages at hun de sidste år har levet på aftægt.

Laurids Lauridsen Melchiorson og Maren Andersdatter

Anenr. SØ-510 og SØ-511

Laurids Lauridsen Melchiorson var med stor sandsynlighed søn af Laurids Melchiorson og fru Kirsten, og dermed bror til den tidligere i denne bog nævnte Poul Lauridsen Melchiorson. Men det vides ikke hvornår han blev født.

Han blev gift i Vesterød kirke d. 11. marts 1649 med Maren Andersdatter.

Maren Andersdatter blev født ca 1626, men hendes forældre kendes ikke. Dog har jeg en teori, som jeg vender tilbage til.

De fik følgende børn, der alle blev døbt i Vesterø kirke.

- 1 - **Kirsten Lauridsdatter (Sø-255), døbt d. 20. januar 1650. Hun blev gift med Svend Jensen Smed (Sø-254)**
- 2 - Anders Lauridsen, døbt d. 14. september 1651, begravet d. 28. januar 1652
- 3 - Melchior Lauridsen, døbt d. 19. december 1652
- 4 - Kirsten Lauridsdatter, døbt d. 19. august 1655. Hun blev gift med Bertel Hansen.
- 5 - Laurids Lauridsen, døbt d. 11. oktober 1657
- 6 - Anders Lauridsen, døbt d. 15. januar 1660
- 7 - Else Lauridsdatter, døbt d. 7. september 1662, begravet d. 28. april 1663
- 8 - Else Lauridsdatter, døbt d. 11. december 1664. Hun blev gift med Biørn Lauridsen

Der blev døbt to børn med navnet Anders, hvoraf en døde, og på samme måde med Else. Men de to piger med navnet Kirsten levede begge, som det ses senere.

Første gang vi støder på Laurids Lauridsen Melchiorsen i de gamle jordbøger er i 1662, hvor han besidder et boel i Vesterø sogn, som han har overtaget fra sin far Laurids Melchiorsen.

I jordbogen fra 1663 er Laurids Lauridsens Melchiorsen opført med det samme boel som i 1662. Men han står nu også med et gresset, også i Vesterø sogn. Dette gresset har han i fællig med "Niels Hansens piger".

Fra 1663 til 1671, hvor den næste bevarede jordbog er fra, er der sket noget på "ejendoms-markedet" for Laurids Lauridsen Melchiorsen.

Det tidligere nævnte gresset havde han afhændet. Men til gengæld var han nu i fællig i to boeler i Vesterø sogn udover det som han besad i 1663. Det ene var i fællig med Jon Nielsen i Gyden, Laurids Nielsen Rasmussen, Søren Pedersen i Starbeck, Jens Mikelsen og Peder Jensen. I dette fællig besad Laurids Lauridsen Melchiorsen ca 1/8 del.

I det andet var han i fællig med Biørn Bertelsen og Søren Jensen Cortsen. I dette besad Laurids Lauridsen Melchiorsen ca 2/3 dele.

I jordbogen fra 1679 var Laurids Lauridsen Melchiorsens besiddelser de samme som i jordbogen i 1671.

I perioden fra 1679 og frem til Kop & Kvægskatslisten 1682, er Laurids Lauridsen Melchiorsen afgået ved døden. Han er ikke begravet på Læsø. Han var skudehandler, og det må derfor antages at han er død ude på havet, og er blevet derude. Ifølge tingbøgerne, som jeg vender tilbage til, blev der afholdt et skifte efter ham d. 24. februar 1692. Dette skifte er dog ikke bevaret.

*Men der er til gengæld bevaret en stor gravsten, som ses her til venstre. Stenen bærer Laurids Lauridsen Melchiorsens og Maren Andersdatters navne. Den kan den dag i dag ses i kapellet på Vesterø sdr. kirkegård, hvor dette billede er fra (desværre meget utydelig).
Et monument der er ca 2 x 1 meter.*

I Kop & Kvægskatslisten fra 1682 skal "Sal Laurids Lauridsen Melchiorsens Hustrue" betale 3 mark og 12 skilling i kop skat og 3 mark og 14 skilling i kvægskat. Grundlaget er : 1 Søn, 2 Døttre, 3 Hæster, 1 Foele, 2 Kiøer, 2 Ung Nøeder, 1 Studnød og 4 Faaer.

I Jordbogen fra 1683, havde "Sal. Laurids Lauridsen Melchiorsens Kohne" 1 boel i fællig med Biørn Bertelsen, og et boel som hun var alene om.

I Kop & Kvægskatslisten fra 1684, står der "Sal. Laurids Lauridsens Melchiorsens Hustru" - og her er grundlaget "2 Døttre, 3 Hæster, 3 Kiøer, 3 Ung-Nøeder, 2 Faaer". Hun skulle betale hhv. 3 mark og 8 skilling i kopskat og 3 mark og 11 skilling i kvægskat.

I Matriklen fra 1688, Vesterø sogn selvejer nr. 68 "Lars Melchiorsens Encke" Hartkorn "Gammel Matrikul" 1 tønne, og Nye Matricul 1 tønne 1 fjk." Dette boel kendes senere som Bogøgård. Jeg vender senere, i denne bog, tilbage til denne gård, med en spændende beretning.

Laurids Lauridsen Melchiorsen og Maren Andersdatter var også, som mange andre Læsøfolk, at finde i de gamle tingbøger.

Fredag d. 19. februar 1686 er Maren Andersdatter omtalt i læsøs tingbog i forbindelse med sønnen Melchior Lauridsens død på den indiske kyst.

Han havde da været borte fra øen i 7 år. Her ses, at begge pigerne der hed Kirsten levede.

Maren Andersdatter er nævnt sammen med sine, på det tidspunkt, levende børn, som var sønnerne Anders og Laurids Lauridsen, og døtrene Kirsten, Kirsten og Else Lauridsdøtre.

Jeg omtalte ved gennemgangen af Laurids Lauridsen Melchiorsen og Maren Andersdatters børn at begge piger med navnet Kirsten levede, her var beviset.

Fredag d. 18. februar er Maren Andersdatter ude på "ejendomsmarkedet" :

"Ambrus Nielsen I Vester Sogn solgte med Mund og Haand sit boelshus Bertel Biørnsens kaldet til quinden Maren Andersdatter, sal. Laurids Lauridsen Melchiorsens efterleverske samme sted og hendes arvinger"

Fredag d. 23. april 1687 er der en del af Læsøs indbyggere der som så ofte før er indstævnet for manglende betaling af landgilden. En af dem er "Laurids Lauridsen Melchiorsens kone for noget jord i Besgrøn og andetsteds" hun skyldte 2 mark.

Dette giver anledning til en interessant teori. Er Maren Andersdatter datter af Anders Jensen i Besgrøn, der blev begravet i 1647 i Vesterø ?

Tidligere skrev jeg, at i perioden imellem de to jordbøger 1663 og 1671 havde Laurids Lauridsen Melchiorsen erhvervet en andel i et boel. Det kan stadig, ifølge min teori, passe med at Anders Jensen i Besgrøn var far til Maren Andersdatter. Hans enke døde i 1668 og blev begravet d. 26. marts. Hun blev 88 år.

Se også ved den sag fra d. 20. april 1694 der følger senere, hvor Erich Andersen i Besgrøn skylder Laurids Lauridsen Melchiorsen penge. Denne Erich Andersen i Besgrøn blev født ca 1612. Han blev begravet i Vesterø d. 2. februar 1695, 83 år gammel. Måske Maren Andersdatters storebror ? Der optrådte en Erich Andersen, som fadder ved flere af Laurids Lauridsens Melchiorsens børns

dåbshandlinger.

I 1655 var der også en Jens Andersen i Besgrøn som fadder. Denne Jens Andersen i Besgrøn blev begravet i Vesterø d. 19. marts 1699, 84 år gammel. Han kan også være Maren Andersdatters storebror. - En teori der skal arbejdes videre med.

Fredag d. 7. juni 1689 blev Maren Andersdatter stævnet for gæld :

“For retten fremkom Laurids Sørensen af Vester Sogn, som havde indstævnet Sal. afgangne Laurids Lauridsen Melchiorsens efterleverske Maren Andersdatter med lavværge, item den Sal. Mands Børn, de umyndige med rettet lavværge, for bopælen, enten de var på Land eller uden for, og var hans tiltale til dem på velfornemme Ifver Knudsens vegne i Aalborg for 50 Slet Daler 2 Mark. Og derom irettelagde anmeldte Laurids Sørensen et udtog af sal. afgangne Joen Biørnsens nummererede regnskabsbog under tvende Mands hænder testeret.

Item Fuldmagt af Ifver Knudsen til Laurids Sørensen, at søge denne fordring, dateret Aalborg d. 16. marts 1689. Læst og paaskrevet, hvorefter fordres dom.

De indstævnte blev paaraabt, men mødte ikke, ej heller nogen paa deres vegne noget dertil eller imod at svare.

Da blev denne sag optagen i betragtende udi 14 Dage, og imidlertid forelægges Sal. afgangne Laurids Lauridsen Melchiorsens Hustrue og arvinger, om de dennem noget til befrielse herimod vil lade fremkomme.”

Dommen blev afsagt d. 28. juni 1689, og lyder :

“Dom afsagt imellem Laurids Sørensen i Vester Sogn paa velfornemme Mand Ifver Knudsen i Aalborg, Hans vegne paa den ene og Sal. Laurids Lauridsen Melchiorsens efterleverske Maren Andersdatter, hendes Børn og medarvinger paa den anden side : Og som Ifver Knudsen af Aalborg lader søge Sal. Laurids Lauridsen Melchiorsens arvinger for 50 Sdr. som han skal skylde efter irettelagte udtog af hans regnskabsbogs indhold og ingen af den Sal. Mands arvinger efter forelæggelsen er mødt, herimod nogen genmæle at gøre, saa vides dennem ikke at befries, at de fordrede 50 Sdr 2 Mark inden 15 Dage at betale, eller Ifver Knudsen derfor lade sig søge namb og vurdering i Sal. Laurids Lauridsen Melchiorsens efterladte Stervbo med billighed anvendte bekostning efter loven”

Der var ingen vej udenom, Maren Andersdatter måtte betale de 50 Sdr 2 mark

Fredag d. 20. april 1694 : “For retten fremkom Hans Adversen paa Bertel Hansens vegne. Han havde ved Kaldsmændene Clemen Jensen og Melchior Andersen indstævnet gl. Erich Andersen i Besgrøn, som til Sal. Laurids Lauridsen Melchiorsen udgiven Obligation af Dato 10. Maj 1676 paa Capital og Rente. Halvparten deraf samme bedrager efter Lodsedlen 18 Rd.....”

Denne gældspost er en udløber af skiftet efter Laurids Lauridsen Melchiorsen og Maren Andersdatter.

Maren Andersdatter døde i 1691, og blev begravet i Vesterø d. 8. november “Sal Laurids Lauridsen Melchiorsens Hustrue, 65 aar 6 Uger 4 Dage”

Der er ikke bevaret noget skifte efter Maren Andersdatter

Fredag d. 30. november 1694 er Laurids Lauridsen Melchiorsen og Maren Andersdatter atter nævnt i tingbogen. Det er fra denne sag at Laurids Lauridsen Melchiorsens og Maren Andersdatters skiftedato kendes :

“For Retten fremkom hans Kgl Majestæts Landfoged, Inspektør og Tolder mons. Berent Fallenkamp paa Sal. Anders Larsens Børns vegne i Aalborg, nemlig Ide Kristine Andersdatter og Ide Andersdatter efter fore derpaa given Fuldmagt.

Saa og Bertel Hansen paa sin egen og Hustrues Kirsten Larsdatters vegne i dag inden ting og ret skødte og afhændede fra dennem og deres arvinger, fødte og ufødte, al den andel, part og rettighed, som dennem efter Skiftebrevs formelding af Dato 24. Februar 1692 efter Sal. Laurids Lauridsen Melchiorsen og Maren Andersdatter, saavel som efter Sal. unge Laurids Lauridsen Melchiorsen af Dato 14. november 1693 var arveligen tilfalden udi den Boelshuus, Jord og Eiendom, som Sal Laurids Lauridsen Melchiorsen paaboede, saavel som i et Boelshuus, Jord og Eiendom, som kaldes "Bertel Biørnsens" efter Dom og Documenters indhold med alt sit tilliggelse, som nu tilligger og af Arilds tid tilligget haver, intet undtagendes i nogen maader til erlig, Aktbare og velforstandige Mand Biørn Larsen og Hans arvinger, fødte og ufødte, til evindelig eiendom, upaaanket, upaakjæret og uigjenkaldendes, i alle maader fri for hver Mands tiltale, som derpaa kunne tales eller tales lade i nogen maade, og kiendes fornævnte Ide Kristine Andersdatter, Ide Andersdatter, Bertel Hansen og Hans Hustrue Kirsten Larsdatter alle deres arvinger efter denne dag ingen videre lod, del, ret eller rettighed udi vil have, ved et fuldkommen købt køb efter han har faaet derfor nøjagtig lovet betalt, hvorpaa mons. Fallenkamp paa de umyndiges vegne og Bertel Hansen paa sin egne og Hustrues vegne ragte Biørn Larsen Haand for retten, og var derefter Biørn Larsen derefter skøde begærende."

Anders Larsen og Kirsten Larsdatter var Laurids Lauridsen Melchiorsens børn. Navnene Larsen, Laursen, Lauridsen og tilsvarende med pigenavnene Larsdatter og lignende brugtes i flæng afhængig af hvem skriveren var.

De umyndige der ikke var nævnt med navn, må bla have været Svend Jensen Smeds og Kirsten Lauridsdatters børn, da børnenes forældre var døde på skiftetidspunktet.

Mange mennesker i tidligere generationer levede og døde for derefter at blive glemt. Nogle får en senere "berømmelse", hvis en af deres efterkommere er slægtsforsker og får dem placeret i en anetavle eller i en slægtsbog. Det er hvad der nu er sket med Laurids Lauridsen Melchiorsen og Maren Andersdatter. Men forinden havde Laurids Lauridsen Melchiorsen gjort sit til at han vil blive husket af eftertiden. Det var dog ikke bevidst.

En dag i 1982 var ejeren af Bogøgaard, (se kortet side 216) ved at rette en sokkel til, hvorved han stødte på "noget" i jorden. Dette noget var en stor lerkrukke fyldt med gamle mønter, flest norske og danske. De yngste mønter var præget i 1672, og de ældste var præget i 1500 tallet. Der var ca 1800 mønter i krukken, og mønternes samlede vægt var 22 kg.

Her ses kortet med angivelse af Bogøgård's placering.

Billedkilde : "Skalk" nr. 4 1984

Omregnet til datidens mønt og købekraft udgjorde skatten 660 rigsdaler. For de 660 rigsdaler kunne man i slutningen fa 1600 tallet købe f.eks 100 okser eller 200 tønner torsk. Krukken gemte en formue.

En mere udførlig beskrivelse af dette skattefund på Bogøgård findes i tidsskriftet "Skalk" nr. 4 - 1984, side 3.

Da skatten var fundet var det jo nærliggende at finde ud af hvem der havde gemt den. Denne efterforskning bragte Laurids Lauridsen Melchiorsen frem i lyset. Det var ham der havde gravet skatten ned, engang imellem 1672 og 1682. Formuen kan være tjent ved skudehandel, og han ville måske sikre den mod fremmede magter, som med mellemrum havde huseret på Læsø. Måske var det den skånske krig der varede fra 1675 - 1679 der var under opsejling.

I dag findes ca 1/3 dele af skatten på Søfarts- og Fiskerimuseet i Vesterø på Læsø.

Laurids Lauridsen Melchiorsen har forstået at efterlade sig spor på nutidens Læsø - Sølvskatten og det store gravmonument på Vesterø kirkegård.

Her til venstre ses krukken og nogle af mønterne. Krukken bærer tydelig præg af at være gået i stykker, og derefter samlet igen.

Billedkilde : Læsø - rig på oplevelser 95/96 - udgivet af Læsø Turistforening

Søren Lauridsen Smed og Anne Lauridsdatter

Anenr. SØ-912 og SØ-913

Søren Lauridsen Smed blev født ca 1623, formodentligt i Vesterø sogn. Han var søn af Laurids Sørensen Smed og Anne Nielsdatter, og dermed bror til den tidligere omtalte Jens Lauridsen Smed.

Han blev gift i Vesterø kirke d. 26. december 1653 med Anne Lauridsdatter.

Anne Lauridsdatter blev født ca. 1622. Hendes forældre kendes ikke.

De fik følgende børn, der alle blev døbt i Vesterø kirke.

- 1 - **Laurids Sørensen (SØ-456), døbt d. 2. juli 1653. Han blev født og døbt før forældrene blev gift. I kirkebogen i registret for uægte børn står "Søren Lauridsen og Anne Lauridsdatter som var trolovede" Han blev gift med Anne Nielsdatter Thuren (SØ-457)**
- 2 - Anne Sørensdatter, døbt d. 16. september 1655. Hun blev gift med Søren Nielsen
- 3 - Kirsten Sørensdatter, døbt d. 27. september 1657. Hun blev gift med Jørgen Pedersen.
- 4 - Maren Sørensdatter, døbt d. 18. november 1660. Hun blev gift med Jørgen Jensen.
- 5 - Ingeborg Sørensdatter, døbt d. 22. november 1663. Begravet d. 15. februar 1664.
- 6 - Laurids Sørensen, døbt d. 3. september 1665.
- 7 - Else Sørensdatter, døbt d. 30. august 1668.

Søren Lauridsen Smed findes i de gamle jordbøger.

Første gang vi møder ham er i 1653 hvor han har et boel i Vesterø sogn, i fællig med "Welads Pedersen og Peder Weladsen" Deres samlede landgildeydelse var 4 Dr 4 Sk.

I Jordbogen fra 1652 var samme boel i fællig med "Welads Pedersen og Peder Weladsen"

Fra 1653 findes der også en jordbog der hedder "Peder Willumsens Copie af Lessøe jordbog". Peder Willumsen var landfoged.

I denne jordbog er det kun Welads Pedersen der er nævnt.

Her til højre ses forsiden af "Peder Willumsens Copie af Lessøe jordbog"

Denne ændring af ejerforholdet, fra 1652 til 1653, bekræftes af et dokument i Viborg Bispearkiv (C2-275). Dokumentet hedder : "No9 Antegnelse Paa Huis Gods Som Skal Stedes....." fra 1652.

Heri står :

Sørren Lauritsen skal Stede halffue part aff Peder Weladsens gaard, Hand haffuer fanget skøde paa"

Her ses Søren Lauridsen nævnt i dokumentet fra 1652

I jordbogen fra 1655 var boelet i fællig imellem "Welads Pedersen og Sørren Lavritsen", med samme landgildehydelse som tidligere.

I jordbogen fra 1662 var følgende i fællig om samme boel, "Willads Pedersen, Hans Moder oc Sørren Lauridsen" - "Skylde Salt 1 Tønde - gifver gesteri penge 1 dr 4 Sk - angaf at kunde saa Biug 1 1/2 Tønde, Rug 1 Tønde - Ingen Engloed."

Jordbogen fra 1663 "Willads Pedersen, Peder Willadsens Kone och Sørren Lauridsen" - 2 Dr 2 Sk, hvilket fortæller, at det var tale om et halv boel. Landgildehydelsen for et helt boel var 4 Dr 4 Sk.

Søren Lauridsen Smed døde i 1668, og blev begravet d. 8. november i Vesterø. Han blev 45 år gammel.

Anne Lauridsdatter døde 1½ år senere. Hun blev begravet i Vesterø d. 9. juni 1670, 48 år.

Der er ikke bevaret noget skifte efter Søren Lauridsen Smed og Anne Lauridsdatter.

I jordbogen fra 1671, er Søren Lauridsen også nævnt trods sin død. I jordbogen fra 1679 er teksten : "Willads Pedersen, Søren Lauridsens Creditor og Mickel Pedersen" Denne tekst viser at der er blevet afholdt et skifte. Søren Lauridsens part af boelet er overgået til kreditorerne

Det sidste af deres børn fik de i 1668, og nu 2 år senere er begge forældre væk. Hvad der skete med børnene vides ikke, før vi igen finder dem som voksne.

Niels Andersen Thuren og Margrethe Nielsdatter

Anenr. SØ-914 og SØ-915

Niels Andersen Thuren er formodentligt født i Vesterø sogn. Hans fødselsår kendes ikke. Han var søn af Anders Nielsen Thuren og Margrethe Lauridsdatter Thuren.

Han blev gift med Margrethe Nielsdatter. Hvor og hvornår vides ikke. De fik deres første barn i 1653, men Vesterø's kirkebog starter tilbage i 1646, så det må antages at de blev gift i Byrum eller Hals sogn.

Margrethe Nielsdatter blev født ca. 1610, men hvem hendes forældre var vides ikke.

Margrethe Nielsdatter har måske været gift før. Hun er født ca 1610, med den usikkerhed der var dengang med aldersangivelse, og de fik deres første barn i 1653.

De fik to børn der begge blev døbt i Vesterø kirke

1 - Else Nielsdatter, døbt d. 2. oktober 1653. Begravet d. 1. januar 1654

2 - Anne Nielsdatter (SØ-457), døbt d. 19. august 1655. Hun blev gift med Laurids Sørensen (SØ-456)

I Jordbøgerne er Niels Andersen nævnt fra 1653 i Vesterø sogn. Heri står der ved et boel "St Niels Andersen og ung Niels Andersen" de betaler 4 Dr 4 sk.

"St" står for store. Når man ser to personer med samme navn, hvor den ene er benævnt "store" og den anden "unge" er der tale om to brødre.

Fra 1653 findes der også en jordbog som hedder "Peder Willumsens Copie af Lessøe Jordbog" i denne jordbog er benævnelseerne "Gamel" og "Unge", men det har samme betydning.

I jordbogen fra 1655 er det stadig store og unge Niels Andersen der har boelet i fællig.

I jordbogen fra 1662 står der følgende ved samme boel, "Margrethe i Thuren, ung og gl. Niels Andersen"

Til venstre ses Margrethe og sønnerne i jordbogen fra 1662

I 1663 står der følgende . "Margrethe Lauridsdatter i Turen og Hindes Sønners Børren" - Landgildeydelse er stadig den samme.

Store og unge Niels Andersen i Thuren er begge døde, hvilket ses af den tekst der er i jordbogen fra 1663. Deres begravelse findes ikke i Vesterø kirkebog. Men at de begge er døde, det kan tyde på at det så er sket på havet, og derfor aldrig blev fundet.

I Matriklen fra 1664, står der "Margrethe i Thuren" 1 boel i Vesterø sogn - 1/2 tønne hartkorn.

I jordbogen fra 1671, er der følgende i fællig om boelet, "Margrethe Nielsdatter i Turen, Niels Nielsen Jørgensen, Søren Bertelsen og Maren Pedersdatter.

Margrethe Nielsdatter i Thuren var unge Niels Andersens kone, og Maren Pedersdatter var store Niels Andersens kone.

I jordbogen fra 1671 har Margrethe i Turen også et inderste i Vesterø sogn, som hun havde i fællig med Søren Bertelsen og Maren Pedersdatter. Dette Inderst kan følges helt tilbage til 1650 jordbogen med samme ejer, nemlig Niels Andersen Turen. Men om det er "unge" eller "store" Niels Andersen, det ved jeg ikke.

I Jordbogen fra 1679 er det de samme der er i fællig både når det drejer sig om boelet og inderstet.

I 1683, ligeledes i jordbogen ses, at Margrethe i Thuren nu har boelet i fællig med Niels Nielsen Jørgensen. Margrethe i Thuren er ikke nævnt i Kop & Kvægskatslisterne fra 1682 og 1684, det er kun Niels Nielsen Jørgensen der er nævnt.

I Matriklen fra 1688, Vesterø sogn, selvejer nr. 64, har Margrethe Nielsdatter sit boel i fællig med Anne Augis, der står "i Ofues Hauge" Hauge er et andet ord for have.

Margrethe Nielsdatter levede endnu i en del år, og vi finder hende også flere gange omtalt i Læsøs tingbøger. Første gang er d. 30. marts 1688, hvor hun er stævnet for resterende landgilde. Margrethe Nielsdatter skyldte 2 Rd 2 Sk, senere på samme liste skyldte hun også 15 skilling.

Fredag d. 2. maj 1690 er Margrethe Nielsdatter atter indstævnet for manglende indbetaling af landgilden. Denne gang skyldte hun 1 rd 1 sk. Senere samme år, d. 26. september skyldte hun 2 rd 2 Sk, og samme dag længere henne på listen står hun med en gældspost på 15 skilling.

Fredag d. 20. september og fredag d. 22. november 1695 var Margrethe Nielsdatter indkaldt som vidne i en sag. Denne sag har jeg tidligere omtalt hos Margrethe Nielsdatters datter og svigersøn, Anne Nielsdatter Thuren og Laurids Sørensen.

Margrethe Nielsdatter døde i 1698, og blev begravet i Vesterø d. 16. februar, hun blev 88 år. Der er ikke bevaret noget skifte efter hende.

Bertel Nielsen Gammelgaard

Anenr. SØ-920

Bertel Nielsen Gammelgaard blev født ca 1578, måske i Vesterø hvor han boede.

Han blev gift to gange. Den første af hans koner kender jeg ikke navnet på. De fik ihvertfald en søn

1 - Søren Bertelsen (SØ-460), født ca 1609, formodentligt i Vesterø. Han blev gift med Ingeborg Andersdatter (SØ-461)

Om de fik flere børn vides ikke. Bertel Niensens første kone døde i 1651, og blev begravet i Vesterø d. 13. august. "Berthils quinde udi Gammelgaard"

Bertel Nielsen Gammelgaard blev gift anden gang d. 11. november 1655 i Vesterø kirke med Barbara Lauridsdatter.

De fik to børn sammen, begge blev døbt i Vesterø kirke.

1 - Anne Bertelsdatter, døbt d. 20. april 1656

2 - Maren Bertelsdatter, døbt d. 31. januar 1658.

Bertel Nielsen Gammelgaard kan følges i de gamle jordbøger tilbage fra den første af de bevarede, som var fra 1650.

Heri står, at han havde et boel i fællig med Niels Nielsen. De skulle svare "1 Tønde Salt - Penge 1 Dr 4 Sk. i landgilde

I jordbogen fra 1651 var det de samme der havde boelet i fællig, og betalingen var den samme.

I jordbogen fra 1652 er det stadig Niels Nielsen og Bertel Nielsen Gammelgaard der havde boelet, men betalingen hedder nu "Penge 4 Dr 4 Sk". Ingen salt, hvilket skyldes at der efter kongelig forordning fra 1652 var slut med saltproduktionen på Læsø. Derfor skulle man ikke længere betale en del af landgilden i form af salt.

I Jordbogen fra 1653 var fællig med Niels Nielsen og betalingen den samme som i 1652. Fra 1653 er der bevaret en jordbog der hedder "M. Peder Willumsens Copie af Lessøe jord Bog". I denne jordbog står, at Bertel Gammelgaard nu var i fællig med Niels Lauridsen, og at landgildeydelsen var 1 tønde salt og penge 1 dr 4 sk.

Denne jordbog kaldes en "Copie", men i nutidig forstand kan det vist ikke kaldes for en kopi. Svaret på den tvivl, om det var Niels Nielsen eller Niels Lauridsen som Bertel Nielsen Gammelgaard var i fællig med, findes i jordbogen fra 1655.

Niels Lauridsen og Bertel Gammelgaard i Peder Willumsens kopijordbog fra 1653

I jordbogen fra 1655 står der foruden Bertel Gammelgaard også Niels Niensens arvinger. Han er altså død, og det kan jo allerede være sket i 1653, hvilket giver svar på Peder Willumsens optegnelser.

I jordbogen fra 1662 er Bertel Gammelgaard i fællig med den tidligere nævnte Niels Lauridsen. "it Boel, Skÿlder Aarlig, Salt 1 Tønde, gesteri penge 1 Dr 4 sk. Angaff at kand saae Biug 2 Tønder, Rug ½ Tønde (?) 1 Tønde. Ingen Engloed"
Igen er der angivet salt som landgildeydelse, men den blev omregnet til penge.

I jordbogen fra 1663, er det stadig Bertel Gammelgaard og Niels Lauridsen. Betalingen er 4 Dr 4 Sk.

Bertel Nielsen Gammelgaard døde i 1667, og blev begravet d. 9. oktober i Vesterø. Han blev 89 år. Der er ikke bevaret noget skifte efter ham.
Hans boel som han havde i fællig med Niels Lauridsen, blev overtaget af sønnen Søren Bertelsen Rimmen, hvilket ses af jordbogen fra 1671.

Bertel Nielsen Gammelgaards anden hustru, Barbara Lauridsdatter døde i 1696, og blev begravet på Vesterø kirkegård d. 9. december. Hun blev 83 år.
Trods den høje alder som Barbara Lauridsdatter opnåede, var det en drastisk begivenhed der lå forud for hendes død.
I Læsøs tingbog fra 1695, var der en sag d. 23. august hvor Barbara Lauridsdatter og hendes datter Maren Bertelsdatter var involveret :

"Fremstod Hans kgl. Majestæts Landfoged, Inspektør og Tolder mons. Berendt Fallenkamp, som med Kaldsmændene Knud Larsen og Lars Bertelsen havde ladet indstævne Lars Knudsen imod videre sag og dom for hans overlaster, som han fredagen den 9. august paa Maren Bertelsdatter, saavel som paa Hendes Moder Barbara Larsdatter med hug og slag har begaaet uden nogen aarsage eller dertil havende føje. Og Barbara Larsdatter derover siden den tid har maattet ligge paa sin seng, og ej er trolig til livet. (Det er tvivlsomt om hun vil overleve)
Denne sag formedelst Lars Knudsen selv for Retten tilstod og sig forpligtede at forføje sig fra Landet, saa snart han kunne komme fra Landet enten med en eller anden Skude, og ej udi ringeste eller nogen maade skal han tilføje, handle noget utilbørligt i mod Maren Bertelsdatter eller hendes Moder Barbara Lauridsdatter enten i ord eller gjerning, og saa fremt han det gør og sig paa Landet længere lader finde, at anholdes og lide som vedbør. Hvormed Maren Bertelsdatter, som var til vedermålsting, alt saa var tilfreds, og sagen at være ophævet.

Peder Pedersen Gyden

Anenr. SØ-926

Peder Pedersen boede i Gyden i Byrum sogn. Hans fødselsår og hans kones navn kendes ikke.

Han var sandsynligvis søn af Peder Lauridsen i Gyden. Moderens navn kendes ikke.

Der er også den mulighed at Peder Pedersen Gyden var gift med en "Pedersdatter", således at Peder Lauridsen i Gyden var hans svigerfar. For det ligger fast, at Peder Pedersen Gyden overtog sit boel, fra Peder Lauridsen i Gyden, som arving.

Med den "Læsøske" tradition, at døtrene lige så ofte overtog gårdene som sønnerne, kan begge dele være lige sandsynlig.

Men for mig er det sikkert, at Peder Lauridsen Gyden enten var far eller svigerfar.

Peder Pedersen Gyden fik ihvertfaldt et barn, en datter. Han fik måske også flere.

1 - Johanne Pedersdatter (SØ-463). Hun blev gift med Laurids Poulsen Gyden (SØ-462)

Forbindelsen imellem Peder Pedersen Gyden og datteren Johanne Pedersdatter findes i en af Læsø Birks tingbøger. Følgende uddrag er også gengivet ved omtalen af Laurids Poulsen Gyden, men det tåler en gentagelse :

Fredag d. 19. november 1686 : "Laurids Poulsen Melchiorson i Gyden har stævnet Jens Lauridsen i Gaarden "Om nogen deraf vil købe en 1/6 part boel hus, jord, ejendom i det boel kaldet "Gaarden", som sal. Peder Pedersen i Gyden havde arvet efter sin søster. Ingen gjorde genmæle. Der begæres tingsvidne"

Sagen blev udsat i 8 dage, og fortsatte fredag d. 26. november 1686 :

"Jens Lauridsen i Gaarden møder paa Giertrud Lauridsdatters vegne og lod læse en købekontrakt af 26. januar 1686 formeldende, at jeg, Laurids Poulsen Melchiorson, med fri villie og velberaadet hu, samt min kjære hustru Johanne Pedersdatters villie og samtykke have solgt og afhændet, sjette parten af det hel-boelshus og jord i Byrum sogn kaldet "Gaarden", som min hustrus fader Peder Pedersen efter sin sal. søster Else Pedersdatter var arveligen tilfalden. den nævnte sjette part overdrages herefter til Giertrud Lauridsdatter"

Peder Pedersen Gyden findes også i de gamle jordbøger, matrikler og kop & kvægskattelister, hvori det er muligt at følge ham igennem en årrække.

Første gang han optrådte i jordbøgerne var i 1652, hvor der står :

"Peder Pedersen och Karen Mortensdatter - Penge 4 Dr 4 Sk" Denne landgildebetaling viser at der var tale om et boel.

I Viborg bisperakiv findes der et dokument fra 1652 (C2-275), der omhandler Peder Pedersen Gydens boel :

Dokumentet hedder : "No 9 Antegnelse paa Huis gotz Som skal Stedes och Sager som shal aff tuinges Anno 1652" Heri står under Byrum sogn :

"Peders Arffuinger i Gyden 1 gaard di haffuer Arffuet efter deres Moder"

Dermed kan det fastslåes med sikkerhed, at den omtalte Karen Mortensdatter ikke er Peder

Pedersens mor.

I jordbogen fra 1653 og 1655 står boelet opført på samme måde som i 1652

I jordbogen fra 1662 står der : “Peder i Gyden och Karen Mortensdatter et Boel, skylder aarlig Salt - 1 Tønde, gifuer gesteri penge 1 dr 4 sk - angtaf forb. Peder at de Kand saa, Buig 2 Tønder, Rug 1/2 Tønde - Ingen Engloed”

I jordbogen fra 1663 står Peder Pedersen Gyden alene med boelet og svarer de sædvanlige 4 dr 4 sk.

I matriklen fra 1664 står han ligeledes opført alene, med et hartkorn på 1/2 tønde.

I den næste i rækken af jordbøger som er fra 1671 var Peder Pedersen Gyden i fællig med følgende : Niels Andersen Pilgaard, Maren Lauridsdatter, Niels i Besgrøns kone og Søren Cortsen. At dømme ud fra landgildeydelsen besad Peder Pedersen kun en lille del af dette boel.

Her ses Peder Pedersen i Gyden i jordbogen fra 1671

Men i 1679 var han igen i besiddelse af et boel, som han havde i fællig med Melchior Lauridsen i Gyden. De betalte hver 2 Dr 2 sk som var den faste ydelse for et halv boel.

I Kop & Kvægskattelisten fra 1682 står der : “Peder Pedersen i Gyden og Hans Hustrue, 1 Daater, 2 Hæster, 1 hoppe, 2 Kiøer, 1 Ung-Nøed og 5 Faaer”

I jordbogen fra 1683 har Peder Pedersen igen et boel alene, hvor han også står opført med en landgildeydelse der svarede dertil

I Kop & Kvægskattelisten fra 1684 står der : “Peder Pedersen i Gyden og Hans Hustrue, 1 Daatter, 2 Hopper, 1 Koe, 2 Faaer og 1 Væder” De betalte hhv 3 mark 12 skilling og 1 mark 11 skilling

I Matriklen fra 1688 står der : Byrum Sogn, Selveiere no. 39 Peder Pedersen og Lars Jensen i Gyden - Hartkorn 1 td 2 skp 1 fjk 1 alb”, hvilket var en stor gaard på Læsø på den tid. De havde også “Selveier no 25”, som havde et hartkorn på 1 skp 3 fjk 2 alb. Beboeren hed Karen Mortensdatter. Måske den samme som Peder Pedersen tidligere var i fællig med.

Det har ikke været muligt at finde ud af hvornår Peder Pedersen i Gyden døde. I tingbogen fra 1686 i en sag, som tidligere er omtalt hos Laurids Poulsen Gyden, var Peder Pedersen d. 19. november anført med et “Sal”. Men ugen efter i opfølgingen af sagen, var dette “Sal” væk.

I Matriklen fra 1688 er der heller intet der tyder på at han var død på det tidspunkt. Dog skal man regne med en vis usikkerhed.

Men til andet er påvist må jeg gå ud fra at han døde efter matriklen i 1688.

Niels Sørensen Bov

Anenr. SØ-952

Niels Sørensen Bov var fra Hals sogn. Det vides ikke hvornår han blev født. Hans forældre var muligvis "Store" eller "Gamle" Søren Lauridsen og Anne Andersdatter som boede i Bovet i Hals sogn. Dem vender jeg tilbage til.

Niels Sørensen Bovs kones navn kender jeg ikke, ligesom jeg heller ikke ved hvornår og hvor de blev gift. De fik en del børn sammen. Denne viden har jeg fra et skifte efter Peder Nielsen i Bovet i Hals sogn, efter hvem der findes et skifte i Læsø Landfogeds skifteprotokol (C2-276), dateret d. 13. februar 1712. Denne Peder Nielsen i Bovet er Niels Sørensen Bovs søn, og i dette skifte er alle Peders søskende nævnt.

- 1 - **Søren Nielsen Bov (SØ-476) Han blev gift med Else Bjørnsdatter (SØ-477)**
- 2 - Jens Nielsen Bov
- 3 - Niels Nielsen Bov
- 4 - Maren Nielsdatter, der blev gift med Anders Nielsen Ambiørnsen
- 5 - Ingeborg Nielsdatter, der blev gift med Niels Andersen fra Vesterø
- 6 - Kirsten Nielsdatter, der blev gift med Søren Christensen Bov.
- 7 - Peder Nielsen Bov.

Niels Sørensen Bovet findes også i de gamle jordbøger. Første gang han optræder deri er i 1662 hvor han står opført med et inderst i Hals sogn "Niels Sørrensen gifuer Huuspenge 3 mk 12 sk. Kand saae Biug 2 skipper, Rug 2 skipper, Andre 2 skipper"

Følger man dette inderst tilbage i de gamle jordbøger fra 1655, 1653, 1652, 1651 og 1650, så ejes det af en Anne Andersdatter. En af de personer der er opført ved siden af Anne Andersdatters inderst i jordbøgerne er "ung" Søren Lauridsen, som forsvinder fra jordbøgerne mellem 1663 og 1671.

Jeg har ledt forgæves i jordbøgerne efter hans bror, som ifølge traditionen blev kaldet "Store" eller "Gamle" Søren Lauridsen. Jeg tror at denne "Store" Søren Lauridsen havde været gift med Anne Andersdatter og dermed far til Niels Sørensen Bov.

I et gammel dokument, i Viborg Bispearkiv (C2-275), der hedder "No9 Antegnelse paa Huis Gots Som Skal Stedes....." fra 1652 er der følgende om "gamle" Søren Lauridsen :
"Biørn Andersen Skal Stede halffue part aff gamel Sørren Lauritsens Indest i Udi Hals"

I jordbogen 1663 har Niels Sørensen Bov det samme inderst som i 1662.

I jordbogen fra 1671, som er den næste i rækken står der "Niels Sørensen i Bou 3 rd (?) s15 skall vere aff it Hus er øde"

I 1679 er Niels Sørensen Bovs inderst stadig øde, og det samme i 1683 jordbogen.

Årsagen, til at Niels Sørensen Bovs inderst og mange andre i Hals sogn blev lagt øde, var at sandflugten ramte hårdest i dette sogn. Hals sogn var i tidligere tider det største, men efter sandflugten var der ikke meget tilbage.

I Læsø Museumsforenings årsskrift fra 1995 er der en artikel om sandflugten. Artiklen hedder "100 års kamp mod sandflugten på Læsø", skrevet af Kirsten Stoklund Johansen. I denne artikel, hvor Niels Sørensen Bov er nævnt, står der bla. :

"1680. Sandflugten er blevet forværret, og d. 9. 8. 1680 beder biskoppen over Viborg Stift hr. Severin Glud og lektor i theologi Peder Willumsen Paludanis om at få foretaget et syn over, hvor slemt det står til med de steder i Hals sogn, der hærages af sandflugten.

Det drejer sig om 25 beboelser. Det oplyses ikke, hvor mange ejendomme der endnu er gået fri, men rapporten giver et godt billede af skadens omfang. Synet foretages og skrives af stedets præster, J.J Paludan og N. Christensøn Aalborg, og bevidnes af 4 beboere.

Det lyder således :

.....Niels Søfrensen i Bou staar for 3 Rixd. oc har hwerkwn huse eller Jorden nyttig paa steden, men har flyt husene anden steds hen, hwor han nu boer....."

Det var en hård skæbne der ramte Hals sogn. Niels Sørensen Bov måtte pille sit hus ned, flytte det, og siden genopføre det - med kone og børn. Hvor det mere præcis blev flyttet hen, ved jeg ikke.

I matriklen fra 1688 var der tre i Hals sogn der hed Niels Sørensen, men ingen af dem med tilnavnet Bov. Uanset hvem af de tre med navnet Niels Sørensen vi tager, vil det betyde at Niels Sørensen Bov skulle have taget et spring op ad den sociale rangstige, fra et inderst til et boel. Hvilket må anses at være usandsynligt på den tid.

Niels Sørensen Bov blev i Hals sogn efter at han havde flyttet sit hus. Det ses i Læsøs tingbøger hvor han optræder nogle få gange. Den første gang er fredag d. 23. april 1687 :

"Jacob Arentz har stævnet for resterende landgilde, forfalden Sct. Ollaj dag 1686, følgende.....
Inderst i Hals sogn, Niels Sørensen Bov 2 Mk 8 sk"

Fredag d. 30. marts 1688 var der igen problemer med landgilden :

"Forvalter Adam Andreas Voss ved sin Fuldmægtig sign, Jacob Arentz havde indstævnet følgende til at betale rest paa landgilde Hals Sogn, Niels Sørensen Bov 3 Mk 12 Sk"

Fredag d. 21. december 1694 nævnes Niels Sørensen Bov igen i tingbogen. Men denne gang med et "Sal" foran. Han er altså død i tidsrummet mellem d. 30. marts 1688 og d. 21. december 1694. Mere vides ikke om hans død.

Sagen i tingbogen :

"Landets indbyggere, som til Christen Hesselberg deres anpart resterer for det engelske vrag, og det imod dom.

Blandt flere i de tre sogne : Hals sogn, Niels Sørensen Bov's arvinger, nemlig Jens Nielsen og Peder Nielsen 6 rd 12 sk."

Det har ikke været muligt at finde sagen om det engelske vrag i de bevarede tingbøger. Sagen må derfor være fra det tidsrum, hvor der desværre ikke er bevaret nogle tingbøger. Dette tidsrum var fra d. 24. oktober 1690 til d. 17. august 1693. Da det er "Niels Sørensen Bov's arvinger" der er stævnet, var Niels Sørensen selv med i den sag om vraget, hvilket gør at det tidsrum hvori han døde kan indsnævres til samme periode som de manglende tingbøger.

Søren Lauridsen Bachen

Anenr. SØ-956

Søren Lauridsen Bachen boede i Byrum sogn. Hvornår han blev født og hvem hans forældre var, det vides ikke. Men i relation til hans alder, så findes han i et dokument, der findes i Viborg Bispearkiv (C2-263) nr. 33, fra d. 10. november 1629. Her er han nævnt sammen med 23 andre Læsøfolk som skal være tinghører.

Her ses Søren Lauridsen paa Broen nævnt i det gamle dokument. Først var Søren benævnt "på Broen" og senere på "Bachen".

Han nævnes også i en sag ved Læsø birketing d. 4 februar 1631. Det ses af et dokument i Viborg bispearkiv (C2-263). Han er igen en blandt 23 andre der skal give et tingsvidne. Dette dokument er det samme som blev omtalt ved Dines Lydichsen (SØ-504)

Søren Lauridsens Bachens kone kendes ikke. Men de fik 4 børn, og måske flere.

- 1 - **Jens Sørensen Bach (SØ-478), Han blev gift med Dorthe Andersdatter (SØ-479)**
- 2 - Svend Sørensen Bach
- 3 - Anne Sørensdatter. Hun blev gift med Tommes Mortensen
- 4 - Laurids Sørensen.
- 5 - Peder Sørensen

Oplysningerne om Søren Lauridsens børn, dog ikke Peder, findes i Læsø tingbog fra 1696, i en sag fra fredag d. 28. februar.

Oplysningen om sønnen Peder findes i et dokument fra 1652 der ligger i Viborg bispearkiv (C2-275) Dokumentet hedder "No 9 Antegnelse paa Huis gots Som skal Stedes och Sager som skal aff suiges - Anno 1652"

En af sagerne lyder :

"Sørren Lauritsens Sønn paa Broen Ved naffn Peder Sørensen haffuer beliget sitt eget slegt, ehre huer andre beslegtet Udi triede Led ehr tagen Dom paa hans hals. Disligesaa paa Anne Knudsdatter Som hand haffuer beligett".

Peder Sørensen var ikke nævnt i skiftet efter Søren Lauridsen. Enten var dommen fra 1652 blevet fuldbyrdet eller han var måske stukket af fra øen.

Fredag d. 28. februar 1696

"For retten fremkom Peder Tommesen Her af Byrum Sogn og I dag Paa sin moders Anne Søfrensdatters Veigne Sal Tammes Mortensens efter lefuerske, Inden ting og ret med haand og Mund Solte schiøtte og afhendede fra sig og Sine arfvinger føede og u-føede en Søster Lod udi en Shude falden i arf efter hendes broder Lars Søfrensen der nest hendes Søster lod udi Søfren Lauridsens boel paa Bachen, Huus Jord og Ejendom efter Indvurderings Indhold af Dato 13 Juny Ao 1679 med alt sin tilligelse som nu tillige og af Arilds tiid tillige haver. Indted der af under tagendes I nogen maader og til hendes broder Erlig og Velagte mand Jens Søfrensen paa Bachen, hand og hands arfvinger føede og u-føede til Evindeligh arf og Ejendom....."

Men her forinden findes Søren Lauridsen også i de gamle jordbøger. Her findes han under tilnavnet "Broen" i stedet for "Bachen". Hvorfor ved jeg ikke.

Jordbogen fra 1650 "Sørren Lauritsen paa Broen - Salt 1 Tønde - Penge 1 Dr 4 Sk" Han havde et boel i Byrum sogn.

I jordbogen fra 1651 er Søren Lauridsen opført med samme som i 1651. I jordbogen 1652 er han stadig opført med et boel i Byrum, men denne gang er landgildeydelsen ændret til 4 Dr 4 sk, som en følge af saltudvindingens afvikling.

I jordbogen fra 1653 ses der indført det samme som i 1652. Dog ikke i "Peder Willumsens Copie", hvor det fortsat er anført den gamle betaling på 1 Tønde Salt og 1 Dr 4 sk.

I jordbogen fra 1655 står "Sørren Lavritsen", og ydelsen på 4 Dr 4 sk

I jordbogen fra 1662 "Søren paa Brofven it Boel, skylder Salt - 1 Tønde, gifuer gesteri penge 1 Dr 4 Sk - Angaff at Kand saa Biug 3 Tønder - Ingen Eng Jord"

Atter ses den gamle ydelse. Hvorfor vides ikke, da den blev omregnet til penge, nærmere bestemt må det være 4 Dr 4 Sk.

I jordbogen 1663, "Sørren paa Brouen - 4 Dr 4 sk" Det var sidste gang at Søren Lauridsen var at finde i de gamle jordbøger. Den næste af de bevarede jordbøger var fra 1671, da var boelet overtaget af sønnerne Jens Sørensen, Laurids Sørensen og Svend Sørensen.

Men i Matriklen fra 1664 er Søren stadig nævnt, "Søffren paa Brouen" med en 1/2 tønde hartkorn

Søren Lauridsen må da været gået på aftægt hos en af sønnerne, for han døde først i 1679. Det ses af den tidligere omtalte sag fra Læsø tingbog 1696. Skiftet er dateret d. 13. juni 1679, men selve skiftet er desværre ikke bevaret.

Laurids Melchiorson

Anenr. SØ-960 & 1020 & 1848 - Anesammenfald og Aneforskydning

Laurids Melchiorson boede i Vesterø sogn. Hans fødselsår og forældre kendes ikke. Men han må være født ca 1570 - 1575, for d. 10 december 1604 optræder han som tinghører i en sag som har været for Landstinget. Dette dokument findes i Viborg bispearkiv (C2-263), nr 34. For at optræde her må han have nydt en vis anseelse i samfundet, og det krævede at man havde opnået en vis alder.

Laurids Melchiorson blev gift med Kirsten hvis efternavnet ikke kendes. De må være blevet gift ca år 1600-1605. Hvor vides ikke.

Laurids Melchiorson og fru Kirsten fik følgende børn, og måske flere.

- 1 - Anne Lauridsdatter der blev født ca 1605. Hun blev gift med Ambrus Nielsen
- 2 - **Laurids Lauridsen Melchiorson (SØ-510) Han blev gift med Maren Andersdatter (SØ-511)**
- 3 - **Poul Lauridsen Melchiorson (SØ-480 & SØ 924). Han blev gift med Else Christensdatter (SØ-481 & SØ-925)**
- 4 - Jens Lauridsen Melchiorson
- 5 - Ander Lauridsen Melchiorson

Laurids Melchiorson var skipper, hvilket han var allerede i 1612. I bogen "Arbejde og kønsroller på Læsø" af Bjarne Stoklund findes der en oversigt over Læsøskippere som har indtaget tømmerlast på ladesteder syd for Uddevalla i Bohus Len i Sverige. En af disse skippere var Laurids Melchiorson.

Laurids Melchiorson optræder også i en sag ved Læsø birketing d. 4 februar 1631. Det ses af et dokument i Viborg bispearkiv (C2-263). Han er en blandt 23 andre der skal give et tingsvidne.

Laurids Melchiorson hustru Kirsten døde i 1650, og blev begravet i Vesterø d. 6. oktober. I kirkebogen står der "Kirsten, Laurids Melchiorsons hustru"

Laurids Melchiorson finder vi også i de gamle jordbøger.

I jordbogen fra 1650 står han opført med et boel og et inderst i Vesterø sogn. Det samme gør han i jordbogen fra 1651, men ved boelet står der en landgildeydelse der er dobbelt så stor som den normale ydelse. Han må derfor have ejet 2 boel og 1 inderst.

I jordbøgerne fra 1652, 1653 og 1655 står han også opført med inderstet og "boelet" med den dobbelte ydelse.

Laurids Melchiorson døde i 1655 og blev begravet d. 1. oktober. der er ikke bevaret noget skifte efter hverken Laurids Melchiorson eller hans hustru.

Christen Pedersen Cortsen

Anenr. SØ-962 & SØ-1850 - Anesammenfald og Aneforskydning

Christen Pedersen Cortsen boede i Byrum sogn. Hans forældre, fødselsår, og hans kones navn kendes ikke.

Christen Cortsen må være den Christen Pedersen Cortsen der er nævnt i et dokument, der findes i Viborg bispearkiv (C2-263) nr. 33, dateret d. 10. november 1629

I samme arkiv findes der også et dokument, uden nummer, men dateret d. 4. februar 1631, hvor Christen Pedersen Cortsen er for tinget i en sag om hans søsterdatter Anne Marqvorsdatter, "Udi Hvis omkostning Han Haffuer Udtaaet". Denne søsterdatter kan af en eller anden årsag ikke klare sig selv, og går derfor på omgang, og nu har Christen Pedersen Cortsen gjort sin pligt.

I samme dokument er der også nævnt en Jens Pedersen Cortsen, som må være hans bror. Se iøvrigt i min gennemgang af de gamle jordbøger.

Christen Pedersen Cortsen fik i hvert fald 2 børn.

1 - Else Christensdatter (SØ-481 & SØ-925). Hun blev gift med Poul Lauridsen Melchiorsen (SØ-480 & SØ-924)

2- Laurids Christensen Cortsen.

Christen Pedersen Cortsen må have tilhørt den mere velstillede del af Læsøs indbyggere. Det ses i de gamle jordbøger. I jordbogen fra 1650 er han i besiddelse af 3 boel i Byrum sogn. Det ene har han alene, og de to andre i fællig. Det ene fællig er med Jens Cortsen, som må være hans bror, og det andet er i fællig med Lydich Pedersens arvinger og Maren Oluffster (Olufsdatter)

I jordbøgerne fra 1651 og 1652 er Christen Pedersen Cortsens besiddelser som de var 1650 jordbogen.

I jordbogen fra 1653 har Christen Cortsen nu kun to af boelene. Det han var alene om, og det han havde i fællig med Jens Cortsen. Det tredje er overtaget af sønnen Laurids Christensen, som dermed var i fællig med Lydich Pedersens arvinger og Maren Olufsdatter.

Dette ejerskifte bekræftes af et dokument i Viborg Bispearkiv (C2-275). Dokumentet hedder "No9 Antegnelse Paa Huis Gods Som Skal Stedes....." fra 1652. Heri står :

"Laurits Christensen Cortsen skal Stede triede part aff Lüdich Pedersens gaard i Byrum" Det må være den part Christen Pedersen Cortsen tidligere havde

Her ses teksten i dokumentet fra 1652

I 1655 jordbogen har Christen Pedersen Cortsen nu kun det ene boel tilbage. Det han var alene om. Det andet som han tidligere havde i fællig med Jens Cortsen, er nu overtaget af datteren Else Christensdatter og svigersønnen Poul Lauridsen. Stadig i fællig med Jens Cortsen.

I Jordbogen fra 1655 var det sidste gang at Christen Pedersen Cortsen var opført i en jordbog. I den næste af de bevarede fra 1662, er der ved sønnen Laurids Christensens boel angivet følgende :

“Laurids Christensens Moder oc Maren Olufsdatter tu Boel skylder Aarlig, Salt 2 Tønder, Giffuer gesteri penge 2 Dr 8 sk. Laurids Christensen angaff at de Kand saae Biug 3 Tønder, (?) 1 Tønde.

Christen Pedersen Cortsen må være død imellem 1655 og 1662, ellers ville der ikke have stået “Laurids Christensens Moder”. De havde tilsyneladende slået de to boel sammen.

I jordbogen fra 1663, står der “Christen Kortsens Kone, Laurids Christensen og Maren Olufsdatter, 8 Dr 8 sk”. Denne betaling på 8 Dr 8 sk viser at de stadig er i besiddelse af to boel. Landgildeydelsen var på 4 Dr 4 sk. pr. boel.

Det var sidste gang at Christen Pedersen Cortsens kone var nævnt i de gamle jordbøger. Den næste i rækken af bevarede jordbøger er fra 1671. Det må derfor antages at Christen Cortsens kone er død imellem 1663 og 1671.

Der findes ingen kirkebogsoptegnelser fra Byrum sogn på det tidspunkt, og der er heller ikke bevaret noget skifte efter dem.

*Her ses Byrum kirke, hvor Christen Pedersen
Cortsens begravelse må være foregået*

Laurids Madsen ved Krogbechen

Anenr. SØ-1000

Laurids Madsens fødselsår, hans kones navn og hvor mange børn han fik foruden den ene søn vides ikke

1 - Laurids Lauridsen (SØ-500) Han blev gift med Maren Jensdatter (SØ-501)

Men ud fra de gamle jordbøger ses at han havde et halv boel i Byrum sogn kaldet "Bechen" eller "Krogbech". Dette halve boel overtog han før 1650, for han var allerede opført i den første af de gamle jordbøger, som stammer fra 1650. Heri står :

"Laurids Madsen Ved Bechen" Han betaler i landgilde det faste beløb for et halvt boel som er - 1 tønne salt og 2 Dr 2 Sk.

Laurids Madsen ved Bechen er opført på samme måde i de følgende jordbøger der er fra årene 1651, 1652, 1653 og 1655 enten "Laurids Madsen ved Bechen" eller "Laurids ved Bechen" I 1653 findes der en jordbog mere end den tidligere nævnte. Den hedder "M. Peder Willumsens Copie af Lessøe Jordbog" heri står der : "Laurids Madsen ved Krogbech"

Laurids Madsen døde imellem 1655 og 1662. Det ses af den næste jordbog der er fra 1662. I den står der følgende :

"Laurids Madsens Kone Ved Krog Bech it hal Boel, skylder aarlig - Salt 1 Tønne, Gifuer gesteri penge 2 mk 2 Sk - Angaff Hendis Søn Laurids Lauridsen at de kand saa aarligen Biug 1 1/2 Tønne, Rug 2 Skepper, Andre 2 Skepper - Angaff Sig ingen Eng Loed at Hafue"

Det er ikke på nuværende tidspunkt muligt at give et mere præcist svar på hvilket år Laurids Madsen døde. Dels ligger det før kirkebegens start, og dels er der ikke bevaret skifte eller lignede.

I jordbogen fra 1663, "Laurids i Bechens Kone - 2 Sdr 2 Sk" Her kaldes stedet for Bechen, hvilket svarer til de ældste af jordbøgerne fra 1650-1655.

I Matriklen fra 1664 : "Laurids Kone Ved Krogbech" Hartkorn 6 skp

Det var sidste gang at Laurids Madsens kone var opført i forbindelse med det halve boel. I den næste jordbog der er fra 1671 var det sønnen Laurids Lauridsen der havde overtaget hus og jord. Om Laurids Madsens kone er død eller endnu nogle år levede på aftægt det ved jeg ikke. For der er heller ikke bevaret noget skifte eller lignende efter hende.

*Her ses et udsnit "Kort
over Øen Lessøe, under
det kongelige Videnska-
bers Societets Direction,
optaget Aar 1786 af J.Elling"
Krogbech ses lige under
midten på kortet*

Laurids Sørensen Smed og Anne Nielsdatter

Anenr. SØ-1016 & SØ-1824 og SØ-1017 & SØ-1825 Anesammenfald og Aneforskydning

Laurids Sørensen Smed blev født ca 1579. Hans forældre kendes ikke.

Han blev gift ca 1614, måske før, med Anne Nielsdatter.

Anne Nielsdatters fødselsår og forældre kendes ikke.

De fik følgende børn.

- 1 - **Jens Lauridsen Smed (SØ-508), født ca 1615. Han blev gift med Johanne Jensdatter (SØ-509)**
- 2 - **Søren Lauridsen Smed (SØ-912), født ca 1623. Han blev gift med Anne Lauridsdatter (SØ-913)**
- 3 - Kirsten Lauridsdatter, født ca 1631

Laurids Sørensen Smeds kone Anne Nielsdatter døde i 1649 og blev begravet i Vesterø d. 17. november. Der var ikke angivet nogen alder, og der er ikke bevaret noget skifte efter hende.

Laurids Sørensen Smed blev gift igen d. 2. marts 1651 med Anne Hansdatter. De blev viet i Vesterø kirke.

De fik ingen børn, hvilket var af naturlige årsager. Anne Hansdatter var ca 60 år da de blev gift.

Laurids Sørensen Smed findes i de gamle jordbøger. I jordbogen fra 1650 har han et inderst i Vesterø sogn, "Laurids Smed i Vester". I landgilde skulle han betale 1 Rdl.

Laurids Sørensen Smed er opført på samme måde i jordbøgerne fra 1651, 1652, 1653 og 1655.

Laurids Sørensen Smed døde i 1661, og blev begravet i Vesterø d. 2. maj - 82 år gammel.

I jordbogen fra 1662 var Laurids Sørensen Smed stadig opført som om han ikke var død. Der stod : "Laurids Smid gifuer Huuspenge 20 sk - Kand saae Biug 3 Skipper"

Der burde have stået et "Sal." foran Laurids Sørensen Smeds navn.

I jordbogen 1671 står der ved det samme inderst "Søren Lauridsen Smeds arfvinger" Sønnen Søren havde overtaget sin fars inderst, og var nu allerede død fra det.

Laurids Sørensen Smeds anden hustru Anne Hansdatter døde i 1675, og blev begravet i Vesterø d. 9. maj. I kirkebogen står der "Salig Laurids Smids Hustrue"

Der er ikke bevaret noget skifte efter hende.

Anders Nielsen Thuren og Margrethe Lauridsdatter Thuren

Anenr. SØ-1828 og SØ-1829

Anders Nielsen Thurens fødselsår og hans forældre kendes ikke. Han blev gift med Margrethe Lauridsdatter Thuren, hvor og hvornår vides heller ikke.

Margrethe Lauridsdatter Thuren blev født ca 1572, hvor vides ikke, ligesom hendes forældre endnu er ukendte.

De fik i hvert fald to børn

1 - Stor Niels Andersen i Thuren. Han blev gift med Maren Pedersdatter

2 - **Ung Niels Andersen i Thuren (SØ-914). Han blev gift med Margrethe Nielsdatter (SØ-915)**

Anders Nielsen Thuren når vi lige at stifte bekendtskab med i de gamle jordbøger. I jordbogen fra 1650 er han opført med et boel i Vesterø sogn. Der står :

“Anders Nielsen i Turen - Salt 1 Tønde - Penge 1 Dr 4 sk”

I jordbogen fra 1651 står der “Anders Nielsens i Turens Arfvinger”. Anders Nielsen er altså død, enten i 1650 eller 1651. Trods det at Vesterøs kirkebøger startede i 1646, har det ikke været muligt at finde hans begravelse. Han kan være død på havet, som det er sket for mange af Læsøs mandlige indbyggere.

I jordbogen fra 1652 står der på samme måde som i 1651.

Fra 1653 og frem til jordbogen 1662 er det sønnerne “ung” og “store” Niels Andersen Thuren der står opført med boelet

I jordbogen fra 1662 står der følgende ved samme boel, “Margrethe i Thuren, ung og gl. Niels Andersen” Det er Margrethe Lauridsdatter der nu også står opført. Det samme igen i 1663, dog med den ændring at begge hendes sønner er døde. “Margrethe Lauridsdatter i Turen og Hindes Sønners Børren” - Landgildeydelse er stadig den samme.

Det var sidste gang at Margrethe Lauridsdatter var opført i Læsøs jordbøger.

Margrethe Lauridsdatter døde i 1663, og blev begravet d. 25. oktober på Vesterø kirkegård. I kirkebogen står der : “Margrethe udi Thuren - 91 år gammel”

Der er ikke bevaret noget skifte efter hende.

Peder Lauridsen Gyden

Anenr. SØ-1852

Peder Lauridsen Gydens fødselsår hans hustru og forældre kendes ikke.

Han fik i hvert fald 2 børn, som begge ses i et tingbogsuddrag fra d. 19. og d. 26. november 1686. Børnene var :

1 - Peder Pedersen Gyden (SØ-926) - eller en datter der var gift med Peder Pedersen Gyden. Se nærmere forklaring hos ham.

2 - Else Pedersdatter

Peder Lauridsen Gyden døde i 1650 eller før. Det ses i de gamle jordbøger, hvor han i den første, af de bevarede, fra 1650 er opført på følgende måde :

“Peder Lauritsens i Gyden Arffv. och Karen Mortensdatter - Salt 1 Td, Penge 1 Dr 4 Sk”.

Som det ses, står der at det var Peder Lauridsens arvinger der besad boelet. Om han døde det år eller tidligere kan ikke siges.

I jordbogen fra 1651 er han opført på samme måde, ligeledes i fællig med Karen Mortensdatter og med samme landgildeydelse.

*Her ses udsnittet fra jordbogen fra 1650
der viser Peder Lauridsen Gyden og Karen Mortensdatter*

Det var så farvel til Læsø i denne omgang

Navneregister

Navneregistret indeholder alle navne der nævnt i denne slægtsbog, uanset om personen optræder som fadder, tinghører, familie o.s.v.

Hovedpersonerne i hvert afsnit er kun opført første gang de nævnes, hvorimod andre er anført hver gang.

F.eks i afsnittet “Niels Hyllebusk og Else Sørensdatter Langstræde” vil de to kun være nævnt en gang. Men optræder de i andre afsnit, er deres navne registreret hver gang de nævnes.

For personer der ikke er fra Læsø gælder, at bynavet er skrevet i en parentes.

Registret er ordnet alfabetisk efter efternavne/kaldenavne. En person der hedder Laurids Lauridsen Hyllebusk findes både under “Lauridsen” og “Hyllebusk”

Navne der ligner hinanden og ofte forveksles er slået sammen til et fælles navn. F. eks Lars, Laurs, Laurids findes under Laurids(sen) - (datter), og Joen og Jens findes under Jens(sen) - (datter) o.s.v.

Sideangivelserne skal forstås på denne måde :

2,3,38,49 betyder at personen er nævnt på hver af de angivne sider.

2-8, 12-15, angiver at personen er nævnt på samtlige sider fra 2 til 8 og igen på samtlige sider fra 12 til 15

Andersen, Niels	82,86,108,177,191,225
Andersen, Niels (Egholm)	12
Andersen, Poul	155
Navn	Side
Andersen, Søren	160,209
Andreasen, Niels	77
Anne Madsdatter Thorsdatter	46
Arentz, Jacob	153,169,226
Aronsdatter, Anne	79,117,167
Augis, Anne Nielsdatter (Ofuis)	168 -173,175,220
Axelsdatter, Barbara	60
Axelsen, Peder Christian	39,40,42
Babæ, Johan Henric	32,44
Bach Nielsdatter, Dorthe	46
Bach, Claus Sørensen	92, 100
Bach, Dorthe Nielsdatter	32
Bach, Else Nielsdatter	46,87,123,125
Bach, Jens	27
Bach, Jens Lauridsen	91,98
Bach, Jens Nielsen	126
Bach, Jens Sørensen	125,193,227,228
Bach, Karen Jensdatter	46,87,125,190,193
Bach, Laurids Jensen	109,193
Bach, Mads Nielsen	72
Bach, Niels Sørensen	110,112
Bach, Svend Madsen	64 -70
Bach, Svend Sørensen	227
Bach, Søren Jensen	106,109,193
Bach, Søren Lauridsen	193,195,227
Bach, Søren Nielsen	32,126,128
Bak, Niels Sørensen	87,125,190,193,196
Baltzer, P.	39
Bangsboe, Niels Michelsen	66
Barfoed, (?) (Pastor) (Sønderholm)	15,16
Bech, Biørn Lauridsen	184,189
Bech, Margrethe Jensdatter	56
Bech, Michel Christensen	12

Berntsen Fallenkamp, Jens	83
Berntsen, Mads	61,62,66-68
Bertelsdatter, Anne	187,221
Bertelsdatter, Maren	171,221,222
Bertelsen Gaarden, Laurids	109,111,112
Bertelsen Rimmen, Søren	119,179,221,222
Bertelsen Thuren, Søren	170
Bertelsen, Biørn	119,163,167,213
Bertelsen, Jens	169
Bertelsen, Laurids	127,129,154,175,180,222
Bertelsen, Poul	184,189
Bertelsen, Søren	220
Besgrøn, Anders Jensen	214
Besgrøn, Erich Andersen	214,215
Besgrøn, Jens Andersen	214
Besgrøn, Laurids	204
Besgrøn, Niels	224
Birchen, Svend Pedersen	46
Bister, Anne Olesdatter	32,44
Bister, Ole Poulsen	32,44,54,81,89,90
Biørnsdatter Jørgensdatter, Else	12,28
Biørnsdatter Jørgensdatter, Maren	28,29,31
Biørnsdatter Nielsdatter, Else	27,32,44-47, 83
Biørnsdatter Poulsdatter, Maren	33
Biørnsdatter, Anne	119,180,181
Biørnsdatter, Birgitte	119
Biørnsdatter, Else	125,190,225
Biørnsdatter, Kirsten	83
Biørnsdatter, Margrethe	119
Biørnsen Bech, Poul	80
Biørnsen, Bertel	119,165,180,181,214,215
Biørnsen, Jens	214
Biørnsen, Niels	205,206
Biørnsen, Peder	66
Blære, Christen Nielsen	35,38-43
Boje, Peder	66
Bojesen, Hans	170
Bojesen, Mads	172,174

Christensen, Niels Søren	35,36
Christensen, Peder (Sønderholm)	12
Christensen, Wulf	38,39,41,43
Christoffersen, Laurids Søren	52
Christophersen, Anders	127,166,194,195
Christophersen, Bertel	109
Christophersen, Erland	206,208
Christophersen, Laurids Søren	54,55
Christophersen, Niels	209
Clausdatter, Edil	46,83
Clausen, Albret	80
Clausen, Michel	165
Cortsdatter, Else Margrethe	38
Cortsen Christensen, Melchior	35
Cortsen, Anne Christensdatter	91,92,97,98,100
Cortsen, Anne Kirstine Christensdatter	38
Cortsen, Anne Sørensdatter	138,139,144,145
Cortsen, Christen	77
Cortsen, Christen Melchior	27,35,60,62,67,72,91,127,151
Cortsen, Christen Pedersen	197,198,230
Cortsen, Else Sørensdatter	131,132,135,137,140.144 -146,150
Cortsen, Jens	197,198
Cortsen, Jens Pedersen	230,231
Cortsen, Laurids Christensen	230,231
Cortsen, Laurids Poulsen	74
Cortsen, Melchior Christensen	35,60,91,92,98 -100
Cortsen, Melchior Lauridsen	64
Cortsen, Michel Christen	180
Cortsen, Michel Jocumsen	131
Cortsen, Niels Søren Christensen	38
Cortsen, Peder	91
Cortsen, Peder (Aalborg)	131,137
Cortsen, Peder Christensen	91
Cortsen, Peder Sørensen (Aalborg)	140,146
Cortsen, Søren	65,67,70,224
Cortsen, Søren Christensen	60,91,92,97-100
Cortsen, Søren Jensen	91,131,183,197,213
Dahlin, Mads	53

Christensen Aalborg, Niels	226
Christensen, Christen Melchior	35
Christensen, Jens	85
Christensen, Laurids	105
Christensen, Melchior Cortsen	35,36
Christensen, Michel	180,181
Christensen, Niels	175
Christensen, Niels Carl	40,42
Christensen, Niels Hyllebusk	35
Christensen, Niels Søren	35,36
Christensen, Peder (Sønderholm)	12
Christensen, Wulf	38,39,41,43
Christoffersen, Laurids Søren	52
Christophersen, Anders	127,166,194,195
Christophersen, Bertel	109
Christophersen, Erland	206,208
Christophersen, Laurids Søren	54,55
Christophersen, Niels	209
Clausdatter, Edil	46,83
Clausen, Albret	80
Clausen, Michel	165
Cortsdatter, Else Margrethe	38
Cortsen Christensen, Melchior	35
Cortsen, Anne Christensdatter	91,92,97,98,100
Cortsen, Anne Kirstine Christensdatter	38
Cortsen, Anne Sørensdatter	138,139,144,145
Cortsen, Christen	77
Cortsen, Christen Melchior	27,35,60,62,67,72,91,127,151
Cortsen, Christen Pedersen	197,198,230
Cortsen, Else Sørensdatter	131,132,135,137,140.144 -146,150
Cortsen, Jens	197,198
Cortsen, Jens Pedersen	230,231
Cortsen, Laurids Christensen	230,231
Cortsen, Laurids Poulsen	74
Cortsen, Melchior Christensen	35,60,91,92,98 -100
Cortsen, Melchior Lauridsen	64
Cortsen, Michel Christen	180
Cortsen, Michel Jocumsen	131
Cortsen, Niels Søren Christensen	240 38

Erlandsen, Jens (Aalborg)	164
Erlandsen, Morten	78,195
Erlandsen, Peder Jensen	123
Estrup, Jens	75
Estrup, Jens Christensen	80,121
Fallenkamp, Berendt	106,119,139,154,155,166,177,180
Fallenkamp, Berendt	215,222
Fallenkamp, Jens	60,103,108
Fallenkamp, Jens Berntsen	83
Friderichsdatter, Karen	80
Friderichsdatter, Mette Margrethe	80
Fridericksen, Christen	74
Funk, Mathias	80
Fæder, Hans Hansen	106
Gad, Anders	206
Gad, Anders Madsen	204
Gad, Biørn Jensen	199
Gai, Ambrus Olsen	79
Gai, Claus	65, 70
Gai, Inger Nielsdatter	81
Gai, Jens Andersen	154
Gai, Jens Peder	30
Gai, Peder Lauridsen	67,68
Gai, Peder Nielsen	54
Gammelgaard, Anne Poulsdatter	44,79,117,119
Gammelgaard, Bertel Nielsen	179,221
Gammelgaard, Poul Sørensen	79,119,179,182,184,189
Geertsen, Friderich	80
Glud, Severin	92,226
Graven, Christen	39,40,58
Grøn, Nicolai	61,65,66,70,75
Gyden, Else Lauridsdatter	182
Gyden, Jens Nielsen	205,212
Gyden, Laurids Jensen	183,224
Gyden, Laurids Lauridsen	182
Gyden, Laurids Nielsen	165
Gyden, Laurids Poulsen	182,223,224
Gyden, Laurids Poulsen Melchiorson	241 182,223

Hansen Duun, Lars (Sønderholm)	12,28,30
Hansen Fæder, Hans	106
Hansen Skræder, Jacob	74
Hansen Strøm, Jacob	52
Hansen Østerby, Niels	168
Hansen, Bertel	180,181,212,215
Hansen, Biørn	155
Hansen, Casper	169
Hansen, Hans	87
Hansen, Jacob	47,54,87,89
Hansen, Jens	87,89
Hansen, Laurids	168,191
Hansen, Mads (Sæby)	65
Hansen, Niels	87,127,169,180,181,212
Hansen, Niels L. (Sønderholm)	12
Hansen, Peder	87,89
Hansen, Svend	87
Haugtorn, Anders	171
Haugtorn, Niels Andersen	163
Hautorn, Anne Nielsdatter	205
Heja, Jørgen Jørgensen	121,122
Henric, Jacob	32,44,57,74,79,80
Henrichsen, Niels	153,168,169
Hesselberg, Christen	226
Hesselberg, Jens	166,180,181
Hesselholt, Jens	37-39,41-43,47,52-54,57,59,77,78
Hesselholt, Jens	82,86,89
Himmerig, Anne Lauridsdatter	194
Himmerig, Laurids Nielsen	191
Himmerig, Mads Pedersen	191
Himmerig, Niels Nielsen	175
Hiort, Bøje	53
Hiorth, (?) (København)	65
Hiørring, Jens Lauridsen	81,82
Hiørring, Niels	27
Hulbech, Søren Pedersen	191
Hulbeck Pedersdatter, Anne	32,44
Hulbeck, Mads	67

Jacobsen, (?) (Pastor) (Nr.Tranders)	13
Jacobsen, Mads	74
Jacobsen, Otte	64
Jansen, (?) (Pastor)	16
Jelbesen, Christen (?)	84
Jensdatter Bach, Karen	46,87,125,190,193
Jensdatter Bech, Margrethe	56
Jensdatter, Anne	47,123,163,193
Jensdatter, Else	105,108,110,111,153,160,161,193
Jensdatter, Else	204
Jensdatter, Giertrud	105
Jensdatter, Johanne	163,210,233
Jensdatter, Kirsten	35
Jensdatter, Maren	119,153,180,193-196,202,204,232
Jensdatter, Margrethe	193,204
Jensen Bach, Laurids	109,193
Jensen Bach, Søren	106,109,193
Jensen Besgrøn, Anders	214
Jensen Bov, Laurids	79
Jensen Bov, Niels	46,79,83
Jensen Brems, Niels	84
Jensen Bruun, Laurids	72,189
Jensen Cortsen, Søren	91,131,183,197,213
Jensen Dommerensgaard, Laurids	184
Jensen Dyrodden, Laurids	153
Jensen Erlandsen, Peder	123
Jensen Gad, Biørn	199
Jensen Gyden, Laurids	183,224
Jensen Krag, Laurids	186
Jensen Melchiorsen, Jens	128,129
Jensen Melchiorsen, Laurids	128
Jensen Skov, Laurids	44,74
Jensen Smed, Clemen	171
Jensen Smed, Jens	163,164,165
Jensen Smed, Svend	105,163,168,210-212,215
Jensen Smidt, Jørgen	79
Jensen Smidt, Svend	79
Jensen Starbeck, Laurids	206

Langstræde, Anne Margrethe Sørensdatter	61,62,66-68,71
Langstræde, Else Sørensdatter	35,72,79,103,105
Langstræde, Jens Nielsen	60,64,65,105
Langstræde, Søren Andersen	72,105,126,160-163,193,196
Larsdatter, Birthe Marie (Sønderholm)	12
Larsdatter, Maren Kirstine Marie (Sønderholm)	13
Larsen, Corfitz (Sønderholm)	12
Larsen, Hans Peter (Sønderholm)	12
Larsen, Jørgen Christian (Sønderholm)	13
Larsen, Niels (Sønderholm)	12
Larsen, Poul (Sønderholm)	13
Lassen, Mogens (Aalborg)	156,157,158
Lauridsdatter Bruun, Anne Margrethe	44
Lauridsdatter Gyden, Else	182
Lauridsdatter Himmerig, Anne	194
Lauridsdatter Hyllebusk, Maren	72,73,103,153,190
Lauridsdatter Krogbech, Maren	159,202,203
Lauridsdatter Langstræde, Anne	108
Lauridsdatter Lund, Anne	190
Lauridsdatter Poulsdatter, Anne	27,32-34
Lauridsdatter Rimmen, Anne	45,57
Lauridsdatter Rimmen, Margrethe	199
Lauridsdatter Sichem, Anne Margrethe	74,75
Lauridsdatter Thuren, Margrethe	219,234
Lauridsdatter Wrist, Anne Marie	74
Lauridsdatter, Anne	32,44,57,74,79,80,82,103,119,153
Lauridsdatter, Anne	163,167,182,195,204,206-208,217
Lauridsdatter, Anne	229,233
Lauridsdatter, Anne Marie	44,45,79
Lauridsdatter, Barbara	127,160,221,222
Lauridsdatter, Else	78,79,167,183,184,186-188,212
Lauridsdatter, Else	213
Lauridsdatter, Giertrud	182,223
Lauridsdatter, Karen	180
Lauridsdatter, Kirsten	105,163,168,169,173,210-213,215
Lauridsdatter, Kirsten	233
Lauridsdatter, Maren	79,80,82,83,103,119,179,182,184
Lauridsdatter, Maren	188,224

Jørgensen Thaarup, Anders	64
Jørgensen, (?) (Muremester) (Aalborg)	22,23
Jørgensen, Christen	173
Jørgensen, Christen Melchiorson	28
Jørgensen, Cemet	105
Jørgensen, Lars (Sønderholm)	21
Jørgensen, Mads	190
Jørgensen, Niels	167
Jørgensen, Niels Nielsen	171, 220
Jørgensen, Peder	180,181
Jørgensen, Poul Søren	28,29,33
Jørgensen, Simon	167
Kiil, Jørgen	38,39
Kiil, Laurids	41,42,43
Kirchemoe, Marthe Margrethe Nielsdatter	91
Kirchemoe, Niels	60,103
Kirk, Anne Sørens datter	100,101
Kirk, Niels Lauridsen	83
Kirk, Søren Erlandsen	100
Kjeldsen, Mads	128
Klein, Peder (Aalborg)	156,157,158
Knudsdatter, Anne	227
Knudsen, Ifver (Aalborg)	170,214
Knudsen, Laurids	154,180,222
Knudsen, Morten	154
Knudsen, Niels	58,66,67
Knudsen, Niels (Sønderholm)	18,20,25
Knudsen, Peder	161
Kochvad, Søren Lauridsen	159
Kokiær, Niels Lauridsen	205
Kokiær, Poul Poulsen	138,205
Krag, Laurids Jensen	186
Krag, Peder Nielsen	205
Krog, Jens Nielsen	46,83,121
Krogbech, Jens Lauridsen	154,202
Krogbech, Laurids Lauridsen	153,202,232
Krogbech, Laurids Madsen	202,232
Krogbech, Mads Lauridsen	245 153,159,202,203

Lauridsdatter Sichem, Anne Margrethe	74,75
Lauridsdatter Thuren, Margrethe	219,234
Lauridsdatter Wrist, Anne Marie	74
Lauridsdatter, Anne	32,44,57,74,79,80,82,103,119,153
Lauridsdatter, Anne	163,167,182,195,204,206-208,217
Lauridsdatter, Anne	229,233
Lauridsdatter, Anne Marie	44,45,79
Lauridsdatter, Barbara	127,160,221,222
Lauridsdatter, Else	78,79,167,183,184,186-188,212
Lauridsdatter, Else	213
Lauridsdatter, Giertrud	182,223
Lauridsdatter, Karen	180
Lauridsdatter, Kirsten	105,163,168,169,173,210-213,215
Lauridsdatter, Kirsten	233
Lauridsdatter, Maren	79,80,82,83,103,119,179,182,184
Lauridsdatter, Maren	188,224
Lauridsdatter, Margrethe	167, 180
Lauridsen Andersen, Laurids	154
Lauridsen Bach, Jens	91,98
Lauridsen Bach, Søren	193,195,227
Lauridsen Bech, Biørn	184,189
Lauridsen Bechen, Laurids	202
Lauridsen Brarum, Jens	202
Lauridsen Broen, Søren	193,227
Lauridsen Cortsen, Melchior	64
Lauridsen Dam, Bertel	73,74
Lauridsen Dam, Laurids	35,58
Lauridsen Degn, Niels	193
Lauridsen Gai, Peder	67,68
Lauridsen Gyden, Laurids	182
Lauridsen Gyden, Melchior	224
Lauridsen Gyden, Peder	223,235
Lauridsen Gaarden, Bertel	108,161,162,193,207
Lauridsen Gaarden, Jens	182,223
Lauridsen Gaarden, Laurids	183
Lauridsen Hjørring, Jens	81,82
Lauridsen Hyllebusk, Laurids	103,104,153,190,202-204,206
Lauridsen Høg, Peder	79

Lauridsen, Jens	128,163,175
Lauridsen, Jonas	167,175
Lauridsen, Jørgen	83,173,174
Lauridsen, Knud	129,180,222
Lauridsen, Laurids	119,153,156,184,187-189,205,212
Lauridsen, Laurids	213
Lauridsen, Mads	27,32,44,45,57,80,82,172,190
Lauridsen, Melchior	190,212,213
Lauridsen, Mogens	167
Lauridsen, Niels	117,167,171,190,221,222
Lauridsen, Poul	153,182,184,188,189
Lauridsen, Søren	127,167,225
Laursen Duun, Hans (Sønderholm)	12,18
Laursen, Poul (Sønderholm)	12
Laurvig, Simon Olesen	80
Lave, Christen	67
Lindgaard, L.	74,76
Louskoubachen, Jørgen Pedersen	174
Lund Jensen, Jens	27
Lund, Anne Lauridsdatter	190
Lund, Laurids Andersen	132, 150
Lund, Poul Sørensen	193
Lycke, Claus	74
Lycke, Claus Olesen	83
Lydersen, Anders	127,209
Lydersen, Mads	127
Lydersen, Niels	160
Lydichsen, Dines	160,209,227
Lydichsen, Laurids	160,209
Lynget, Laurids Pedersen	106
Lynget, Poul Lauridsen	191
Madsdatter Krogbech, Maren	202
Madsdatter Strand, Johanne	88
Madsdatter Thorsdatter, Anne	83,121
Madsdatter, Helvig	83,121
Madsdatter, Ingeborg	121
Madsdatter, Johanne	90,124
Madsdatter, Margrethe	46,83,121

Lauridsen, Niels	117,167,171,190,221,222
Lauridsen, Poul	153,182,184,188,189
Lauridsen, Søren	127,167,225
Laursen Duun, Hans (Sønderholm)	12,18
Laursen, Poul (Sønderholm)	12
Laurvig, Simon Olesen	80
Lave, Christen	67
Lindgaard, L.	74,76
Louskoubachen, Jørgen Pedersen	174
Lund Jensen, Jens	27
Lund, Anne Lauridsdatter	190
Lund, Laurids Andersen	132, 150
Lund, Poul Sørensen	193
Lycke, Claus	74
Lycke, Claus Olesen	83
Lydersen, Anders	127,209
Lydersen, Mads	127
Lydersen, Niels	160
Lydichsen, Dines	160,209,227
Lydichsen, Laurids	160,209
Lynget, Laurids Pedersen	106
Lynget, Poul Lauridsen	191
Madsdatter Krogbech, Maren	202
Madsdatter Strand, Johanne	88
Madsdatter Thorsdatter, Anne	83,121
Madsdatter, Helvig	83,121
Madsdatter, Ingeborg	121
Madsdatter, Johanne	90,124
Madsdatter, Margrethe	46,83,121
Madsdatter, Sophia	83,121
Madsen Bach, Svend	64-70
Madsen Bechen, Laurids	206
Madsen Dam, Laurids	83
Madsen Gad, Anders	204
Madsen Krogbech, Laurids	202,232
Madsen Langstræde, Anders	109,110,112-115,126,160,162
Madsen Skomager, Laurids	186
Madsen Sundt, Jens	210,211

Michelsen, Laurids (?)	74
Michelsen, Niels	79
Mogensen, Niels	127
Mortensdatter Brems, Margrethe	91,127,151
Mortensdatter, Anne	87,123
Mortensdatter, Karen	223,224,235
Mortensen, Morten	154,183
Mortensen, Niels	123,154
Mortensen, Otte	74
Mortensen, Peder	159
Mortensen, Tommes	195,227
Munch, Peder Willadsen	127
Munck, Søren	52,54,55,58,59
Munk, Poul (Sønderholm)	21
Müller, (?) (Landforvalter)	99
Müller, Bertel	92
Müller, Søren	92
Møller, Niels	12
Nielsdatter Augis, Anne (Ofuis)	168-173,175,220
Nielsdatter Bach, Dorthe	32
Nielsdatter Bach, Else	46,87,123,125
Nielsdatter Brems, Anne	200
Nielsdatter Gai, Inger	81
Nielsdatter Hautorn, Anne	205
Nielsdatter Hyllebusk, Anne Marie	27,35,45,60,72,78
Nielsdatter Hyllebusk, Kirsten	72-74,76,77
Nielsdatter Høyen, Karen	27
Nielsdatter Jørgensdatter, Maren	79
Nielsdatter Kirchemoe, Marthe Margrethe	91
Nielsdatter Putten, Maren	91,151,201
Nielsdatter Thuren, Anne	117,167,217,219,220
Nielsdatter Thuren, Maren	170
Nielsdatter Thuren, Margrethe	220
Nielsdatter Vinter, Anne	159
Nielsdatter, Anne	56,57,77,79,117,182,205,210,217
Nielsdatter, Anne	233
Nielsdatter, Cathrine	80
Nielsdatter, Dorthe	27,56,57,125

Nielsdatter Hyllebusk, Kirsten	72-74,76,77
Nielsdatter Høyen, Karen	27
Nielsdatter Jørgensdatter, Maren	79
Nielsdatter Kirchemoe, Marthe Margrethe	91
Nielsdatter Putten, Maren	91,151,201
Nielsdatter Thuren, Anne	117,167,217,219,220
Nielsdatter Thuren, Maren	170
Nielsdatter Thuren, Margrethe	220
Nielsdatter Vinter, Anne	159
Nielsdatter, Anne	56,57,77,79,117,182,205,210,217
Nielsdatter, Anne	233
Nielsdatter, Cathrine	80
Nielsdatter, Dorthe	27,56,57,125
Nielsdatter, Dorthe Bach	46,47
Nielsdatter, Else	56,57,204,219
Nielsdatter, Else Børnsdatter	27,32,44-47,83
Nielsdatter, Ingeborg	225
Nielsdatter, Johanne	46,47,56,57
Nielsdatter, Kirsten	164-166,225
Nielsdatter, Maren	117,167,172,225
Nielsdatter, Maren (Egholm)	12
Nielsdatter, Margrethe	167,175,206,207,219,234
Nielsdatter, Marie (Sønderholm)	16
Nielsdatter, Susanne	139
Nielsen Ambjørnsen, Anders	225
Nielsen Ambrusen, Mads	156,157,158
Nielsen Bach, Jens	126
Nielsen Bach, Mads	72
Nielsen Bach, Søren	126,128
Nielsen Bach, Søren	32
Nielsen Blære, Christen	35,38-43
Nielsen Bov, Christen	66,67
Nielsen Bov, Jens	225
Nielsen Bov, Niels	225
Nielsen Bov, Peder	190,225
Nielsen Bov, Søren	125,190,225
Nielsen Brems, Laurids	200
Nielsen Brems, Morten	91,151,200,201

Nielsen, Laurids	44,45,60
Nielsen, Laurids Hyllebusk	72
Nielsen, Melchior	171,211
Nielsen, Michel	83
Nielsen, Mogens	127
Nielsen, Morten	152
Nielsen, Morten Lauridsen	32,34
Nielsen, Niels	169,206,221,222
Nielsen, Niels Svendsen	72,76
Nielsen, Oluf	205
Nielsen, Peder	52,55-57,226
Nielsen, Peder (Sønderholm)	13
Nielsen, Stephan	76
Nielsen, Svend	183
Nielsen, Søren	72,76,125,205,217
Nielsen, Søren (Sønderholm)	14
Nyrup, Christen Østergaard (Sønderholm)	15
Olesdatter Bister, Anne	32,44
Olesen Laurvig, Simon	80
Olesen Lycke, Claus	83
Olesen, Mikkel	38,39
Olsen Gai, Ambrus	79
Olsen, Line	31
Olufsdatter, Else	103
Olufsdatter, Maren	230,231
Olufsen Scharum, Jens	123
Olufsen, Anders	206
Paludan, Jens Johansen	60,104,226
Paludan, Johannes	207
Paludan, Peder Willumsen	226
Pedersdatter Sandt, Maren	153
Pedersdatter, Anne	106,167
Pedersdatter, Anne Hulbeck	32,44
Pedersdatter, Barbara	205
Pedersdatter, Else	182,223,235
Pedersdatter, Ingeborg	197
Pedersdatter, Johanne	119,182,197,223
Pedersdatter, Karen	167,205

Paludan, Johannes	207
Paludan, Peder Willumsen	226
Pedersdatter Sandt, Maren	153
Pedersdatter, Anne	106,167
Pedersdatter, Anne Hulbeck	32,44
Pedersdatter, Barbara	205
Pedersdatter, Else	182,223,235
Pedersdatter, Ingeborg	197
Pedersdatter, Johanne	119,182,197,223
Pedersdatter, Karen	167,205
Pedersdatter, Kirsten	83,121
Pedersdatter, Maren	79,105,154,169,220,234
Pedersdatter, Margrethe	128,129
Pedersdatter, Mette (Egholm)	12
Pedersen Birchen, Svend	46
Pedersen Brarum, Christen	83
Pedersen Cortsen, Christen	197,198,230
Pedersen Cortsen, Jens	230,231
Pedersen Erlandsen Strøm, Svend	123
Pedersen Gyden, Peder	182,183,223,235
Pedersen Himmerig, Mads	191
Pedersen Hulbeck, Søren	156,191
Pedersen Høllet, Christen	74
Pedersen Krogbeck, (?)	27
Pedersen Louskoubachen, Jørgen	174
Pedersen Lynget, Laurids	106
Pedersen Skoven, Simon	65
Pedersen Starbeck, Søren	212
Pedersen Strøm, Svend	87,108,123
Pedersen, Christen	46,83
Pedersen, Hans	182
Pedersen, Jens	47,155,206-208
Pedersen, Jørgen	217
Pedersen, Jørgen (Sønderholm)	12
Pedersen, Lydich	230
Pedersen, Mads	79
Pedersen, Michel	206,218
Pedersen, Peder	191

Poulsen, Melchior	91,127,183,197,199
Poulsen, Niels	131,132,138,139,144,204,206,208
Poulsen, Niels Thorsen	32-34,45
Poulsen, Peder	197
Poulsen, Poul	60,83,117,131,144,153,180,181
Poulsen, Poul	186,187,204,205
Putten, Jens Sørensen	109
Putten, Laurids Nielsen	201
Putten, Maren Nielsdatter	91,151,201
Putten, Niels Lauridsen	151,201
Putten, Peder Sørensen	109
Rasmussen, Knud	110,112,196
Rasmussen, Laurids Nielsen	212
Riis, Otte	58
Rimmen, Anne Lauridsdatter	45,57
Rimmen, Biørn Lauridsen	186,187
Rimmen, Christen	54,55
Rimmen, Christen Laursen	51
Rimmen, Margrethe Lauridsdatter	199
Rimmen, Søren Bertelsen	119,179
Sandborg, Jens	47,51-54,58,86
Sandt, Christopher	74
Sandt, Maren Pedersdatter	153
Sandt, Svend Bendsen	155
Sax, Niels	27
Scharum, Jens Olufsen	123
Schultz, Magdalene	27
Severin, Otte	184
Severinson, Niels Otthe	35
Sichem, Anders Sørensen	79
Sichem, Anne Andersdatter	79
Sichem, Anne Margrethe Lauridsdatter	74,75
Simonsdatter, Anne	105
Sivertsen, Peder	84,85
Skomager, Laurids Madsen	186
Skov, Laurids Jensen	44,74
Skoven, Jens Lauridsen	35,103,104
Skoven, Niels Lauridsen	198,199

Smed, Jens Jensen	163-165
Smed, Jens Lauridsen	83,163,168,210,233
Smed, Laurids Sørensen	168,210,217,233
Smed, Svend Jensen	105,163,168,210-212,215
Smed, Søren Lauridsen	167,168,217,233
Smid, Niels Lauridsen	179
Smid, Niels Nielsen	83
Smidt, Jørgen Jensen	79
Smidt, Niels Jørgensen	62,65-68,70
Smidt, Svend Jensen	79
Smith, Laurids	77
Spentrup Dall, Christen	75
Starbeck, Ingeborg	205
Starbeck, Laurids Jensen	206
Starbeck, Søren Pedersen	212
Steen, E.P.	66
Stidsholt, Laurids Jensen	39,42,45,57
Stidsholt, Niels	78
Stoklund, Christopher Andersen	91,127,132,138,142-144,150
Stoklund, Melchior	65,66
Storhauge, Jens Lauridsen	74
Storhauge, Laurids Poulsen	155
Strand, Johanne Madsdatter	88
Strøm Poulsen, Laurids	27,32-34,45
Strøm, Anne Hansdatter	32,46,83,87-90
Strøm, Anne Svendsdatter	123
Strøm, Christen Svendsen	123,124
Strøm, Else Svendsdatter	123
Strøm, Hans Svendsen	46,75,87,123,125
Strøm, Ingeborg Svendsdatter	123
Strøm, Jacob Hansen	52,53
Strøm, Jens Svendsen	108,123
Strøm, Kirsten Svendsdatter	123
Strøm, Svend Pedersen	87,108,123
Strøm, Svend Pedersen Erlandsen	123
Strøm, Svend Svendsen	124
Sundt, Jens Madsen	210,211
Sundt, Jørgen Jensen	164

Svendsdatter Strøm, Anne	123
Svendsdatter Strøm, Else	123
Svendsdatter Strøm, Ingeborg	123
Svendsdatter Strøm, Kirsten	123
Svendsdatter, Anne	72,105,160,163
Svendsdatter, Else	46
Svendsdatter, Karen	79, 80
Svendsdatter, Margrethe	163
Svendsen Nielsen, Niels	72,76
Svendsen Strøm, Christen	123,124
Svendsen Strøm, Hans	46,75,87,123,125
Svendsen Strøm, Jens	108,123
Svendsen Strøm, Svend	124
Svendsen, Christen	46
Svendsen, Jens	87,112,113,163
Svendsen, Jørgen	139,145,163
Svendsen, Laurids	123,163,164
Svendsen, Niels	131, 150
Svendsen, Peder	123,127
Svendsen, Svend	123
Sørensdaughter Cortsen, Anne	138,139,144,145
Sørensdaughter Cortsen, Else	131,132,135,137,140,144-146,150
Sørensdaughter Kirk, Anne	100,101
Sørensdaughter Langstræde, Anne Margrethe	61,62,66-68,71
Sørensdaughter Langstræde, Else	35,72,79,103,105
Sørensdaughter, Anne	103,105,108,109,111,112,114,160
Sørensdaughter, Anne	175-177,195,206,208,209,217,227
Sørensdaughter, Anne Margrethe	109,114,115
Sørensdaughter, Barbara	165
Sørensdaughter, Birgitte	165,170,173
Sørensdaughter, Else	83,104,109,114,115,190,192,205
Sørensdaughter, Else	217
Sørensdaughter, Ingeborg	190,217
Sørensdaughter, Karen	169,170,179-181
Sørensdaughter, Kirsten	105,109,114,115,217
Sørensdaughter, Maren	153,167,217
Sørensdaughter, Margrethe	106
Sørensen Bach, Claus	92, 100

Sørensdatter, Kirsten	105,109,114,115,217
Sørensdatter, Maren	153,167,217
Sørensdatter, Margrethe	106
Sørensen Bach, Claus	92, 100
Sørensen Bach, Jens	125,193,228
Sørensen Bach, Niels	110,112
Sørensen Bach, Svend	227
Sørensen Bak, Niels	87,125,190,193,196
Sørensen Bov, Christen	83
Sørensen Bov, Claus	168
Sørensen Bov, Laurids	92,109,111,112,190
Sørensen Bov, Niels	225
Sørensen Broen, Jens	193,194
Sørensen Cortsen, Peder (Aalborg)	140,146
Sørensen Degn, Peder	123
Sørensen Gammelgaard, Poul	79,119,179,182,184,189
Sørensen Lund, Poul	193
Sørensen Putten, Jens	109
Sørensen Putten, Peder	109
Sørensen Sichem, Anders	79
Sørensen Smed, Laurids	168,210,217,233
Sørensen Vennebjerg, Niels	46
Sørensen, Bach, Jens	227
Sørensen, Bertel	179-181
Sørensen, Claus	131,138,139,144,150,169
Sørensen, Erland	103
Sørensen, Jens	91,186
Sørensen, Laurids	46,87,100,117,155,167,183,193
Sørensen, Laurids	194,195,206,207,211,214,217,219
Sørensen, Laurids	220,227,228
Sørensen, Mads	105,109-112,114,115
Sørensen, Niels	108,111,112,115,131,184,189
Sørensen, Peder	227
Sørensen, Poul	12,27,32,44-46,83,180,181,188
Sørensen, Svend	105,109,114,193-195,228
Sørensen, Søren	105,109,111,113,114,128,180,181
Sørøe, Anders Jacobsen	83
Therben, Peder Christensen	123

*På billedet ses eksempler på to af de ord der er nævnt i ordlisten -
"kanthield" og "omhæng" Motivet er fra Museumsgården på Læsø*

Ordfliste

Ordlisten indeholder en forklaring på nogle af de gamle uforståelige ord man altid støder på som slægtsforsker.

Ud over denne ordfliste vil jeg gøre opmærksom på de “Historiske rammer”, hvor der også er nogle forklaringer på ord og vendinger. Der findes en oversigt over disse på side 3 i bogen.

Til forklaringerne har jeg hentet hjælp i følgende bøger og værker :

Ordbog for slægtsforskere af Heini Madsen - Forlaget Skúvanes 1998

Ordbog over jyske almuemål bind 1-4 af H.F. Feilberg - Dansk Historisk Håndbogsforlag

Liv og sprog på svundne tiders Læsø, bind 2 af Arne Espegaard - Fiskeri- og Søfartsmuseet i Esbjerg

Ord

Betydning

Album, forkortet alb.	=	1 skæpper = 12 album, 1 fjerdingkar = 3 album, 1 album = 57 m ²
Aneforskydning	=	Forekommer, når personer fra forskellige generationer i forhold til probanden (i denne bog Else Bjørnsdatter Jørgensdatter) får børn sammen. Samme person kan optæde på en anetavle både som mormor og oldemor.
Anesammenfald	=	Når en person optræder mere end et sted på en anetavle. I denne bog ses der et eksempel side 229, hvor Laurids Melchiorsens to sønner Poul og Laurids begge optræder i denne bog som aner
Bilægger kakkelovn	=	En kakkelovn hvis indfyringsåbning befinder sig udenfor det rum der skal opvarmes
Blaargarn	=	Garn af grov hør eller hamp
Bolster	=	Tykt tøj til dynevår
Brøstfældig	=	Dårligt vedligeholdt
Damask	=	Atlaskvævet mønstret stof
Datum ut supra	=	Dato som ovenfor
Degnkar	=	Kar til æltning af dej
Daler, Rigsdaler, forkortet Dr	=	Møntenhed. 1 daler = 6 Mark = 96 Skilling (1625-1813)
Drejl	=	Atlaskvævet tøj med små geometriske mønstre
Fiel	=	Bræt
Fjerding	=	Lille tønne. 1/4 af en hel tønne. (ved øl og smør)
Fjerdingkar, forkortet fj, fjk	=	1/4 skæppe = 172,4 m ²
Filigran (arbejde)	=	Anvendtes i Læsødragten
Grue	=	Gruekedel og og murværket udenom
Hakkelseskiste	=	Gammeldags hakkelsesmaskine

Ord

Betydning

Hauge	=	Have - Dog ikke en have i traditionel forstand. Se den historiske ramme "Fælligbegrebet" s.121 og kortudsnittet s. 122.
Hjemle	=	Fastslå gyldigheden af noget
Ibid, ibidem	=	Sammesteds
Ilders	=	Køkken
Kantheid, kandehjæld	=	Tallerkenrække
Kauring	=	Mindre rundt rugbrød, der blev taget ud af ovnen halvbagt, flækket og sat ind igen, til det fik en hård skorpe og derfor var særlig holdbart.
Lateris	=	Sum af sammentælling, som overføres til næste side
Lejermål	=	Samleje mellem ugifte
(L.S.)	=	Locus sigilli, seglets plads. På originaldokumenter underskrev man og satte sit segl på. I en gengivelse, f.eks skifter der blev ført til protokol, blev navnet indført af skriveren, og for at vise at der på originaldokumentet var sat et segl, blev der i protokollen skrevet (L.S.)
Mark, forkortet Mk.	=	Se "daler"
Olmerdug	=	Tætvævet bredstribet bomuldsstof til dyne- og pudevår
Omhæng	=	Gardin som hænger omkring en seng
Otting	=	Stavsat kar til 1/8 t. smør
Patronymikon	=	Familienavn. Faderens navn med tilføjelsen sen, ssøn, sdatter
Raskes	=	Simpelt let uldstof
Revers	=	Gælds brev, pantebrev
Skilling. Forkortet, Sk	=	Se "daler"
Skidteri	=	Spøgeri

Ord

Betydning

Skæppe. Forkortet, skp	=	1 Tønde = 8 skæpper, 1 skæppe jord = 689,5 m ²
Slagværk	=	Ur, med timevisning
Sletdaler. Forkortet, Sldr.	=	Sølv mønt. 1 sletdaler = 1 krone = 4 mark = 64 skilling
Sold	=	Håndsigte til rensning af korn.
Spølkum	=	Stort drikkekar
Stegers	=	Bryggers, køkken
Stervbo, sterfbo	=	Dødsbo
Stokkemand	=	Tinghører
Stræntetræ	=	Garnvinde med lodrette arme
Tejne	=	Madkurv
Tønde. Forkortet, td	=	Se "Skæppe"
Vadmel	=	Groft uldent tøj
(?)	=	Spørgsmålstegn i en parentes har jeg brugt, hvis der har været tvivl om, f.eks. en "oversættelse" af et gammelt ord, eller lignende.

Kilder

På de næste sider findes en liste over de kilder, som jeg har benyttet. Det drejer sig om bøger, artikler i forskellige publikationer og arkivalier fra diverse arkiver. I bogen har jeg anført kilderne hvor de er beskrevet, derfor er kildelisten i overskriftsform.

Bøger :

“Minder og oplevelser” og “Jysk stævne”, artiklen “Om folks villighed til at fortælle” af Ewald Tang Kristensen.

“Danske sagn som de har lydt i folkemunde” 8 bind i hver af de to udgaver af Ewald Tang Kristensen

“Arbejde og kønsroller på Læsø” af Bjarne Stoklund

“Himmerland og Kjær herred” - 1936/1937, artiklen “Mundheld og talemåder i Sønderholm, ved 1870-80”

“Vendsysselske Årbøger” - 1953/1954, artiklen “Af regnskabsbogen for Hals kirke paa Læsø”

“Kanoner, krudt og Kugler - og mange andre forhold ved Læsøs Forsvarsvæsen 1807-1814” af Arnt Jerup Wiis.

“Liv og sprog på svundne tiders Læsø”, bind 1 & 2 af Arne Espegaard

“Læsøs historie til ca. 1750” af Kay Johannsen

“Læsøfolk i gamle dage” af H. Grüner Nielsen

“Om gårdene i Sønderholm” af Niels Østergaard

“Læsøgården” af Bjarne Stoklund

“Saltproduktion på Læsø, i Danmark og i Europa” af Jens Vellev

“Den lede bog” af Arne Espegaard

“Ordbog for slægtsforskere” af Heini Madsen

“Ordbog over jyske almuemål” bind 1-4 af H.F. Feilberg

Årsskrift fra Læsø Museumsforening 1983 og 1995

“Bondens Eje”, Radaktion Peter Riismøller

Øvrige publikationer :

Bjergposten 1987 nr 11 fra Sønderholm lokalhistoriske arkiv.

Mostrups vejviser 1997 for Læsø

Tidsskriftet “Skalk” 1984, nr. 4

Læsø - Ø-ferie fyldt med oplevelser 95/96 - fra Læsø Turistforening.

Kirkebøger og folketællinger

Budolfi Landsogns kirkebog (C150)

Byrum - Hals sognes kirkebøger (C76)

Vesterø sogns kirkebøger (C76)

Solum sogns kirkebøger (Telemarken fylke i Norge)

Sønderholm sogns kirkebøger (C161)

Nørre Tranders sogns kirkebøger (C152)

Vor frue sogns kirkebøger (C152)

Diverse folketællinger fra Læsø - Byrum, Hals og Vesterø sogne

Diverse folketællinger fra Sønderholm sogn, Hornum herred

Arkivalier :

Skifteprotokoller fra Viborg Bispearkiv - C-276, C2-278 til C2-287, C2-295, C2-298, og fra Retsbetjentarkivet - B31-99 - På Landsarkivet i Viborg

Register til Læsøs skifteprotokoller af Jens Caspersen

“Læsøs ældste tingbøger”, bind 1-5 af Arne Juul Jacobsen, og tingbøger fra Retsbetjentarkivet på Landsarkivet i Viborg, alle med hovednr B31- følgende år er benyttet, 1696, 1702, 1710, 1746, 1749, 1756, 1757, 1758, 1785

Øvrige dokumenter fra Viborg Bispearkiv på Landsarkivet fra pakkerne C2-263 og C2-275

Jordbøger fra Viborg Bispearkiv på Landsarkivet fra pakkerne C2-260 - følgende år er benyttet, 1650, 1651, 1652, 1653, 1655, 1662, 1663, 1671, 1679, 1683, 1735, 1750 og en kopijordbog fra 1653.

Matriklerne 1664 og 1688 - Mikrokort fra Z-arkiverne, Z5-2 og Z9-2

Matriklen fra 1844 for Hals sogn

“Uvisse indtægters regnskaber” 1691-1728. På film nr. 37249 og 37250 fra Rigsarkivet.

Fra Lokalhistorisk arkiv på Læsø :

Diverse dokumenter fra kommunearkiverne.

Dokumenter fra Indsamlingen til kanoner i 1762

Kopier af Kop & kvægskattelisterne fra 1682 og 1684.

Matrikelkort over Læso Birk. Tegnet 1894-95 af C. Andersen. © Kort- og Matrikelstyrelsen.

